Håndbogsreol 2

HØRINGSSVAR

afgivet af organisationer,
institutioner og ministerier m.v.

til

Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik

ex. 2

22.337b

Bilagshæfte til betænkning nr. 958

1982

ISBN 87-503-409712
UD 00-58-bet.
Schultz Bogtrykkeri, København

FORORD

I foråret 1981 opfordrede Udvalget vedr. dansk bistandspolitik en lang række danske organisationer, institutioner og ministerier til at fremkomme med sådanne synspunkter om bistandssamarbejdet med udviklingslandene, som de pågældende fandt,burde indgå i udvalgets overvejelser.

Udvalget har med glæde modtaget et stort antal svarskrivelser og har fundet, at det indkomne materiale indeholder et bredt spektrum af mere principielle synspunkter på og holdninger til bistandssamarbejdet, som udover deres betydning for udvalgets forhandlinger også vil kunne være værdifulde for den offentlige debat om dansk udviklingsbistand.

På denne baggrund besluttedes det som et bilag til udvalgets betænkning at udgive denne publikation omfattende svarskrivelser fra de organisationer, institutioner og ministerier, der på forspørgsel ønskede at få deres bidrag optaget.

Materialet er ikke redigeret, men bilag, følgeskrivelser og introduktionsbreve til høringssvarene er udeladt af hensyn til hæftets omfang.

Hæftet indeholder et begrænset stikordsregister, hvor en række problemområder er registreret, således at enkeltemner kan belyses ved en tværgående læsning af materialet.

På udvalgets vegne vil jeg gerne benytte udgivelsen af denne publikation som anledning til at rette en tak til alle dem, som gennem deres svarskrivelser har bidraget til udvalgsarbejdet og til indholdet af denne publikation.

København, den 1. juni 1982

Ole Bang

INDHOLDSFORTEGNELSE.

Forord

Høringssvar:

Den almindelige danske Lægeforening..... 1
Bibliotekstilsynet..... 4
Boligministeriet..... 6
Center for Udviklingsforskning..... 7
Danmarks Rederiforening..... 15
Danmarks Sparekasseforening..... 20
Dansk Arbejdsgiverforening..... 22
Dansk Folkeoplysnings Samråd..... 24
Dansk Flygtningshjælp..... 26
Dansk Idrætsforbund..... 29
Dansk Missionsråd..... 31
Dansk Ungdoms Fællesråd..... 34
Dansk Unicef Komite..... 46
Den danske Dyrlægeforening..... 48
De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger..... 52
Danske Kvinders Nationalråd..... 54
Emballageinstituttet..... 57
Energiministeriet..... 60
FN-Forbundet..... 68
Folkekirkens Nødhjælp..... 79
Foreningen for Familieplanlægning..... 88
Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger..... 91
Genvej til Udvikling..... 93
Grosserer Societetet..... 98
Håndværksrådet..... 101
Industrirådet..... 104
International Børnehjælp..... 125
The International Medical Cooperation Committee... 128
International Student Centre..... 134
Internationalt Forum..... 137
Kvindernes U-landsudvalg..... 145

Københavns Universitet:
Institut for Eskimologi 154
Ægyptologisk Institut 156
Institut for Økonomisk Historie 159
Landbrugsministeriet 162
Landbrugsrådet, Danske Landboforeninger, Danske Husmandsforeninger, Andelsudvalget 170
Landsorganisationen i Danmark, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Det kooperative Fællesforbund, Arbejderbevægelsens Solidaritetsfond, Arbejderbevægelsens U-landsudvalg 174
Mellemfolkeligt Samvirke 183
Mellemfolkeligt Samvirkes arbejdsgruppe vedrørende Kvindepolitik 202
Miljøministeriet 203
Ministeriet for kulturelle Anliggender 212
Odense Universitet, Institut for Litteraturvidenskab 215
Sammenslutningen af Tidligere U-landsfrivillige 217
Socialministeriets Internationale Kontor 223
Solidaritetsforeningen Danmark-Mocambique 236
U-landsfonden af 1962 238
U-landsforeningen Svalerne 242
U-landsgruppen på Landbohøjskolen 246
Den Danske Unesco-Nationalkommission 248
Foreningen u-landshjælp fra folk til folk 252
Venstres Ungdom 253
World University Service 261
Det økumeniske Fællesråd i Danmark 267
Aarhus Universitet 273
Fagrådet for Statskundskab 275
Institut for Lingvistik 277
Det naturvidenskabelige Fakultet 278

Stikordsregister 281

DEN ALMINDELIGE DANSKE LÆGEFORENING

Internationalt udvalg, U-landsmedicinsk arbejdsgruppe

Udvalget vedrørende dansk
bistandspolitik
c/o Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K.

Trondhjemsgade 9
2100 København Ø
Telefon (01) 38 55 00

J. nr. 234-8/1981

B. nr. 53

17. september 1981

RV/ke

Den U-landsmedicinske arbejdsgruppe har behandlet henvendelsen af 27. april 1981 fra Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik under Udenrigsministeriet og ønsker at fremkomme med følgende bemærkninger:

Blandt målene for de enkelte U-lande har været ønsket om at etablere et bedre fungerende sundhedssystem.

Mange danske læger har efter arbejdsgruppens opfattelse medvirket til dette med gunstige resultater. Der kan således fremdrages gode erfaringer fra diverse sundhedsprojekter, der ikke bare har været til gavn for modtagerlandet, men som også senere er kommet danske patienter til gode.

Arbejdsgruppen finder, at den danske U-landsbistand indenfor det medicinske område må undergå en betydelig styrkelse i overensstemmelse med de tanker, der er nedfældet til Verdenssundhedsorganisationens (WHO) erklæring fra Alma Ata indeholdende en målsætning om sundhed for alle i år 2000. Mange U-lande har ønsket dansk bistand og det er vort indtryk, at netop støtte til sundheds- og f.eks. familieplanlægning har en bred opbakning i den danske befolkning.

Lægeforeningen vedgår at den hidtil har svigtet på det U-landsmedicinske område, hvilket blandt andet er baggrunden for etableringen af den U-landsmedicinske arbejdsgruppe.

Arbejdsgruppen finder, at der bør skabes øgede muligheder for danske læger til at medvirke ved de af DANIDA og andre bistandsorganisationer iværksatte projekter, dels som udsendte, dels som rådgivere her i landet, både på det forebyggende og det behandlende område.

Et forhold, som oftest stiller sig hindrende i vejen for rekruttering af læger til U-land, er, at det kan være meget vanskeligt at blive integreret i det danske sundhedsvæsen efter hjemkomsten fra U-landsarbejde.

Arbejdsgruppen anser et samarbejde mellem DANIDA, Sundhedsstyrelsen, Lægeforeningen med flere for nødvendig med henblik på at skabe en ordning, hvorefter lægearbejde i U-lande får meriterende værdi i uddannelsesforløbet til denne eller hin speciallægeuddannelse og i det senere uddannelsesforløb, ligesom genansættelsesproblematikken ved hjemkomst må søges løst.

Det er afgørende, at U-landene tilbydes de bedst kvalificerede læger. Der bør derfor skabes mulighed for, at danske læger, som ønsker at arbejde i U-landene, gennem en særlig uddannelse får mulighed for at kvalificere sig særligt til sådant arbejde. En særlig U-landsuddannelse (kursus) findes i dag i andre lande, men kun i begrænset omfang i Danmark. De eksisterende uddannelsestilbud bør efter arbejdsgruppens opfattelse udbygges.

Arbejdsgruppen finder, at danske læger vil kunne bidrage med faglig ekspertise i forbindelse med etableringen af lægemiddelproduktion i U-landene, distribution af lægemidler, samt i forbindelse med informationsvirksomheden omkring lægemidler især vedrørende misbruget.

For så vidt angår undervisning mener arbejdsgruppen, at danske læger kan bidrage til "UNDP/WORLD BANK/WHO Special Programme for Research and Training in Tropical Diseases", specielt dets programpunkter: "Biomedical sciences, epidemiology, social and economic research, research capability strengthening", både i forbindelse med bilaterale og multilaterale projekter, etableret af FN's særorganisationer i tæt samarbejde med nationale institutioner. Det er gruppens opfattelse,at netop undervisning i forskellige medicinske emner i U-landene,har givet gode resultater og derfor bør intensiveres.

Hvad angår rådgivning og uddannelse finder arbejdsgruppen, at der savnes en central rådgivningsenhed, som bistandsorganisationer kan henvende sig til med sundhedsspørgsmål af enhver art. En sådan rådgivningsenhed ville også kunne yde støtte til institutioner, som planlægger at iværksætte arbejdsopgaver med relation til sundhedsområdet. Det kan f.eks. dreje sig om modtagelse af U-landsstipendiater på en sygehusafdeling, eller om et forskningsprojekt vedrørende vandforsyning.

En rådgivningsenhed som den anførte forventes ikke at kunne stille ekspertise til rådighed i alle spørgsmål, men alene at være et koordinerende og formidlende organ i sådanne spørgsmål.

Arbejdsgruppen anser en udveksling mellem rådgivningsenheden og nationale institutioner i U-landene for overordentlig ønskværdig.

Den U-landsmedicinske arbejdsgruppe ønsker til slut at understrege, at den ser frem til et positivt samarbejde med Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik og stiller sig gerne til rådighed ved fremtidige konsultationer.

På arbejdsgruppens vegne

René Vejlsgaard

René Vejlsgaard
Lektor, dr.med.

8.7.1981

B I B L I O T E K S T I L S Y N E T

Bibliotekstilsynets bemærkninger i anledning af henvendelsen fra Udvalget vedr. Dansk Bistandspolitik til Ministeriet for Kulturelle Anliggender, jfr. ministeriets brev af 24. juni, 5.kt. j.nr. 600-4-1981.

Danmark har gennem en årrække ydet betydelige beløb til udbygningen af biblioteksvæsenet i en række u-lande, især i det østlige og sydlige Afrika. Støtten er dels givet i form af udsendelse af bibliotekarer i DANIDA og MS-regi, dels i form af kontantydelser og endelig i form af stipendier til bibliotekarer fra u-landene til studieophold i Danmark.

Bibliotekstilsynet finder, at man i lande, der endnu står på et uddannelsesmæssigt lavt stade, bør prioritere støtten til biblioteksvæsenet højt. Bibliotekerne skulle gerne udgøre en integreret del af hele uddannelsessystemet, og det kan de kun, hvis de er veludbyggede, personalemæssigt forsvarligt bemandede og råder over tilstrækkelige midler. Det kan kun glæde, at flere af de lande, hvortil Danmark yder støtte, for eks. Tanzania, selv indser nødvendigheden af at gøre en indsats på biblioteksområdet, men på den anden side er det beklageligt, at så godt som ingen u-lande som modtager dansk bistand, selv er i stand til at påtage sig de finansielle byrder, som udbygningen af biblioteksvæsenet indebærer.

Folkebibliotekerne i u-landene har for så vidt et lidt andet sigte end i i-landene. Hovedvægten lægges på det uddannelsesmæssige, medvirken i "literacy" programmer, et udbud af let tilgængelig faglitteratur og lokaler, hvor man tager det meget store behov for læsepladser - elektrisk lys er mange steder en luksus - i betragtning. Sådanne biblioteker er endnu en utopi de fleste steder, men nogle eksisterer dog.

Med hensyn til de måder, hvorpå den danske støtte ydes, finder man, at modtagerlandene sikkert har størst gavn af den hjælp, der finder sted i form af udsendelse af bibliotekarer på alle niveauer, lige fra lederen af biblioteksskolen i Kampala til den unge frivillige bibliotekar, der kommer ud på et lille filialbibliotek i provinsen. Det er beklageligt, især på biblioteksområdet, at en normal kontrakt kun er på to år, idet der erfaringsmæssigt går lang tid med at sætte sig ind i det lokale biblioteks specielle behov, det være sig for litteratur, lokaler, administration eller uddannelse af personalet. Man har i langt højere grad end f.eks. ingeniører eller arkitekter behov for at indpasse sig i det lokale kulturmønster, hvori biblioteket skal spille sin vigtige rolle, og man kan ikke umiddelbart overføre danske normer til u-landene. Alligevel er der grund til at tro, at modtagerlandene har været glade for det arbejde, de danske bibliotekarer har udført, men den voksende national- og selvstændighedsfølelse har medført, at anmodninger om udsendelse af bibliotekarer fra Danmark er dalet markant i de senere år. Der er således for øjeblikket kun fire danske bibliotekarer ude, to fra DANIDA og to fra Mellemfolkeligt

Samvirke. Konklusionen på dette må blive, at man i u-landene nu mener at kunne klare sig selv personalemæssigt, og hellere vil have økonomisk støte til biblioteksbyggeri, bogbusser, materialeköb m.v.

På disse områder er det Bibliotekstilsynets opfattelse, at Danmark er i stand til at yde værdifuld bistand i form af biblioteks teknisk know-how. Biblioteksscentralen i Ballerup har efterhånden udviklet et stort eksportmarked, og man leverer biblioteksmateriel til så fjerne steder som til Borneo. Også Bibliotekstilsynets byggeafdeling har erfaring og man kunne forestille sig udsendelse af eksperter på det rent biblioteksteknisk område. På bogbusområdet - noget, man i mange u-lande venter sig meget af - har det endnu lange udsigter på grund af de dårlige vejforhold - hele byer kan i regntiden isoleres på grund af oversvømmelser, men efterhånden som vejnettet udbygges, er det sikkert mange steder en fornuftig løsning på grund af den store befolkningsspredning. Man er vidende om, at DANIDA centrerer sin udviklingshjælp om lande i Afrika, men tilsynet er af den opfattelse at der eksisterer et stort behov for støtte til de latin-amerikanske lande på det biblioteksmæssige område.

Hvad den økonomiske støtte angår er det for Bibliotekstilsynet svært at vurdere dens værdi, men det kan da nævnes, at hovedbiblioteket i Dar es Salaam, der samtidig fungerer som centralbibliotek for hele Tanzania, næppe havde fået den størrelse og det format uden betydelige midler fra Danmark.

Igennem de sidste år har DANIDA finansieret et stipendium til en bibliotekar fra et u-land, som regel af 4-6 måneders varighed og ca. en gang om året. Af de rapporter, som de forskellige stipendiater har udarbejdet ved afslutningen af deres studiebesøg fremgår det, at alle tilsyneladende har haft meget ud af studierne ved danske biblioteker og biblioteksinstitutioner, selvom der også er faldet enkelte kritiske bemærkninger. Skulle det ønskes, stiller tilsynet gerne disse rapporter til rådighed for ministeriet.

I biblioteksmæssig sammenhæng kan det nævnes, at Danmarks Biblioteksforenings u-landsudvalg er langt fremme med planerne om oprettelsen af et oversættelsescenter for litteratur fra u-landene, der skal placeres et sted i Afrika, hvor vides endnu ikke. Foruden oversættelser fra det ene afrikanske sprog til det andet og til engelsk og fransk, skal det desuden drive en betydelig forlagsvirksomhed. U-landsudvalget forhandler med UNESCO og IFLA, og begge organisationer er meget positivt stemt for ideen. Bibliotekstilsynet finder i denne sammanhæng, at Danmarks Biblioteksforening skulle have været hørt, således at de kunne have haft mulighed for at fremkomme med deres synspunkter vedrørende dansk bistandspoliti

Bibliotekstilsynet må konkludere, at støtten til u-landenes biblioteksvæsen fortsat er af stor betydning, at biblioteksvæsenet spiller en stor rolle i kampen mod analfabetismen, udbredelsen af de lokale sprog på bekostning af de af de forhenværende magthavere påtvungne, på hele det folkeoplysningsmæssige område og til syvende og sidst i skabelsen af den national identitet, som man i mange u-lande har så svært ved at finde frem til.

Boligministeriet
Departementet
5. kontor

ref hc/bj

dato 22 DEC. 1981

journalnr Bo/49/5o2/11

Sekretariatet for udvalget vedrø-
rende dansk bistandspolitik
Udenrigsministeriet, DANIDA
Asiatisk Plads 2

1448 K.

UDVALGET VEDRØRENDE
DANSK BISTANDSPOLITIK
Møde den —
Dagsordenspkt. —
Bilag nr. 19/139

D/I - 1 Bil.
28 DEC. 1981
104 DAN 1/6

I skrivelse af 5. august 1981 har udvalget vedrørende dansk bistandspolitik anmodet boligministeriet om at fremkomme med synspunkter om bistandssamarbejde med udviklingslandene til brug for udvalgets overvejelser.

Under hensyn til udvalgets sene høring af boligministeriet samt til allerede pågående drøftelser på ministerniveau mellem boligministeriet og udenrigsministeriet om samarbejde inden for byggesektoren vedrørende projekter i udviklingslandene,er boligministeriet først nu efter aftale med udvalgets sekretariat i stand til at fremkomme med den ønskede udtalelse.

./. Boligministeriet kan med henvisning til vedlagte notat af 15. september 1981, der har været drøftet mellem udenrigsministeren og boligministeren, udtale, at man vedrørende byggesektorens implicering i bistanden til udviklingslandene lægger særlig vægt på videreførelse og udbygning af træningskurser i byggeteknologi. Man henviser således til tidligere gennemførte roving seminars i udviklingslandene, der boligministeriet bekendt har haft en ganske betydelig effekt for de pågældende landes byggesektorer. De i nævnte notat i øvrigt indeholdte indstillinger og forslag vil boligministeriet fremover løbende tage op til drøftelse med DANIDA.

Fra boligministeriets side ønsker man herudover at supplere sin udtalelse med en bemærkning om, at drøftelser med den private byggesektor har vist, at der fra denne sektors side er en meget stor interesse i bilaterale aftaler om udviklingsbistand. Denne interesse grunder sig principielt på, at man fra den private byggesektors side finder, at man gennem bilaterale aftaler har bedre muligheder for at kunne deltage i projekter i udviklingslandene.

PMV
EB

Henning Christensen

Adresse
Slotsholmsgade 12
DK-1216 København K

Telefon
01-11 02 01

Center for Udviklingsforskning

Ny Kongensgade 9
1472 København K
Telefon: 01 - 14 57 00
Telegramadresse: DEVERES

Vor ref. 50
13. august 1981
KES/HM/kw

UDVALGET VEDRØRENDE
DANSK BISTANDSPOLITIK
Møde den —
Dagsordenspkt. —
Bilag nr. 10/72

Udvalget vedr. dansk bistandspolitik
DANIDA
Asiatisk Plads 2-4
1448 København K.

Svar på høringsskrivelse af 27. april 1981

1. Baggrund

Iflg. lov om internationalt udviklingssamarbejde er Center for Udviklingsforskning "en selvstændig institution under udenrigsministeren. Centerets opgave er gennem samarbejde med andre forskningsinstitutioner at stimulere interessen for udviklingsforskningen, indsamle dokumentationsmateriale, følge den løbende udviklingsforskning i og uden for Danmark samt medvirke ved gennemførelsen af forskningsprojekter under Forskningsrådet for Udviklingsforskning" (§ 12, stk. 3).

Centeret arbejder som en samfundsvidenskabelig forskningsinstitution med undersøgelser af udviklingslandenes politiske, sociale og økonomiske forhold. Centeret er bevillingsmæssigt underlagt Forskningsrådet for Udviklingsforskning, således at Centerets forskningskapacitet er bundet til bestemte af Forskningsrådet godkendte projekter. Nye opgaver kan kun tages op, hvis der efter ansøgning gives bevilling til dem eller der på anden måde skaffes midler.

I dette høringssvar skal præsenteres de erfaringer, som Centeret har høstet, de overvejelser, det gør sig om dets fremtidige virksomhed, og de forslag, som det på dette grundlag vil fremlægge om den samfundsvidenskabelige udviklingsforsknings fremtidige indhold og om nødvendige ændringer i de organisatoriske rammer.

For detaljerede oplysninger om Centerets aktiviteter henvises til dets årsrapporter, der også i deres sidste udgave har fremlagt Centerets arbejdsprogram for de kommende 1-2 år, ligesom årsrapporterne bringer oplysninger om anden dansk udviklingsforskning fra 50-75 danske forskere uden tilknytning til Centeret.

Centeret er blevet evalueret i 1973 og 1979. I de to evalueringsbetænkninger findes materiale til belysning af Centerets virksomhed. For 1979-betænkningens vedkommende foreligger der et omfattende svar fra Centeret med dets synspunkter på den samfundsfaglige udviklingsforskning i Danmark og med forskellige forslag til styrkelse af denne forskning.

Dette høringssvar vil koncentrere sig om synspunkter på udviklingsforskningens indhold og dens organisatoriske rammer med konkluderende forslag om ændringer. Der vil blive lagt særlig vægt på at se udviklingsforskningen i lys af den bistandspolitiske problematik.

2. Udviklingsforskningens indhold og prioritering

a. Udviklingen i landdistrikterne

Lige siden Centerets oprettelse i 1969 har en væsentlig del af dets forskningsvirksomhed beskæftiget sig med landdistrikternes udviklingsproblemer. Denne forskning har i vid udstrækning bygget på længere feltophold, og den er udført i nært samarbejde med forskningsinstitutter og centrale og lokale myndigheder i de pågældende udviklingslande.

Centerets forskning har mange former for tilknytning til det danske bistandsarbejde. Nogle af dets projekter har forsøgt at bidrage til en bedre forståelse af de grundlæggende forhold og strukturer i landdistrikterne, andre har arbejdet med mere snævert definerede opgaver af interesse for bistandsarbejdet og andre igen har bestået i deltagelse i forberedelse og gennemførelse af bistandsprojekter.

Det er Centerets erfaring, at bistandsprojekter, som sigter på at forbedre de fattige befolkningsgruppers politiske, sociale og økonomiske vilkår med de givne strukturer i udviklingslandene kræver et ret omfattende forberedelsesarbejde og en omhyggelig gennemførelse, hvad enten det gælder forøgelse af produktion og indkomster eller den sociale fremgang iøvrigt for disse befolkningsgrupper.

En udviklingsindsats båret af disse sociale og økonomiske målsætninger kan endnu ikke bygge på mange erfaringer fra praksis. Den udgør en vanskelig opgave og kan uden en omhyggelig forberedelse og gennemførelse nemt føre til andre resultater end tilsigtet, også fordi den møder modgående interesser.

Både bistandspraksis og den uafhængige forskning har derfor det samme behov for at opnå en bedre indsigt i situationen i landdistrikterne i forskellige udviklingslande.

I februar 1980 arrangerede Centeret et forskningsseminar, hvor et større antal udviklingsarbejdere og -forskere drøftede forbindelsen mellem det praktiske arbejde og forskningen. Der var enighed om at understrege følgende hovedpunkter:

- forskningen skal være nyttig både ved at beskæftige sig med relevante teoretiske emner og ved at arbejde med mere målrettede opgaver,
- dette forudsætter et tværfagligt arbejde, som inddrager økonomiske, teknologiske, sociologiske, kulturelle forhold,
- forskningen bør beskæftige sig med nye udviklingsstrategier, som ofte kun foreligger i form af formulerede målsætninger, med det formål at afklare deres forudsætninger, og også bidrage til strategiernes praktiske gennemførelse,
- forskningen bør organiseres på en måde, som både muliggør længere og mere dybtgående opgaver og korte konsulentprægede former for indsats,
- udviklingsarbejdere og forskere må indgå i et fleksibelt samarbejde med gensidig respekt for forskellige opgaver og arbejdsformer,
- forskerne må kunne arbejde i uafhængighed og også kunne indgå i et snævert formålsbetonet samarbejde med forberedelse af interne rapporter.

Beretningen fra dette seminar (CDR Seminar Papers B.80.11) udbygger disse konklusioner.

./. Til belysning af Centerets erfaringer med dette samarbejde med bistandspraksis vedlægges en kort beskrivelse af 1) forskningsindsatsen i Noakhali distrikt som eksempel på et arbejde, som udvikler sig fra bredere, men påkrævet baggrundsforskning til løsning af egentlige bestillingsopgaver, 2) Centerets deltagelse i forberedelserne i en Danida-finansieret forberedelse af et drikkevandsprogram i Tanzania samt 3) forskningssamarbejdet med Tanzania Rural Development Bank.

Selv om der således er nået en vis afklaring af denne forsknings indhold og opgaver er der behov for en forbedring på en række punkter.

Centeret bør i samarbejde med Udviklingsarbejdet nå en mere præcis formulering af de vigtigste teoretiske problemer i forbindelse med landdistrikternes udvikling, ikke mindst i lys af de alvorlige fødevareproblemer, som en række af de fattige u-lande står overfor.

Centeret vil gerne have større mulighed for at deltage i overvejelser om kommende bistandsprojekter på et så tidligt stadie som muligt for at kunne bidrage til forberedelsen både på det konceptuelle plan og ved den mere praktiske tilrettelæggelse for at opnå de bedste resultater i forhold til målsætningerne for dansk bistandspolitik.

Der er et presserende behov for en bedre prioritering af denne forskningsindsats. For øjeblikket savnes der organisatoriske rammer for overvejelser af denne art mellem Danida og Centeret. Forskningsrådet for Udviklingsforskning har overvejende været en bevilgende institution, som forholder sig til indkomne ansøgninger uden en gennemdrøftet prioritering. Også på grund af de lange forberedelsestider for nye projekter og den store indsats, der kræves for at fremlægge forslag for Forskningsrådet, vil det være nyttigt med en vis planlægning, uden at dette bør ændre Centerets status af selvstændig institution.

b. Kvinderne i udviklingslandene

Kvindeforskningen ved Centeret begyndte i 1976 ved igangsættelse af to projekter om kvindernes situation i landdistrikter i Afrika. De centrale problemstillinger var kvinder som husstandsoverhoveder (Ghana) og kvinder som familiearbejdskraft (Kenya).

Begge disse undersøgelser har generel relevans for bistandsaspektet af kvindeforskningen. Dette aspekt er også behandlet i senere projekter om kvindemobilisering - alternativer til subsistensøkonomien (Tanzania), vandforsyning i landdistrikterne specielt i relation til kvinderne (Kenya og Tanzania) og kvindernes forarmelse i landdistrikterne i Bangladesh.

Overvejelser på Centeret peger på at den fremtidige kvindeforskning vil sigte på følgende emner: kvinder som fødevareproducenter, kvinder som eneforsørgere, kvinders integration i markedsøkonomien og endelig kvindeorganisationernes rolle.

Centerets kvindeforskningsgruppe arbejder med endnu uløste teoretiske problemer, som har kvindeforskningens interesse i mange lande. På dette forskningsområde bør der også formuleres og udføres opgaver, som har mere direkte anvendelighed i det praktiske bistandsarbejde, hvilket bl.a. afhænger af et øget samarbejde med Danida.

c. Relationerne mellem udviklingslande og industrilande

Centerets forskningsvirksomhed er også blevet præget af den stigende erkendelse af de internationale forholds betydning for udviklingslandene.

I lys af Danmarks kraftige engagement i de internationale organisationers arbejde har Centeret søgt at gennemføre forskning på dette område. Desværre lykkedes det ikke at gennemføre en undersøgelse af UNDPs forhold, men derimod er der undersøgelser igang vedr. EFs relationer til u-landene, ligesom et projekt beskæftiger sig med de internationale organisationers rolle i teknologioverførslen. Allersenest har Centeret igangsat et forskningsprogram om Danmark og u-landene i den internationale arbejdsdeling, hvor den danske industristrukturs betydning for omfanget af vare- og kapitaleksport analyseres og sammenholdes med en vurdering af disse bevægelsers indflydelse på industrialiseringsprocessen i udvalgte udviklingslande. Og omvendt, undersøges det, hvordan den begyndende industrialisering i u-landene påvirker den danske beskæftigelse og industristruktur og dens fremtidige udviklingsmuligheder (for en nærmere beskrivelse af dette forskningsprogram henvises til bilaget).

Det er Centerets erfaring fra de seneste års debat af disse emner, at der er et stærkt behov for forskning i, hvordan den eksisterende økonomiske verdensorden fungerer, og hvilke muligheder der er for at ændre den i en retning, som forbedrer situationen for de fattige befolkningsgrupper i u-landene.

De internationale organisationer er et vanskeligt forskningsområde, men såvel udviklingsforskningen som bistandspraksis har behov for en bedre belysning af de forskellige organisationers rolle og faktiske virksomhed, herunder i hvilken udstrækning de støtter realiseringen af de danske målsætninger for bistanden i udviklingslandene. En sådan forskning vil forudsætte et snævert samarbejde mellem den danske deltagelse i disse organisationers arbejde og Centerets forskere, og den bør bygge på en egentlig prioritering af undersøgelsesarbejdet også i lys af, hvilke undersøgelser der pågår i andre lande.

d. Bistandspolitisk forskning

Som nævnt har meget af Centerets hidtidige forskning haft bistandspolitisk relevans. Der kan alligevel være grund til at pege på specielle opgaver på dette område.

I 1977 udarbejdede Centeret på opfordring fra Danida et oplæg om forskningsovervejelser i forbindelse med Industrirådets pjece "Industrien og u-landene".

Der blev her peget på følgende opgaver for den bilaterale bistand: 1) en belysning af forholdene i de 4 hovedmodtagerlande for at udrede, hvordan bistanden kan bidrage bedre til de elementære behovs tilfredsstillelse. 2) en belysning af statslånenes virkninger. 3) en vurdering af, i hvilken udstrækning industrialiseringsfonden for udviklingslandene opfylder målsætningen at støtte u-landenes sociale fremgang, 4) en belysning af forholdet mellem projektbistand og statslån, 5) udsendelse af personel sammenlignet med ydelser fra danske konsulentfirmaer.

Med hensyn til Danmarks deltagelse i de internationale organisationers udviklingsarbejde blev der peget på følgende opgaver: 1) en belysning af UNDPs udviklingsarbejde i et mindre antal u-lande, 2) en undersøgelse af EFs udviklingsindsats, 3) en belysning af Verdensbankens arbejde og dens udviklingsmuligheder, 4) en bedre formidling af de bistandspolitiske overvejelser i OECD og i andre industrilande.

Der blev endelig specielt peget på en større forskningsindsats vedr. industrialiseringen i u-landene og dens virkninger i Danmark.

Centeret fik ikke nogen reaktion på disse overvejelser, men som det vil fremgå af det tidligere afsnit har Centeret selv iværksat arbejde med enkelte af emnerne, ligesom andre er blevet løst på anden måde.

Der er imidlertid brug for at kortlægge forskningsopgaverne på det bistandspolitiske område i lys af de ændringer, der er sket i u-landenes situation i forhold til 1977, nemlig stort set en forværring af de fattige landes stilling i verdensøkonomien med alvorlige konsekvenser for deres indre udvikling.

Enkelte af Centerets medarbejdere vil i nr. 2, 1981 af Den Ny Verden fremlægge personlige synspunkter på dansk bistandspolitik, på grundlag af fælles drøftelser mellem Centerets forskere.

Der er brug for at opstille en liste over de vigtigste forskningsopgaver på det bistandspolitiske område i de kommende år, og Centeret vil foreslå, at det bistandspolitiske udvalg tager initiativ til, at en sådan liste udarbejdes og fremlægges i udvalgets betænkning.

3. Støtte til forskningskapacitet i u-landene

Ved et forskningssamarbejde med institutter og myndigheder i u-landene bidrager Centeret til en styrkelse af forskningskapaciteten på en række måder. Ved et praktisk samarbejde om bestemte forskningsopgaver sker der en udvikling af anvendelige forskningsmetoder og en uddannelse og træning af såvel forskere som forskningsassistenter, ligesom der bidrages til en vis afklaring af prioriteringen på de forskellige områder.

Centeret vil gerne fastholde og øge denne støttende indsats. De nuværende praktiske rammer vanskeliggør dog en bredere indsats, idet Centeret ikke kan få forhåndstilsagn fra Forskningsrådet om bevillinger, således at Centeret og de pågældende institutioner i u-landene må risikere et større forberedende arbejde under stor usikkerhed og uden egentlig dialog med Forskningsrådet om det principielle og det mere praktiske i denne form for bistandsarbejde.

Centeret vil derfor foreslå, at der findes andre organisatoriske løsninger for at fremme en bedre støtte til forsknings- og undersøgelsesarbejdet i u-landene som en del af det danske bistandsarbejde.

4. Centerets andre aktiviteter

Centeret indgår i mange former for samarbejde med forskere på andre institutter og med Danida. Der afholdes en række seminarer om Centerets egne projekter og om andre emner, og for hvert af Centerets projekter nedsætter Forsk-

ningsrådet en projektgruppe med deltagelse af en række personer fra Forskningsrådet, Danida og andre relevante institutioner.

Centeret har senest taget initiativ til at afholde årsmøder mellem samfundsvidenskabelige udviklingsforskere for at drøfte emner af fælles interesse og for at støtte overvejelser om prioriteringen af fremtidig forskning.

Centerets tidsskrift Den Ny Verden bidrager også til en formidling af Centerets og andres forskningsresultater. For hvert nummer af tidsskriftet nedsættes en redaktionsgruppe efter drøftelse med Forskningsrådets forretningsudvalg.

Centerets bibliotek er af afgørende betydning for udviklingsforskningen ikke mindst i kraft af den aktive litteratursøgende og bibliografiske indsats, som det udøver.

Centeret tilbyder 30-35 studerende læseplads under den afsluttende specialeskrivende fase af deres studier ved institutter ved de højere læreanstalter, hvilket bidrager til en fornyelse af Centerets miljø.

Det er ikke væsentlige forbedringer på dette område, som Centeret kan foreslå. Der er dog uden tvivl brug for en bedre formidling, fx ved et nyhedsbrev om udviklingsforskningen på Centeret såvel som udenfor, og Forskningsrådet bør overveje hvordan dette kan ske.

Centeret er ikke pålagt og ønsker ikke at påtage sig egentlige oplysningsopgaver, men der kan dog være brug for en hurtigere formidling af væsentlige problemstillinger, som behandles i den danske og internationale forskningsverden.

Det kan også være ønskeligt at supplere det stærke overvejende informelle netværk mellem danske samfundsvidenskabelige udviklingsforskere med mere formelle rammer på institutionsbasis, fx hvad angår undervisningen i ulandsforhold på de højere læreanstalter.

5. De organisatoriske rammer

Centeret har i de sidste år arbejdet efter en i 1975 indført struktur. Ifølge denne ordning er al Centerets forskning blevet finansieret på grundlag af projektansøgninger to gange om året til Forskningsrådet for Udviklingsforskning. Dette Forskningsråd er udpeget af udenrigsministeren. Centerets ansøgninger konkurrerer således med andre ansøgninger til Forskningsrådet. Centerets forskere er under denne ordning ikke ansat, men knyttet til Centeret for korte perioder på 1-2-3 år.

Ordningen har nogle fordele. Den fremmer således en afklaring af formålet med de enkelte forskningsopgaver, en fastlæggelse af arbejdsplaner og budgetter samt af leveringsfrister for de enkelte projekter. Ordningen sikrer også en klar opdeling i Centerets interne procedurer på den ene side og de bevilgende myndigheders dispositioner på den anden side.

Der er i de sidste år indhøstet så mange erfaringer med denne struktur, at det vil være muligt at forbedre den uden at ændre på dens principper. De forslag om ændringer, som hermed fremlægges, indebærer altså, at Centeret accepterer at der findes ét forskningsråd for al udviklingsforskning, hvor-

til Centeret indsender ansøgninger i form af projekter med afleveringsfrister. Men forslagene sigter på at sikre en langsigtet planlægning på Centerets arbejde med større stabilitet i forskernes tilknytning, suppleret med midler til Centerets egen disposition.

De nedenfor foreslåede justeringer tager deres udgangspunkt i de indhøstede erfaringer mht. ulemper ved den nuværende ordning. Den eksisterende struktur giver ingen muligheder for en prioritering af Centerets opgaver indenfor en rammebevilling på fx 5 år. Dette rammer især den type forskning, som er kortvarig og meget målrettet. Ordningen giver ikke Centerets forskere en rimelig tryghed på grundlag af den hyppige evaluering af deres arbejde, som ordningen iøvrigt indebærer.

Den nuværende ordning betyder, at forskere samtidig med, at de skal færdiggøre igangværende projekter, må forberede forslag og ansøgninger til nye projekter, hvilket naturligvis virker forstyrrende på arbejdet. I denne sammenhæng må det fremhæves, at Centeret ikke råder over tilstrækkelige midler til projektforberedelse (til disposition er 1-2 person-måneder pr. år).

Under ordningen bliver forskerne bundet til ret korte arbejdsforløb, tit med feltophold, og denne projekttilknytning giver ikke tilstrækkelig mulighed for bedre orientering, dybere litteraturstudier, seminarvirksomhed o.l.

Ordningen medfører lange tidsforløb, inden der træffes endelig beslutning om bevilling, og dette skaber vanskeligheder for et fleksibelt samarbejde med myndighederne og institutioner i udviklingslandene.

Det er på denne baggrund, at Centeret foreslår følgende tilføjelse til den eksisterende struktur:

1. Der indføres en rullende femårig planlægning af Centerets arbejde med tilhørende rammebevillinger. Disse femårsplaner bør indeholde en bred prioritering af Centerets opgaver, og de udarbejdes af Centeret i samarbejde med Forskningsrådet og Danida. De bør indeholde reserver til uforudsete opgaver af kortere varighed.

2. Forskerne knyttes til Centeret for 5 år ad gangen med undtagelse af nye forskere, som tilknyttes Centeret med ret til oprykning på grundlag af en faglig bedømmelse efter 2 års forskningserfaring ved Centeret eller andetsteds.

3. Centeret tildeles ikke-projektbundne forskningsmidler svarende til 5 personer pr. år. Disse midler forvaltes af Centeret. De anvendes til projektforberedelse, mindre projekter, faglig forberedelse af seminarer, kortere perioder af "projektforskningsfrihed". Efter hvert års afslutning afgiver Centeret en detaljeret rapport om disse midlers anvendelse til Forskningsrådet.

Efter denne ordning skal langt den største part af Centerets forskningsvirksomhed fortsat godkendes af Forskningsrådet på grundlag af projektbeskrivelser med tilhørende arbejdsplaner, budgetter og tidsfrister, men der indføres en fremadvendt prioritering og rammer for virksomhedens omfang.

6. Sammenfatning

Det er sammenfattende Centerets opfattelse, at udviklingsforskning er en vigtig og uundværlig del af det danske samarbejde med udviklingslandene. Både som et grundlag for en almen bedre forståelse for u-landene og deres udviklingsbetingelser og som et afgørende element i bistandsprojekternes forberedelse, igangsætning og evaluering.

Det er Centerets opfattelse, at en ved en forskningsindsats indhentet information om de områder, socialt, økonomisk og politisk, hvor danske bistandsprojekter planlægges eller faktisk etableres, er en væsentlig og afgørende forudsætning for projekternes heldige gennemførelse. Denne holdning til udviklingsforskningens betydning er heldigvis blevet mere udbredt også i bistandsadministrationerne, og det er Centerets håb, at de løbende forskningsprojekter udført i et nært samarbejde med Danida og projektadministrationerne (som fx Noakhali-projektet i Bangladesh og Vandprojektet i Tanzania) kan inspirere til yderligere styrket forskningsindsats af denne art, ligesom den nødvendige bredere baggrundsforskning af årsager og mekanismer i udviklingsprocessen, nationalt og internationalt, kan få en forøget vægt.

Der er imidlertid et behov for en egentlig prioritering og en bedre planlægning af udviklingsforskningen, ligesom formidling af forskningsresultater er et område, hvor der må sættes bedre ind fremover. Der bør også ske ændringer i de organisatoriske rammer for Centerets virksomhed for at skabe større planlægning og fleksibilitet i arbejdet og mere rimelige vilkår for Centerets forskere.

Knud Erik Svendsen

Knud Erik Svendsen

DANMARKS REDERIFORENING
(DANISH SHIPOWNERS' ASSOCIATION, COPENHAGEN)
AMALIEGADE 33 DK-1256 KØBENHAVN K
TLF.: (01) 11 40 88 . TELEGR.ADR.: REDERFOREN . TELEX 16492

Udvalget vedrørende
dansk bistandspolitik,
c/o Udenrigsministeriet,
Asiatisk Plads 2,
1448 København K.

DI - Bil.
1 - SEP. 1981
104 DAN 1/6.

DATO / DATE 31. august 1981

UDVALGET VEDRØRENDE DANSK BISTANDSPOLITIK
OUR REF. JH/GB - 46.56
DERES REF.
YOUR REF.
Møde den -
Dagsordenspkt. -
Bilag nr. 12/89

Bistandssamarbejdet med udviklingslandene

Vi henviser til udvalgets brev af 27. april d.å., hvori udvalget søger orientering om synspunkter på den danske bistandshjælp, specielt synspunkter, som er baseret på indvundne erfaringer.

Da Rederiforeningens medlemmer kun i få tilfælde har uddannet trainees fra udviklingslande, og da kun et par af medlemmerne har deltaget eller deltager i samarbejde med shippingvirksomheder i udviklingslandene, er vore erfaringer af så begrænset et omfang, at vi ikke mener at kunne uddrage mere generelle konklusioner.

Rederiforeningen vil derimod benytte anledningen til at fremhæve dels nogle generelle synspunkter på dansk bistandshjælp til udviklingslandene, dels nogle specielle synspunkter på bistandshjælpen inden for skibsfartens område.

Indledningsvis vil vi sætte spørgsmålstegn ved rimeligheden af, at Danmark i den nuværende situation, hvor den økonomiske politik først og fremmest bestemmes af nødvendigheden i at vende udviklingen på betalingsbalancen, så Danmark kan formindske sin afhængighed af udenlandsk finansiering, fastholder eller endda forøger den statslige bistandshjælp til udviklingslandene. Det ville være mere hensigtsmæssigt, om Danmark i sammenhæng med den nødvendige økonomiske saneringspolitik begrænsede den statslige bistandshjælp - i hvert fald for en periode - og ved at formindske sin låneoptagelse i udlandet i realiteten forbedrede udviklingslan-

denes lånemuligheder på det internationale marked. En sådan tilpasning af vor bistandshjælp ville udviklingslandene formentlig have fuld forståelse for.

Den danske bistandshjælp har gennem længere tid været baseret på, at halvdelen af bistanden fordeltes gennem internationale organisationer. Det store danske bidrag til disse organisationer går tilbage til den tid, hvor DANIDA endnu ikke var udviklet som et kompetent organ til direkte fordeling af dansk bistand til modtagerlandene. Siden da er DANIDA's evne til at forvalte danske statsmidler blevet væsentligt udvidet og styrket, og det må være både rimeligt og hensigtsmæssigt, at Danmarks multilaterale bidrag nu reduceres så meget, at dets andel i vor samlede bistand i hvert fald kommer ned på DAC-landenes gennemsnit på omkring 30 pct. Danmark bør i overensstemmelse hermed bl.a. gå imod tendensen til, at stadig flere fonde med specialiserede formål skal etableres under FN for at løse råvareproducenternes indkomstproblemer, og i denne henseende kan Stabex-systemet under Lomé-konvention II tjene som model for overvejelser på FN-plan.

Danmark har som det 6. største donorland ydet betydelige beløb til Verdensfødevareprogrammet, ligesom Danmark gennem EF støtter den internationale fødevarebistand. Det kan imidlertid ikke være en dansk opgave at støtte tendensen i det internationale bistandsarbejde til at forsyne udviklingslandene med færdigproducerede fødevarer fremfor at ophjælpe disse landes egen produktion. Et første skridt til begrænsning af denne tendens må være at reservere de beløb, der nu anvendes til indkøb af fødevarer i FN-regi fra andre industrinationer, til danske leverancer af udstyr m.v. til fremme af udviklingslandenes egen fødevareproduktion.

Medens de rentefri statslån fra Danmark tidligere stod åbne for alle udviklingslande under et vist indkomstniveau, reserveres statslånene i stigende grad de lande, der modtager gavebistand fra Danmark, og statslånene anses efter-

hånden for et supplement til gavebistanden. Overførsel af dansk teknologi til udviklingslandene vinder imidlertid ikke i effekt ved en koncentration til de mindst udviklede lande, som også er de lande, hvis evne til at udnytte teknologien er mindst.

Danmark har i øget omfang samlet den bilaterale bistandshjælp om udviklingslande med den laveste indkomst pr. indbygger, men savner som nation særlige forudsætninger for løsning af problemer i de primitive landsbysamfund. Derimod har vi et betydeligt erfaringsgrundlag vedrørende udvikling af infrastruktur og industriel fremstillingsvirksomhed i mindre skala, herunder fødevareproduktion. Danmark ville derfor snarere kunne yde et væsentligt bidrag til at skabe en mere menneskelig tilværelse for millionbefolkningerne i de storbykoncentrationer, som vokser op i disse år, og disse mennesker kan ikke hjælpes gennem en ensidig satsning på landsbysamfundets elementære behov.

De danske statslån, der indeholder et gaveelement på mindst 76 pct., er så eftertragtede, at der burde indføres en graduering, som kunne skabe bedre udnyttelse og større eksport. Ved et gaveelement på f.eks. 40 pct. kunne statslånene ved uændret bistandsomfang finansiere en dobbelt så stor overførsel af teknologi som nu, og statslånsleverancerne ville ikke længere repræsentere en belastning af den danske betalingsbalance, såfremt der realistisk regnes med en importkvote på 40 pct. af den danske leverances værdi.

Danmarks Rederiforening vil sammenfattende gå ind for, at de multilaterale bidrags andel i den totale bistand reduceres fra de nuværende 50 til 25-30 pct., at Danmark i stærkere grad end hidtil går ind med direkte leverancer af udstyr m.v. til fremme af udviklingslandenes egen fødevareproduktion, at gaveelementet i de danske statslån reduceres fra de nuværende 76 pct. eller mere til 25-40 pct., og at modtagerne af statslån udvides til en større landekreds end lavindkomstlandene. Gennem sådanne ændringer i den danske bi-

standspolitik mener vi, at vor bistand til udviklingslandene ville blive mere effektiv og mindre belastende for vores betalingsbalance, ligesom ændringerne i højere grad kunne fremme beskæftigelsen og støtte vores eksportmuligheder.

Rederiforeningen vil endelig fremhæve synspunkter, der specielt vedrører skibsfartens område:

Vi finder det rimeligt at påpege, at det store flertal af udviklingslande mangler den teknologiske baggrund, som er nødvendig, hvis man ønsker at opbygge en national skibsfart med de avancerede skibstyper, som idag bygges af skibsværfterne. I denne forbindelse vil vi tillige gøre opmærksom på, at flere sektorer af den internationale skibsfart gennem en længere periode har været karakteriseret af overskudstonnage som følge af den langsommere vækst i verdenshandelen siden den første oliekrise i 1973/74. Det synes derfor ikke rimeligt at opmuntre skibsfartslande in spe til at kontrahere nybygningstonnage på en tid, da fragtmarkedet i forvejen er negativt påvirket af for mange skibe og for få ladninger.

Rederiforeningen må iøvrigt lægge den største vægt på, at dansk bistandshjælp til fremme af udviklingslandenes skibsfart under ingen omstændigheder gives til lande, der søger at opbygge national skibsfart på et protektionistisk grundlag, da man herved skaber øgede vanskeligheder for det danske rederierhverv og indirekte accepterer en politik, der undergraver den frie skibsfart på længere sigt. Denne holdning reflekteres også i art. VII, stk. 2 i de mange aftaler om bistandshjælp, som Danmark har indgået med en række udviklingslande, idet den pågældende bestemmelse fastlægger, at afskibninger i henhold til den enkelte aftale "skal ske i overensstemmelse med princippet om skibes frie deltagelse i den internationale handel i fri og lige konkurrence".

Bistandshjælp til udviklingslande, der søger at opbygge en national skibsfart, bør heller ikke ydes af hensyn til be-

skæftigelsessituationen på de danske værfter, idet skibsfinansiering på de yderst gunstige vilkår, som er givet til udviklingslande bl.a. af den danske regering, er stærkt konkurrenceforvridende, når skibenes indsættes på det internationale fragtmarked, og iøvrigt kan få afsmittende virkninger i den skarpe konkurrence mellem skibsbygningslandene om nybygningsordrer. Rederiforeningen har fremført dette synspunkt overfor skiftende søfartsministre, senest i forbindelse med kontraheringen af en kombineret training/bulk-carrier til Philippinerne; det mest outrerede eksempel på dansk bistandshjælp i skibsfartssektoren var imidlertid kontraheringen af et general-cargo skib til Pakistan i 1979. Det bevilgede rentefri statslån på 125 mill. kr. indebar 10 års afdragsfrihed og derefter en afdragsperiode på 25 år, og gaveelementet ved et lån af denne type er af DANIDA opgjort til 86 pct.!

Rederiforeningen må derfor endnu en gang understrege, at dansk skibsfart er bekymret over denne form for bistandshjælp, og vi henstiller indtrængende, at den danske regering i forbindelse med de samlede overvejelser om ændrede bistandsformer i fremtiden kun yder skibsfartsbistand til udviklingslande i de tilfælde, hvor der er tale om bygning af skibstyper, der ikke konkurrerer på det internationale fragtmarked, f.eks. skibe til national kystfart, til inspektionstjeneste, til flodtrafik, til bugseringstjeneste m.v., allesammen skibstyper, der kan leveres fra danske værfter.

Med venlig hilsen
DANMARKS REDERIFORENING

Til
udvalget vedrørende dansk bistandspolitik

DS

Som Svar på Deres henvendelse vedrørende vore erfaringer indenfor bistandssamarbejdet med udviklingslandene, skal vi hermed fremkomme med følgende bemærkninger.

Sparekasseforeningens direkte bistandsarbejde har hidtil været af begrænset omfang og af relativ ny dato, idet vort første projekt startede i 1979. Der anvendes på bistandsarbejde ca. kr. 125.000 om året. I 1980 nedsatte foreningens styrelse et permanent udvalg, der har ansvaret for styringen af foreningens voksende u-landssamarbejde. Foreningen er repræsenteret i Det internationale Sparekasseinstituts Development Aid Committee, der planlægger og har ansvaret for det internationale u-landssamarbejde indenfor bistandsområdet.

De områder, foreningen har været involveret i siden, har koncentreret sig om stipendiatbesøg og samfinansierede projekter med EF.

Vedrørende stipendiatbesøgene modtog vi gennem DANIDA to stipendiater fra Korea på et halvt års ophold og gennem Det internationale Sparekasseinstitut yderligere fire stipendiater på seks ugers ophold.

Med hensyn til disse stipendiatbesøg er det vor opfattelse, at det faglige udbytte er langt størst ved de længere ophold, idet stipendiaten kan beskæftiges med egentlige projekter indenfor sit område og kan følge et sådant projekt i alle dets faser.Seksugers opholdenes værdi ligger først og fremmest i den indføring stipendiaterne kan få i arbejdsmetoder og planlægning af arbejdsgange.Hertil kommer naturligvis også et vist fagligt udbytte af opholdet. Disse vurderinger bygger til dels på erfaringer fra tilsvarende stipendiatbesøg i sparekasser i andre lande, for eksempel Sverige.

Med hensyn til samfinansieringsprojekter med EF har foreningen indtil nu haft to igang, hvoraf det ene er afsluttet, mens det andet fortsat er igang. Det afsluttede projekt drejede sig om udarbejdelse af økonomisk undervisningsmateriale og dettes implementering i uddannelsessystemet på Jamaica. Samarbejdet med EF var udelukkende på det finansielle plan, og erfaringerne fra dette projekt var meget positive. EF udviste stor forståelse for de vanskeligheder, der altid må opstå af praktisk og politisk

karakter i et samarbejde med et u-land. Man godkendte således en forsinkelse af projektets færdiggørelse på mere end et år, og ved regnskabets aflæggelse accepterede man de afholdte udgifter på Jamaica uden bilagskontrol.

Det løbende projekt drejer sig om afholdelse af to kurser for uddannelsesledere i Afrikanske sparekasser og andre pengeinstitutter (ikke forretningsbanker). Det ene kursus var for engelsksprogede det andet for fransksprogede deltagere. Det første kursus afholdtes i marts, mens det næste skal finde sted i september d.å. Det meddeltes os, at støtten ville blive udbetalt i to rater. Det er indtrykket, at EF har strammet proceduren betydeligt, idet de, på trods af en godkendelse af projektet som helhed, nu forlanger delrapport og -regnskab samt en fornyet ansøgning for at udbetale den resterende støtte. Dette må betragtes som en noget uheldig procedure, da en række omkostninger ved et projekt af denne karakter vedrører projektet som helhed og derfor må afholdes i planlægningsfasen, hvorved der kan opstå likviditetsmæssige problemer. Såfremt man afslår at udbetale sidste rate kan samfinansieringspartneren bringes i alvorlige økonomiske vanskeligheder.

Som det vil være fremgået at det ovennævnte, har foreningens ulandsarrangementer hidtil været af begrænset omfang, men vi kan oplyse udvalget om, at vi har ansøgt DANIDA om støtte til gennemførelse af et oplysningsprojekt, hvis målgruppe er sparekassemedarbejdere, garanter og andre med særlig tilknytning til sektoren. Det er tanken, at projektet skal løbe over en to-årig periode. Vi finder, at DANIDA's støtte til oplysningsvirksomhed har stor betydning for bistandsarbejdet, idet den er medvirkende til skabelsen af en positiv holdning i befolkningen til dette arbejde.

Med venlig hilsen

Metteli Andresen

DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

TELEFON (01) 12 33 11 • POSTKONTO NR. 5 40 08 99 • TELEGRAMADRESSE: ARBEJDSGIVER
VESTER VOLDGADE 113 • 1503 KØBENHAVN V

HCS/IK

Journal nr.
Bedes anført ved alle henvendelser vedr. denne sag.

Udenrigsministeriet
DANIDA
Asiatisk Plads 2
1448 København K.

Den 17. august 1981

I
7 AUG 1981
104 DAN 1/6 h

Deres j.nr. 104.Dan. 1/6.h.

Ved skrivelse af 27. april d.å. har Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik anmodet Dansk Arbejdsgiverforening om at fremkomme med synspunkter om bistandsarbejdet med udviklingslandene.

På den således givne foranledning skal vi oplyse, at DA's medvirken i den omhandlede bistandspolitik i alt det væsentligste på nationalt tre-partsplan er begrænset til de aktiviteter, der udøves gennem ILO. Vore erfaringer på dette område er yderst positive og det er vort indtryk, at der ved den særlige ekspertise, ILO er i besiddelse af, er skabt et meget hensigtsmæssigt arbejdsgrundlag, der sikrer, at midlerne i størst muligt omfang direkte anvendes efter deres hensigt.

Vi skal på denne baggrund tillade os generelt at foreslå, at en større del af den danske bistand, som fordeles mellem internationale organisationer, fremover bliver ydet i et direkte samarbejde mellem DANIDA og FN's sårorganisationer, herunder i særdeleshed ILO, til gennemførelse af sådanne opgaver, som der er enighed om mellem DANIDA og den pågældende sårorganisation.

Det skal endelig tilføjes, at vi er gjort bekendt med Industrirådets udtalelse til Udvalget, og at vi finder, at der i denne udtalelse er indeholdt meget væsentlige betragtninger, bl.a. vedrørende spørgsmålet om fordelingen mellem multilateral og bilateral bistand.

3079. 5. 78 5.000

Dansk Arbejdsgiverforening kan tilslutte sig disse betragtninger, som vi finder i givet fald vil være af betydning såvel for dansk erhvervsliv som for modtagerlandenes bedømmelse af den danske bistandspolitik.

Med venlig hilsen

DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

H.C. Springborg

2121.6.77.5000

Dansk Folkeoplysnings Samråd • *Løngangstræde 37* • *1468 København K.* • *Telefon (01) 15 14 66*

dfs

30. september 1981

DI - 1 EN.
9 OKT. 1981
104 DAN 1 6

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2.
1448 København K.

Vedr. Udvalget vedr. dansk bistandspolitik

I forbindelse med udvalgsarbejdet vedr. dansk bistandspolitik har udenrigsministeriet ved skrivelse af 27. april 1981 og videre ved skrivelse af 25. juni 1981 anmodet Dansk Folkeoplysnings Samråd om at forelægge evt. synspunkter og bemærkninger vedr. dansk bistandspolitik til overvejelse i udvalget. Udenrigsministeriet har præciseret, at man først og fremmest er interesseret i synspunkter, der knytter an til egne erfaringer indenfor bistandsarbejdet.

Indledningsvis skal anføres, at Dansk Folkeoplysnings Samråd, stiftet i 1941, er fællesorgan for de folkeoplysende organisationer i Danmark. Medlemmer er de landsomfattende oplysningsorganisationer, oplysningsforbundene, d.e. Arbejdernes Oplysnings Forbund, Folkeligt Oplysnings Forbund, Frit Oplysningsforbund, Liberalt Oplysnings Forbund, Dansk Oplysnings Forbund, Socialistisk Folkeoplysningsforbund, Kirkernes Oplysnings- og Kursusvirksomhed, Musisk Oplysningsforbund m.fl., Foreningen for Folkehøjskoler og Foreningen af frie ungdoms- og efterskoler, Folkeuniversitetsudvalget m.fl., kvindeorganisationerne Dansk Kvindesamfund og De danske Husmoderforeninger, samt øvrige folkeoplysende organisationer, herunder Danmarks Biblioteksforening, Folkevirke, Mellemfolkeligt Samvirke m.fl., ialt 23 landsomfattende organisationer. En fortegnelse over samtlige medlemmer vedlægges som bilag.

./..

Flere af Samrådets medlemmer er direkte engageret i oplysningsvirksomhed omkring bistandsarbejdet, og de er da også hver for sig blevet anmodet om at indgive bemærkninger til udenrigsministeriet; andre af Samrådets medlemmer er mindre direkte eller blot periferisk involveret i oplysning omkring bistandsarbejdet og udviklingslandene. Det skal erkendes, at spørgsmål vedr. bistandsarbejdet ikke tidligere har været højt prioriteret i den almindelige debat om folkeoplysning m.v. omkring Dansk Folkeoplysnings Samråds virksomhed; synspunktet syntes at have været, at disse opgaver primært måtte løses af de organer, der i særlig grad havde forpligtet sig hertil. Der synes imidlertid nu at være en vågnende forståelse for, at oplysning om bistandsarbejdet og om udviklingsproblemerne og fredsarbejdet må vurderes som et generelt folkeoplysningsanliggende, som vedrører alle de folkeoplysende organisationer. Dansk Folkeoplysnings Samråd ønsker derfor gerne at fremsætte følgende bemærkninger, som knytter an til oplysningsvirksomheden samt en enkelt bemærkning til ekspertbistanden:

I § 10 i lov om internationalt udviklingssamarbejde fastlægges formålet med Danidas oplysningsbevilling således: "Med henblik på at udbrede kendskabet til og skabe forståelse for udviklingslandenes problemer og for betydningen

Dansk
Folkeoplysnings
Samråd

af dansk deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde kan ministeren for udviklingssamarbejde iværksætte eller yde statstilskud til virksomhed med dette formål". Samrådet finder, at lovens formulering er klar og fortsat særdeles relevant. Dette gælder også de retningslinier, der er udarbejdet for den statsstøttede oplysningsvirksomhed om udviklingslandene og det internationale udviklingssamarbejde. Det fremgår heraf, at det langsigtede mål er at sikre oplysning om udviklingsproblematikken en vedvarende selvfølgelig plads i den øvrige oplysnings- og undervisningsvirksomhed, der udføres af organisationer, institutioner, skoler og massemedier. Samrådet finder imidlertid ikke, at der på dette område er opnået tilfredsstillende resultater.

En væsentlig årsag til at oplysningen om udviklingsproblemerne ikke synes at være blevet integreret i den øvrige oplysningsvirksomhed i tilfredsstillende omfang turde være bevillingernes utilstrækkelighed. Samrådet skal her henvise til de synspunkter, der er blevet fremført herom af Mellemfolkeligt Samvirke og som Samrådet ganske kan tilslutte sig. En øget bevilling er en nødvendig forudsætning for en mere omfattende u-landsoplysning m.v.; det er imidlertid ikke en tilstrækkelig forudsætning. Det er Samrådets synspunkt, at der desuden må indbydes til en mere åben diskussion mellem Danida og de folkeoplysende organisationer om integration af u-landsoplysning m.v. i det øvrige oplysningsarbejde, og at også organisationer, der i dag ikke er repræsenteret i Danidas oplysningsudvalg - herunder Dansk Folkeoplysnings Samråd - bør indbydes til at deltage i denne diskussion.

Om ekspertbistanden ønsker Dansk Folkeoplysnings Samråd gerne at pege på, at der indenfor området voksenundervisning og folkeoplysning findes en ekspertise i Danmark, som i videre udstrækning kunne stilles til rådighed i udviklingssamarbejdet. Samrådet skal her henvise til de bemærkninger herom, der er fremsat af Foreningen for Folkehøjskoler i Danmark, og skal yderligere føje til, at en ekspertbistand fra dansk folkeoplysning tillige ville knytte yderligere forbindelser mellem udviklingslandene og det oplysningsarbejde, der bedrives af de folkeoplysende organisationer i Danmark.

Med venlig hilsen

Poul E. Kandrup

DANSK FLYGTNINGEHJÆLP

ET SAMARBEJDE OMFATTENDE: AMNESTY INTERNATIONAL, CARITAS DANMARK, DANSK FOLKEHJÆLP, DANSK RØDE KORS, DANSK UNGDOMS FÆLLESRAD, DANSKE KVINDERS NATIONALRÅD, DEN DANSKE NATIONALKOMITÉ FOR WORLD UNIVERSITY SERVICE, FN-FORBUNDET, FOLKEKIRKENS NØDHJÆLP, LANDSORGANISATIONEN RED BARNET, MELLEMFOLKELIGT SAMVIRKE, MOSAISK TROESSAMFUND

KRONPRINSESSEGADE 4 · POSTBOKS 53 · 1002 KØBENHAVN K · GIRO NR.: 4 00 00 05 · TELEGRAM: DANREFUCO
ADMINISTRATION OG INTERNATIONALE ANLIGGENDER: TLF. 01-13 81 81
GENERALSEKRETARIAT OG RÅDGIVNING: TLF. 01-11 52 52
TELEX: 19581 REFUCO DK

København K. den 2.11.1981

Til Udvalget vedr. dansk bistandspolitik
c/o Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K

D I -
- 4 NOV. 1981
104. DAN 1/6 h

VOR REF.
UDVALGET VEDRØRENDE
DANSK BISTANDSPOLITIK
Møde den —
Dagsordenspkt. —
Bilag nr. 15/119

Dansk Flygtningehjælp skal hermed udtale følgende som svar på udvalgets henvendelse af 27.4.1981:

1. Bistand til flygtninge:

Dansk Flygtningehjælp skal indledningsvist understrege, at statens bistand til flygtninge efter vor opfattelse er en særlig humanitær forpligtelse, der ikke kan sidestilles med det generelle bistandsarbejde med udviklingslandene. Visse former for flygtningebistand i den Tredie Verden indeholder imidlertid vigtige udviklingselementer og kan derfor være relevante at pege på i forbindelse med udvalgets arbejde.

Flygtningeproblemer rammer i stigende grad Tredie Verdens-lande, som ofte i forvejen er fattige og finder det vanskeligt at forsørge nye befolkningsgrupper ved siden af deres egen befolkning. Dette kan føre til social ustabilitet og risiko for, at flygtningegrupperne enten returneres eller nægtes fortsat ophold.

Gennem international bistand kan disse to - ud fra et retssikkerhedssynspunkt lige uacceptable - udveje undgås og erstattes med løsninger, der imødekommer både flygtningenes og værtslandenes behov.

Den mindst ønskværdige løsning for alle parter er genbosætning i tredieland. Men den har vist sig i en række tilfælde at være den eneste mulige, f.eks. for visse latinamerikanske flygtninge, og for vietnamesiske bådflygtninge. Dansk Flygtningehjælp har i denne forbindelse med glæde konstateret den danske regerings villighed til at deltage i de internationale bestræbelser på gennem UNHCR at fordele genbosætningsbyrden ved at stille et årligt kvotebeløb til rådighed. Hermed ydes indirekte en væsentlig bistand til de lande i den Tredie Verden, der ikke har set sig i stand til alene at bære ansvaret for store pludselige flygtningestrømme. Dansk Flygtningehjælp ser derimod med betænkelighed på, at midlerne til modtagelse og integration i Danmark delvist tages af bistandsmidlerne, og skal anbefale, at bistandsmidlerne friholdes for den særlige humanitære forpligtelse, som Danmark påtager sig ved at stille en kvote til rådighed for modtagelse af flygtninge i Danmark.

Mens genbosætning i tredieland kun bør anbefales, når alle andre muligheder er lukkede, er bosætning i nabolande med samme kultur - næst efter repatriering - efter alle erfaringer i regelen den bedste løsning på flygtningeproblemer i den Tredie Verden, og tillige en, der indeholder mange positive bistandsaspekter, bl.a. ved at sådanne projekter integreres i modtagerlandenes egne udviklingsplaner, både nationalt og regionalt. Yderligere er bosætning - og dermed tildeling af varigt asyl til flygtningene - ofte kun mulig under forudsætning af, at der fra det internationale samfund foreligger tilsagn om bistand.

Blandt positive udviklingsaspekter i projekter for bosætning af flygtninge i den Tredie Verden kan bl.a. nævnes følgende:
- Bistanden kan afværge social uro som følge af nye befolkningsgruppers ankomst til i forvejen fattige områder.
- Den kan ved at inddrage den lokale befolkning bidrage til en bedring af modtagerbefolkningens vilkår.
- Da flygtninge under alle omstændigheder ved bosætning et nyt sted som regel må bygge en ny tilværelse op fra grunden, vil de ofte være motiverede for at anvende nye og forbedrede eller mere hensigtsmæssige arbejdsmetoder, som igen også vil kunne komme den lokale befolkning til gavn. Dette har bl.a. været tilfældet ved en del bosætninger i Afrika.
- International bistand til bosætning af flygtninge kan ofte sikre, at disse ikke tvinges til at søge genbosætning i tredieland, men kan forblive i deres eget kulturelle og sociale miljø. Dette er bl.a. ofte tilfældet i Latinamerika.

Dansk Flygtningehjælp skal på denne baggrund anbefale, at DANIDA udvider sin støtte til bosætning af flygtninge i den Tredie Verden.

Det er Dansk Flygtningehjælps erfaring, at flygtningebistand såvel som udviklingsbistand ydet gennem frivillige, ikke-statslige organisationer undertiden får en større gennemslagskraft på det lokale plan end store statslige bistandsprojekter. I kraft af de frivillige organisationers lokalkendskab og deres direkte samarbejde med flygtningene eller andre berørte befolkningsgrupper og den tillid de mødes med kan disse organisationer ofte gennem en kortvarig, intensiv indsats med små midler bidrage til f.eks. at skabe modeller for selvhjælp, opbygge en infrastruktur og styrke de berørte gruppers selvtillid på en måde, som regeringsinitiativer ofte har langt vanskeligere vilkår for at opnå. Den nære kontakt til lokalmiljøet, hvor bistanden ydes, giver desuden organisationerne en større grad af sikkerhed for, at pengene alene kommer dem til gode, som de er beregnet for. De erfaringer, som frivillige organisationer gennem de senere år har indhentet med bosætnings- og selvhjælpsprojekter for flygtninge, kan overføres til andre lignende situationer, f.eks. oversete eller glemte befolkningsgrupper i u-landene, eller "fattigdomslommer" i de mere velstillede u-lande.

Dansk Flygtningehjælp skal derfor anbefale, at DANIDA udvider omfanget af den bistand, der ydes gennem frivillige organisationer, - bl.a. til flygtninge og andre særligtudsatte befolkningsgrupper i udviklingslandene -. Ikke blot synes denne bistand at være særdeles virkningsfuld, men den har også vist sig at være velegnet til at belyse udviklingsmekanismer i det oplysende arbejde i Danmark.

2. Oplysningsarbejde.

Den økonomiske krise rammer i disse år udviklingslandene fatalt og truer med at tilintetgøre virkningerne af mange års bistandsindsats.

Samtidig rammes disse fattige lande jævnligt af naturkatastrofer og - tilsyneladende i stigende grad - af menneskeskabte katastrofer: Krig, borgerkrig, invasioner, overgreb på menneskerettigheder, med deraf følgende social uro, økonomisk tilbagegang, befolkningsforskydninger m.v., ikke mindst store flygtningebevægelser og folkevandringer.

Udviklingslandene har derfor mere brug for bistand end nogensinde. Men samtidig har den økonomiske krise medført en stramning og en omprioritering af ressourcerne i de rige lande, som har skabt betydelige vanskeligheder i argumentationen omkring bistanden til udviklingslandene. For at skabe og bevare en velorienteret og indsigtsfuld offentlighed og fastholde de rige landes befolkninger på ansvaret over for udviklingslandene, og over for særlig udsatte grupper i disse lande som flygtninge, kræves en uformindsket ja en intensiveret oplysningsindsats.

Det har været glædeligt at konstatere, at der ifølge meningsmålinger trods krisen fortsat synes at være et flertal i befolkningen for fortsat støtte til udviklingslandene. Uden tvivl er der en nøje sammenhæng mellem denne holdning og det både informative og holdningsdannende oplysningsarbejde, som er udført i Danmark siden oplysningsbevillingen blev vedtaget. Men denne holdning kan - specielt i en krisetid - ikke fastholdes endsige uddybes med en oplysningsbevilling på det nuværende niveau. Det er nødvendigt at forhøje oplysningsbevillingen betydeligt, så det - i overensstemmelse med dens formål - sikres, at det informative og holdningsdannende oplysningsarbejde til stadighed får mulighed for at nå ud til nye kredse i befolkningen, samtidig med at interessen hos de allerede engagerede gives nye impulser.

Det er med dette formål for øje også vigtigt at bibeholde den hidtidige praksis, hvorefter oplysningsmidlerne efter ansøgning foruden gennem DANIDA selv kanaliseres gennem en bred vifte af ikke-statslige organisationer i et folkeligt og flerstrenget oplysningsarbejde.

Om selve indholdet i oplysningsarbejdet om udviklingsbistand og flygtningebistand finder Dansk Flygtningehjælp det væsentligt, at denne oplysning også kan være problematiserende, og at den ikke skjuler vanskeligheder og fejl over for en offentlighed, der netop gennem en oplysningsindsats har fået sit kendskab udvidet og sin kritiske sans skærpet over for de forskellige aspekter af bistanden til udviklingslandene.

Dansk Flygtningehjælp finder det væsentligt, at der i sammenhæng med oplysningsarbejdet om udviklingsproblemer og om dansk udviklingsbistand også gives mulighed for at støtte oplysning om bl.a. krænkelse af menneskerettighederne og undertrykkelse af folk og folkegrupper. Disse forhold er uløseligt knyttet til både udviklings- og flygtningeproblematikken, idet de dels kan være årsag til, dels produkt af, underudvikling og fattigdom i den Tredie Verden.

Med venlig hilsen

Hans Gammeltoft-Hansen
Formand

Arne Piel Christensen
Generalsekretær

DANSK IDRÆTS-FORBUND
PROTEKTOR: HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN

IDRÆTTENS HUS
BRØNDBY STADION 20
DK-2600 GLOSTRUP

Telefon: (02) 45 55 55
Telex: 33 111 idraet dk
Telegramadr. difsport
Giro 1 00 19 14

Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik,
c/o Udenrigsministeriet,
Asiatisk plads 2,
1448 København K.

I

Bt. Dan. 1/6. h

den 5. august 1981
ER/KN

J.nr. 104 Dan. 1/6.h.

Erfaringsmæssigt er der i udviklingslandene stor interesse for at knytte idrætslige kontakter til bl.a. dansk idræt, men hidtil har det kun været muligt i enkelte tilfælde at imødekomme sådanne ønsker.

Adskillige idrætsorganisationer i udviklingslandene - sådanne organisationer er som regel statsdirigerede - vil gerne have besøg af danske idrætsudøvere og danske instruktører, men de økonomiske muligheder for en sådan udveksling har stort set ikke været til stede.

Normalt er det "modtagerlandet", der står for alle udgifter i forbindelse med idrætslige besøg, men dette vil udviklingslandene oftest ikke kunne klare, således at man for at få et idrætsligt samarbejde i stand først må skabe de økonomiske betingelser derfor.

Internationale verdensorganisationer inden for idrætten har gennem flere år gennemført et hjælpeprogram, hvortil bl.a. fondet, Olympisk solidarity yder støtte til gennemførelse af kursus i udviklingslandene, således at man fra de gamle idrætslande udsender instruktører og ledere til at forestå undervisningen.

Det er naturligvis en hjælp, men fra dansk side ville man sikkert kunne yde en større hjælp, om man skaffede mulighed for,at interesserede ledere og instruktører fra udviklingslandene kunne komme til Danmark på kursus af forskellig art.

Vi har i Danmark tradition for, at idrætsarbejdet er bygget op om foreningslivet og de tusinder af frivillige idrætsledere, og ved at skabe kendskab til denne form for foreningsarbejde ville man kunne være med til at præge de ledere og instruktører, der i udviklingslandene, når de kom tilbage efter endt uddannelse, skal forestå opbygningen af et egentligt idrætsliv.

For mange udviklingslande synes det mere attraktivt at få skaffet midler til at bygge gigant idrætsanlæg, og at få besøg af eliteidrætsudøvere, end at finde udveje for det daglige idrætsarbejde.

I adskillige år har f.eks. en række østeuropæiske lande gjort et stort arbejde på dette område, men det har tilsyneladende også altid været parret med en politisk ideologisk forkyndelse, hvorfor en indsats fra dansk side kunne være en slags modpol til sådanne aktiviteter, idet vi for størstedelen ser idrætten som et middel til udfoldelse for alle befolkningsgrupper, som et sted, hvor der er mulighed for at puste ud og blot glæde sig over den idrætslige aktivitet.

Idrætssamarbejde med udviklingslandene bør derfor først dreje sig om en basisuddannelse og opbygning af en egentlig idrætsorganisation, hvor frivilligheden sættes i højsædet.

Vi vil foretrække, at midler til gennemførelse af kursus i Danmark prioriteres forud for udgifter til udsendelse af instruktører o.lign. til udviklingslandene.

Dels vil det normalt være virkelig interesserede personer, der kommer på kursus i udlandet, dels vil det være nemmest at give en forestilling om dansk idrætsarbejde, hvis det præsenteres på stedet f.eks. gennem besøg i foreninger o.lign., hvilket er lettere forståeligt, end blot teoretisk orientering derom.

Naturligvis kan man så senere følge en sådan uddannelse op ved udsendelse af idrætsinstruktører og organisatorer til udviklingslandene, hvor man har skabt basis for at modtage en videre uddannelse, således som vi erfaringsmæssigt har fundet, at den enkelte får mest glæde og udbytte deraf.

Med venlig hilsen

Emanuel Rose

DANSK MISSIONSRÅD
THE DANISH MISSIONARY COUNCIL
Stengade 36,4 2200 København N. Telf. 01 - 35 59 11
Giro 3 13 30 44

Dansk Missionsråd er et samarbejdsorgan, der omfatter 23 missionsorganisationer, der arbejder mange forskellige steder i verden og ud fra forskellige forudsætninger. Det er ikke alle, der virker i egentlige udviklingslande, og mission må i dag opfattes ikke blot som et arbejde blandt fremmede og fattige folkeslag. Imidlertid må en stor del af selskabernes arbejde karakteriseres som udviklingshjælp. Således anvendtes ud af organisationernes samlede gaveindtægter på 36,8 mill. kr. i 1980 14,5 mill. kr. til udviklingshjælp. Iøvrigt dækkes alle selskabers budgetter af frivilligt indsamlede midler, og i tilfælde af at der indgår projektmidler fra Danida medregnes disse ikke i årsindtægterne.

Missionsorganisationerne, der repræsenterer brede kredse i folkekirken og frikirkerne, ønsker en stærkt øget u-landsbistand, og man vil fremover som hidtil være med til at opbygge den folkelige baggrund herfor. Dette blev understreget i henvendelsen af 21. maj til regering og folketing fra Dansk Missionsråds forretningsudvalg, hvori man opfordrer til at fastholde stigningstakten, således at u-landsbistanden kan nå op på det af FN satte mål for det tredie udviklingsårti, 1% af bruttonationalproduktet. Dansk Missionsråd erkender, at der i mange udviklingslande er et klart behov for ren humanitær bistand i akutte nødsituationer, men ønsker samtidig at understrege, at egentlig udviklingsbistand på en række forskellige områder er af afgørende betydning for at overvinde fattigdommen i den tredie verden. Denne udviklingsbistand må koordineres med økonomiske initiativer til forbedring af de fattige landes eksportmuligheder, så "den nye økonomiske verdensorden" bliver andet end en smuk talemåde.

Missionsorganisationerne glæder sig over det øgede samarbejde med den statslige bistand, som har fundet sted de senere år. I adskillige tilfælde er det lykkedes at præsentere projekter, der har kunnet gen-

nemføres med god effekt og i overensstemmelse med grundlæggende principper for dansk u-landsbistand. Missionsorganisationernes gode lokalkendskab og mangeårige erfaringer i u-lande har uden tvivl bidraget hertil, og gennem kirker, man samarbejder med, har man mulighed for, at bistanden virkelig når ud i den brede befolkning, hvor nøden er størst.

Organisationerne vil gerne stille sig til rådighed for et øget projektsamarbejde med Danida, men peger samtidig på, at det vil være begrænset, hvor store midler man vil være i stand til at kanalisere. Missionsselskaber har deres særlige formål og identitet og ser nødig denne begrænset, hvilket kunne ske ved, at administrationen af bistandsprojekter i for høj grad lagde beslag på selskabets kapacitet.

Missionsorganisationerne er indforstået med, at der normalt bør være en tidsbegrænsning for støtte til projekter, hvorefter de bør føres videre for lokale midler. På grundlag af indhøstede erfaringer peger flere selskaber dog på, at det i nogle tilfælde kan være ønskeligt med en vis støtte i en længere periode, fordi man ikke lokalt er i stand til at overtage det fulde ansvar efter så kort tid.

Man er i enhver henseende rede til at medvirke til øget bistand, også ad andre kirkelige kanaler, som f. eks. Folkekirkens Nødhjælp Det lutherske Verdensforbund og Kirkernes Verdensråd. I mange tilfælde er selskaberne i disse år indgået i et nært samarbejde med disse organer omkring projekter i den tredie verden.

Et felt, hvor der i høj grad kunne ønskes forbedringer, er oplysningsvirksomheden. De statslige bevillinger hertil er utilstrækkelige, og Dansk Missionsråd ser gerne, at større beløb blev stillet til rådighed til det vidtforgrenede informationsarbejde, der fortsat bør udføres. Her kan der peges på fremstilling af pædagogisk materiale, finansiering af studierejser og andre former for udveksling, der i videste forstand indgår i den side af bistandsarbejdet, der kan kaldes det kulturelle samarbejde.

Det har ikke været muligt indenfor det relative korte tidsrum at indsamle udtalelser fra alle medlemsorganisationer, ligesom forespørgslen ikke er blevet behandlet af de respektive bestyrelser. Men Dansk Missionsråd har til hensigt at følge sagen op, sandsynligvis med afholdelsen af en konsultation, og kan derved bidrage til den debat, der uden tvivl vil følge, når udvalget offentliggør sin betænkning.

Jens Kr. Krarup
Formand for
Dansk Missionsråd

Johs. Langhoff
Sognepræst

C. C. Jessen
Sognepræst

August 1981

DUF

09.09.81

Besvarelse af henvendelsen fra udvalget vedr. dansk bistandspolitik.

I U-LANDSPOLITISKE SPØRGSMÅL

1. Udvalgets kommissorium

I det nedsatte udvalgs kommissorium hedder det indledningsvis:

> "Udvalgets opgave er at gennemgå principperne for den danske bistand til udviklingslandene med henblik på inden for rammerne af en ny økonomisk verdensorden at klarlægge, hvorledes Danmark mest hensigtsmæssigt kan bidrage til den 3. verdens udvikling."
>
> Videre hedder det: "Udvalget bør tage udgangspunkt i udviklingslandenes økonomiske og sociale situation og relationerne mellem de industrialiserede lande og udviklingslandene."

Udvalget har således fået et særdeles bredt udgangspunkt for sit arbejde.
Det er Dansk Ungdoms Fællesråds opfattelse, at det er særdeles vigtigt, at dette brede udgangspunkt fastholdes i udvalgets arbejde, og i de forslag som udvalget måtte fremkomme med.
Det er således ikke tilstrækkeligt at koncentrere sig om bistand isoleret fra andre relationer mellem Danmark og udviklingslandene.
Bistanden er så lille, at den har en begrænset påvirkningseffekt sammenlignet med andre sider af den industrialiserede verdens, herunder Danmarks relationer med u-landene indenfor f.eks. handels- og valutapolitik, militærpolitik, beskæftigelses- og regionalpolitik. Endvidere er målsætningerne for disse områder ikke koordinerede og oftest modsatrettede. Det er således karakteristisk for bistandspolitikkens målsætning, at den er at hjælpe udviklingslandene, mens målsætningerne for de øvrige områder er snævert at gavne Danmark uden hensyntagen til virk-

ningen i udviklingslandene.
Det er følgeligt vigtigt, at der sker en koordinering af bistands-, udenrigs- og indenrigspolitiske målsætninger og en nyvurdering af disse med henblik på at yde et bidrag til en mere retfærdig verdensorden.
Det skal understreges, at det er DUF's opfattelse, at dette i sig selv også vil være i Danmarks interesse, selvom det på kort sigt vil give strukturtilpasningsproblemer, idet et hastigere udviklingstempo i den 3. verden vil muliggøre større retfærdighed og dermed mindske spændingen i verdenen til gavn for freden og det internationale samarbejde, ligesom de ændrede handelsmønstre vil åbne nye muligheder for et tilpasningsdygtigt dansk erhvervsliv.

I sammenhæng hermed skal DUF påpege følgende:

2. Handels- og erhvervspolitik

Der må ske en lettelse i de gældende vilkår for handelen med især u-landenes industrivarer.
De gældende told- og handelsregler, herunder de senere års tendenser til øget protektionisme i de industrialiserede lande overfor industrivarer fra u-landene bidrager til at fastholde u-landenes placering i den internationale arbejdsdeling som primært råstofproducenter, og modarbejder derfor den effekt, som bistanden skulle have.
Det er efterhånden grundigt dokumenteret, at protektionisme er til skade for den samlede verdensøkonomi, og at det kunne have betydelige beskæftigelses- og vækstfremmende konsekvenser, ikke alene i u-landene, men på lidt længere sigt også i i-landene, såfremt der i i-landene blev åbnet for import af u-landenes produkter.
De byrder, som i det korte løb vil blive pålagt i-landene herved, primært i form af en vis arbejdsløshed, vil være overkommelige under forudsætning af, at regeringerne fremmer en planlagt, forudgående omstruktureringspolitik.
På nuværende tidspunkt vides der meget lidt om konsekvenserne for Danmark af igangværende tendenser til en ny international arbejdsdeling, ligesom der ikke er foretaget analyser af løsningsmuligheder og politiske veje.

Der bør derfor nedsættes en kommission til kulegravning af konsekvenserne for Danmark af u-landenes krav om en ny økonomisk verdensorden.
Kommissionen bør ligeledes komme med forslag til en handlingsplan, der på nationalt plan følger den internationale udviklingsstrategi op.
Som en opfølgning af kommissionens arbejde bør nedsættes et råd, som løbende kan foretage vurderinger af indenrigspolitiske initiativers konsekvenser for relationerne til u-landene, f,eks. på områder som regional- og beskæftigelsespolitik. Det er DUF's opfattelse, at erkendelsen af, at indretningen af vore egne samfund har konsekvenser for udviklingsmulighederne i u-landene, er af største vigtighed.

3. U-lands- og forsvarspolitik

Både u-lands- og forsvarspolitik er, som udenrigsministeren har fremført, dele af den overordnede sikkerhedspolitik. Det er indlysende, at underudvikling fører til ustabilitet og dermed til spænding både globalt og regionalt, hvilket igen leder til mere oprustning og en farligere verden.
Oprustningen, og ikke mindst den tiltagende militarisering af u-lande, bidrager endvidere til, at der bliver bortledt ressourcer fra udviklingsbestræbelserne, ligesom øst-vest-spændingen bortleder opmærksomheden for nord-syd-problemerne. Der er således flere sammenhænge mellem rustning og udvikling. DUF finder, at det er rimeligt at pege på nedrustning som en oplagt mulighed for at øge de disponible ressourcer for udvikling. Danmark må på internationalt plan arbejde for militær afspænding og fred og selv yde et aktivt bidrag til nedrustningspolitikken.

4. Dansk deltagelse i internationale forhandlinger

Danmark bør i de forskellige internationale forhandlinger omkring nord-syd-dialogen spille en mere aktiv og imødekommende rolle end hidtil.

De danske muligheder for at gøre noget i en international sammenhæng på egen hånd er naturligvis små. Danmark bør derfor lægge vægt på sit internationale samarbejde med ligesindede lande, som f.eks. i gruppen Norge, Sverige, Finland, Holland, Irland, Østrig og Belgien. Denne gruppe, der sammen med Danmark, er blevet kaldt "like-minded" kan yde et væsentligt bidrag til nord-syd-dialogen, og på eget initiativ fremme processen mod en ny verdensorden, evt. i nærmere samarbejde med en gruppe u-lande af tilsvarende størrelse. Blandt de emner, der her kan peges på, er de nødvendige reformer af den monetære verdensorden, etablering af en energioverenskomst og etablering af et kodekssystem for transnationale selskaber. Reformeringen af det internationale monetære system bør omfatte forbedringer i vekselkurssystemet, reservesystemet, betalingsbalancetilpasningsmekanismerne, og den generelle styring af systemet som bør give u-landene større medbestemmelse.
Danmark bør støtte en international energioverenskomst, der rummer oplæg til større besparelser på de opbrugelige ressourcer i i-landene, lavere priser for de importerende u-lande og hurtigere udvikling af vedvarende energikilder. Mange ændringer ikke mindst i udviklingslandene finder i disse år sted via de transnationale selskaber. Der er efterhånden fra forskellige sider rejst ønske og krav om etablering af et kodekssystem for disse selskabers arbejde.
Danmark bør støtte dette standpunkt i internationale forsamlinger og har iøvrigt som lille land fælles interesser med udviklingslandene i at få etableret sådanne kodekser.

II BISTANDSPOLITISKE SPØRGSMÅL

Det er allerede påpeget, at bistanden kun udgør en mindre del af de samlede forbindelser mellem Danmark og u-landene. Samtidig må man dog erkende, at u-landene har så store og alvorlige problemer, at vi må fortsætte og helst øge bistanden.

1. Målsætning, målgruppe og modtagerlande

Det er DUF's opfattelse, at Danmark især bør yde bistand til de lande, der fører en social udligningspolitik til gavn for den brede befolkning, samt at støtten fortrinsvis bør gå til de fattigste lande og i disse lande til de fattigste befolkningsgrupper.
DUF vil derfor opfordre til, at mulighederne for at fastholde de grundlæggende behovs strategi hos hovedmodtagerlandene undersøges. En efterfølgende konsekvens heraf kunne blive, at man i en vis udstrækning vælger andre hovedsamarbejdslande, som i deres udviklingsstrategi lægger større vægt på den brede befolknings deltagelse.
Filosofien bag begrebet "hovedmodtagerlande" bør tillige underkastes overvejelse og overgang til et afgrænset antal projekttyper overvejes. Der tænkes her på mere tidsbegrænsede projekter inden for sektorer, hvor Danmark kan yde en særlig indsats. Projekterne flyttes fra land til land alt efter, hvor der er lande, som er inde i en udviklingsfase, der især kræver netop de projekttyper Danmark har særlig ekspertise i.

2. Bistandens størrelse

Som allerede tidligere nævnt er bistandens størrelse isoleret set ikke af afgørende betydning, men må ses i sammenhæng med Danmarks samlede politik overfor u-landene.
Det må dog være Danmarks opgave, at søge at nå målsætningen om 1% af BNP så hurtigt som muligt.

I den forbindelse skal det dog fastslås, at det ikke er underordnet, hvad der medregnes i denne procentmålsætning.
DUF må tage afstand fra den udhuling af de egentlige bistandsmidler, der er sket i de senere år.
Således bør bistandsmidlerne ikke anvendes til flygtningeformål, ambassadebyggeri, stillinger i DANIDA og på bistandsmissionerne, til oplysning og forskning. Disse formål bør have deres eget bevillingsgrundlag.

3. Bistandens sammensætning

Fordelingen 5o-5o mellem bilateral og multilateralbistand, som hidtil har været gældende bør opretholdes.
Det skal imidlertid påpeges, at den andel af de multilaterale bistandsmidler, der kanaliseres igennem internationale organisationer, hvor u-landene selv har en væsentlig indflydelse, bør øges for at modvirke den tendens til, at flere midler går gennem organisationer, som domineres af de store vestlige lande.
DUF finder i denne forbindelse, at Danmark også bør kræve, at den danske bistandsmålsætning bliver gældende for de internationale organisationer, som modtager danske bidrag.
En stadig større del af dansk bistand går gennem EF. Der er her et behov for større åbenhed omkring denne bistand, som DUF iøvrigt er betænkelig ved. Således synes det efterhånden at stå helt klart, at kvaliteten af EF's bistandsprojekter generelt er dårligere end de danskstøttede projekter, ligesom der ikke er overbevisende grunde for, at EF skal gennemføre egne udviklingsprojekter i u-landene. Det forekommer mere rationelt, at samle udviklingsbistanden over én international organisation, nemlig FN, som derved også ville blive styrket.
DUF finder endvidere, at der er behov for en ændring i forholdet mellem lån og gave.
Forskellen mellem de to bistandsformer er i tidens løb blevet mindre, idet gave-elementet i lånene er blevet stadig større (lånene eftergives i stadig større omfang) og idet grænserne for, hvad der kan leveres under hvert af de to programmer er under nedbrydning. Desuden er forberedelsen og gennemførelsen af de lånefinansierede projekter blevet langt grundigere end tidligere, uden dog at nå på højde med de gavefinansierede. Der er end-

videre ikke i de undersøgelser af lånebistanden, der er foretaget, noget der tyder på, at modtagerne er mere omhyggelige ved anvendelsen af midlerne fra lån, end hvis hjælpen var givet som gave.
Principielt mener DUF derfor, at statslånene bør afskaffes og al bistand til udviklingslandene bør gives som ubunden gavebistand. Et første skridt i denne retning vil være kun at yde ubunden gavebistand til de mindst udviklede lande (LDC-landene). Dersom der også i fremtiden ydes lån bør denne være ubundet, i det mindste for indkøb i andre u-lande.
DUF er af den opfattelse, at der bør åbnes op for nye bistandsformer som betalingsbalance- og budgetstøtte, f.eks. i form af finansiering af vareleverancer og program- eller sektorbistand, som betyder, at der gives støtte til en bestemt sektor uden at pengene øremærkes til bestemte projekter. En fuldstændig ubundet budgetstøtte vil dog være betænkelig, idet støtten bør gives i overensstemmelse med de generelle målsætninger for dansk bistand.
DUF finder det væsentligt, at frivilligprogrammerne fastholdes og udbygges, ikke mindst af kulturelle, kommunikations- og oplysningsmæssige grunde.
DUF ønsker at understrege værdien af at yde bistand via private og frivillige organisationer, både danske og internationale. De private organisationer kan arbejde på en mere fleksibel måde, der gør det muligt at komme langt videre i opfyldelsen af målsætningen om at gavne de dårligst stillede befolkningsgrupper end det ofte vil være tilfældet for den statslige bistandsadministration. DUF lægger vægt på, at den statslige støtte til private organisationers projekter fortsat vil blive ydet med op til 1oo% af projektomkostningerne, således at netop disse organisationers særlige muligheder udnyttes fuldt ud og ikke nødvendigvis kædes sammen med organisationernes mulighed for at rejse betydelige egenmidler. I forlængelse heraf finder DUF det hensigtsmæssigt, at der i særlige tilfælde vil kunne blive givet støtte til de private organisationers projektforberedelse.
DUF skal i denne forbindelse pege på, at de perspektiver, der ligger bag etableringen af "kommunevenskaber" mellem kommuner og tilsvarende områder i u-lande, tages op til positiv overvejelse i udvalget.

4. Særlige bistandsområder

DUF ønsker at påpege, at ungdommen i u-landene i højere grad bør være en målgruppe for den danske bistand til u-landene. U-landene har allerede nu store problemer med at beskæftige de store fødselsårgange - problemer, der ikke vil blive mindre i de kommende år. Projekter, der tager sigte på dels at uddanne unge, dels at skabe beskæftigelse for unge, bør derfor opprioriteres.

DUF ønsker også, at de bestræbelser, der er påbegyndt i retning af at sikre, at der tages hensyn til kvinders særlige problemer, når bistandsprojekter planlægges og gennemføres, videreføres og udbygges. Projekter, der skaber beskæftigelse for kvinder såvel indenfor som udenfor uddannelses- og sundhedsområderne bør i højere grad ydes bistand.

III U-LANDSOPLYSNINGEN

Dansk Ungdoms Fællesråd har siden 1974 haft en u-landskonsulent ansat med det formål at drive u-landsoplysningsvirksomhed i ungdomsorganisationerne. Denne konsulentordnings oprettelse fulgte et gennem længere tid næret ønske inden for rammerne af Fællesrådet om aktivt og direkte at kunne medvirke til fortsat øget forståelse for den 3. verdens problemer og for betydningen af, at Danmark i størst mulig udstrækning deltager i det internationale samarbejde for løsningen deraf. Fællesrådet har siden 1978 ydet et betydeligt egetbidrag til dækning af udgifterne ved konsulentordningen. Erfaringerne fra årene med en u-landskonsulent i DUF er helt overvejende positive. Vi kan konstatere, at organisationerne beskæftiger sig væsentlig mere med u-landsspørgsmål i dag end de gjorde i 1974. Det er selvsagt ikke muligt at sige noget mere præcist om i hvilket omfang denne udvikling bør tilskrives andre faktorer. Vi finder imidlertid ikke der kan herske nogen tvivl om, at konsulentordningen har spillet en betydelig og positiv rolle. Særligt ønsker vi at fremhæve, at det bl.a. som følge af DUF's u-landskonsulentordning er lykkedes at få nogle af vore store medlemsorganisationer til idag at beskæftige sig med u-landsoplysning uanset at de ikke tidligere har haft et internationalt arbejde endsige et u-landsarbejde. Ligeledes er det værd at notere sig, at en stærkt stigende andel af de samlede udgifter til u-landsoplysningsvirksomhed i organisationerne dækkes af organisationerne selv over de tipsmidler de for få år siden fik andel i. Imidlertid kan der ikke herske tvivl om, at der også i en årrække fremover vil være behov for direkte tilskud til ungdomsorganisationernes u-landsoplysningsarbejde. Nøgleordet for disse tilskud bør være fleksibilitet - og det i så stor udstrækning som muligt. Støtte til nye initiativer bør i særlig grad nyde fremme, men også den løbende information om og uddannelse i u-landsspørgsmål er vigtig, ikke mindst fordi udskiftningen i ungdomsorganisationernes ledelser sker stadig hurtigere samtidig med at de offentlige midler til kursus- og uddannelsesvirksomhed (fritidslovens § 101) reelt har været faldende i de senere år.

Dansk Ungdoms Fællesråd finder, at den vejledning og idéformidling, som er af afgørende betydning for organisationers u-landsoplysnings hele omfang og kvalitet, bedst gives af paraplyorganisationerne, der har en bred, daglig arbejdsmæssig kontakt med en specifik gruppe organisationer, og det uanset om det drejer sig om arbejderbevægelsens, ungdommens, kirkernes eller kvindernes.
DUF's u-landskonsulentordning har netop gennem rammebevillingen til integrerede u-landsindslag kunnet tilbyde og arbejdet med den fornødne fleksibilitet og Fællesrådet ser derfor opretholdelsen af denne ordning som et vigtigt redskab også fremover i arbejdet blandt medlemsorganisationerne.
Fællesrådet finder, at aktiv og engageret u-landsoplysning bedst skabes når den kan indgå i brede sammenhænge. Vi koncentrerer derfor vor oplysningsindsats omkring temaer, som fastlægges for en længere periode af gangen. Generelt finder vi det uheldigt, at f.eks. oplysning om sammenhængen mellem underudvikling og undertrykkelse af menneskerettigheder eller apartheid ikke kan støttes med midler fra DANIDA. Vi finder det meget påkrævet, at der snarest skabes mulighed herfor. For at sikre, at den bistandspolitiske debat i Danmark gennemføres på et kvalificeret grundlag finder Dansk Ungdoms Fællesråd, at der fremover i langt større udstrækning end det hidtil har været tilfældet bør knyttes oplysningsmidler til projektbevillinger, således at det sikres, at der altid er penge til at drive oplysningsvirksomhed om de vigtigste u-landsprojekter, ikke mindst når det er projekter af ny karakter.
Afslutningsvis ønsker Dansk Ungdoms Fællesråd at tilkendegive, at det finder det urimeligt, at der ikke er den samme automatik i stigningen i midlerne til u-landsoplysning, som der er i de statslige bistandsmidler. En stigende statslig udviklingsbistand har som sin forudsætning og kræver efterfølgende en øget oplysningsindsats. Nærliggende ville det derfor være at foreslå, at DANIDA's oplysningsbevilling kom til at udgøre den samme procent af bistanden som bistanden udgør af bruttonationalproduktet.

IV KONKLUSIONERNE

Dansk Ungdoms Fællesråd ønsker at påpege vigtigheden af, at udvalget ikke koncentrerer sig om bistand isoleret fra andre relationer mellem Danmark og udviklingslandene, men at det brede udgangspunkt for udvalgets arbejde, der er indeholdt i udvalgets kommissorium, fastholdes.
I forlængelse heraf anbefaler DUF generelt:

- at der sker en koordinering af bistands-, udenrigs- og indenringspolitiske målsætninger og en nyvurdering af disse med henblik på at yde et bidrag til en mere retfærdig verdensorden.

- at der sker en lettelse i handelsvilkårene for u-landene.

- at der nedsættes en kommission til kulegravning af konsekvenserne for Danmark af en ny økonomisk verdensorden.

- at Danmark aktivt arbejder for militær afspænding og fred med henblik på gennem nedrustning at øge de disponible ressourcer for udvikling.

- at Danmark i samarbejde med øvrige "like-minded" lande spiller en mere aktiv og imødekommende rolle i nord-syd-dialogen, f.eks. ved den nødvendige reformering af den monetære verdensorden.

- etablering af en energioverenskomst og et kodekssystem for transnationale selskaber.

På det bistandspolitiske område ønsker Dansk Ungdoms Fællesråd at anbefale:

- at det fastholdes, at Danmark især bør yde bistand til lande, der fører en social udligningspolitik, og støtten især bør gå til de fattigste lande.

- at mulighederne for at fastholde de grundlæggende behovs strategi hos hovedmodtagerlandene undersøges.

- at Danmark så hurtigt som muligt bør søge at nå målet om, at bistanden udgør 1% af BNP.

- at fordelingen 5o%-5o% mellem bilateral og multilateral bistand fastholdes.

- at der sikres åbenhed omkring EF's udviklingsbistand.

- at statslånene afskaffes, og at første skridt bør være kun at yde ubunden gavebistand til de mindst udviklede lande.

- at eventuelle fremtidige statslån bør være ubundne, i det mindste for indkøb i andre u-lande.

- at der bør åbnes op for betalingsbalancestøtte og budgetstøtte til bestemte sektorer.

- at frivilligprogrammerne fastholdes og styrkes.

- at den statslige støtte til private organisationers projekter fortsat vil blive ydet med op til 100% af projektomkostningerne.

- at der i særlige tilfælde kan gives støtte til de private organisationers projektforberedelse.

- at de perspektiver, der ligger bag etableringen af "kommunevenskaber", tages op til positiv overvejelse i udvalget.

- at ungdommen i u-landene i højere grad bliver en målgruppe for dansk bistand

- at der tages hensyn til kvinders særlige problemer, når bistandsprojekter planlægges og gennemføres.

På u-landsoplysningsområdet ønsker DUF at fremføre følgende:

- at konsulentordningen har haft god effekt

- at konsulentordningerne i tilknytning til de såkaldte paraplyorganisationer giver muligheder for at inspirere til u-landsoplysningsarbejde, som næppe ellers ville være til stede.

- at muligheden for at give hurtig og effektiv økonomisk støtte til u-landsoplysningsaktiviteter ofte er en betingelse for et godt resultat af den løbende rådgivningsvirksomhed.

- at oplysningsbevillingens anvendelsesområde bør udvides til snarest også at omfatte oplysning om sammenhængen mellem undertrykkelse af menneskerettigheder eller apartheid.

- at der bør knyttes oplysningsmidler til større projektbevillinger, ikke mindst når det drejer sig om projekter af ny karakter.

- at oplysningsbevillingens størrelse bør reguleres automatisk på samme måde, som det er tilfældet for de statslige bistandsmidler, og at den f.eks. kommer til at udgøre den samme procentandel af bistandsmidlerne, som de udgør af bruttonationalproduktet.

DANSK Unicef KOMITE
DANISH COMMITTEE FOR THE UNITED NATIONS CHILDREN'S FUND
BILLEDVEJ 8, FRIHAVNEN, 2100 KØBENHAVN Ø
TELEFON: (01) 29 51 11
POSTGIRO: 5 40 32 00

Protektor: Hendes Majestæt Dronningen

Sekretariatet for udvalget vedr
dansk bistandspolitik
udenrigsministeriet, DANIDA
Asiatisk Plads 2
1448 København K

19. juni 1981

I

OFI/ao

104. Dan 1/6 h

Deres J.nr. 104 Dan. 1/6.h.

Under henvisning til Deres skrivelse af 27. april, hvori bl.a. Dansk UNICEF Komite anmodes om at fremkomme med synspunkter om bistandssamarbejdet med udviklingslandende skal vi efter en drøftelse i komiteens forretningsudvalg fremføre følgende:

1) Vi finder det af afgørende betydning, at den nuværende balance mellem multilateral og bilateral bistand opretholdes, dog således at 50% af bistanden kanaliseres gennem FN-systemet, idet EF-bistanden - således som den praktiseres - i mange henseender må karakteriseres som bilateral bistand, fra EF til et enkelt land.

2) Vi vil gerne understrege betydningen af udviklingslandenes sociale udvikling. I den nye internationale udviklingsstrategi, som blev vedtaget af FNs generalforsamling, blev sociale udviklingsmål for første gang ligestillet med økonomiske mål. Dette er i fuld overensstemmelse med den politik, UNICEF længe har været talsmand for. Vedtagelsen i FN skulle gøre det lettere at få udviklingslandenes egne regeringer til at anerkende vigtigheden af den sociale udvikling. Alle muligheder i den henseende bør udnyttes.

3) I overensstemmelse med ovenstående bør bistanden først og fremmest komme de fattigste befolkningsgrupper i lavindkomstlandene til gode. Det er vigtigt, at al ulandshjælp kommer alle til gode, også kvinder og børn, som netop er de dårligst stillede i de fattigste lande.

4) Efter komiteens opfattelse er det vigtigt, at man finder frem til en anden måde at måle fremskridt på. Det drejer sig ikke blot om BNP. En række faktorer bør tages i betragtning, når resultatet af bistandssamarbejdet med et land skal gøres op:
1) læse- og skrivefærdighed, 2) børnedødelighed, 3) sundhedstilstand, 4) frihed (eks. Sydafrika), 5) lykke, 6) arbejde (ikke/ et spørgsmål om job) etc. blot

5) Danmark har ud over sit bidrag til UNICEFs almindelige budget ydet ganske betragtelige bidrag til særlige UNICEF-projekter, bl.a. et drikkevandsprogram i indiske landdistrikter (omtalt på side 115 i "Danmarks deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde 1985).

Det er UNICEF-komiteens opfattelse, at disse projekter betragtes meget positivt af alle parter. Vi finder, at den form for bistand bør øges.

6) Der bør efter UNICEF-komiteens opfattelse afsættes flere midler til oplysningsvirksomhed i Danmark.

En bred folkelig forståelse er den nødvendige baggrund for et positivt samarbejde med udviklingslandene.

Da Dansk UNICEF Komite først og fremmest har til formål at skaffe midler til UNICEFs arbejde for verdens børn - i form af både statslige og private bidrag - finder vi det rigtigt at begrænse vore synspunkter på Danmarks bistandssamarbejde med udviklingslandene til ovenstående.

Med venlig hilsen

Arne Stinus

Den danske Dyrlægeforening
ALHAMBRAVEJ 15
TELEFON: (01) 22 17 88*
POSTGIRO 9 00 21 11

1826 København V, den 13. august 198
DdD jr. nr. 401 ta/l

Udvalget vedrørende dansk
bistandspolitik
c/o UDENRIGSMINISTERIET
Asiatisk Plads 2
1448 København K

I -
104. DAN. 1/6 h

Vedr.: Danida - j.nr. 104.Dan. 1/6. h.

Med skrivelse af 27. april 1981 har udvalget anmodet om at blive orienteret om Den danske Dyrlægeforenings synspunkter om bistandssamarbejdet med udviklingslandene, idet man specielt er interesseret i synspunkter, der er baseret på egne erfaringer inden for de senere år.

En række af foreningens medlemmer er til stadighed beskæftiget ved bistandsarbejde i udviklingslande, hvorfor foreningen jævnligt orienteres om erfaringer fra sådant arbejde. På denne baggrund skal der bemærkes følgende:

Generelle bemærkninger

Uden iøvrigt at komme ind på fordelingen af midlerne fra den danske u-landsbistand til multilateral og bilateral bistand, trust fonds, egentlig nødhjælpearbejde og låneprogrammer skal det bemærkes, at det er Den danske Dyrlægeforenings opfattelse, at en bedre koordinering af det hjælpearbejde, der udføres dels af De Forenede Nationer dels af Verdensbanken og de regionale udviklingsbanker og dels af de egentlige nødhjælpsorganisationer på væsentlige områder kan bidrage til en effektivisering af det globale nødhjælpsprogram, idet der generelt i bistandsarbejdet bør sigtes mod størst mulig hensyntagen til de fattigste befolkningsgrupper.

Foreningens egne erfaringer

Over for Den danske Dyrlægeforening er der ofte af medlemmer givet udtryk for, at iværksatte projecter i for ringe grad har været i overensstemmelse med modtagerbefolkningens elementære behov. Ethvert u-landsprojekt bør formentlig for at kunne lykkes bygges op omkring befolkningsgruppernes egne ønsker, visioner og opfattelse af behov, idet de enkelte befolkningsgruppers selverkendelsessituation må antages at være et grundlæggende udgangspunkt for al bistandsarbejde. Herudover har foreningens medlemmer givet udtryk for, at planlægningsarbejdet forud for projekternes igangsættelse har været gennemført for overfladisk, formentlig som følge af for kort planlægningsfase. Under planlægningsfasen bør der ske en grundig afvejning af ydre og indre forhold i modtagerlandet, en grundig bedømmelse af såvel kulturelle som sociale og økonomiske forhold, ligesom der må foretages en bedømmelse af de strukturændringer og selvforstærkende virkninger, et givet projekt medfører, idet al u-landsarbejde kun har mulighed for at bringe fremskridt, når det passes ind i det samspil af kulturelle, sociale og økonomiske forhold, der kendetegner den pågældende befolkningsgruppe.

I såvel planlægningsfasen som gennemførelsesfasen bør man nok overveje, om man ud over den ekspertise, Danida selv råder over, kan drage nytte af øget anvendelse af lokal ekspertise i modtagerlandet samt af bistand fra erhvervsliv og konsulentvirksomheder med kendskab til modtagerlandet, ligesom forskningsbistand med betydelig nytte vil kunne inddrages i såvel planlægnings- som gennemførelsesfasen.

Herudover finder foreningen anledning til at fremføre, at man med stort udbytte kunne inddrage flere kvinder i dansk u-landsbistand, idet man på det veterinære område i ikke ringe udstrækning vedrørende eksempelvis husdyrbrug og vandhygiejne i visse områder ofte er nødsaget til at henvende sig til kvinder, der erfaringsmæssigt lettere kontaktes af en person af samme køn.

Den danske Dyrlægeforening har gentagne gange erfaret, at projekter i gennemførelsesfasen ofte administreres så stramt, at nødvendige justeringer ikke kan gennemføres. Foreningen finder det meget væsentligt, at samtlige projekter i gennemførelsesfasen løbende underkastes evalueringer, og at disse følges op af de fornødne projektjusteringer.

Foreningen finder det ligeledes væsentligt, at projekternes afslutning efterfølges af en længere opfølgningsfase, samt at projekterne underkastes en senevaluering.

Særlige problemstillinger

Foreningen finder anledning til at påpege betydningen af financieringskontrol med især modtagerlandenes eventuelle bidrag til projektgennemførelser i bilaterale projekter, trust funds projecter etc. Det synes endvidere at være en ret almindelig opfattelse blandt foreningsmedlemmer, der har arbejdet med u-landsprojekter, at man i for ringe grad søger at sikre og kontrollere projekternes videreførelse - herunder i for ringe grad tager højde for modtagerlandenes behov for "Management kontrol", vejledning vedrørende vedligeholdelsesprincipper og progressivitetsforhold etc.

Personelbistand

Under hensyn til, at der i de kommende år bliver uddannet flere dyrlæger ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole end hidtil, må det formodes, at et øget antal veterinære kandidater fra KVL vil vise interesse for u-landsarbejdet. Foreningen finder imidlertid anledning til at understrege nødvendigheden af, at også et antal veterinærer med passende erhvervsfaglig erfaring tilknyttes dette arbejde. Foruden løn- og ansættelsesvilkårene har også hjemvendte dyrlægers indpasnings- og erhvervsmuligheder her i landet indflydelse på interessen for stillinger i u-landsbistand. Det må formodes, at et system med positiv hensyntagen til dette forhold vil virke tiltrækkende på veterinære kandidater til u-landsarbejde.

Bistand fra private erhvervsvirksomheder

Der hersker efter foreningens opfattelse ikke tvivl om, at en række u-landsopgaver med fordel kunne løses på basis af kontraktaftaler med private erhvervsvirksomheder, herunder selvstændige private veterinære praksisvirksomheder. Et betydeligt antal danske veterinærer har for nærværende været involveret i u-landsbistand. I forbindelse med sammenslutning af praksisenheder i kompagniskabs- og samarbejdspraksis med flere dyrlæger arbejdende sammen, vil der være mulighed for at frigøre dyrlæger til u-landsbistand, herunder

konsulentvirksomhed og ekspertbistand. Anvendelse af sådanne dyrlæger indebærer den fordel, at de pågældende er sikret indpasning og job, når de vender tilbage fra bistandsarbejdet. Samtidig sikrer man u-landsbistanden erhvervsmæssig erfaring.

p.b.v.

Sven Rasmussen

Sven Rasmussen

Børge Jensen

De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger.

Opbygning af DDGU:

De Danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger (DDGU) er en sammenslutning af 27 amtsforeninger, som igen er sammensat af lokale foreninger og klubber. DDGU er således en landsdækkende idrætsorganisation med over 800.000 medlemmer.

Landsforeningen har delt sit arbejde op i mange forskellige aktivitetsområder. - Der er atletik - badminton - basketball - bordtennis - fodbold - folkedans - gymnastik - håndbold - svømning - volleyball - amatørteater - klubarbejde - kursusarbejde og internationalt samarbejde.

Det fælles formål for alle disse aktiviteter er:

FORMÅL:

Ud fra det frivillige foreningsarbejde ved idræt og andet kulturelt virke at fremme den folkelige oplysning.

Internationalt udvalg:

Et af arbejdsområderne er udveksling af idrætsgrupper og foreningsledere med andre lande, hvilket varetages af internationalt udvalg.

Hensigten med dette arbejde er:

- **at fremme den mellemfolkelige forståelse på tværs af samfundsstruktur og ideologier. - Målet søges nået gennem udveksling af aktivitetsgrupper, foreningsbesøg, seminarer, konferencer og individuelle udvekslinger.** (Se bilag I).

U-landsgruppe:

Som en naturlig del af det internationale arbejde er også u-landsarbejdet kommet med i DDGU. Under internationalt udvalg findes en u-landsgruppe, som i øjeblikket arbejder med:

1. Oplysningsarbejde på landsplan og på amts- og lokalt plan.
   Dette er bl.a. kurser, konferencer og aktiviteter ved div. stævner.
   Oplysningsarbejdet støttes af DANIDA.
2. Kontakt og bistand til en håndværkersksole i Tanzania.
   (Vi vil senere prøve at udbygge kontakten til andre steder).
3. Udveksling.
   Foreløbig er arbejdet igang med hensyn til en rejse til Tanzania i sommeren 1982.

Det foran nævnte arbejde er baseret på u-landsgruppens hensigtserklæring. (Se bilag II).

Der har fra forskellig side været udtrykt ønsker om, at Udenrigsministeren ved nedsættelsen af et udvalg til behandling af den danske bistand ville tage hensyn til de private organisationer således, at der kunne komme en repræsentation i udvalget fra disse. Dette blev desværre ikke tilfældet, hvorfor vi må være glade for, at en række organisationer er blevet bedt om deres synspunkter omkring bistanden, idet Danmarks forhold til u-lande ikke alene omfatter handel og økonomi, men også en række andre forhold, bl.a. på det kulturelle område.

I Bang-udvalgets oversigt over emner, som skal behandles, er der specielt et område, som vi i DDGU mener, vi med erfaring kan udtale os indenfor.

Dette område er oplysningsvirksomhed (under punkt C på listen).

Som det kan ses af DDGUs opbygning og gennem det landsdækkende blad DANSK UNGDOM OG IDRÆT, som udkommer en gang ugentligt - samt gennem amts- og lokale blade, er der for u-landsgruppen muligheder for kontakt og dialog

med en bred del af befolkningen.

Denne direkte kontakt vil vi også fremover pege på og prøve at fastholde. Det er den kontakt, som vi mener, DANIDA mangler og som gør, at et oplysningsarbejde ikke kan varetages af DANIDA alene.

Ved at fordele oplysningsmidler til folkelige/private organisationer vil man i højere grad kunne sikre, at ikke kun yderfløjene debatterer det vigtige emne, som hedder dansk bistandspolitik.

Hvordan så oplysning? - Det er gået mere og mere op for medlemmerne i u-landsgruppen og i internationalt udvalg, at oplysning ikke kun skal dreje sig om forholdene i forskellige u-lande, men i lige så høj grad om, hvorledes vi i den vestlige del af verdenen lever. Derved kan der opnås en større bevidsthed om sammenhængen mellem livsstile og mellem fattige og rige lande. Denne bevidsthed bør endvidere føre til en vigtig debat om en ny økonomisk verdensordens konsekvenser for Danmark og det danske folk.

Ved foreningernes start i slutningen af sidste århundrede brugte man mange kræfter på at oplyse om det danske samfunds opbygning og funktioner, men denne oplysning tog senere af og blev i nogle årtier helt glemt. Vi mener nu, at oplysningen stadig er berettiget og vigtig i forbindelse med foreningerne og især med inddragelse af de globale spørgsmål.

Nu - som før - er det gennem det idrætslige engagement, vi gerne vil arbejde. Det er også her, mulighederne findes for at skabe en debat, som i sin form ikke vil være teknokratisk/akademisk. - Problemerne kan i højere grad blive gjort håndgribelige (for almindelige mennesker).

Et vigtigt middel i oplysningsarbejdet er udveksling.

Igennem idrætten er det muligt at opnå en gensidig respekt for modpartens kultur. - Her drejer det sig ikke om, at man rejser ud og laver gymnastikopvisninger og derudover er på turistrejse, eller at et fodboldhold kun rejser ud for at vinde nogle fodboldkampe, - men om, at man ved at lave idrætter sammen kan opnå en kontakt, som ikke domineres af en af parternes over-/underlegenhed.

Igennem de private/folkelige organisationer vil der også være muligheder for at komme i kontakt med befolkningsgrupper, som det i nogle tilfælde ikke lykkes for DANIDA at nå (eksempelvis i Bangladesh), idet DANIDA må gå regeringsvejen.

Konklusionen af det foranstående er, at vi mener, at den danske bistand i meget høj grad skal baseres på en samtidig oplysning - så bred og alsidig som muligt, idet en bistand uden oplysning og debat ikke vil have virkning for andre end modtagerlandet/-gruppen, hvilket selvfølgelig er godt i sig selv, men det vil ikke ændre forholdet mellem u-lande og i-lande.

Den brede og alsidige oplysning skal således - med økonomiske muligheder herfor - i højere grad lægges ud til andre (folkelige/private) organisationer.

De Danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger
Friis Hansensvej 5, 7100 Vejle
Tlf.(05) 858177

DANSKE KVINDERS NATIONALRÅD

SEKRETARIATET: NIELS HEMMINGSENSGADE 10, 1153 KØBENHAVN K.
TLF. (01) 128087 . GIRO 8001901

Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik
Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K.

I
30 SEP
104 DAN 1/6 h

Afd. DANIDA j.nr. 104.Dan. 1/6.h.

I anledning af udvalgets skrivelse af 27.april, som DKN modtog medio juli 1981, jfr. DKNs skrivelse af 1.juli 1981, skal styrelsen for Danske Kvinders Nationalråd fremføre nogle synspunkter om bistandssamarbejdet med udviklingslandene, som vi finder bør indgå i udvalgets overvejelser.

På den netop afholdte FN-konference i Nairobi om nye og vedvarende energikilder - et emne, der i høj grad er af vigtighed for kvinderne, specielt i udviklingslandene, var der meget få kvinder som delegerede. Nairobi-konferencen er et aktuelt eksempel på manglende vilje/evne til at efterleve det handlingsprogram, som blev vedtaget på FN's kvindekonference i København 1980. Fra dansk side blev der lagt stor vægt på, at handlingsprogrammet klart gav udtryk for betydningen af kvinders deltagelse i beslutningsprocessen, og alligevel var der kun en kvinde i den danske delegation. DKN mener, at dansk bistandspolitik i langt højere grad end hidtil må leve op til handlingsprogrammets indhold og inddrage kvinder i planlægning og beslutning på alle niveauer også i de tidligste faser. Det indebærer bl.a., at der i DANIDAs stab er et rimeligt antal personer med kendskab til u-landskvinders problemer og med kontakter til danske kvindeorganisationer.
Det indebærer også, at der skabes kontakt til u-landskvinderne, og hvor der ikke findes kvindeorganisationer eller -grupper, bør DANIDA opfordre til og støtte etableringen af og samarbejdet med sådanne.

På kvindekonferencerne - både den officielle og den alternative - blev det fra u-landskvinderne gang på gang fremhævet, at u-landsbistanden altfor ofte ikke nåede ud til de fattigste, til dem der mest behøver hjælpen. Og det blev understreget, at de fattigste meget ofte er kvinder - kvinder i landdistrikterne og i byernes slumkvarterer. Der blev givet mange eksempler på store og ambitiøse bistandsprojekter, som aldrig fik den tilsigtede virkning, men tværtimod gjorde livet og tilværelsen mere besværlig og håbløs for kvinderne.
Det blev understreget, at kvindernes behov for bistand er koncentreret om enkle elementære projekter - foruden læse- og skrivefærdigheder - rent vand, latriner, bedre ernæring for familien, generelle sundhedsprojekter, herunder familieplanlægning, adgang til energi/brænde og en simpel teknologi (redskaber, opbevaring af madvarer osv.) tilpasset de lokale forhold.
DKN er overbevist om rigtigheden i denne vurdering og vil opfordre udvalget vedrørende dansk bistandspolitik til at medvirke til, at den form for u-landshjælp i fremtiden prioriteres højt.

DKN vil fremhæve, at kvinder altid har været bærere af kulturen i et folk og i et samfund. DKN anser det derfor for særdeles vigtigt, at der sker en opvurdering af betydningen af den kulturelle dimension i enhver udviklingsaktivitet. Herved styrkes muligheden for at gøre bistandshjælpen relevant og brugbar i modtagerlandene.

DKN skal også pege på, at u-landskvinderne har et stort behov for adgang til køb/leje af jord og for mulighed for financiering af såvel produktionsmidler som for udviklingen af afsætningsmekanismer f.eks. på andelsbasis. DKN opfordrer derfor til, at u-landskvinder får adgang til de økonomiske systemer og betragtes som juridiske personer.

Det er vigtigt, at kvinderne deltager i uddannelsesprojekter på lige fod med mændene. Erfaringerne viser, at sådanne projekter til bekæmpelse af analfabetismen har ringe effekt, hvis de ikke følges op af beskæftigelsesprojekter, der giver mulighed for anvendelse af læse/skrivefærdigheden.DKN forslår, at man er meget opmærksom på dette forhold. Det gælder i øvrigt alt bistandsarbejde, at de enkelte dele må ses i større sammenhæng for at nå et godt resultat. Integrerede projekter giver den bedste fremgang.

DKN tilslutter sig den officielle danske bistandspolitik, hvor indsatsen gøres dels bilateralt og dels gennem de internationale organer.

DKN støtter også beslutningen om hurtigst muligt at få den danske bistand op på 1% af BNP.

For at nå dette mål er det nødvendigt med en bred forståelse i befolkningen for u-landsbistandens nødvendighed. Oplysningsarbejdet må derfor støttes nationalt, og det skal fremhæves, at de jordnære og elementære ønsker med hensyn til bistandshjælp, som kvindekonferencens deltagere fra udviklingslandene opfordrede så indtrængende til, vil vække interesse og støtte i den danske befolkning. Kvindeorganisationerne vil være et godt udgangspunkt og redskab med hensyn til at kanalisere forståelsen for specielt denne vigtige side af vort bistandsarbejde.

Med venlig hilsen

p. r. v.

Karen Ytting
formand

AKADEMIET FOR DE TEKNISKE VIDENSKABER

EMBALLAGEINSTITUTTET

INSTITUT DANOIS DE L'EMBALLAGE - DANISH PACKAGING RESEARCH INSTITUTE

Udvalget vedrørende dansk
bistandspolotik
UDENRIGSMINISTERIET
Asiatisk Plads 2
1448 København K

JEMTELANDSGADE 1
DK 2300 KØBENHAVN S
TELEFON (01) 54 00 22
GIRO 4 00 11 76

1981-08-17
KHG/bm

I
104 DAN 1/6 h

Ref.: Udvalgets rundskrivelse J. nr. 104 Dan. 1/6 af 27. april i år

Emballageinstituttets arbejde er af natur internationalt og bringer det derfor ofte i kontakt med udviklingslandene, specielt naturligvis med disses distributionsproblemer og problemer omkring tilpasning til international transport og afsætning.

Herigennem har instituttet erhvervet indblik i mange sider af det teknologiske gab mellem udviklingslandene og de industrialiserede lande og personlige kontakter. Ved samtaler med folk fra udviklingslandene synes det gennemgående tema at være ønsket om en hastigere økonomisk udvikling gennem øget overførsel af teknologi fra industrilandene og en bedre tilpasning af denne teknologi til udviklingslandenes lokale forhold.

Danmark her i sit teknologiske servicenet en viden, som opfylder en række væsentlige behov hos udviklingslandene i denne sammenhæng:

- institutternes viden er neutral, altså ikke knyttet til leverancer af maskiner, varer, licenser o.s.v.,
- institutternes viden er tilvejebragt gennem arbejde for erhvervsvirksomheder, d.v.s. rettet mod løsning af praktiske opgaver,

- institutternes viden er ajourført og på et kvalitetsmæssigt konkurrencedygtigt niveau, idet institutternes serviceydelser skal betales af klienterne,
- institutterne råder over en stab af eksperter, hvilket sikrer en bredde og en dybde i institutternes videntilbud, og gør det muligt for institutterne at løse problemer af sammensat art,
- institutterne har en geografisk bred viden om den teknologiske udvikling, leverancemuligheder m.v., fordi den teknologiske udvikling i Danmark er så nært knyttet til den internationale udvikling.

En teknologisk service med disse kvaliteter har i særlig grad interesse hos den industri, der i disse år etableres i udviklingslandene uafhængigt af virksomheder i de industrialiserede lande, og altså også uden adgang til sådanne virksomheders viden og erfaringer. Disse lokalt baserede industrier har normalt ikke et økonomisk grundlag, der gør det muligt i stedet at indkøbe neutral teknologisk service.

Denne lokalt baserede industri må forventes at få øget betydning i bestræbelserne for udvikling af produktion, der baserer sig på lokale råvarer og har sin hovedafsætning lokalt, som altid har stort behov for tilpasning af teknologien.

Danmark har mulighed for på afgørende måde at yde hjælp til selvhjælp specielt til udviklingslandenes nye industrier ved i større udstrækning at stille sit teknologiske servicenet til rådighed som en del af sin udviklingsbistand.

Det må forventes, at en sådan styrkelse af den tekniske bistand vil have en række afledte positive effekter ikke mindst ved at tilføre Danmark en neutral teknologisk viden om udviklingslandenes udvikling og behov, en viden som kan danne grundlag for produktion af tilpasset teknologi inden for områder, hvor den specielle danske erhvervsstruktur giver særlige forudsætninger, ikke mindst inden for området levnedsmiddelforarbejdning og -konservering.

Der er imidlertid en væsentlig hindring idag for en øget indsats fra de teknologiske serviceinstitutter. Serviceinstitutternes finansieringsgrundlag er en timeprisberegning, der

udover den rene lønomkostning indeholder et dækningsbidrag til dækning af de faste omkostninger i form af sociale ydelser, husleje m.v., udstyrsomkostninger, videreuddannelse, administration m.v. Dette beregningsprincip anvendes ikke blot over for private klienter, men er også foreskrevet anvendt ved bevillinger fra Teknologirådet og anvendes iøvrigt også ved afregning over for andre offentlige myndigheder.

Imidlertid har udenrigsministeriet - på linie med FN's bistandsorganisationer - fastholdt det princip i sine bevillinger, at man ikke ønsker at betale dækningsbidrag til institutterne, hvilket på den anden side har umuliggjort de teknologiske serviceinstitutters deltagelse i bistandsarbejdet.

Instituttet foreslår på denne baggrund, at udvalget tager stilling til ønskeligheden af en øget deltagelse fra det danske teknologiske servicenet i bistandsarbejdet, og hvis denne anses for hensigtsmæssig, da at søge den danske bevillingspraksis for bistandsprojekter inden for det teknologiske område bragt i samklang med de finansieringsprincipper, som fra anden side er fastlagt for dette nets funktion.

Med venlig hilsen

Kurt H. Garmin

c.c. ATV-Instituttrådet

Energiministeriet
2.kt. jr.nr.2135
Wm/Ep-9d

Den 3. september 1981

Energiministeriet's bidrag til:
Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik.

"BISTANDSSAMARBEJDE MED UDVIKLINGSLANDENE INDENFOR ENERGISEKTOREN"

I ENERGIPROBLEMATIKKEN I UDVIKLINGSLANDENE.

1. I 1980 steg de olieimporterende u-landes betalingsbalanceunderskud til 53 mia. US-dollar og det forventes at stige yderligere til 61 mia. US-dollar i 1981. Udgiften til olieimporten svarer nogenlunde til betalingsbalanceunderskuddet: I 1980 50 mia.US $, i 1981 omkring 60 mia. $.

De stærkt stigende udgifter til olieimporten giver ligesom i OECD-landene anledning til store struktur-økonomiske problemer, der har ført til nedadgående vækstjusteringer i udviklingsplanerne.
Hvor store tilpasningsproblemerne er, kan man få en forståelse for, ved at tænke på de begrænsninger i den økonomiske politik, som påførtes de økonomisk langt stærkere OECD-lande af tilsvarende store betalingsbalanceunderskud:1980=77 mia.$, 1981=forventet 63 mia.$.

Disse strukturproblemer har skærpet energipolitikkens rolle i udviklingslandene. Energisektoren skal ikke blot levere de nødvendige energiinput til lavest mulige pris, men også til den lavest mulige belastning af betalingsbalancen.

2. Udviklingslandenes energianvendelse udviser fem særtræk:

(i) Man kan skelne mellem anvendelse af kommercielle brændsler (kul, olie, gas) og ikke-kommercielle brændsler (træ, trækul, rester fra afgrøder og gødning). Bycentrene anvender kommercielle brændsler til transport, industri, opvarmning og afkøling. I landområderne anvendes næsten ingen kommercielle brændsler.

(ii) Prisstrukturen for kommerciel brændsel er særdeles skæv. På grund af store transport- og transmissionsomkostninger ligger de kommercielle energipriser i landområderne langt højere end i byerne.

(iii) Med hensyn til den kommercielle energianvendelse er udviklingslandene stærkt olieafhængige: I udviklingslandene kommer 63 % af det samlede kommercielle energibehov fra olie, sammenlignet med 51 % i de industrialiserede lande.

(iv) De organisk-producerede (ikke-kommercielle) brændsler bliver meget ineffektivt anvendt, p.g.a. komfurernes og ovnenes beskedne energiudnyttelse. I mange landområder er energiforbruget til madlavning større pr. kapita end i de udviklede lande.
Ligeledes er det procentvise energibesparelsespotentiale i industrien højere end i de udviklede lande.

(v) Landbrugets procentvise andel af energiforbruget er (selv inden for landområderne) langt lavere end i de udviklede lande til trods for landbrugssektorens relativt større betydning.

3. U-landenes energikrise er todimensional. Dels rammes de olieimporterende u-lande særligt stærkt af de relativt stigende oliepriser fordi deres olieforbrug udviser højere vækstrater end i de udviklede lande. Presset på deres betalingsbalance vil derfor vokse relativt.
Dels lider de samme lande under katastrofal mangel på brænde. U-landenes skove nedhugges og opbruges i et omfang, der langt overstiger nyplantningerne, hvilket fører til erosion og ørkenudbredelse. Efterhånden som træressourcerne udtømmes, anvendes mere og mere affald fra dyr og afgrøder som brændsel - med det resultat, at jorden berøves værdifulde stoffer. Dertil kommer høje sociale omkostninger som følge af, at de rurale lavindkomstfamilier må anvende en stigende andel af husholdningspengene til brændselsindkøb. Problemet skærpes af, at priserne på de alternative kommercielle brændsler (som omtalt) er højere på landet end i byerne.

4. Rundt regnet 80 % af de olieimporterende landes energiinvesteringer ligger indenfor elektricitetssektoren, hvis investeringsomfang udgør ca. 1/6 af de samlede nationale investeringer.

5. Set i lyset af de olieimporterende landes energiproblemer kan man konkludere, at disse lande i de nærmest kommende år må gennemføre energipolitiske foranstaltninger over en bred front:

(i) Øge efterforskning og produktion af egne olie- gas- og kulforekomster.

(ii) Oliesubstitution ved øget udnyttelse af vandkraftelektricitet og kulfyring.

(iii) Forbedre effektiviteten af lavindkomstfamiliernes madlavningsredskaber og trækdyrteknologien i landbruget.

(iv) Forbedre energiproduktiviteten i industrien.

(v) Fortsætte elektrificeringen gennem en kombination af "krybende elektrificering" fra centret og decentrale "spredte anlæg", der ikke er forbundet med det nationale net.

(vi) Introduktion af vedvarende energikilder, især i landområderne og opbygning af national produktion og "know-how" på dette område.

II DANSK BISTANDSPOTENTIALE.

1. Som bekendt lægges der inden for dansk bistandspolitik vægt på, at bilateral bistand fortrinsvis kommer de dårligst stillede befolkningsgrupper tilgode. Energi er en livsnødvendig vare for samtlige befolkningsgrupper. Dertil kommer, at en løsning af u-landenes energiproblemer er en forudsætning for økonomisk og social udvikling. Bistandssamarbejde inden for energiområdet må derfor have en høj prioritet for den danske udviklingsbistand, såvel i forbindelse med projekter i tilknytning til den "moderne" sektor som projekter, der retter sig mod decentral udvikling i landdistrikterne.

2. Der er åbenlyse kvalitative forskelle mellem de danske og u-landenes energiproblemer. Men Danmark har, som følge af landets høje olieimportafhængighed, ført en energipolitik, der har givet landet erfaringer og "know-how", der også vil kunne give positive bidrag til løsning af u-landenes energiproblemer.
I det følgende vil der blive givet er kort overblik over de områder, hvor dansk energiekspertise er af høj kvalitet.

3. Støtte til reduktion af olieimportafhængigheden.

(i) Udvikling af: kulforekomster.
Flere udviklingslande - f.eks. Mozambique, Botswana, Tanzania og Zimbabwe - formodes at have betydelige reserver af kul. Med enkelte undtagelser er der dog ikke foretaget intensive udforskninger heraf, og en ufuldstændig infrastruktur vanskeliggør en udnyttelse af kulressourcerne til både hjemlig forbrug og valutaskabende eksport.

Danmark kan stille ekspertise på flere områder:

- geologer
- transportplanlæggere, inklusiv havnebyggeri
- kulkvalitetsundersøgelser.

Elværkerne har for nylig demonstreret deres interesse i at støtte kuludviklingsprojekter i udviklingslandene. I forbindelse med en drøftelse i kulforsyningsudvalget af et forslag om et kulprojekt i Mozambique gav repræsentanterne for ELKRAFT og ELSAM udtryk for deres interesse i gennemførelsen af projektet, og at man var villige til, i påkommende tilfælde, at udføre de dele af kulkvalitets-undersøgelserne, som kan foretages på danske elværker, uden vederlag.

Elværkerne vil næppe være i stand til en substantiel med-finansiering af rene udviklingsprojekter, men må formodes at være indstillet på at tegne langtidskontrakter om indkøb af kul på kommercielle vilkår, hvilket letter/sikrer mulighederne for optagelse af kommercielle lån til gennemførelse af projekterne.

(ii) Overgang til kulfyring og elektricitet.

Den danske ekspertise med hensyn til kulfyring, planlægning, projektering og samkørsel af elektricitetsforsyningen er absolut førende på verdensplan. Der er for nylig dannet en sammenslutning af rådgivende ingeniørfirmaer, Danish Power Consult A/S, hvis formål det er, at "sælge" den danske viden på området. Elværkssammenslutningerne ELKRAFT og ELSAM er konsulenter for nævnte firma. De danske elværker har vist en imponerende effektivitet m.h.t. samtlige aspekter ved elektricitetsforsyningen: prisbevidsthed ved indkøb af installationer og kul, overgang fra olie- til kulfyring, projektering og drift af elektricitetsværkerne, distribution, etc. Anlægsomkostninger pr. installeret kwh er holdt lavere end i vore nabolande.

Danish Power Consult A/S kan levere integrerede konsulenttjenester eller rådgivning vedrørende enkeltaspekter:

- anvendelse af forskellige typer af kul
- omstilling af kraftværkerne fra olie- til kulfyring (på brænd-

selsbasis er cif-prisen for kul det halve af fuelolieprisen)
- høj effektivitet m.h.t. brændselsudnyttelsen
- anvendelse af spildprodukter
- miljøhensyn.

Hovedparten af u-landenes energiinvesteringer ligger i elektricitetssektoren. En mere effektiv anvendelse af disse investeringer, som dansk bistand kan bidrage til, kan spare milliardbeløb i valuta og frigøre investeringsressourcer til andre sektorers udvikling.

(iii) Energibesparelser.

Danske konsulentfirmaer og Dansk Kedelforening kunne give teknisk bistand m.h.t. konkrete energibesparende foranstaltninger overfor industriens energiforbrug. Hvis de bistandsmodtagende lande i forvejen identificerer de 10 - 15 industrivirksomheder med det største energiforbrug, kan en velforberedt konsulentbistand på kun 3 - 4 måneder resultere i betydelige og højt rentable besparelsesforslag, der ikke mindst fører betydelige valutabesparelser med sig.

(iv) Energiplanlægning.

En betydelig planlægningsekspertise er blevet opbygget både i danske konsulentfirmaer og i den danske centraladministration. DANIDA kunne tage initiativ til at undersøge, hvorvidt eksperter fra DONG, energiministeriet, energistyrelsen, Forsøgsanlæg Risø, og andre statsinstanser vil kunne udlånes til korttidsmissioner på 1 - 3 måneders varighed, for at foretage specifikke analyser af forskellige aspekter ved modtagerlandets energisituation.

Det vil være lettere og billigere at rekruttere planlæggere til korttids-konsulentbistand end til kontrakter af 1 - 2 års varighed. Samtidig må udbyttet pr. mandmåned formodes at være højere, forudsat at modtagerlandets administration forinden har identificeret, hvilke delområder de ønsker analyseret.

(v) Energianvendelse i marginale landdistrikter.

Der bør kunne stilles stipendier til rådighed for at ingeniørstuderende (eller ingeniører på videre uddannelse) kunne gennemføre konkrete forskningsprojekter på Danmarks Tekniske Højskole og andre forskningsinstitutioner vedrørende udvikling af mere effektive "primitive" ovne og komfurer til organisk brændsel. Sådanne ovne skal kunne produceres i udviklingslandene selv, men en produktudvikling kan foretages her i landet

- Der bør gives støtte til udvikling af små hydro-elektriske turbiner til anvendelse i små vandløb - både for anvendelse ved små vandmængder og høje niveauforskelle, og for anvendelse i vandløb med større vandmasser men beskedne niveauforskelle.

(vi) Udvikling af ekspertise for selvstændig udvikling/tilpasning af vedvarende energi-teknologier:

- arrangement af seminarier i Danmark til oplysning om prøvestationernes arbejdsmetoder og resultater

- stipendier for studerende og videreuddannelser

- udsending af OVE-folk som DANIDA-eksperter eller udsendinge af Mellemfolkeligt Samvirke til formidling af "græsrodsinitiativer" på energiområdet (oplysningstjeneste, formidling, motivation, lokale arbejdsmetoder, kombinerede vedvarende energianlæg)

- konsulenttjenester af etablerede konsulentfirmaer

- formidling af licenskontrakter og samarbejdsaftaler med danske erhvervsvirksomheder

- udviklingskontrakter og samarbejdsaftaler mellem DTH (og eventuelt andre forskningsinstitutioner) og forskningsinstitutioner i u-landene.

III OPFØLGNING.

1. Da den bilaterale bistandshjælp gives efter anmodning fra de bistandsmodtagende landes regeringer, som næppe har kendskab til dansk energividen- og teknologis komparative fordele, er det nødvendigt at igangsætte et aktivt oplysende forarbejde, så de modtagende landes embedsmænd bliver opmærksomme på, hvad Danmark er i stand til at tilbyde. Det foreslås, at der udarbejdes en hvidbog på engelsk, og at mulighederne illustreres med case-studies af dansk energibistand.

2. Bistandssamarbejde i energisektoren kan gives efter konkrete specifikke henvendelser fra de pågældende regeringer. Men det bør samtidig gøres til en ledesnor for danske bistandsprojekter i andre sektorer, at energiforsyningen kommer til at indgå som en naturlig del af projektet. I forbindelse med skole, sundheds- og landbrugsprojekter, bør en vurdering af disses energiforsyning indgå i projektet.

FN-forbundet
DANISH UNITED NATIONS ASSOCIATION
Kronprinsensgade 9 · DK-1114 København K

UDVALGET VEDRØRENDE
DANSK BISTANDSPOLITIK
Møde den —
Dagsordenspkt. —
Bilag nr. 10/73

Udvalget vedr. dansk bistandspolitik
c/o Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K

D I - DIV Bil.
17 ... 1981
104 DAN 1/6.

København, den 14. august 1981

I anledning af Deres forespørgsel af 27. april skal FN-forbundet fremsætte sine synspunkter på det danske bistandssamarbejde med udviklingslandene, idet vi har noteret os, at udvalgets arbejde foregår "med henblik på inden for rammerne af en ny økonomisk verdensorden at klarlægge, hvordan Danmark mest hensigtsmæssigt kan bidrage til den 3. verdens udvikling". I overensstemmelse hermed mener vi, at udvalgets arbejde med bistandsproblematikken kun kan foregå meningsfuldt inden for de bredere u-landspolitiske rammer, hvorfor disse vil blive taget op først.

I. RAMMERNE FOR BISTANDSDISKUSSIONEN.

FN-forbundet ser den 3. verdens udviklingsproblemer som vor tids store udfordring sammen med den militære kaprustning og de globale miljø- og ressourceproblemer. Om det lykkes at finde løsninger på disse problemer kan blive afgørende for selve spørgsmålet om menneskehedens overlevelse.

At disse spørgsmål er af global karakter understreger for os at se den fundamentale gensidige afhængighed, som i- og u-lande i dag befinder sig i m.h.t. at finde de nødvendige løsninger. Det vil således være illusorisk at tro, at der kan findes holdbare løsninger over for de globale krisesymptomer udenfor et aktivt samarbejde med den 3. verdens lande. Bl.a. fordi den gensidige afhængighed ikke alene gør sig gældende mellem geografiske regioner indbyrdes, men også mellem problemkomplexerne indbyrdes. Således ser vi en snæver sammenhæng mellem en bedre udvikling i den 3. verden og mulighederne for at finde løsninger på sikkerheds- og ressourceproblemerne.

Mere konkret udtrykt ser vi en fælles interesse mellem u-lande og i-lande. Som bl.a. "Brandt-rapporten" har påpeget, synes udvikling i u-landene at være en farbar vej, også for i-landenes egne økonomier, til at overvinde de nuværende afmatningstendenser på en ikke-inflationær måde. Et intensiveret udviklingssamarbejde mellem i-lande og u-lande, må nødvendigvis gribes an som et samarbejde mellem ligeværdige partnere, hvad der bl.a. indebærer i-landenes respekt for u-landenes kulturelle integritet under ændringsprocessen. Et sådant samarbejde vil have mulighed for at medføre ikke alene et økonomisk, men også et kulturelt udbytte for vore egne samfund.

Den internationale udviklingsstrategi.

FN-forbundet finder, at det igangværende arbejde i udvalget vedrørende dansk bistandspolitik er en velegnet anledning til på lidt længere sigt at overveje ændringer i andre dele af u-landspolitikken end bistanden. Videre finder vi, at et naturligt udgangspunkt for sådanne overvejelser er FN's internationale udviklingsstrategi for 1980'erne, som også Danmark har været med til at vedtage på FNs 35. generalforsamling.

Blandt de målsætninger i den internationale udviklingsstrategi, som har implikationer for Danmarks u-landspolitik kan nævnes:

- at modarbejde protektionisme og arbejde for en aktiv omstrukturering af erhvervslivet i i-landene, således at u-landene kan oparbejde en større del af industriproduktionen. (§ 2)
- at øge bistanden til 1% af BNP (§ 4)
- at fremme mere ressourceøkonomiske produktions- og forbrugsmønstre i i-landene (§ 10)
- at fremme en bedre energiøkonomi i særdeleshed og støtte overgangen fra de fossile brændstoffer til andre energikilder. (§ 12)
- at være opmærksom på sammenhængen mellem udviklingspolitik og sikkerhedspolitik. (§ 16).

Udredningsarbejde vedr. Danmark og en ny international arbejdsdeling.

I konsekvens heraf finder FN-forbundet det nødvendigt, at der i første række tilvejebringes et mere kvalificeret beslutningsgrundlag for vurdering af operationelle muligheder og konsekvenser for Danmark ved en begyndende realisering af den Ny økonomiske Verdensorden, som bl.a. udviklingsstrategiens § 2 lægger op til. Vi skal derfor foreslå,

at der nedsættes en kommission til undersøgelse af konsekvenser og muligheder for Danmarks placering i en ny international arbejdsdeling, til fremme af u-landenes udviklingsmuligheder. En vigtig opgave for denne kommission vil være at vurdere konsekvenserne ved en aktiv, forudgående omstrukturering af dansk erhvervsliv, (som må forudsættes, at foregå samtidig med tilsvarende processer i andre lande), således at ikke-konkurrencedygtige, arbejdsintensive produktionsgrene overlades til udviklingslandene - samt af de nye muligheder for dansk erhvervsliv, som et intensiveret samarbejde med u-landene må formodes at indebære.

Handel og udvikling.

Den faktiske eksisterende protektionisme fra i-landsside over for industrivarer fra u-landene må anses for at være en af de vigtigste hindringer for industriel vækst i den 3. verden. FN-forbundet skal derfor opfordre udvalget til at stille forslag om hvordan Danmark kan arbejde inden for EF for at vende denne protektionisme til frihandel.
Det er vigtigt for FN-forbundet, at al international udviklingssamarbejde til fremme af u-landenes industrialisering, hvad enten det foregår igennem handels- eller bistandspolitikken, bør foregå under skyldig hensyntagen til arbejdernes vilkår. Vi ser således fremme af frie fagforeninger som et vigtigt element i et sådant udviklingssamarbejde.

Ligeledes finder FN-forbundet, at det internationale udviklingssamarbejde i almindelighed, under skyldig hensyntagen til nationalstaternes suverænitet, må have opmærksomheden henledt på at undgå negative bivirkninger af de sociale ændringsprocesser, som udviklingen er med til at igangsætte. Hermed tænkes især på risici for at ødelægge et eksisterende kulturmønster, for at forringe kvindernes placering eller for at eksportorienteret økonomisk vækst kommer til at skade den brede befolknings fødevareforsyning.

Bistand og sikkerhedspolitik.

For FN-forbundet er der ingen tvivl om, at vor u-landspolitik med rette kan anskues som en del af vor sikkerhedspolitik. Den internationale, politiske udvikling siden 2. verdenskrig har med al ønskelig tydelighed demonstreret, at der er en årsagssammenhæng mellem underudvikling og undertrykkelse i 3. verdens lande på den ene side og fremkomsten af globalt spændingsskabende krisecentre mellem supermagterne på den anden. Etiopien og Afghanistan kan nævnes ud fra en lang række eksempler. De følger, man kan forestille sig, at en uharmonisk udviklingsproces vil kunne få i forskellige områder i den 3. verden, vil næsten uundgåeligt føre til flere krisecentre. Sådanne kriser kan blive endnu vanskeligere at kontrollere end de hidtidige, taget i betragtning tendensen mod øget rivalisering mellem supermagterne om den 3. verdens naturressourcer.

Bidrag til en mere harmonisk udvikling i u-landene vil derfor også være bidrag til en fredeligere verden.

I forbindelse hermed ser FN-forbundet med alvor på den tiltagende militarisering af den 3. verden, som bl.a. på en direkte måde fjerner ressourcer fra udviklingsbestræbelserne og opfordrer til at overveje, hvordan man kan arbejde for Brandt-kommissionens forslag til begrænsning af den internationale våbenhandel.

Som det pålægges i den internationale udviklingsstrategis § 16, skal FN-forbundet endvidere opfordre til, at man - i forbindelse med den kommende "Thorsson-rapport" om forholdet nedrustning/udvikling og den kommende særlige generalforsamling i FN i 1982 om nedrustningsspørgsmål - overvejer hvordan resultater på nedrustningsområdet vil kunne bidrage til udviklingsprocessen i forbindelse med en klarlægning af mulighederne for omstilling fra militær til civil produktion.

Nye forhandlingsinitiativer.

FN-forbundet er opmærksom på, at en isoleret dansk indsats over for de nævnte problemstillinger vil være vanskelig og næppe have udsigt til nogen større effekt. Så meget desto mere vigtigt anser vi det for at være, at Danmark aktivt bidrager til at sætte gang i den hensygnende Nord-Syd dialog. I denne forbindelse opfordrer vi til, at

man overvejer hvordan Danmark kan udnytte sine kontakter inden for FN, OECD og EF, til de nordiske lande, til andre "ligesindede" i-lande og u-lande for at fremme initiativer mod en mere konstruktiv Nord-Syd dialog.

FN-forbundet anser fødevare- og energispørgsmålene for at være blandt de mest akutte inden for det internationale udviklingssamarbejde ved siden af handels-, råvare- og monetære spørgsmål. Et emne som vi netop nu finder af stor vigtighed, er en afslutning af de internationale havretsforhandlinger på det i 1980 foreliggende traktatsudkasts grundlag. Et sammenbrud af disse hidtil vellykkede forhandlinger ville kunne have en betragtelig negativ effekt på det internationale forhandlingsklima.

Endelig skal FN-forbundet opfordre til, at man under internationale forhandlinger vedr. bistandsspørgsmål søger at fremme en kollektiv afbinding af statslån til udviklingslande. Eller som et skridt på vejen en delvis afbinding over for indkøb i andre udviklingslande.

II. BISTANDSSAMARBEJDET

Som et udgangspunkt for bemærkningerne om den danske bistand kan FN-forbundet tilslutte sig de senere års erkendelse af, at vækst ikke uden videre er identisk med udvikling for de mest trængende befolkningsgrupper. Bistanden er imidlertid, når den fungerer bedst, et skridt i retning af en mere harmonisk udvikling i den 3. verden.

Målsætningen for Danmarks samarbejde med udviklingslandene.

I konsekvens heraf skal FN-forbundet foreslå, at de facto udviklingen af målsætningen for dansk bistand i retning af bistand til fattige befolkningsgrupper i fattige udviklingslande bliver institutionaliseret i lovteksten. FN-forbundet finder, at det vigtigste kriterium for anvendelsen af danske bistandsmidler bør være, at de fremmer opfyldelsen af de mest grundlæggende behov for de mest trængende befolkningsgrupper i den 3. og 4. verden. Dette vil formentlig også indebære i de fleste tilfælde, at bistanden bør ydes til gruppen af de fattigste udviklingslande.

Ligeledes finder FN-forbundet, at det bør indgå i målsætningen for den danske bistand, at den ydes overensstemmende med det pågældende

samarbejdslands teknologiske og kulturelle forudsætninger, således at den udnyttes med den størst mulige effektivitet og med mindst mulige negative bivirkninger. Endvidere ønsker vi, at der ved bistandens udformning tages hensyn til målgruppernes aktive medvirken og deltagelse, hvad der må formodes at give den bedste mulighed for en positiv langtidseffekt. I denne forbindelse tænkes på fattige befolkningsgrupper i almindelighed og generelt underpriviligerede grupper som kvinder og urbefolkninger i særdeleshed, ligesom samarbejde med frie fagforeninger bør tilstræbes. Desuden vil det efter vores opfattelse være ønskværdigt at integrere handicappede i bistandsprojekterne, hvor det er muligt. Endelig finder vi, at et mål med bistanden bør være at styrke det kulturelle samarbejde. I forbindelse med målsætningsdiskussionen skal nævnes, at Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene, ligesom de statslige eksportkredit- og investeringsgarantiordninger efter vor opfattelse bør administreres efter den generelle målsætningsparagraf i lighed med det øvrige bistandssamarbejde. Ligeledes finder vi, at IFU's virksomhed bør foretages under hensyntagen til ILO's konventioner om fri, faglig organisering, forhandlingsret m.v.

Bistandsstørrelsen.

FN-forbundet finder, at det naturlige mål for omfanget af den danske bistand i første omgang ville være at leve op til den 1%-forpligtelse, som Danmark har indgået med undertegnelsen af den internationale udviklingsstrategi.

Valget af hovedsamarbejdslande.

FN-forbundet finder det rigtigt, at Danmark som hidtil koncentrerer sig om et mindre antal hovedsamarbejdslande. Samtidig mener vi, at man ved valget af disse bør lægge stor vægt på den effektivitet - forstået som opfyldelse af målsætningen om at nå frem til de mest trængende befolkningsgrupper - som det er muligt at opnå i samarbejdet med vedkommende lande.
Ligeledes mener vi, at man bør tilpasse de former, som bistanden ydes under - projektbistand, programbistand, generelle budgettilskud m.v. - efter hvilken bistandsform, der synes at yde den største målopfyldelse i det enkelte hovedsamarbejdsland.

Under indtryk af de seneste års erfaringer fra Indien og Bangladesh, må vi se med en vis bekymring på mulighederne for at nå frem til de ønskede målgrupper i disse lande. Disse forhold gør det vanskeligere at bevare og øge den folkelige opbakning omkring bistanden, således som vi har kunnet erfare det i flere sammenhænge.

I betragtning heraf skal FN-forbundet opfordre til at man overvejer, hvordan bistandens målopfyldelse kan øges ved ændrede samarbejdsformer med de nævnte lande og/eller ved øget bistand til nye hovedsamarbejdslande. Danmark yder allerede betydelig bistand til en række lande uden for de egentlige hovedsamarbejdslande, og vi finder, at man på baggrund af de indhøstede erfaringer bør være åben over for at overveje om samfundsstrukturerne i disse lande muliggør en bedre målopfyldelse end i hidtidige hovedsamarbejdslande. I givet fald kunne man foretage en egentlig udskiftning af hovedsamarbejdslande, eller man kunne for en periode foretage en forøgelse af bistanden til lande, som er på et økonomisk udviklingsniveau, hvor det forhåbentlig ikke er nødvendigt at yde dem bistand over længere tid, men som i øjeblikket befinder sig i en kritisk fase, hvor forøget bistand kunne være af stor værdi.

FN-forbundet er opmærksom på, at dette hensyn kan komme i modsætning til ønsket om fortrinsvis at yde bistanden inden for gruppen af de fattigste udviklingslande. Imidlertid finder vi, at det afgørende kriterium bør være, at man får mulighed for at støtte en lighedspræget udvikling med folkelig deltagelse.

Ligeledes er vi opmærksomme på,at man ved valg af nye samarbejdslande kan komme i modstrid med det traditionelle (engelsk) sproglige kriterium, men finder ikke at dette forhold bør tildeles en afgørende vægt.

Endelig skal vi opfordre til, at man overvejer, hvorvidt kanalisering af dele af bistandsmidlerne igennem private organisationer kunne være en farbar vej til at opnå en bedre målopfyldelse i nuværende hovedsamarbejdslande.

Særlige bistandsområder.

Det følger allerede af det nævnte, at FN-forbundet vil anbefale, at man i udvælgelsen af bistandsprojekter lægger vægt på den folkelige

deltagelse heri, hvad også den internationale udviklingsstrategi nævner. En vigtig side af denne folkelige deltagelse er muligheden for at fremme den frie faglige organisering, og at støtte organiseringen af underpriviligerede befolkningsgrupper som kvinder, jordløse og urbefolkninger, hvor det overhovedet er muligt.

Endvidere ønsker FN-forbundet at støtte tanken om en øget dansk bistand til udvikling af nye og vedvarende energikilder. Dette er et område, hvor bistanden kan udføre en direkte indsats som nyttiggør erfaringerne fra den nødvendige energitransition herhjemme til den tilsvarende proces i udviklingslandene og samtidig udnytte lokale ressourcer i udviklingslandene på en måde som direkte afhjælper de globale energiproblemer.

Multi-/bilateral bistand.

Stillet over for den faktiske tendens til nedskæring af danske bistandsmidler gennem multilateralt samarbejde finder FN-forbundet det hensigtsmæssigt at pege på de oprindelige motiver for den 5o-5o fordeling, som har været gældende i mange år. Disse bestod dels i mindre staters almene interesse i at styrke internationalt samarbejde og -retsorden og dels i, at fordelingen af bistandsmidler igennem FN foregår efter universelle og demokratiske kriterier. Endelig blev det fremført at u-landene generelt foretrækker den ubundne FN-bistand fremfor den bilaterale.

FN-forbundet finder, at i hvert tilfælde de to første kriterier er gældende i mindst lige så stor udstrækning i dag, hvor u-landsgruppen har et klart flertal i FN. Dette burde nærmere være et argument for at øge end for at nedskære den multilaterale bistand.

Hvad angår det sidstnævnte argument gælder det formentlig, at u-lande foretrækker den bistand, som fungerer mest effektivt på deres egne præmisser. FN-forbundet er opmærksom på, at der ud fra et effektivitetskriterium kan rettes kritik mod dele af FN-bistanden lige så vel som mod den bilaterale bistand. Imidlertid finder vi det uberettiget at opstille ideelle kriterier for det multilaterale arbejde, som det bilaterale selv har svært ved at leve op til.
Løsningen er for FN-forbundet at se, at 5o-5o fordelingen mellem bi- og multilateral bistand bør opretholdes, men at anvendelsen af

de multilaterale midler følges med den samme kritiske opmærksomhed som de bilaterale. I denne forbindelse opfordrer FN-forbundet til, at man overvejer en omprioritering af den multilaterale bistand mellem FN-organisationerne, således at der ydes mere til de organisationer, som i deres praktiske arbejde ligger tættest op ad den her skitserede målsætning for den danske bistand. Hermed tænkes ikke mindst på FNs Børnefond (UNICEF) og Verdenssundhedsorganisationen (WHO). Ligeledes må FN-forbundet opfordre til, at Danmark opretholder det traditionelt betydelige bidrag til FNs udviklingsprogram, UNDP, i betragtning af den afgørende rolle, som denne organisation spiller m.h.t. at tilrettelægge og koordinere FN-systemets bistandssamarbejde. Det er vel uundgåeligt, at denne rolle kan medføre noget større administrationsudgifter for UNDP end for andre organisationer, men dette bør ikke forveksles med ineffektivitet. Man må tage i betragtning, at UNDP netop har til opgave at yde faglig bistand, som er administrationskrævende, mens f.eks. Verdensbank-gruppen i højere grad satser på at finansiere egentlige investeringer.

De nordiske lande har igennem mange år været enige om at satse kraftigt på UNDP, både for at støtte det vigtige arbejde, som organisationen udfører, og for at animere andre, større lande til at sætte deres bidrag op. Det kan derfor virke besynderligt, at Danmark nu reelt nedskærer sine bidrag. Det gør det sværere for UNDP at løse de opgaver, som u-landene forventer af denne FN-organisation.

Endelig må FN-forbundet anmode om, at man ophører med at rubricere den stigende andel af bistandsmidlerne, som går gennem EF, som multilateral bistand. Herved sløres det, at EF-midlerne vokser på bekostning af FN-midlerne, hvad vi finder forkert, da det karakteristiske for den multilaterale FN-bistand er dens universelle og demokratiske karakter, hvorimod EF-bistanden ikke er multilateral i denne betydning. EF-bistanden kan mest korrekt betegnes som bilateral bistand fra EF til Lomé-landene. Desuden ydes EF-bistanden efter delvist andre kriterier, end vi her har gjort os til fortaler for. Således går en betragtelig del til infrastruktur og mineraludvinding, altså typisk vækstfremmende aktiviteter efter en mere traditionel målestok, som ikke tager specielle hensyn til befolkningens grundlæggende behov. Endelig er det vort indtryk, at EF-bistanden i endnu højere grad end den øvrige bistand kan gøres til genstand for kritik for betydelige administrationsudgifter m.v.

Administrationen af bistanden.

Hvad angår den danske bilaterale bistand er det FN-forbundets indtryk, at den ikke lider af overadministration, men at dens effektivitet tværtimod kunne styrkes ved en bedre bemanding af Danida. I denne forbindelse skal FN-forbundet endvidere opfordre til at overveje, om det kunne fremme mulighederne for en koordineret u-landspolitik, hvor også bl.a. de handelsmæssige og erhvervsstrukturelle forhold var inddraget, hvis de forskellige administrative enheder, som i dag behandler disse forhold,blev samlet i én enhed.

Oplysningsarbejdet.

U-landspolitik handler ikke om penge alene. Et væsentligt element er efter FN-forbundets opfattelse at fremme erkendelsen af det internationale samarbejdes betydning og respekten for andre kulturer.

Specielt i en verden hvor den gensidige afhængighed er stadig mere reel, men hvor forståelsen heraf ikke er fulgt med i samme takt - heller ikke i Danmark - er det vigtigt, at dette aspekt ikke bliver glemt. Kendskab til og respekt for andre samfundsformer og livsmønstre kan bl.a. også bidrage til en bedre forståelse af den internationale udvikling og kan give positive stimulanser til vor hjemlige samfundsdebat.
Lykkes dette arbejde kan resultaterne heraf måske blive det mest positive resultat af u-landsbistanden overhovedet.

FN-forbundet finder derfor, at der bør ske en regulering af de beskedne midler, som nu findes til oplysningsarbejdet. Hvis man foretog en ajourføring heraf i retning af de forhold, som er gældende i vore nordiske broderlande, ville der være helt anderledes muligheder for en indsats over for såvel de traditionelle målgrupper inden for undervisningssektoren og foreningslivet, hvor indsatsen endnu lader meget tilbage at ønske, som over for hele den store, vanskeligt tilgængelige "restgruppe". Denne gruppe kan i vid udstrækning bedst nås igennem mere utraditionelle aktions- og medieformer, hvad der må tages som et udtryk for at original nytænkning er nødvendig inden for u-landsoplysningen. Det vil imidlertid være vanskeligt for ikke at sige umuligt, at realisere denne nytænkning inden for de eksisterende

økonomiske rammer.

FN-forbundet skal derfor konkret foreslå, at et beløb svarende til 1% af bistandsmidlerne for fremtiden anvendes til oplysningsarbejdet. I den forbindelse skal vi ligeledes foreslå, at Danida selv lægger større vægt på at fremlægge oplysninger om bistandens vilkår og virkninger for dernæst at skabe større forståelse for de store vanskeligheder, som al bistandssamarbejde nødvendigvis er forbundet med, således at det ikke fremover skal være statsrevisorernes bemærkninger, som giver anledning til de største u-landspolitiske debatter.

Endvidere skal FN-forbundet tilslutte sig Danidas bestræbelser for at medvirke til at forbedre og effektivisere FNs oplysningsarbejde på u-landsområdet.

Endelig skal det nævnes, at et aspekt af den danske u-landspolitik efter FN-forbundets opfattelse bør være at støtte bestræbelserne for en Ny informationsorden, såvel under de internationale forhandlinger herom som igennem de konkrete initiativer, som udføres for at virkeliggøre disse idealer i dansk sammenhæng.

Formålet hermed vil være, at vi i både u-landenes og i vor egen interesse kan ændre den nuværende, hovedsaglige énvejskommunikation i den internationale nyhedsstruktur til en reel tovejskommunikation under fuld bevarelse af pressens frihed.

Med venlig hilsen
FN-forbundet

Gunnar Olesen oplysningskonsulent	T. Wisniewski generalsekretær	Bent Østergaard formand for forretningsudvalget

Den 12. august 1981

FOLKE-
KIRKENS
NØD-
HJÆLP

Danchurchaid

Sankt Peders Stræde 3
DK-1453 København K
Danmark

Telefon (01) 15 28 00

Telex 16 217 danaid dk

Telegrams
Danchurchaid
Copenhagen

Postgirokonti
5 40 00 23
6 05 28 00

Generalsekretær
Pastor Jens J. Thomsen

Udvalget vedrørende dansk
bistandspolitik,
c/o UDENRIGSMINISTERIET
Asiatisk Plads 2,
1448 København K.

OMFANGET AF DANMARKS UDVIKLINGSBISTAND

Stigningstakten i Danmarks statslige udviklingsbistand bør fastholdes og om muligt øges, således at vi inden for en overskuelig årrække når op på den af De forenede Nationer fastsatte målsætning, nemlig 1 procent af bruttonationalproduktet.

Dette synspunkt er ikke blot en naturlig konsekvens af, at Danmark fortsat rangerer blandt verdens 10 rigeste nationer, men også en politisk selvfølge i et land, hvor der er en udbredt folkelig tilslutning til udviklingsbistand. Næppe noget andet udenrigspolitisk emneområde påkalder sig så megen interesse og giver anledning til så mange positive initiativer i brede - og vidt forskellige - befolkningskredse i Danmark.

Denne kendsgerning kan aflæses såvel i opinionsundersøgelserne, der i de seneste år har registreret et markant flertal for 1%-målsætningen, som i Folkekirkens Nødhjælps indsamlingsresultater, der i 1980 nåede op i nærheden af 30 mill. kroner stammende fra mere end 300.000 enkeltindbetalinger fra henved 65.000 husstande i hele landet.

KRITERIER TIL AFGRÆNSNING AF MODTAGERKREDSEN

Den fattigdomsorienterede linie i Danmarks officielle bistandspolitik bør fastholdes. Men kredsen af modtagere bør afgrænses efter mere fleksible kriterier end hidtil, således at også de såkaldte "fattigdomslommer" i mellemindkomstlandene kan komme i betragtning.

I princippet kan der intet indvendes imod, at kredsen af modtagere af dansk udviklingsbistand begrænses på grundlag af indkomstniveau. Men en afgrænsning, der alene baseres på et lands bruttonationalprodukt pr. indbygger, fører i praksis til åbenbare urimeligheder, idet gennemsnitstal af denne art for et helt land som regel dækker over meget store indkomstforskelle.

De såkaldte "fattigdomslommer", d.v.s. særligt fattige befolkningsgrupper eller særligt forsømte egne inden for mellemindkomstlandenes grænser, har stort set samme karakteristika som de dårligst stillede udviklingslande og bør derfor også kunne tilgodeses af dansk bistand. Konkret kan der åbnes mulighed herfor, såfremt det til enhver tid gældende indkomstkriterium ikke kun anvendes på nationer som helhed men også på bestemte befolkningsgrupper eller afgrænsede områder i et land. Subsidiært kunne man også helt erstatte - eller i hvert fald supplere - bruttonationalproduktet pr. indbygger med nøgleindikatorer fra det såkaldte Physical Quality of Life Index.

Ønsket om, at dansk statslig udviklingsbistand udvides til også at omfatte fattigdomslommerne, udspringer af Folkekirkens Nødhjælps egne erfaringer gennem mange år på dette område. Det drejer sig her bl.a. om projekter til fordel for højlandsindianerne i Peru og Bolivia, indianske mindretalsgrupper i Colombia og Argentina samt jordløse bønder i det nordøstlige Brasilien og Uruguay. Men et lignende behov eksisterer andre steder i verden, f.eks. i storbyslummen mange steder i Mellemøsten og Sydøstasien.

DE FRIVILLIGE HJÆLPEORGANISATIONERS ROLLE

Målt i kroner og ører er de frivillige hjælpeorganisationers indsats i det internationale udviklingssamarbejde relativt beskeden. Til gengæld udfører disse organisationer en række funktioner, hvis betydning ikke bør undervurderes. Derfor bør DANIDA's igangværende samarbejde med de frivillige hjælpeorganisationer i Danmark fortsætte og udbygges.

De frivillige hjælpeorganisationer udgør et væsentligt supplement til den statslige bistand specielt af følgende grunde:

1) De knytter direkte kontakt mellem Danmark og en række udviklingslande, som slet ikke eller kun i meget begrænset omfang bliver tilgodeset gennem den bilaterale statsbistand.

2) De fungerer som regel på grundlag af hurtige beslutningsprocesser og er derfor i stand til med kort varsel at træde til med bistand i akutte tilfælde.

3) De koncentrerer deres indsats om folkelige initiativer på lokalt plan i udviklingslandene og kan, om nødvendigt, operere i en vis distance fra modtagerlandenes centralregeringer.

4) De er ofte i stand til at indskyde "risikovillig" kapital i pionéropgaver, i hjælpeaktioner under politisk spændte forhold og i utraditionelle eksperimenter.

5) De bidrager i stor udstrækning til at styrke det danske folks engagement i udviklingsproblematikken.

Det igangværende samarbejde mellem DANIDA og de frivillige hjælpeorganisationer i Danmark har udviklet sig positivt, og der er ikke grund til at gennemføre radikale ændringer i de retningslinier, som blev udarbejdet af DANIDA i foråret 1978. Det må dog understreges, at denne positive udvikling kun kan fortsætte og forstærkes, dersom DANIDA udstyres med tilstrækkelig administrativ kapacitet til at give alle seriøse ansøgninger uanset beløbsstørrelse en rimelig sagsbehandling. Samtidig er det også vigtigt at fastholde de eksisterende kvalitetskrav til de frivillige organisationers projekter, ikke mindst fordi disse projekter som regel gennemføres under den danske offentligheds særlige bevågenhed.

Folkekirkens Nødhjælp har i vid udstrækning benyttet sig af adgangen til at supplere sine indsamlingsindtægter med midler fra DANIDA både til den akutte katastrofehjælp og til den langsigtede udviklingsbistand. I katastrofesituationer har den statslige støtte især betydet, at vor indledende hjælpeindsats har kunnet forøges i omfang og forlænges i tid. Statslig støtte til langsigtede udviklingsprojekter har vi fortrinsvist søgt om til "etablerede" projekter, som er bygget op over en årrække på grundlag af vore egne midler.

LANGSIGTET UDVIKLINGSBISTAND VERSUS KATASTROFEHJÆLP

Den langsigtede udviklingsbistand bør fortsat gives den højeste prioritet i Danmarks bistandssamarbejde med udviklingslandene. Men denne prioritering må ikke føre til nogen reduktion af Danmarks beredvillighed til at yde katastrofebistand. Det afgørende er, at katastrofehjælpen i alle tilfælde ydes på en sådan måde, at den allerede fra starten lægger grunden til genopbygningsfasen, som siden i en glidende overgang antager karakter af udviklingsbistand.

Den langsigtede bistand er uundværlig, fordi den i væsentlig grad bidrager til at gøre udviklingslandene økonomisk selvhjulpne og samtidigt mindre sårbare over for naturkatastrofer som f.eks. tørke og oversvømmelser. Men katastrofehjælpen er lige så uundværlig, dels fordi den som oftest er et spørgsmål om liv eller død for tusinder af mennesker, dels fordi en evt. passivitet i katastrofesituationer utvivlsomt ville svække troværdigheden af vort bistandsprogram som helhed.

Hvis man tilrettelægger katastrofehjælpen i et langsigtet perspektiv og med en varig social og økonomisk udvikling for øje, bliver modsætningen mellem katastrofehjælp og udviklingshjælp på det nærmeste af teoretisk art. Man må i den forbindelse ikke undervurdere den kendsgerning, at katastrofesituationer - på trods af al gru og menneskelig lidelse - ofte åbner mulighed for nye initiativer og strukturændringer i lokalsamfundene til fordel for en langsigtet udvikling, som det ville have været vanskeligt at gennemføre i en ordinær situation.

Et stort antal af de udviklingsprojekter, som Folkekirkens Nødhjælp har engageret sig i inden for det seneste årti, tog deres begyndelse i en katastrofesituation for senere at udvikle sig til genopbygning og udvikling. Dette gælder bosætningsprojekter for tørkeramte bønder i Asien såvel som genopbygningsbistand til krigsramte lande som f.eks. Bangladesh, Guinea-Bissau, Zimbabwe og Nicaragua. Langvarige engagementer af denne type er naturligt nok dyrere og mere krævende end kortvarige "ambulance-udrykninger", men til gengæld rummer de en række perspektiver, som er af stor værdi for de fremherskende bistandspolitiske bestræbelser.

DEN ADMINISTRATIVE INFRASTRUKTUR I UDVIKLINGSLANDENE

Den administrative infrastruktur for bistandsarbejdet i udviklingslandene må styrkes mest muligt. Mange af de svagheder, der indtil nu har skabt vanskeligheder for bistandsindsatsen, kan overvindes, dersom man bevidst og aktivt satser på at konsolidere det organisatoriske apparat, som i modtagerleddet står med det praktiske ansvar for bistandens gennemførelse.

Hvadenten bistanden ydes i samarbejde med interregionale organer, ministerier på centralregeringsniveau, lokale myndigheder eller folkelige organisationer i modtagerlandet, vil man med fordel kunne investere i bedre uddannelse og arbejdsvilkår for de implicerede medarbejdere. Gennem efteruddannelse af personale, bedre kommunikationsfaciliteter og bedre lokalemæssige rammer vil man kunne udbygge og styrke de stedlige planlægnings- og managementfunktioner. Herved bidrager man til at fremme effektiviteten og reducere vanskelighederne i bistandens gennemførelse til gavn ikke blot for de konkrete samarbejdspartnere i modtagerlandet men også for bistandsarbejdets renommé i den danske befolkning.

Dette vil konkret indebære, at man i dansk bistandspolitik accepterer administrative og infrastrukturelle omkostninger af denne type som en legitim og nødvendig del af ethvert projektbudget. For statslånsbistanden indebærer det desuden, at man giver tilladelse til at anvende en større procentdel af lånemidlerne end den nuværende (f.eks. 40% i stedet for 25%) til lokale omkostninger.

Folkekirkens Nødhjælp bidrager i konsekvens heraf i stigende grad til at opbygge og konsolidere folkelige organisationer af såvel kirkeligt som verdsligt tilsnit i udviklingslandene. Gennem bloktilskud og driftsstøtte til sådanne strukturer sikrer man ikke blot større lokal medvirken i planlægningen og gennemførelsen af udviklingsprojekter men også - vigtigst af alt - en solid forankring af de opnåede fremskridt i årene efter at bistanden udefra er hørt op. Dertil kommer, at en velfungerende lokal hjælpeorganisation altid med kort varsel kan mobiliseres til nye, akutte opgaver i tilfælde af naturkatastrofer eller politiske klimaændringer.

BISTAND TIL OFRENE FOR UNDERTRYKKELSE

Den særlige bevilling til humanitær og uddannelsesmæssig bistand til undertrykte folk og folkegrupper i Det sydlige Afrika (den såkaldte "apartheidbevilling") har i årenes løb gjort det muligt for Danmark at yde en hårdt tiltrængt og effektiv hjælp til et område af verden, hvor nøden og fattigdommen har en ganske særlig politisk-strukturel karakter. Denne ordning bør bibeholdes og udvides i trit med de øvrige bistandsbevillinger. Samtidig bør der også åbnes mulighed for dansk statslig støtte til ofre for menneskerettighedskrænkelser andre steder i verden.

Det forekommer urimeligt, at man via de almindelige bistandsbevillinger kan hjælpe mennesker i materiel nød, men at man ikke umiddelbart kan hjælpe mennesker, der lider nød og overlast på grund af deres race, religion eller politiske overbevisning.

Denne urimelighed kan der rådes bod på gennem oprettelsen af en særlig menneskerettighedsbevilling, som hvert år får plads i finansloven, og hvorfra der kan ydes finansiel bistand til konkrete humanitære aktiviteter iværksat både internationalt og nationalt af velrenommerede organisationer som f.eks. Amnesty International, International Commission of Jurists, Den internationale Røde Kors Komité samt faglige og kirkelige menneskerettighedsorganisationer. Ved i lighed med den norske regering at kanalisere denne bistand gennem frivillige humanitære organisationer med et alsidigt virkefelt undgår man de udenrigspolitiske og diplomatiske vanskeligheder, der ellers kunne udløses i tilfælde af en direkte statslig bistand fra Danmark til ofrene for et konkret lands menneskerettighedskrænkelser.

Behovet for bistand af denne type har været støt stigende op gennem 1970'erne, og Folkekirkens Nødhjælp anvender efterhånden betydelige midler til dette formål, ikke mindst fordi det ad kirkelige kanaler ofte er muligt at yde denne bistand på en diskret og afbalanceret måde.

DEN STATSLIGE OPLYSNINGSBEVILLING

Den statslige oplysningsbevilling, som i finansåret 1980 beløb sig til 5,4 mill. kroner, er helt utilstrækkelig. Oplysningsbevillingens andel af de samlede statslige bistandsmidler er i det sidste årti faldet fra 0,36% til 0,20%. Denne uheldige tendens må vendes, således at oplysningsbevillingen snarest fordobles eller tredobles og derefter sammenkædes med stigningstakten i de egentlige bistandsbevillinger.

Det kan ikke undgå at få alvorlige konsekvenser for den danske befolknings vilje til fortsat at bakke op omkring vore bistandsforpligtelser, hvis oplysningsarbejdet om udviklingsproblemerne stagnerer eller reduceres. Netop i økonomisk vanskelige tider med arbejdsløshed og betalingsbalanceproblemer er der et ganske særligt behov for at bibringe befolkningen en nuanceret forståelse for udviklingsproblematikken. Derfor må DANIDA's oplysningsbevilling snarest sættes markant i vejret.

De øgede midler til oplysningsarbejdet bør især anvendes gennem faglige og folkelige organisationer i Danmark, som sikrer en stor spredningseffekt. I den forbindelse bør der især satses på initiativer, der knytter til ved allerede eksisterende interesser og kontakter, f.eks. af faglig eller lokal art. Der er store og uprøvede muligheder for at engagere danske faggrupper i problemstillinger inden for deres eget fagområde i udviklingslandene. På tilsvarende måde vil det også være muligt i langt højere grad end tidligere at knytte til ved lokalsamfundenes udenlandskontakter og ved de af vore dagligdags forbrugsvarer, som stammer fra udviklingslandene, jvf. resultaterne af det svenske forskningsprojekt "Kalmar län mitt i världen - en kartläggning av kontakterna mellan befolkningen i Kalmar län och u-länderna" (SIDA, Stockholm 1978/79).

Folkekirkens Nødhjælp tillægger selv oplysningsarbejdet overordentlig stor betydning, hvilket er kommet til udtryk i en udvidelse af vor formålsparagraf i 1975, således at vi nu også er forpligtede til at udbrede oplysning i Danmark om "nødens baggrund". De seneste års erfaringer bekræfter til fulde behovet for en sådan indsats, idet både vort trykte og vort audio-visuelle oplysningsmateriale er meget efterspurgt. Statens Filmcentral må hvert år sige nej til mange hundrede forespørgsler om udlån af vore film, idet der ikke er kopier nok til at dække behovet.

DANMARKS KULTURELLE SAMARBEJDE MED UDVIKLINGSLANDENE

Det kulturelle samarbejde mellem Danmark og udviklingslandene bør opprioriteres ganske væsentligt inden for rammerne af dansk bistandspolitik. Ikke blot bør der stilles langt større midler end tidligere til rådighed for dette formål; der bør også udarbejdes klarere og mere fantasifulde kriterier for, hvilke slags aktiviteter man ønsker at fremme på dette område.

Det er yderst foruroligende at konstatere, at det på trods af bred enighed fra alle sider om betydningen af vort kulturelle samarbejde med udviklingslandene fortsat ikke har været muligt fuldt ud at finde anvendelse for de meget beskedne midler (900.000 kroner), som årligt er afsat til dette formål. Hvadenten dette "underforbrug" skyldes manglende fantasi og initiativ blandt de folkelige organisationer og kulturelle institutioner i Danmark eller for snævre og restriktive kriterier for støtte blandt dem, der administrerer kultursamarbejdet, er der behov for større opmærksomhed og debat på dette område.

Vi vil i den forbindelse specielt pege på behovet for at udvide danskernes kendskab til og respekt for en række af udviklingslandenes kulturværdier samt på behovet for en indgående analyse og bearbejdning af de fundamentale kulturmødeproblemer, der opstår som følge af sammenstødet mellem udviklingslandenes ofte traditionsrige kulturer og vestlig teknologi og livssyn.

Folkekirkens Nødhjælp forsøger hovedsageligt gennem sit oplysningsarbejde at formidle forståelse og respekt for u-landenes kulturer og værdier. Eksempelvis kan nævnes tre film med tilhørende undervisningsmateriale om en gennemsnitsfamilies livsvilkår i hhv. Bangladesh, Jordan og Tanzania samt et tilsvarende multimediesæt om dagligliv blandt forskellige befolkningsgrupper i Vestafrika. På tilsvarende måde har vi gennem trykt materiale om f.eks. baggrunden for konflikten i Libanon og baggrunden for fremmedarbejderproblematikken forsøgt at fremhæve de kulturelle faktorers centrale plads i udviklingssamarbejdet.

KULTURFAKTOREN I UDVIKLINGSPROCESSEN

Den kulturelle faktor gør sig ikke blot gældende i forbindelse med bestræbelserne på at fremme den mellemfolkelige forståelse. Den spiller i endnu højere grad en rolle ved gennemførelsen af konkrete udviklingsprojekter. En udviklingsstrategi, der alene har øje for økonomiske og teknologiske problemstillinger på bekostning af den kulturelle faktor, er på forhånd dømt til at mislykkes. Derfor bør kulturfaktoren gives en central plads i dansk bistandspolitik på lige fod med målsætningen om økonomisk vækst, social fremgang og politisk uafhængighed.

Vi har brug for langt større viden om og hensyntagen til den rolle, som en befolknings kulturelle identitet spiller for et lands udvikling. I ethvert forsøg på at ændre status quo må man i videst mulig udstrækning knytte til ved de autentiske kulturelle strømninger, som styrker et folks eller en befolkningsgruppes fællesskabsfølelse, motivation og selvtillid. Kun derved kan man gøre sig håb om at bidrage positivt til de økonomiske, sociale og politiske processer i udviklingslandene. At det forholder sig sådan, ser man ikke mindst dér, hvor man har satset på at styrke selvtilliden og selvrespekten hos kvinderne i udviklingslandene, som hidtil ofte har ført en skyggetilværelse.

Folkekirkens Nødhjælp har gennem sit nære samarbejde med kirker og folkelige organisationer i udviklingslandene gang på gang erfaret, hvor uundværlig den menneskelige motivation og det folkelige fællesskab er for udviklingsbestræbelserne. Som eksempler på projekter, hvorigennem vi har søgt at fremme autentiske kulturelle aktiviteter af denne type i udviklingslandene, kan nævnes: undervisnings- og bevidstgørelsesprogrammer efter den såkaldte Paulo Freire-metode i Brasilien samt på Kap Verde Øerne og Sao Tomé, udarbejdelse af et skriftsprog for vutestammen i det nordlige Cameroon, oprettelse af kvindekooperativer i Bangladesh, udgivelse af en samling originale afrikanske salmer samt støtte til lokale og regionale seminarer om udviklingsprocessens materielle og menneskelige aspekter.

FORENINGEN FOR FAMILIEPLANLÆGNING
AUREHØJVEJ 2 DK-2900 HELLERUP TLF. 01-625688 (KL. 9-15) GIRO 5000688

AGNETE BRÆSTRUP
læge, formand

MOGENS OSLER
professor, dr. med., næstformand

L. Bagger Hansen
apoteker

Frode Gam
læge

D I - E
17 ... 1981
104 DAN 1 6 h

Udvalget vedr. dansk bistandspolitik
c/o Udenrigsministeriet,
Asiatisk Plads 2,
1448 København K.

Afd. DANIDA
J.nr. 104.Dan.1/6.h.

13. august 1981

Som svar på den i Udvalget vedrørende dansk bistandspolitiks skrivelse af 27. april 1981 modtagne anmodning om at fremkomme med sådanne synspunkter om bistandssamarbejdet med udviklingslandene, som man finder bør indgå i udvalgets overvejelser, skal Foreningen for Familieplanlægning oplyse følgende:

Foreningen for Familieplanlægning (FF) har følgende formål:

At fremme oplysning og forskning om familieplanlægning og ansvarligt forældreskab, herunder at udbrede kendskab til forsvarlige antikonceptionelle midler.

At repræsentere de FF tilsluttede organisationer overfor International Planned Parenthood Federation (IPPF).

FF's tilsluttede foreninger er landsorganisationer, hvis medlemmer hovedsageligt arbejder indenfor sundheds- og undervisningssektoren. Dette er udtryk for, at FF mener, at vort formål ikke kan løses enstrenget, men kun gennem en integration - samarbejde - med relevante, andre organisationers medlemmer og ekspertise.

Foreningens arbejde er i de senere år udviklet gennem diskussioner i en række uformelle komiteer bestående af frivillige sagkyndige, og man kan oplyse, at følgende personer indenfor hvert sit speciale deltager i foreningens nyetablerede internationale samarbejdskomite:

Professor, dr.med. Mogens Osler, FF's næstformand og leder af nedennævnte internationale seminarer 2. og 4.

Lektor, cand.polit. Otto Andersen, formand for Dansk Demografisk Forening og FF's repræsentant i IPPF Europe Regional Council.

Husholdningslærer, M.Sc., Inger Erner Andersen, medlem af FF's bestyrelse, leder af Karen College, Kenya, 3 år, underviser FAO ernæringsprojekt, Thailand, 1½ år og sekretær for UNESCO kursus for afrikanske lærere i Danmark, 2. år.

FF er desuden en del af den internationale Organisation IPPF.

IPPF består af ca. 90 nationale, private foreninger, der individuelt og over grænserne samarbejder med søsterorganisationer i den fælles overbevisning:

"IPPF, believing that knowledge of planned parenthood is a fundamental human right and that a balance between the population of the world and its natural resources and productivity is a necessary condition of human happiness, prosperity and peace, has among its aims:

To increase understanding between people and governments and to stimulate appropriate research.

To encourage and organise the training of all professional workers in the implementation of the objectives of IPPF.

To organise regional or international workshops, seminars and conferences."

I 1963 vedtog FN's generalforsamling en positiv resolution vedrørende familieplanlægning, hvilket åbnede mulighed for, at IPPF kunne opnå konsultativ status ved en række af dens komiteer såsom: ECOSOC, UNICEF, UNESCO, ILO, WHO, UNDP.

Kort tid senere oprettedes en speciel komite UNFPA, d.v.s United Nations Fund for Population Activities, til at koordinere aktiviteterne vedrørende familieplanlægning på FN område, men snart udvidedes dens arbejdsområde til at formidle direkte bevillinger til regeringer og private organisationer.

DANIDA er blandt de allerførste nationale hjælpeorganisationer, der har ydet støtte både til FN's organisation, til IPPF og FF.

Mens mange af IPPF's nationale foreninger af politiske grunde har haft svært ved at få deres lands regering til at acceptere familieplanlægning som national politik, fik FN's verdensbefolkningskongres i Bukarest 1974 stor betydning for, at mange regeringer ændrede holdning, og åbnede derved vejen for intensivering af aktiviteter, og hermed har de nationale familieplanlægningsforeninger "græsrødderne" fået øgede muligheder for at arbejde, men samtidig er de ofte i den situation, at de mangler tilstrækkelig erfaring, viden og ekspertise. Her kommer både IPPF og dens tilsluttede foreninger ind i billedet.

FF har fra slutningen af 50erne søgt at udbrede kendskabet til familieplanlægning i det omfang, det var muligt, dels ved en konsulentvirksomhed, hvor lederne af alle kurser for DANIDA's U-lands stipendiater blev kontaktet, og foredrag m.m. blev tilbudt. I Student Centre er mange introduktionsforedrag og foredragsrækker gennemført, tilsvarende i FF's regi. Endvidere har FF med tilskud fra DANIDA distribueret undervisningsmaterialer. FF's flonelsmateriale er mangfoldiggjort og benyttes i 25 - 30 udviklingslande.

FF har i samarbejde med og med støtte fra DANIDA taget aktiv del i udviklingssamarbejdet og har bl.a. i årene 1972 - 1979 afholdt følgende 4 seminarer:

1. "Population and Family Planning Education", Danmark 1972
2. "The Health Team in Planned Parenthood", Danmark 1974
3. "Population and Family Planning Education II", Danmark 1975
4. "The Health Team Approach to Planned Parenthood II", Nairobi 1979

Population and Family Planning Education seminarerne har drejet sig om at introducere befolkningsproblematikken som en familieproblematik, da familien jo har nøjagtig de samme problemer som det store samfund, og familien i alle udviklingslande er den centrale sociale enhed, mens befolkning som en enhed er et dunkelt begreb.

The Health Team in Planned Parenthood seminarerne har haft til formål at integrere lægers, sygeplejerskers, jordemødres og andet sundhedspersonales virksomhed i et samarbejde udover faggrænserne. I de fleste udviklingslande er der ikke mange læger, og disse har sædvanemæssigt dirigeret de andre ovenfor nævnte kategorier af sundhedspersonale, hvilket har bevirket, at arbejdets kapacitet begrænses betydeligt.

Fremover kunne FF f.eks. pege på integrerede sundhedsprojekter, hvor man går ind i et begrænset, geografisk område, identificerer behovet for arten af ydelser, der ville kunne accepteres og derved nå længst ud i befolkningen. Endelig bør arbejdet afsluttes med en evaluering.

Samarbejdsmulighederne er idag relativt gode i de lande, som har vedtaget en familieplanlægningspolitik, og kan tænkes at forløbe som skematiseret:

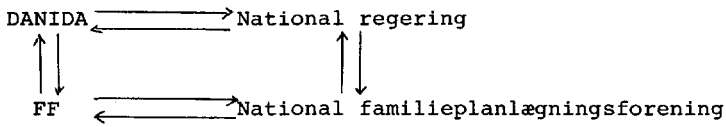

Med venlig hilsen

Foreningen for Familieplanlægning

Agnete Bræstrup

Førstedirektøren

- 5 NOV. 1981

104 Ø1 1 . 1

4 11 1981

UDVALGET VEDRØRENDE
DANSK BISTANDSPOLITIK
Møde den —
Dagsordenspkt. —
Bilag nr. 15/120

Sekretariatet for
Udvalget vedr. dansk bistandspolitik
Udenrigsministeriet, Danida,
Asiatisk Plads 2
1448 K

I besvarelse af udvalgets skrivelse af 27. april 1981 skal vi anføre følgende synspunkter:

1. Bistandsprojekter, der er organiseret således, at de fremmer den berørte befolknings engagement, medbestemmelse og ansvarsfølelse ved løsning af økonomiske og sociale opgaver, bør have en høj prioritet i dansk bistandspolitik. Kooperative projekter er i så henseende særdeles velegnede. Ved kooperation i denne forbindelse forstås et økonomisk samarbejde mellem mennesker i deres egenskab af købere, leverandører eller brugere af tjenester, som den kooperative forening stiller til rådighed, herunder fordeling af varer og driftsmidler, kreditforsyning, markedsføring og uddannelse. Samarbejdet baseres på de grundlæggende andelsprincipper om frivilligt medlemsskab, demokratisk styreform, begrænset kapitalrente, overskudsfordeling og oplysningsvirksomhed.

2. I forbindelse med kooperative bistandsprojekter bør DANIDA som hidtil sikre sig, at der drages nytte af ressourcer og erfaringer i dansk kooperation og andelsbevægelse. Den fornødne kontakt i denne henseende, som bl.a. sker gennem andels-panelet under DANIDA og gennem den nordiske kooperative samrådsgruppe vedr. fællesnordiske kooperative bistandsprojekter, bør bevares og styrkes. Endvidere bør der i bistandspolitiken lægges øget vægt på at udnytte mulighederne for overførsel af kundskab og ekspertise direkte fra de nordiske landes til udviklingslandenes kooperative foretagender, eksempelvis i forbindelse med uddannelsesarrangementer og rekruttering af medarbejdere til andelsprojekter.

ROSKILDEVEJ 65 . 2620 ALBERTSLUND

3. Dansk bistandspolitik bør indeholde muligheder for at yde støtte til initiativer, der har til formål at lette udviklingslandenes deltagelse i forarbejdning og markedsføring af deres produkter, således som det anbefales i Brandt-rapporten. Der bør ofres flere ressourcer på at hjælpe udviklingslandenes producenter, herunder kooperative fællesskaber af producenter, til en øget grad af professionalisme i deres egenskab af leverandører af eksportvarer. Dette er en af forudsætningerne for at udvide den direkte samhandel (uden mellemled) med udviklingslandene.

I relation til ovennævnte skrivelses bemærkning om, at udvalget først og fremmest er interesseret i synspunkter med baggrund i vore egne erfaringer, skal vi indskrænke os til ovenstående punkter. Til belysning af erfaringsbaggrunden kan oplyses, at FDB sammen med nordiske og europæiske søsterorganisationer deltager i et omfattende indkøbssamarbejde på verdensmarkedet gennem Nordisk Andelsforbund og Inter-Coop, endvidere at FDB sammen med Andelsudvalget og Det kooperative Fællesforbund er medlem af Den internationale kooperative Alliance, ICA, der bl.a. omfatter kooperative bevægelser i en lang række udviklingslande, og endelig at den danske brugsforeningsbevægelses Støttefond gennem de senere år har ydet økonomisk bistand til kooperative microprojekter i en række lande i Afrika og Sydøstasien.

Med venlig hilsen

Fællesforeningen
for Danmarks Brugsforeninger

Gunnar Christensen

GENVEJ TIL UDVIKLING, POSTE RESTANTE, 5200 Odense V.

Århus, den 13. august 1981.

Udvalget vedrørende
dansk bistandspolitik,
C/O Udenrigsministeriet,
Asiatisk Plads 2,
1448 København K.

Foreningen Genvej til Udvikling siger tak for forespørgslen fra udvalget! Vi er meget glade for, at vi er blevet spurgt og vil prøve at give et positivt bidrag til debatten. Samtidig vil vi benytte lejligheden til at gøre opmærksom på, at vi savner en del organisationer på listen over de adspurgte. En række os nærtbeslægtede grupper som Emmaussamfundene i Aalborg og Århus, Tøjcaféen - Emmaus Venner i Århus, U-landsklunserne, Tøj til Afrika, KROAG, Klunsergruppen i Ollerup m.v. kunne uden tvivl have ydet væsentlig inspiration til udvalgets arbejde.

Nedenstående betragtninger er blevet til efter diskussion mellem så mange af G U's medlemmer, som det har været praktisk muligt at kontakte, herunder de tre bestyrelsesmedlemmer:

Niels Hejlskov, Hvidkløvervej 14, 3., vær. 8, 8200 Århus N.
Tom D. Pedersen, Stadionvej 76, 2.th. 5200 Odense V.
Jørgen Olsen, Tietgens Plads 11, 4., 8000 Århus C.

STØT PRIVATE ORGANISATIONER !!! (1)

En af de bedste måder, hvorpå den danske stat kan bidrage til den tredje verdens udvikling, er at forsyne ikke-statslige u-landsforeninger med arbejdskapital!

Hvis leje af lokaler og det nødvendige minimum af administration få flere midler til sine udviklingsprojekter.

Private organisationer har i mange lande lettere end statslige ved at trænge igennem økonomiske og administrative magtstrukturer og nå ud til de fattigste befolkningsgrupper. Det kan i mange tilfælde være relevant for DANIDA at støtte sådanne projekter direkte; men hos velfungerende private ulandsforeninger vil en indirekte støtte hurtigt vise sig at være en velanbragt investering:

Det øger den jævne danskers tillid til u-landsarbejde, hvis en forening er i stand til at dokumentere, at indtægter ved dens aktiviteter og støttebidrag 100 pct. går til udviklingsprojekter.

Samtidig vil flere mennesker end hidtil føle sig motiveret til en aktiv konkret indsats. Man kan give u-landsarbejdet en plads i hverdagen ved f.eks. at gennemføre loppemarkeder og salgsudstillinger eller drive butikker med u-landsvarer og genbrugsvarer.

Det er som hovedregel en simpel umulighed for private hjælpeorganisationer at finansiere lokaler og administration via kontingenter, da sådanne foreninger ofte overvejende består af mindrebemidlede. Disse mennesker vil altid have bedre mulighed for og større lyst til at støtte u-landsprojekter gennem arbejdsindsats end gennem pengebidrag.

Det offentlige kan også lette tilværelsen for ikke-statslige organisationer på nogle måder, som sorterer under andre ministerier end udenrigsministeriet; men vi håber, udvalget vil give sagerne videre:

Man kunne fritage samtlige butikker og andre virksomheder, der på dokumenteret nonprofitbasis støtter u-landsprojekter, for momsregistrering!!!

Gaver mellem 100 kr. og 1000 kr. til velgørende formål er fradragsberettigede på selvangivelsen, hvis den velgørende organisation har mindst 500 medlemmer og en årsomsætning på mindst 50.000 kr. Dette er fremgået af en korrespondance mellem Genvej til Udvikling og Skatteministeriet. Man burde her som i andre sammenhænge nøjes med at kræve revideret regnskab, acceptable vedtægter og 3 ansvarlige underskrifter.

Vi ser ingen som helst grund til at favorisere store organisationer, hverken i arbejdet herhjemme eller i arbejdet i den tredje verden. Mange mennesker fungerer bedst i små overskuelige enheder, hvor man kan lære hinanden at kende og nå frem til et overblik.

GODE PROJEKTER OG HVAD DERAF FØLGER

I forlængelse af ovenstående vil vi gerne påpege, at de u-landsprojekter, vi selv støtter - og gerne vil have, at andre herunder DANIDA, skal støtte - baseres på, at alle former for afhængighed skal modarbejdes, henholdsvis undgås!!!

GtU yder således økonomisk støtte til en gipsfabrik i Mali, som skal gøre landet slevforsynende med byggematerialer. Sådanne har hidtil måttet købes i Frankrig til en pris, der ligger 4 gange over, hvad gipsen sælges for fra vort støtteprojekt.

Kan afhængighed ikke undgås, foretrækker vi afhængighed u-landene indbyrdes (syd-syd-dialog) frem for de nuværende tilstand hvor syd er mere afhængig af nord end omvendt.

Genvej til Udviklings utopi er en verden bestående af små selvforsynende enheder! Vi vurderer ethvert udviklingsprojekt efter, om det følger en strategi, der peger i en sådan retning!

Det er indlysende, at det afgørende krav om opfyldelse af de elementære behov sætter nogle grænser for, hvor små enheder, der kan blive tale om.

Men en kraftig satsning på vedvarende energi overalt på kloden kan være med til at fremme det, vi ønsker.

Det samme kan en tilbagevenden til produktion af menneskeføde i den tredje verden til den tredje verdens mennesker i stedet for dyrkning af husdyrfoder og luksusvarer med henblik på eksport til den nordlige verden.

Dette vil naturligvis få nogle ret voldsomme konsekvenser for samfundsudviklingen i de rige lande. Et par nøgleord vil være genbrug, energibesparelser og nedtrapning af luksus.

Detaljerede beskrivelser af det nordlige fremtidssamfund og strategien henimod det er der ikke plads til her; men det er os magtpåliggende at understrege, at bistandspolitik aldrig kan ses isoleret, men hænger sammen med fysisk planlægning, økologiske forhold, handelspolitik, valutaspørgsmål, kulturpolitik, forsvarspolitik o.s.v. o.s.v.

MODTAGERLANDE

Vi har tidligere været inde på, at det i en lang række u-lande er sværere for statslige end for private u-landsforeninger at yde effektiv, vedvarende og selvforstærkende hjælp til de fattigste befolkningsgrupper. Her vil vi gerne citere fra en kronik af Chr. Kelm-Hansen i Børsen den 24. juli 1981:

"Her skal det dog ikke glemmes, at det samtidig er den form for bistand, som er vanskeligst at arbejde med, fordi det skal foregå i u-landssamfundets yderste led, der hvor administrationsapparatet er svagest, og der hvor det kan være vanskeligst at trænge igennem den traditionnelle magtstruktur."

En konsekvens af denne erkendelse kunne være, at DANIDA gradvist afvikler engagementet i de lande, hvor sådanne problemer bliver ved med at dukke op.

Dette er bl.a. tilfældet i Kenya, som vi også har to andre alvorlige betænkeligheder ved:

1) Det hører ikke til de allerfattigste lande.

2) Dets politik præges af bindingen til USA.

Det sidste nævner vi, fordi blokdannelser og stormagtsintriger efter vor mening modarbejder en fredeligere verden med større behovstilfredsstillelse.

Derfor er et af vore støttekriterier, at det pågældende land alvorligt satser på en alliancefri markering.

Det gør Indien og Bangladesh; men dér er problemerne med magtstrukturen desværre alvorlige nok til at nedtrappe støtten, medmindre de to landes regeringer går ind på at opfylde nogle skarpe betingelser (jordpolitik, prispolitik, skattepolitik)

for at sikre, at projekterne kommer til at fungere efter hensigten.

Ud fra kriterierne: fattige, alliancefrie og med en udviklingsstrategi, der inddrager og gavner den brede befolkning vil vi foreslå DANIDA at kanalisere fremtidig støtte til foruden det nuværende hovedmodtagerland Tanzania:

Madagascar, Benin, Mali, Guinea-Bissau, Mozambique, Cap Verde, Sao Tomé e Principe, Seychellerne, Nicaragua og Grenada. Dette suppleret med civil støtte til de folkelige befrielsesbevægelser i Vestsahara, Namibia, Eritrea, Palæstina og Oman.

HVILKEN SLAGS HJÆLP ???

Da vi ønsker at modarbejde afhængighed, går vi ind for gaver i stedet for lån og imod enhver form for binding til køb af varer og teknologi i Danmark.

Vi vil gerne have bistanden op på så høj en procent som muligt på bekostning af f.eks. militærvæsen, atomforskning, lufthavne og motorveje; men vi vil pointere, at kvaliteten betyder nok så meget som kvantiteten, og gentager, at mange andre ting end bistand bestemmer Danmarks funktion i forhold til udviklingslandene.

Hvad angår multilateral hjælp, vil vi tilslutte os professor Gunnar Myrdals kritik (se bilag!) af de rige landes dominans i Verdensbanken og af bureaukratiet i FN-organisationerne.

Vi ønsker ikke FN afskaffet og påstår ikke, at Danmark ikke kan være med til at få dens organisationer til at fungere bedre. Men valget står ikke mellem UNDP og dansk erhvervsliv, hvis man vil hjælpe u-landenes fattige.

Røde Kors og Dansk Flygtningehjælp er heller ikke det bedste, man har. Vi anerkender nødvendigheden af ren katastrofehjælp; men dels er det nu en gang sådan, at giver man et menneske en fisk, er der mad til én dag; men lærer man hande at fiske, kan der være mad til resten af livet, dels er det lettere for nødhjælpsorganisationer at skaffe store beløb fra private gennem følelsesladede kampagner (jvf. Flygtning 81), end det er for de foreninger, som arbejder langsigtet.

STØT PRIVATE ORGANISATIONER !!! (2)

Derfor må DANIDA i årene fremover - som vi også var inde på i begyndelsen af brevet - anvende større og større beløb til at bakke op om ikke-statslige organisationer, som bekæmper nødens årsager.

Dette kan være gennem erhvervsmæssige projekter, som udnytter lokale ressourcer ved tilpasset teknologi. Det kan være undervisningsprojekter, og der skal naturligvis være ret brede rammer, bl.a. fordi der på denne måde bliver engageret flest mennesker i vore lande, hvilket igen skaffer mere hjælp til udviklingslandene.

Vi vil især pege på internationale organisationer, f.eks. Emmaus-bevægelsen (grundlagt af Abbé Pierre), som har afdelinger i både i- og u-lande. Dette betyder en væsentlig styrkelse af både sikkerhed og identifikationsproces.

Det kan betyde en væsentlig styrkelse af en ikke-statslig u-landsforenings aktiviteter, hvis den bliver godkendt som udstationeringssted i henhold til lov om civil værnepligt og (hvad der er endnu større perspektiver i) i henhold til ungdomsgarantiordningen og jobtilbudsordningen for langtidsledige. Lønudgifter udredes af det offentlige, som til gengæld sparer understøttelse.

Mange foreninger laver penge til u-landshjælp ved genbrugsaktivitet, hvorved endnu et aspekt inddrages; men der bør også kunne ansættes folk til f.eks. slag af u-landsvarer og til administrative opgaver.

For at øge forståelsen for u-landenes problemer og deres sammenhæng med vores egen tilværelse, og for at denne forståelse kan medføre praktiske engagementer, er det nødvendigt for de private u-landsforeninger at drive oplysningsvirksomhed sideløbende med det konkrete arbejde.

Derfor skal det gøres meget lettere end nu for praktisk arbejdende u-landsforeninger at få midler fra DANIDA's oplysningsbevilling, og det skal også stadig kunne lade sig gøre for foreninger, der ikke har praktisk aktivitet i gang.

Der skal spilles på så mange strenge som muligt for at øge danskernes evner og vilje til at tænke globalt; men DANIDA bør medvirke til at understrege, at ingen bliver mætte af forståelse.

Hverdagen vil blive totalt forandret her hos os, hvis u-landenes berettigede krav om en ny økonomisk verdensorden skal imødekommes!!!

Vi gør sikkert klogt i jævnligt at minde hinanden om, at alternativet til denne imødekommelse meget vel kan blive en tredje verdenskrig, der udsletter alt liv!!!

Vi ønsker udvalget god arbejdslyst og konkrete resultater!!!

Med venlig hilsen

på vegne af foreningen Genvej til Udvikling

Søren P. Iversen

Jørgen Olsen

Bilag udeladt.

GROSSERER-SOCIETETET
Danmarks Engros Handelskammer
Børsen · 1217 København K
Postgiro 6 00 01 77 · Tlf.: (01) 15 53 20

Udvalget vedrørende
dansk bistandspolitik
DANIDA
Asiatisk Plads 2
1448 København K

Den 16. oktober 1981

I

104 DAN 1 6

Under henvisning til det af udenrigsministeren i december 1980 nedsatte udvalg vedrørende dansk bistandspolitik samt det af udvalget udarbejdede notat, der er sendt til høring i en række organisationer, styrelser m.m., fremsender Grosserer-Societetet hermed sin principielle indstilling til det bistandspolitiske arbejde.

Det er Grosserer-Societetets opfattelse, at det overordnede mål for dansk bistandspolitik bør baseres på en afbalanceret liberal grundholdning og båret frem af afspændingspolitiske hensyn.

Med hensyn til den humanitære hjælp i katastrofesituationer mener vi, at den naturligvis bør ydes efter hidtidige principper, der i betydelig omfang støtter sig til private hjælpeorganisationer. Disse organisationer virker efter vor opfattelse tilfredsstillende.

Den bilaterale bistand med hensyn til lån og gaver bør prioriteres efter udviklingsmæssige formål og det bør i hvert enkelt tilfælde i videst muligt omfang tilsikres at hjælpen tjener disse formål. Som en naturlig følgevirkning af den bilaterale bistand bør denne i situationer, hvor det er muligt og rimeligt, tilstræbe en udvikling i dansk erhvervsliv med henblik på udbygning af samarbejdet mellem danske virksomheder og virksomheder i lande til hvilke bistanden ydes. Af principielle årsager bør vi fastholde den bilaterale lånebistand og vi mener ikke, at der er noget forkert i at eftergive lån til de mindst udviklede lande, således at hjælpen får karakter af gavebistand. I forbindelse hermed kunne vi ønske en større åbenhed, således at kredsen af danske virksomheder som samarbejdspartnere kan udvides.

Den multilaterale bistand, der ydes via internationale organisationer, bør ikke låses i faste rammer, men bør tilrettelægges så midlerne bevilliges efter nyttevirkning i hvert enkelt tilfælde, således at støtten kan reguleres efter hensigtsmæssighed og effektivitet.

GS

Den nuværende ligelige fordeling mellem bilateral og multilateral bistand kan virke traditionsbestemt og menes ikke til enhver tid at forekomme hensigtsmæssig. Da vor bistandspolitik først og fremmest bør baseres på modtagerlandenes behov, er fordelingskontrol særdeles væsenlig, således at vi hele tiden sikrer, at bistanden fordeles optimalt. Det er vort indtryk, at kontrollen især med den multilaterale bistand er beskeden og ofte tilfældig. Kort sagt, vi ønsker at sikre, at den multilaterale bistand først of fremmest tjener u-landenes behov samt stimulerer til samarbejde med virksomheder i industrilande. Erfaringsmæssigt ved vi, at danske virksomheder af forskellige årsager ikke opnår en rimelig andel. Dette er beklageligt, idet tættere erhvervsmæssig kontakt til en lang række udviklingslande anses for at være væsentlig for dansk erhvervsliv i de kommende år. Derfor må vi i den nuværende situation overveje et mere fleksibelt fordelingssystem.

Et andet hovedsynspunkt er, at dansk bistandspolitik bør være med til at dæmme op for tiltagende handelspolitiske restriktioner. Som et overordnet mål må vi søge at fremme tilpasningen i industrilandene til den industrielle fordelingspolitik.

Udviklingslandenes industrialisering stiller naturlige krav om afsætning og handelspolitisk fleksibilitet. Men vi må naturligvis, når landene har nået et vist udviklingsstade, forvente handelspolitisk åbenhed og betragte disse lande som nye markeder for ikke alene industrivarer, men også forbrugsvarer. Kort sagt, udviklingen af en række nye "Japan'er" vil fremover stimulere den internationale økonomi til fordel for alle lande.

Vi er opmærksomme på, at de bedrestillede udviklingslande, der tilhører grupperne OPEC, NIC eller andre mellemindkomstlande udvikler sig hurtigere end andre. Derfor bør der gøres en særlig indsats i de mindst udviklede lande. De bør stimuleres til at handle med udviklingslande, der tilhører de førnævnte grupper. De bør have helt konkret bistand til produktion og afsætning af eksportvarer. Vi kan der anbefale de bestræbelser, der udfoldes af International Trade Centre UNCTAD/GATT. Vi kan samtidig anbefale, at de danske repræsentationer i disse områder fremover støtter en sådan udvikling. Via Grosserer-Societetets samarbejde med DANIDA om import fra udviklingslandene er vi opmærksomme på de mindst udviklede lande. Vi er samtidig klar over, at den side af opgaven er særdeles vanskelig, idet den i modsætning til import og markedsføringsbistand til de mest udviklede lande, kræver en grundlæggende indsats.

Det er dog væsenligt, at udviklingslande, der når et vist udviklingsstade, ikke behandles handelspolitisk ringere. En sådan handelspolitik i de vestlige industrilande er i sig selv hæmmende for den erhvervsmæssige udvikling, som vi via bistandspolitikken skal søge at fremme.

GS

Med hensyn til en udvidelse af den danske bistand fra 0,7% til 1% af BNP, mener vi at en sådan målsætning er rimelig, såfremt dansk erhvervsliv i højere grad kan medvirke til den industrielle udvikling.

Skal Danmark sammen med andre vestlige lande medvirke til etablering af en ny økonomisk verdensorden, må der skabes den nødvendige industrielle fordelingspolitik og en liberal handelspolitisk udvikling.

Med venlig hilsen
GROSSERER-SOCIETETET
Danmarks Engros Handelskammer

Åge Rask-Pedersen
Formand

H. Sejer-Petersen
Direktør

HÅNDVÆRKSRÅDET

Organisationen for dansk Håndværk og mindre Industri

Amaliegade 15
DK-1256 København K
Danmark

Telefon: 01 - 12 36 76
Giro: 6 00 21 02
Telegramadresse: ASSOCIPME

Udvalget vedrørende
dansk bistandspolitik
c/o Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K

104 Dan 1/6.

Ref.: -/ma J.nr. 82-99/81 20. jul. 1981

Bistandssamarbejde med udviklingslandene

Håndværksrådet har med tak modtaget udvalgets anmodning om at fremkomme med synspunkter om bistandssamarbejde med udviklingslandene, som vi finder bør indgå i udvalgets overvejelser.

I denne sammenhæng vil Håndværksrådet hermed gerne præsentere
./. en rapport, indeholdende forslag til et udviklingsprojekt mellem dansk håndværk, mindre og mellemstor industri og virksomhedspartnere i Kenya.

Baggrunden for rapporten skyldes Håndværksrådets og vore faglige organisationers voksende interesse for gennem tilførsel af teknologi fra mindre virksomheder i Danmark at kunne medvirke til en mere langsigtet, gradvis og naturlig udviklingsproces af småindustrier og småhåndværk i udviklingslandene.

Årsagen hertil skyldes ikke mindst, at dansk mindre industri besidder betydelige uddannelsesmæssige, teknologiske og ledelsesmæssige erfaringer, som med fordel kan overføres til udviklingslandene. Der vil være fordele for såvel yder- som modtagerlandene, og for sidstnævnte især fordele, knyttet til et bedre grundlag for en senere industriel ekspansion.

Efter Håndværksrådets vurdering har den udviklingspolitik, som er gennemført inden for de sidste 25 år, ikke i et ønsket omfang haft de virkninger i retning af at bringe u-landene op i nærheden af de vestlige landes velstand.

Netop et land som Danmark har alle forudsætninger for i et større omfang end hidtil set at supplere u-landspolitikken med en ny og mere hensigtsmæssig form for bistand i form af introduktion af mindre industri og håndværk, således at de sociale og økonomiske virkninger får størst effekt.

Danmark er særlig velegnet som donorland netop i denne henseende, bl.a. af følgende grunde:

Den danske industialisering har først for alvor fundet sted inden for de seneste årtier og er forløbet som en langsom tilpasningsproces, der i høj grad må betegnes som succesfuld med meget få bivirkninger.

Vi har et håndværks- og mindre industrierhverv, der med 20 pct. af bruttonationalproduktet manifesterer sig som en effektiv og væsentlig del af samfundet.

Den danske arbejdsstyrke inden for håndværk og mindre industri kendetegnes af faglærte håndværkere på et højt niveau. Netop disse vil kunne etablere et holdbart grundlag for værksteder og småindustrier i u-landene.

Den kvalificerede danske håndværker vil kunne lægge grunden for en faglært uddannelse i u-landene , der gradvis kan hæve det tekniske niveau og forøge den teknologiske tilpasningsevne.

Der er således netop i Danmark særdeles gode betingelser for at forsøge sig med u-landsbistand i form af etablering af håndværksvirksomheder og mindre industri i u-landene.

Med den nu udarbejdede rapport, indeholdende forslag til et udviklingsprojekt i Kenya, har Håndværksrådet taget det første skridt til at føre ideerne ud i livet.

Bag rapporten står en arbejdsgruppe med deltagere fra Danida, IFU og Håndværksrådet. Herudover deltog der ad hoc-særligt tilknyttede eksperter.

Efter en række undersøgelser, som arbejdsgruppen gennemførte i 1980/81, foretoges en studierejse til Kenya for en nærmere afprøvning af arbejdsgruppens opstillede projektmodel.

Formålet med rejsen var bl.a. at få svar på, hvorledes overførsel af teknologi fra mindre danske virksomheder mest hensigtsmæssigt kunne realiseres. Herudover undersøgtes, hvem i Kenya, der i et eventuelt kommende projekt ville være relevant at samarbejde med, hvorledes finansieringssiden kunne tilrettelægges, den geografiske placering af det eventuelle første projekt og ikke mindst, hvilke typer af projekter, Kenya havde behov for, og som kunne dækkes af danske håndværks- og industrivirksomheder.

I tilknytning til realisering af den i rapporten omtalte projektmodel bør man hæfte sig ved, at der i rapporten lægges op til en række nye linier i støttepolitikken over for danske virksomheder og i organiseringen af projektet. Projektet vil således i det første år i udpræget grad have et eksperimentelt sigte, og først efter en årrække vil man se en tydeligere model aftegne sig.

På denne baggrund er der især i de første år behov for særlige foranstaltninger, således at u-lands- samt finansieringsbistand kan anvendes til aktiviteter til fremme af teknologioverførsel fra mindre virksomheder. Det kan derfor bl.a. anbefales, at støtten ikke mindst kanaliseres ind på de organisatoriske og ledelsesmæssige områder.

Arbejdsgruppen finder det endvidere vigtigt at fremhæve, at der generlt kan være behov for at undersøge, hvorledes dansk u-landsbistand, projekt- og virksomhedesstøtte i bredere forstand kan tilpasses, så den fremmer en teknologioverførsel - også fra mindre danske virksomheder - til udviklingslandene.

Håndværksrådet håber med dette at have ydet bidrag til arbejdet i "Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik" og hører meget gerne udvalgets kommentarer til rapporten.

Med venlig hilsen

John Aagaard

PRINCIPPERNE FOR DANSK BISTANDSPOLITIK.

A. Tendenser i verdensøkonomien

Fattigdomsregioner

U-landene har haft stærkt varierende erfaringer i den økonomiske udvikling siden 1960, som har ført til en koncentration af verdens fattigdom i to områder: Sydasien (Indien, Pakistan og Bangladesh) og Afrika syd for Sahara. De prognoser x), der foreligger fra internationale organisationer, fører til den konklusion, at disse to regioner i den resterende del af dette århundrede ikke vil opleve væsentlige velstandsstigninger, men vil forblive afhængige af bistand udefra blot for at kunne opretholde befolkningens eksistensniveau.

I Latinamerika, Sydøstasien, Kina, Nordafrika og Mellemøsten vil det derimod være muligt af forbedre befolkningernes levevilkår mærkbart i løbet af de næste tyve år og at gennemføre et økonomisk vækstforløb, hvis tempo vil overstige de industrialiserede landes.

Af vedlagte tabel 1 og 2 fra OECD's interfutures rapport fremgår det, at lande i Sydasien end ikke under de gunstigste forudsætninger kan ventes at forøge deres BNP per indbygger målt i 1970 US $ til mere end 210, og at landene i Afrika syd for Sahara ikke vil komme over 380 $ i dette århundrede. Tilsammen havde disse folkerige regioner kun 3,5% af verdensproduktionen i 1975, og denne andel kan ikke ventes forøget. De øvrige u-landsregioner forudses derimod i løbet af de næste tyve år at kunne forøge deres andel af verdensproduktionen fra 18 til 26 - 30%.

Det fremgår ligeledes, at de to fattigdomsregioner ikke kan påregne nogen nævneværdig andel af den forøgede industriproduktion i verden indtil år 2000. U-landenes målsætning om som led i en ny økonomisk verdensorden at overtage 25% af verdens

---

x) Se f.eks.: Interfutures. Facing the Future: Mastering the Probable and Managing the Unpredictable. OECD, Paris, juni 1979.

World Development Report, 1980. The World Bank, Washington D.C., august 1980.

industriproduktion ved århundredskiftet kan ifølge OECD's beregninger forudses opfyldt, når Kina medregnes til den tredie verden, men uden at de fattigste regioner opnår en forøget produktionsandel.

Den statslige bistand

Statslig bistand har i løbet af 70'erne haft aftagende betydning for finansieringen af u-landenes betalingsbalanceunderskud. Det fremgår af vedlagte tabel 3, at bistandsoverførsler, som i 1970 dækkede halvdelen af u-landenes finansieringsbehov, i 1977 dækkede mindre end en trediedel, mens resten dækkedes at lån på markedsmæssige vilkår og af private investeringer.

Omkring halvdelen af industrilandenes statslige bistand går til lavindkomstlande og 15% til de mindst udviklede lande. Statslig bistand kan med andre ord inddeles i to nogenlunde lige store dele, hvoraf den ene halvdel anvendes til at tilfredsstille befolkningernes elementære fornødenheder i de mindst udviklede lande, mens den anden halvdel anvendes til at understøtte en udviklingsproces i den kategori af udviklingslande, - som har forudsætninger for økonomisk vækst, - som også kan tiltrække udenlandsk kapital på markedsvilkår, - som er i stand til at udnytte udenlandsk teknologi, - og som har udsigt til at etablere en eksport af forarbejdede varer.

For de u-lande, der har de dårligste forudsætninger for at deltage i den internationale arbejdsdeling som producent og eksportør af forarbejdede varer, vil statslig udviklingsbistand forblive den væsentligste finansieringskilde i overskuelig fremtid. Andre u-lande behøver kun statslig bistand udefra i de første stadier af en udviklingsproces, og for dem repræsenterer bistanden ikke primært en overførsel af betalingsmidler, men lige så meget en mulighed for overførsel af den teknologi, som er en anden nødvendig forudsætning for et udviklingsforløb. Statslig bistand kan derimod ikke skabe den adgang til et marked

for forarbejdede varer, som et u-land behøver for at fastholde en udviklingsproces uden permanent afhængighed af udenlandsk bistand.

Lande i udvikling

Nogle lande har siden 1960 demonstreret, at det har kunnet lade sig gøre at frigøre sig fra afhængighed af udenlandsk bistand og at gennemføre en økonomisk vækst baseret på eksport af forarbejdede varer. Til denne gruppe af nyligt industrialiserede lande hører Singapore, Hongkong, Taiwan, Sydkorea og Brasilien. Adskillige andre lande forsøger at gøre dem kunststykket efter, men hæmmes af de begrænsede afsætningsmuligheder i den allerede industrialiserede del af verden. For flertallet af u-lande i Det Fjerne Østen, i Latinamerika og i Mellemøsten afhænger det fremtidige behov for statslig bistand dels af landenes muligheder for og vilje til at finansiere udviklingsprogrammer ved låneoptagelse og udenlandske investeringer og dels af mulighederne for eksport af forarbejdede varer.

Bistandsbehovet

U-landenes kapitalbehov er kolossalt i forhold til den hidtidige bistandsindsats på 20 mld. $ årligt. Brandt-rapportens behovsopgivelser for 80'erne indeholder følgende tal:

1. De elementære behov

a) Investeringer i vand- og kraftforsyning, transport og jordforbedring i fattigdomsregionerne — 4 mld. $ årligt

b) Kapitalbehovet i de mindst udviklede lande for at sikre indkomststigninger på 3,5-4% — 11 mld. $ årligt

c) Halvdelen af kapitalbehovet ved en 3,5-4%'s indkomststigning i alle lande med en indkomst under 520 $ pr. indbygger — 40-54 mld. $ årligt

2. Andre formål

a)	Mellemindkomstlandes lånebehov:	155 mld. $ i 1985
	stigende til:	270 mld. $ i 1990
b)	Forøgelse af kornproduktionen i u-landene	8,5 mld. $ årligt
c)	Industriudvikling. Behovet for udenlandsk kapital til de årlige investeringer på 40-60 mld. $, som er nødvendige for at realisere 25% målsætningen	25-35 mld. $ årligt
d)	Behovet for udenlandsk kapital til udnyttelse af olie-, gas- og kulforekomster i u-landene	6,5 mld. $ årligt
e)	Udnyttelse af mineralforekomster	?

Disse skøn vedrører u-landenes behov for årlige tilførsler af ny kapital udefra. Det forudses, at tilførslerne til de mindst udviklede lande hovedsagelig må blive i form af gaver, mens de øvrige lavindkomstlande i større udstrækning må henvises til at lånefinansiere forsyninger af elementære fornødenheder. Det anses for umuligt for mellemindkomstlandene at opfylde deres lånebehov uden statslig og international medvirken i långivningen og uden forbedret adgang til vestlige kapitalmarkeder.

De utilstrækkelige finansieringsmuligheder er den ene af barrierne for realiseringen af u-landenes økonomiske udviklingsmuligheder. Den anden er det begrænsede spillerum for en forøgelse af eksporten af forarbejdede varer og i den sammenhæng ikke mindst af vilkårene for u-landenes indbyrdes samhandel.

Markedet for forarbejdede varer

U-landene havde i 1970 en andel af verdenseksporten for forarbejdede varer på 10,3%. Heraf gik størsteparten (de 8,3%) til industrialiserede lande. U-landenes eksport til østlandene androg kun 0,9% af verdenshandelen med forarbejdede varer. Eksporten fra u-lande til andre u-lande androg kun 1,1%. På kortere sigt må u-landenes eksportforhåbninger, som disse tal angiver det, knytte sig til markedet i de industrialiserede lande, men i det lange løb må fremtidsmulighederne for nye produ-

center ligge i u-landsbefolkningernes egen potentielle efterspørgsel af forarbejdede varer. Dette illustreres af vedlagte interfutures-tabel 4 over verdenshandelens mulige mønstre i år 2000.

B. En ny økonomisk verdensorden som ramme om bistandsarbejdet

Brandt-kommissionens kapitel om FN-systemet beskriver den internationale konferenceaktivitet som præget af mistillid og advarer mod at undervurdere det internationale bureaukratis tendens til at frigøre sig fra den virkelige verdens problemer.

Kommissionens forslag til internationalt handlingsprogram bygger på den kendsgerning, at det ikke er lykkedes ved FN-systemets behandling af kravet om en ny økonomisk verdensorden at skabe international enighed om, hvordan u-landenes vilkår i verdensøkonomien kan forbedres. Tværtimod har FN-dialogen skabt en atmosfære af stejl konfrontation mellem i- og u-lande, som ikke har virket fremmende for samarbejdet mellem ydere og modtagere af u-landsbistand og for klimaet for international handel, långivning og investering.

På denne baggrund er det ikke indlysende, hvorledes kravet om en ny økonomisk verdensorden kan danne ramme om det danske bistandssamarbejde med u-landene.

Det må være en naturlig opgave for Danmark som deltager i internationale konferencer at prøve at modvirke konfrontationsatmosfærer og at søge at afdramatisere interessekonflikter mellem u- og i-lande, men disse bestræbelser forudsætter ikke dansk accept af alle u-landenes krav, og de forudsætter heller ikke, at dansk bistandspolitik tilrettelægges ud fra andre hensyn end modtagerlandenes direkte interesser i forhold til Dan-

marks muligheder.

Industrirådet finder det rimeligt og naturligt, at den danske regering under internationale konferencer støtter u-landenes ønsker om en større international bistandsindsats og om større indflydelse på beslutninger om det internationale monetære system og fordelingen af den internationale likviditet.

Derimod forekommer det ikke rimeligt for Danmark at støtte ønsker om fordeling af bistandsmidlerne gennem stadig flere fonde med specialiserede formål og specielt at medvirke til forsøg på at løse råvareproducenternes indkomstproblemer ved nye fondsdannelser. Lomé-konventionens stabex-system kunne tjene som model for globale overvejelser om, hvorledes man kan støtte særligt trængende råvareproducenter og stabilisere markedsudviklingen uden at fremkalde uafsættelige overskud eller give incitamenter til substitution i produktion og forbrug.

Tilsvarende bør Danmark i sin holdning til globale forhandlinger om kodexer for overførsel af teknologi og for internationale investeringer være opmærksom på, at forsøg på at indføre meget restriktive regelsæt kan bidrage til at formindske omfanget af overførsler og at forværre samarbejdsklimaet og dermed også u-landenes vækstmuligheder.

Danmarks andel af verdensimporten er 1%, og den danske andel af den vestlige verdens bistandsindsats er 2%. Det ligger således udenfor Danmarks muligheder ved indretningen af sin bistandspolitik og ved danske handels- og industripolitiske dispositioner at yde noget væsentligt direkte bidrag til forbedring af u-landenes vilkår i verdensøkonomien.

Overvejelser om at betale særligt høje priser for u-landsvarer i Danmark eller at nedlægge dansk produktion til fordel for potentielle konkurrenter i u-landene må afskrives som u-

realistiske og nytteløse.

Derimod kunne Danmark yde et reelt bidrag til at forbedre u-landenes situation ved at indstille sin låneoptagelse i udlandet. På det internationale lånemarked optræder Danmark med en vægt, der giver danske dispositioner en virkelig betydning i forhold til u-landenes finansieringsbehov. De ikke olie-producerende u-landes samlede gældsætning i 1981 skønnes af IMF at blive ca. 7 gange så stor som Danmarks udlandsgæld på ca. 100 mld. kroner, nemlig ca. 100 mld. $. En dansk økonomisk politik, der ville muliggøre en begyndende tilbagebetaling af den danske udlandsgæld, ville derfor betyde en mærkbar forbedring af mindre kreditværdige låntageres finansieringsmuligheder. Med et BNP pr. indbygger på 9.920 $ var den danske gennemsnitsindkomst i 1978 50 x lavindkomstlandenes gennemsnit på 200 $ i 1978. Trods dette høje indkomstniveau har Danmark oparbejdet en gæld til udlandet på 20.000 kroner pr. indbygger svarende til 17 inderes årsindkomst.

I forhold til en sådan udvikling spiller Danmarks eftergivelse af egne lån til u-lande i betalingsvanskeligheder kun en beskeden rolle for u-landenes samlede finansielle situation.

C. Danmarks hidtidige udviklingssamarbejde

Den danske u-landsbistand adskiller sig fra gennemsnittet af OECD-landene 1) ved bistandsindsatsens størrelse, 2) ved den store vægt på bidrag til internationale organisationer og 3) ved den dominerende koncentration omkring tilfredsstillelsen af elementære behov.

1) Bistandens størrelse

Hvis samtlige industrilande ligesom Danmark havde opfyldt FN-

målsætningen om 0,7% af BNP i løbet af halvfjerdserne ville statslig bistand i 1977 have dækket ikke 1/3, men 2/3 af u-landenes betalingsbalanceunderskud. Det danske nationalprodukt udgør 1% af OECD-landenes, men den danske bistand udgør 2% af OECD-landenes indsats. Dette forhold understreger behovet for, at den danske regering fortsætter sine forsøg på at formå andre industrialiserede lande til at forøge deres bistandsindsats og påtage sig et større ansvar for finansieringen af internationale bistandsprogrammer.

2) Danske bidrag til internationale organisationer

Det tilstræbes i dansk bistandspolitik, at halvdelen af den danske bistand fordeles gennem internationale organisationer. DAC-landenes gennemsnit er 29%. Canada og Storbritannien har samme fordeling som Danmark, men det karakteristiske for de DAC-lande, der yder en relativ større andel af sin bistand gennem internationale organisationer, er, at disse lande - Italien, Schweiz, Østrig og Finland - også er de lande, der yder den mindste bistand i forhold til nationalproduktet. Lande, der kun yder en beskeden bistandsindsats, har valgt at give deres skærv gennem internationale organisationer fremfor at opbygge et nationalt fordelingsapparat.

Verdens to største donorlande, USA og Frankrig, giver henholdsvis 13 og 17% af deres bistand gennem internationale organisationer. Holland, Norge og Sverige giver omkring 1/3 af deres midler på denne måde. Det store danske bidrag til internationale organisationer stammer fra den tid, da DANIDA endnu ikke var udbygget som et kompetent organ til direkte fordeling til modtagerlandene af dansk bistand. En vigtig oprindelig begrundelse for at kanalisere halvdelen af dansk bistand gennem internationale forvaltningsapparater eksisterer ikke længere. Det må i dag anses for et udtryk for en uberettiget mistillid til DANIDA's evne til at forvalte danske statsmidler at lade halvdelen af den danske bistand forvalte af internationale organisationer. Danmark har ikke nogen særlig baggrund for at kanalisere en større del af

sin bistand gennem internationale organisationer end de andre DAC-lande. Den relativt store danske bistandsindsats taler tværtimod for en mindre multilateral andel i den danske bistand end i de mindre generøse donorlandes.

2a) UNDP

Den største modtager af dansk u-landsbistand er FN's udviklingsprogram, UNDP, som årligt modtager 328 mill. kroner. Med dette bidrag betaler Danmark 8,2% af de samlede bidrag og er den 5.største bidragyder til programmet. Derudover yder Danmark ca. 250 mill. kroner årligt til andre dele af FN's udviklingssystem.

Det danske UNDP-bidrag er fortsat alt for stort i forhold til Danmarks økonomiske formåen. Det må være hævet over al tvivl, at modtagerlandene er bedre tjent med at modtage de danske midler direkte end igennem et internationalt bureaukrati. Forhåbninger om, at UNDP kunne spille en væsentlig rolle som koordinator ikke blot af FN-systemets, men af hele den internationale bistandsindsats, må forlængst være afkræftet af udviklingen. Det kan ikke fortsat være et vigtigt led i dansk udenrigspolitik at give store bidrag til UNDP for at styrke FN-systemet i almindelighed, såfremt UNDP ikke er i stand til at yde en bistand af højere kvalitet end bilaterale programmer eller andre internationale organisationers programmer. Hvis Danmark skulle give særlig understøttelse til internationale programmer, ville u-landene være bedre tjent med en større dansk opbakning til den europæiske udviklingsfond og til Verdensbankens aktiviteter, ikke mindst efter at der er opstået tvivl om USA's fortsatte støtte til Verdensbanken og IDA.

2b) Fødevarebistand

Først for ganske nylig er der skabt muligheder for dansk støtte til u-landenes fødevareforsyning ved bistandsfinansierede leve-

rancer af insektbekæmpelsesmidler og gødning. Dansk støtte til u-landenes egen produktion af fødevarer er særdeles beskeden i forhold til de beløb, Danmark anvender til at forsyne u-landene med færdigfremstillede fødevarer, som ikke på længere sigt bidrager til at løse madforsyningsproblemerne i u-landene.

Danmark yder i 1981 120 mill. kroner til verdensfødevareprogrammet. Derudover gives 30 mill. kroner årligt til nødhjælps- og katastrofeprogrammer, og igennem EF betaler Danmark yderligere 70 mill. kroner årligt til den internationale fødevarebistand.

Danmark er det 6. største donorland til FN's verdensfødevareprogram, og alene det direkte danske bidrag hertil belaster DANIDA's budget lige som meget som bidraget til Verdensbankens og IDA's verdensomspændende aktiviteter.

Det kan vel næppe være en dansk opgave at støtte tendenser i det internationale bistandsarbejde til at forsyne u-landene med færdigproducerede fødevarer fremfor at ophjælpe deres egen fødevareproduktion. Fra et dansk synspunkt burde man snarere i EF søge at adskille fødevarebistand og landbrugspolitik, således at EF's bistandsindsats kunne tilrettelægges på grundlag af modtagerlandenes udviklingsbehov og ikke forblive afhængig af eksistensen af uønskede overskud af landbrugsprodukter. Fødevarebistanden burde adskilles fra landbrugsudgifterne også i EF's budget, ligesom administrationen af den danske bistand til verdensfødevareprogrammet burde overføres fra Landbrugsministeriet til DANIDA.

Et naturligt første skridt i en begrænsning af den danske fødevarebistand måtte være at reservere de beløb, der i dag anvendes til indkøb af fødevarer fra andre industrinationer under

verdensfødevareprogrammet og EF's fødevarebistand, for danske leverancer af produktions- og hjælpemidler til u-landenes egen fødevareproduktion.

3) De elementære behov

Det er en målsætning for dansk bistandspolitik at koncentrere den bilaterale gavebistand om de fattigere udviklingslande, men i praksis er ikke blot gavebistanden, men hele den danske bistand domineret af målsætningen om at nå de fattigste befolkningsgrupper i de mindst udviklede lande.

Medens donorlandene under ét kun giver omkring 15% af deres bistand til de mindst udviklede lande, nåede Danmark i 1980 op på ikke mindre end 44%. Samtlige lavindkomstlande modtager omkring halvdelen af den internationale bistand. For Danmarks vedkommende er vi nu oppe på at give 92% til lavindkomstlandene.

Denne høje procent er opnået ved at også lånebistanden fra Danmark er koncentreret om de fattigste lande. Mens det tidligere var sådan, at mulighederne for at opnå et rentefrit stats lån fra Danmark stod åbne for alle udviklingslande under et vist indkomstniveau, reserveres statslånene nu i stort omfang for de udvalgte lande, der også modtager gavebistand fra Danmark. Statslånene betragtes i stigende omfang som et supplement til gavebistanden. 35% af statslånene går til de fire hovedmodtagere af projektbistand, og kun en trediedel af lånene er til rådighed for lande med et indkomstniveau over 250 $ pr. indbygger.

For den foretrukne låntagerkreds blandt lavindkomstlandene er der indført en gradueret lempelse af afdragsvilkårene, således

at de mindst udviklede lande indrømmes en løbetid på 50 år, hvis tilbagebetaling overhovedet kommer på tale. Lånebetingelserne til projektmodtagerlande har tilnærmet sig gavevilkår i en sådan grad, at en overgang til rene gaveydelser for disse lande har været foreslået som en naturlig fortsættelse af bestræbelserne på at lempe lånevilkårene.

Parallelt til ønsket om at lempe lånevilkårene har der for gavebistandens vedkommende været fremført ønsker om at lempe betingelserne for projektbistand, således at Danmark ikke blot leverer det importerede udstyr til danske bistandsprojekter, men også finansierer projekternes driftsudgifter. Dette ønske er en konsekvens af svigtende evne eller vilje hos modtagerlandenes regeringer til at vedligeholde og udnytte de danske anlæg. Manglende tillid til planlægning og administration i modtagerlandene har også givet sig udslag i en tendens i den danske gavebistand bort fra en projektbistand og henimod en programbistand, som er karakteriseret ved et dybtgående dansk engagement i modtagerlandenes administrative system enten i samarbejde med den lokale administration eller som et selvstændigt modstykke til lokale burokratier. Programbistanden har vist sig at føre til langvarige danske aktiviteter, fordi det er vanskeligt pånу at frigøre sig fra et lokalt ansvar, Danmark engang har påtaget sig, medmindre man er beredt til at afskrive opnåelsen af de mål, man har tilstræbt. Endvidere fører programbistanden til satsninger af betydelig økonomisk rækkevidde i begrænsede lokalområder. De danske programmer i Noakhali og i det indiske sundhedsvæsen repræsenterer beløbsmæssigt langt større satsninger end tidligere former for projektbistand.

Ønsket om, at hele den danske bistand skal hjælpe til at tilfredsstille elementære behov hos de fattigste befolkningsgrupper, har således medført:

- at statslånene har skiftet karakter fra at være et særligt bistandspolitisk instrument til rådighed for alle u-lande, der ønsker at indkøbe kapitaludstyr i Danmark som led i deres udviklingsprogrammer til et supplement til gavebistanden til de mindst udviklede lande

- at gavebistanden er blevet koncentreret om udvalgte sektorer i begrænsede regioner og om store, langvarige og bekostelige projekter

- samt at Danmark har påtaget sig en vidtgående kontrol med og deltagelse i modtagerlandenes anvendelse af den danske bistand.

Kritikken af den danske u-landsbistand ville savne berettigelse, hvis den kunne afvises med en velbegrundet påstand om, at dansk bistand anvendes på en måde, der sikrer den mest effektive indsats til tilfredsstillelse af de mest elementære behov for de fattigste og mest udsatte befolkningsgrupper i de mest trængende modtagerlande.

Erfaringerne viser imidlertid, at dette mål ikke er blevet opnået igennem de hidtidige bestræbelser.

- Overførsel af dansk teknologi til u-landene igennem <u>statslånsleverancer</u> vinder ikke i udviklingseffekt ved en koncentration af lånene til de mindst udviklede udviklingslande, som også er de lande, hvis evne til at udnytte dansk teknologi er mest beskeden.

- <u>Projektbistanden</u> mister i udviklingseffekt, hvis den ikke harmonerer i så høj grad med modtagerlandets prioriteter for udvikling, at modtagerlandet også er beredt til at finansiere driftsomkostningerne og de indenlandske udgifter ved de danske projekter.

- Forsøg på at nå de fattigste befolkningsgrupper ved programmer, som modarbejdes af eller ikke i fuld udstrækning kan videreføres af modtagerlandets egen administration må have mindre udviklingseffekt end et dansk bidrag til en opgave, hvis gennemførelse har høj prioritet hos modtagerlandets regering.

- Befolkningen i udviklingslande med en vis infrastruktur og et mindstemål af administrativ kompetence har større muligheder for at få nytte af dansk bistand end befolkningen i lande, hvis regeringer ikke formår at samarbejde effektivt med udenlandske donorer.

- Satsning på udvalgte sektorer og regioner igennem programmer, hvor dansk administration erstatter de lokale myndigheders ansvar, indebærer en nærliggende risiko for at mislykkes, som er så meget mere bekymrende, fordi sådanne programmer ifølge deres natur beslaglægger store danske ressourcer igennem længere perioder.

Disse betragtninger fører til den konklusion, at de fattigste befolkningsgruppers elementære behov ikke nødvendigvis tilfredsstilles bedst muligt gennem et bistandsprogram, der ensidigt forfølger denne målsætning uden tilstrækkelig hensyntagen til lokale forudsætninger, til fordelene ved en flerstrenget bistandsindsats og til de danske forudsætninger for at bistå udviklingslandene.

Hvad de danske forudsætninger angår, kan det være berettiget at pege på, at Danmark mangler den kolonialistiske fortid, som kan gøre det naturligt for andre donorlande at påtage sig et ansvar for lokale administrative opgaver i fjerntliggende lande. Vi savner ligeledes som nation særlige forudsætninger for løsning af problemer knyttet til primitive lands-

bysamfunds elementære behov. Den stærke satsning i dansk bistandspolitik på disse problemer modsvares således ikke af særlige danske erfaringer og viden på området. Derimod råder Danmark over et betydelig viden- og erfaringsgrundlag på områder som udvikling af infrastruktur og industriel fremstillingsvirksomhed i mindre skala, herunder fremstilling af fødevarer. Danmark ville således være i stand til at yde et betydeligt bidrag til at skabe en mere menneskeværdig tilværelse for de millionbefolkninger i u-landene, som i de kommende tiår vil blive henvist til at leve i storbykoncentrationer. Disse mennesker kan man ikke hjælpe ved en ensidig satsning på landsbyfamfundets elementære behov.

Lånebistand

Lånebistandens koncentration på de mindst udviklede lande har nødvendiggjort en udbygning af rådgivningvirksomheden til modtagerlandene og et større element af tjenesteydelser ved statslånsleveringer end tidligere. Dermed er der også opnået en bedre sikkerhed for effektiv anvendelse af lånene.

De danske statslån er så eftertragtede i u-landene, at der er mindst to års ventetid på bevilling af nye lån. Med et gaveelement på mindst 76% er et dansk statslån et i international sammenhæng så enestående gunstigt tilbud, at det er et spørgsmål, om ikke vilkårene er så fordelagtige, at der burde indføres en graduering, som ville skabe en bedre udnyttelse og en større eksport.

Danske industrianlæg ville utvivlsomt være et værdifuldt bidrag til udviklingsprogrammerne i langt de fleste u-lande, også selvom det måtte anskaffes med 25 eller 50%'s rabat i stedet for 76%. Ved et gennemsnitligt gaveelement på omkring 40% kunne de danske statslån ved uændret bistandsomfang finansiere dobbelt så stor

en overførsel af teknologi som under den nuværende ordning, og statslånsleverancerne ville ikke længere repræsentere en belastning af den danske betalingsbalance, der overstiger lånebeløbene. Det gør de med de nugældende vilkår. Med danske leverancer for 85% af lånebeløbet og en importkvote på 40% af den danske leverance repræsenterer et dansk statslån med 76%'s gaveelement en større valutaudgift for Danmark end selve lånebeløbet.

I modsætning til hovedparten af donorlande har Danmark imidlertid ikke åbnet nogen mulighed for som en almindelig praksis at finansiere u-landsleverancer med mindre gaveelement end 76%. Dette skulle netop være formålet med § 7-kreditterne, men denne ordning administreres så restriktivt, at eksportvirksomhederne som hovedregel har opgivet at benytte sig af den.

Udnyttelsen af § 7-garantiordningen har været forbløffende beskeden i de senere år. Kun 5 firmaer har i perioden 1978 - 80 haft held til at gennemføre en eksport med garanti under denne ordning. I de sidste to år, 1979 og 80, har § 7-finansiering kun været anvendt over for 5 u-lande: Ægypten, Honduras, Nigeria, Sudan og Thailand. Den normale kredittid under ordningen er 10 år. Ikke desto mindre er der givet 14½ års kredittid til Sudan i 1979 og 80. Honduras er det eneste land, hvortil der er ydet 10 års kredit siden 1977.De resterende §7-kreditter siden 1977 har været 7 - 8 årige. Al øvrig ikke-statslånfinansieret dansk eksport af kapitaludstyr til u-landene har ikke kunnet opnå længere kredittid end 5 år og ikke lavere rentesatser end 7 3/4% - et resultat, der står i skærende modstrid med den meget intensive kreditkonkurrence, næsten alle andre industrinationer har hengivet sig til i samme tidsrum.

Danmark leverede i 1978 kun 0,3% af importen af kapitaludstyr til lande i indkomstintervallet 550 - 1.200 $ per indbygger og 1% af importen af denne varegruppe til lande under 550 $-grænsen.

I praksis afskærer de danske finansieringsordninger danske virksomheder fra at gøre sig gældende i konkurrence med andre industrinationer som leverandør af kapitaludstyr til andre u-lande end dem, der modtager statslån. Denne situation er naturligvis beklagelig fra et industrielt og et eksportindtjeningssynspunkt, ikke mindst, hvis man er af den opfattelse, at Danmarks muligheder for at fastholde en status som velfærdssamfund og fremtrædende industrination afhænger af, i hvilket omfang det lykkes at opnå en placering som leverandør af kapitaludstyr til den erhvervsudvikling i u-landene, som tegner til at blive drivkraften bag de kommende årtiers ekspansion i verdensøkonomien. Situationen betyder imidlertid også i bistandssammenhæng, at Danmark afstår fra at bidrage til at dække den del af u-landenes finansieringsbehov, som ligger udover den rene gavebistand, og som Brandt-rapporten fremhæver under overskrifter som "Missing Types of Finance" og "The Need for Massive Transfers".

Det er ikke lykkedes at få § 7-finansieringen til at virke som et supplement til statslånene, fordi det har været umuligt at forene det bistandsmæssige trangskriterium med de soliditetskrav, der stilles i den almindelige eksportfinansiering, og som også § 7-ordningen er blevet administreret efter. En løsning på dette problem kunne bestå i at indrette en ny ordning for bløde kreditter på en sådan måde, at eksportfinansieringsfondens risiko ved svigtende betalingsevne i modtagerlandene dækkedes som en bistandsopgave indenfor bistandsrammerne, mens DANIDA fritages for administration af långivningen, og udgiften til at nedbringe eksportfinansieringsomkostningerne til et konkurrencedygtigt niveau afholdes af eksportfinansieringsfonden. Ved en sådan hensigtsmæssig adskillelse mellem bistandsmotiver og eksportformål ville der være skabt grundlag for et dansk finansieringssystem, der kunne hjælpe en dansk eksport igang af virkelig nytteværdi for såvel u-landene som det danske samfund.

De danske finansieringsordninger favoriserer større samlede indkøb på bekostning af flere leverancer spredt over et større antal projekter og eksportvirksomheder. For § 7-garantiens vedkommende skyldes det en ud fra danske forhold urimelig og vilkårlig mindstegrænse på 20 mill. kroner pr. projekt. For statslånenes vedkommende er koncentrationen omkring få virksomheder og projekter måske et udslag af administrativ bevemmelighed, men vel også et udtryk for den relativt større økonomiske belastning for mindre og specialiserede virksomheder ved selvstændig oversøisk markedsføring.

En vigtig bestanddel ved en reform af finansieringen af danske leverancer til u-landene må efter Industrirådets opfattelse være, at der skabes bedre muligheder for mindre og mellemstore virksomheder til at udnytte disse finansieringsmuligheder. Et naturligt første skridt i denne retning vil være at ophæve mindstebeløbsgrænsen for § 7-kreditter eller nedsætte den væsentligt.

Som de vigtigste elementer i en påkrævet ændring af den danske lånebistand kan fremhæves:

- at lånemuligheden for andre u-lande end projektbistandens hovedmodtagere fastholdes og forbedres,

- at der indføres muligheder for lån med reduceret, men alligevel betragteligt gaveelement - 25 - 50% for en større landekreds end lavindkomstlandene,

- at det til gengæld overvejes at reservere visse særligt attraktive leverancetyper (cementfabrikker, køle- og slagtehuse) til denne finansieringsform uanset modtagerlandets indkomstniveau,

- at der åbnes mulighed for af bistandsmidlerne at garantere eks-

portfinansieringsfonden mod tab ved långivning på særligt gunstige vilkår (15 - 25%'s gaveelement) til lav- og mellemindkomstlande. Det kan i praksis gennemføres ved et tilsagn fra DANIDA om at optage forhandlinger i tilfælde af debitorsvigt om omlægning af danske statslige tilgodehavender til egentlige bistandsvilkår.

Personelbistand

Personelbistanden har ligesom lånebistanden været et tilbud fra Danmark, som stod åbent for ethvert u-land, der fremsatte ønske om dansk ekspertbistand. Det er betydningsfuldt, at denne åbenhed overfor anmodninger fra lande, som Danmark ikke yder anden bistand, bevares. Samtidig er der imidlertid behov for en mere effektiv udnyttelse af dansk ekspertviden, og det kunne til dels opnås 1) ved i større omfang at tildele virksomheder og ikke enkeltpersoner rådgivningsopgaver 2) ved at knytte rådgivningen i større omfang til såvel virksomhedsaktiviteter som statslige bistandsprogrammer i u-landene og måske også 3) ved at definere ekspertopgaverne ved de opgaver der ønskes løst fremfor ved udsendelsens tidsbegrænsning.

Der må lægges særlig vægt på fordelene ved at overdrage ekspertopgaver til virksomheder fremfor enkeltpersoner. Det indebærer administrative fordele for staten, det skaber en fastere ansvarsplacering såvel som en kontinuitet i indsatsen, ligesom det sikrer de udsendte eksperter tilknytning til en hjemlig karrierestruktur og dermed en bedre udnyttelse af de erfaringer, der indhøstes under udsendelsen. Endelig vil en sådan politik fremelske et antal virksomheder i Danmark, som i kraft af den dokumenterede u-landserfaring, de kan påberåbe sig ved at have løst DANIDA-opgaver, vil være i stand til at opnå kontrakter også med de internationale bistandsorganisationer.

Forskning og oplysning

Udgifter til u-landsforskning og oplysningsvirksomhed afholdes inden for

bistandsrammerne, selvom der ikke er tale om overførsler til u-landene for disse midler. Det ville være mere naturligt at afholde disse udgifter udenfor bistandsrammerne og at prioritere indsatsen i forhold til den øvrige indenlandske udgiftspolitik. Det savner rimelig begrundelse at lade udgifterne til disse aktiviteter afhænge af udviklingen i bistandsopgaverne.

Skabelsen af et dansk forskningsmiljø vedrørende udviklingsproblemer forudsætter en vedvarende økonomisk støtte gennem en længere periode. Det ville være urimeligt at lade forskningsudgifterne variere voldsomt fra år til år. Tilsvarende betragtninger gælder ikke for oplysningsbevillingen. Der er ingen væsentlig begrundelse for at fastholde et konstant årligt udgiftsniveau uden hensyn til lødigheden af de indkomne ansøgninger, til den statsfinansielle situation eller til u-landenes finansieringsbehov. Det må være acceptabelt, at oplysningsbevillingerne nedskæres i en vis periode, når omstændighederne taler derfor.

Private overførsler - Kreditgarantier

Som ovenfor anført lægger Industrirådet vægt på, at der skabes forbedrede muligheder for finansiering af danske leverancer af kapitaludstyr til u-landene. Man finder, at det bistandsmæssige element heri kunne tage form af en solvensgaranti for modtagerlandene, medens udgifterne til nedbringelse af virksomhedernes rentebyrde ikke forekommer at være en opgave, der vedrører bistandspolitikken.

Industrialiseringsfonden for udviklingslandene

Danmarks andel af de internationale investeringer i u-landene er såre beskeden - 0,2% af DAC-landenes investeringer. Jfr.

vedlagte oversigt over internationale investeringer fordelt på hjemlande - tabel 5. Danske investeringer i u-landene repræsenterer et alternativ til store multinationale selskabers aktiviteter, og det må derfor anses for hensigtsmæssigt at staten fortsat benytter såvel IFU som investeringsgarantier mod politisk risiko til at bistå danske virksomheder, ikke mindst mindre og mellemstore virksomheder, til at etablere produktion i u-landene.

PK/bs

International Børnehjælp

Svendborg august 1981.

I . 3

Til Udvalget vedr. dansk bistandspolitik
Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K

Som svar på Deres henvendelse af 27.april 1981 skal jeg hermed opridse de principper, organisationen anvender i u-landsarbejdet.

I de godt 7 år, International Børnehjælp har eksisteret, har vi fået erfaringer med hensyn til ret forskelligartede hjælpe-projekter. En af vore erfaringer er, at det er svært og i reglen heller ikke ønskeligt at have alt for stive og ufravigelige regler, idet et projekt må gribes an ud fra de muligheder, der fremkommer på det pågældende sted.
Men i store træk kan vi dele vore projekter op i to grupper, nemlig:

1. projekter, vi selv starter og kører ved hjælp af nationale medarbejdere.
2. projekter, som allerede er i gang, og som støttes og udbygges.

Ad 1.

Da et projekts succes står og falder med den eller de personer, der skal lede det, er det altafgørende at finde de rette mennesker på stedet. Har man først fundet en dygtig leder, starter vi gerne op med et børnecenter, en skole eller creche(børnehave). Når dette center kører og befolkningen har accepteret det, fortsættes med udbygning på forskellig måde efter det behov,der er på stedet. Selvom International Børnehjælp er en børneorganisation, tager vi gerne opgaver op i landsbyer, bygger hospitaler og værksteder, idet børnene naturligvis hjælpes bedst på længere sigt ved at hjælpe hele befolkningen på stedet.
Inden vi går i gang beder vi vore medarbejdere på stedet udarbejde et projekt-forslag og et budget, som vi dog tager med ret store forbehold. Det viser sig næsten altid, at et projekt må ændres hen ad vejen, ligesom priserne har en stærk tendens til at løbe op i de år, det tager at bygge projektet op.
At opbygge hjælpearbejdet på denne måde har flere fordele. Vi har

hele tiden oversigt over økonomien, når der startes op i det små. Vi har endvidere den fordel, at lederen kan nå at vokse med opgaven, og vi kan få fornemmelse af, om han kan magte at lede et udbygget projekt. Endelig får vi igennem børnecentret kontakt til landsbyernes kvinder, hvilket gør det videre arbejde i selve landsbyerne nemmere. Ved at lade arbejdet brede sig som ringe i vandet, opnår man en god accept hos befolkningen, hvilket er forudsætningen for, at et projekt skal lykkes.

Ad 2.

Der findes mange steder kompetente og energiske folk, som arbejder med gode og målrettede opgaver for andre lokale eller udenlandske organisationer, men som på grund af manglende økonomisk støtte ikke kan udnytte deres fulde kapacitet.
Ved at støtte sådanne gode projekter opnår man en hurtig effekt af hjælpen, idet hele apparaturet i reglen er til stede sammen med medarbejdere; der skal ikke først søges om en mængde tilladelser, da de i forvejen foreligger. Der er i reglen udarbejdet projekt-programmer, som man kan arbejde videre på.
For International Børnehjælp betyder det ikke så meget, at der står International Børnehjælp på et projekt. Det vigtigste er, at der udføres så meget effektivt u-landsarbejde pr. krone, som det overhovedet er muligt.

Uanset om vi foretrækker at hjælpe efter punkt 1 eller punkt 2, så er det altafgørende, at arbejdet opbygges om dygtige og pålidelige lokale folk. Det bliver vanskeligere og vanskeligere for udlændinge at få opholdstilladelse i u-lande, og projekter, opbygget udelukkende af ikke lokale folk, har stor tendens til at smuldre, hvis lederen må rejse.

Vi har ofte fundet frem til effektive folk, som har ydet en stor ulønnet indsats i sit område, fordi han eller hun ved, at vi selv arbejder ulønnet. Dette ikke være sagt, fordi vi mener, alle kan udføre ulønnet u-landsarbejde. Vi har blot været heldige at finde frem til en række folk, der vil og kan.

Men det skal ikke være nogen hemmelighed, at det er vanskeligt at samle penge ind til udviklingsprojekter. De fleste folk herhjemme giver sig ikke tid til at sætte sig ind i problemerne, som de derfor skubber fra sig. Vi kan samle ind til et enkelt barn gennem fadderskab eller måske til en enkelt skole eller hospital. Men vi tror, det vil være en stor fordel for u-landsarbejdet - især de rent udvik-

lingsmæssige projekter - hvis de private organisationer i større omfang får mulighed for at udnytte de folk, der arbejder godt og effektivt på lokalt plan.
De private organisationer har en kort beslutningsproces, og vi vil anbefale, at hvis udvalget også kommer til det resultat, at man med god samvittighed kan lade mere af u-landsbistanden administere gennem private organisationer, da vil udforme en ansøgnings og støtte - ordning, som ikke virker alt for tung og langsommelig.

Med venlig hilsen

på International Børnehjælps vegne

Hanne Dahl

Hanne Dahl,Næstformand
Torvet 2, 5700 Svendborg.

Bilag: Udtalelse fra Ellen Laursen, Hon. sekr. for West Bengalen,Indien.

IMCC
THE INTERNATIONAL MEDICAL COOPERATION COMMITTEE
member of the
DANISH MEDICAL STUDENTS' ASSOCIATION
Honorary President: Professor P. Bonnevie, M.D.

Address: IMCC-Copenhagen
34, Juliane Mariesvej
DK-2100 Copenhagen Ø
Denmark
Cable: medinform-copenhagen
Phone: 01-39 41 12 (10 a.m. 1 p.m.
except Tuesday 1-4 p.m.)
Postal Account: 6 07 62 62

Udvalget vedrørende dansk bistands-
politik

c/o Udenrigtministeriet, DANIDA
Asiatisk Plads 2,
1448 København K.

København, 8. august, 1981

Udtalelse vedrørende DANMARKS U-landsbistand:

I. IMCC's formål med u-landsarbejde er:

a) at udføre sundhedsarbejde i solidaritet med kulturelt og politisk undertrykte og sundhedsmæssigt trængende samfundsgrupper og folk i den 3. verden for herigennem at medvirke til sikring af de fundamentale menneskerettigheder i overensstemmelse med FN's og WHO's principper.

b) ved forberedelse og udsendelse til u-landsarbejde at give medicinske studenter indsigt i internationale forhold, for derigennem at gøre dem i stand til at deltage aktivt i u-landsarbejde og det internationale oplysnings- og solidaritetsarbejde.

II. Formålet søges realiseret efter følgende retningslinier:

a) Ulandsarbejdet - IMCC kan indgå i projektaftaler, der:

- integrerer sundhedsarbejdet i en samlet udvikling, der stræber mod social lighed
- lægger hovedvægten på forebyggende sundhedsarbejde, især uddannelse
- tilpasser sundhedsarbejdet til de lokale forhold
- udføres i samarbejde med lokalbefolkningen, således at videreførelse sikres.

b) Forberedelsen og Oplysningsarbejdet

Forberedelsen af den u-landsfrivillige til arbejde i u-landsprojektet sikres gennem aktiv deltagelse i IMCC's uddannelsesprogram.

De hjemvendtes oplysningsarbejde skal med udgangspunkt i u-landenes sundhedsproblemer sætte disse i relation til både lokale og globale kulturelle og politiske betingelser, samt pege på de muligheder, vi i Danmark har for at bedre u-landenes situation.

IMCC's holdning til u-landsarbejde i store træk mener vi afspejler sig i ovenstående formålsparagraf - samt gennem den kendsgerning, at organisationer overhovedet beskæftiger sig med u-landsbistand.

Gennem vore forsøg på at udføre sundhedsarbejde efter ovenstående retningslinier (pkt. II a) har vi gjort en del erfaringer, som vi har valgt at fremdrage og kommentere.

1) IMCC kan indgå i projekter, der integrerer sundhedsarbejdet i en samlet udvikling, der stræber mod social lighed.

KOMMENTAR:

- Ofte er der på papiret truffet aftale om integration, som slet ikke lader sig udføre på det niveau, hvor arbejdet reelt skal foregå - nemlig i landsbyen. Dette kan bunde i, at forskellige organisationer slet ikke er slagkraftige i en grad, som man har formodet på højere plan, i lokal magtkamp mellem organisationer eller indflydelsesrige personer, eller i, at traditionelle ritualer har større magt end antaget. Disse erfaringer er især draget i Peru og Bangladesh, hvor man på centralt plan har nedfældet planer om integration, som ikke reelt var mulig på lokalt plan. I Guinea-Bissau skulle alle muligheder være til stede for samarbejde om udvikling i landsbyen, men det er endnu for tidligt at udtale sig om resultaterne.

- At opnå et realistisk billede af mulighederne for integration stiller fantastisk store krav til forarbejdet, ikke blot til kortlægning af formelle strukturer, men også et tilbundsgående kendskab til projektområdets kulturelle særpræg.
  Dette vil kun være muligt at opnå i et begrænset område, og kræver således at man omhyggeligt udvælger projektsted og afgrænser rækkevidden af projektet.
  Set udefra har intentionerne i højeste grad været til stede i planerne for Noakhali-projektet, men integration på landsbyniveau i et så stort område er en overmåde ambitiøs og næsten uoverskuelig opgave.

2) IMCC kan indgå i projekter, der lægger hovedvægten på forebyggende sundhedsarbejde, især uddannelse.

KOMMENTAR:

- De fleste steder i udviklingslandene, hvor der er behov for bistand til sundhedsarbejde, er der et så massivt krav fra befolkningens side om kurativ service, at det er svært for sundhedsarbejderen at koncentrere sig tilstrækkeligt om præventivt arbejde.

- Mens man hos myndighederne overalt i verden efterhånden har indset værdien af traditionelt præventivt sundhedsarbejde som vaccinationer, malariaprofylakse etc., er det stadig ofte svært at vinde indpas med idéer om undervisningsprogrammer, både hos myndigheder og befolkning. Hvad enten det drejer sig om undervisning af sundhedsarbejdere, familieplanlægningsarbejdere eller den menige befolkning, ses der jo ingen øjeblikkelig effekt på sygdomsmønster eller befolkningstilvækst. Som følge heraf ser man ofte, at kortsigtede programmer uden spredningseffekt prioriteres højere end undervisningsprogrammer med langsigtet, men langsommere effekt.

Som eksempel kan nævnes: sterilisationsprogrammer i Bangladesh, som af regeringen prioriteres højere end mor-barn-sundhedsaktiviteter. Fødedistribution i tørkeramte områder i Botswana, som i perioder okkuperer store dele af sundhedspersonalet - og som ligeså godt kunne varetages af ikke-sundhedsuddannet personale.

3) IMCC kan indgå i projektaftaler, der er tilpasset sundhedsarbejdet under lokale forhold.

KOMMENTAR:

- Kun gennem grundig forberedelse af de mennesker, som skal arbejde i en fremmed kultur, sætter man disse i stand til at tilpasse arbejdet efter forholdene.
  Dette søger IMCC at løse gennem den lange forberedelsestid af de udsendte på $\frac{3}{4}$ - $1\frac{1}{4}$ år, hvor disse regelmæssigt mødes med tidligere udsendte til det pågældende område og kan suge til sig af de hjemvendtes erfaringer. Endvidere deltager alle studenter før udsendelsen i samarbejdskursus, kursus i tropemedicin, kursus i Community Development Approach, samt lærer det for området relevante sprog. Også gennem at deltage i administrationen af projektet på hjemmefronten, får studenten et indgående kendskab til arbejdets forløb på projektstedet. Gennem 1-2 måneders overlapning mellem "gamle" og "nye" udsendte på projektstedet søger man at sikre, at erfaringer og kontakter formidles og kontinuiteten bibeholdes.

- For at kunne tilpasse sundhedsarbejdet til de lokale forhold, kræves et yderst grundigt forarbejde og kendskab til kulturer på projektstedet.

- Selve udvælgelsen af projektområdet er en vigtig faktor i muligheden for at opnå en tilfredsstillende tilpasning til de lokale forhold.
  Trods alle gode intentioner, må man erkende, at vore muligheder for, med vort vesteuropæiske kulturgrundlag, at arbejde tilfredsstillende i andre kulturer, er begrænset.

Ligeledes er sprogbarierer en væsentlig hindring. Dette søger vi bl.a. at drage konsekvenser af i vore forundersøgelser til start af et nyt projekt i Peru. Vi mener, at et arbejde blandt indianerstammerne dér, kræver så megen sproglig og kulturel forberedelse, at det ikke er muligt at nå tilfredsstillende resultater, med mindre man opholder sig i området i en lang årrække. Vi har derfor valgt at koncentrere os om fattige befolkningsgrupper med nærmere tilknytning til "spansk-orienteret" kultur.

4) IMCC han indgå i projektaftaler, der udføres i samarbejde med lokalbefolkningen, således at videreførelse sikres.

KOMMENTAR:

- Det er relativt nyt, at IMCC selv planlægger og administrerer sundhedsprojekter, og vore erfaringer med hensyn til videreførelse er derfor for begrænsede til at danne grundlag for slutninger desangående.
- En absolut betingelse for en tilfredsstillende videreførelse er et grundigt forarbejde med undersøgelse og kortlægning af eksisterende strukturer. Derudover bør der allerede fra begyndelsen foreligge planer for og aftaler om overdragelse af alle aktiviteter til lokale kræfter.

- o -

Det skal fremhæves, at IMCC's erfaringer med u-landsbistand stammer fra arbejde i en relativt lille organisation. Dette præger udvælgelsen af frivillige, af projektsteder, samt ressourceforbruget. En lille organisation har sine fordele i form af flexibilitet i arbejdet en enkel beslutningsproces, muligheder for at prioritere projekter, der når ind på livet af den befolkning, som berøres.

Samtidig er små projekter økonomisk mindre risikofyldte, mindre prestigeombruste og mindre udsat for misbrug i politiske eller personlige magtkampe.

KONKLUSION

På grundlag af vore erfaringer i internationalt udviklingssamarbejde, fremsættes følgende anbefalinger:

I. I større grad at kanalisere økonomisk bistand gennem frivilligprogrammer, der som oftest arbejder tæt på lokalbefolkningen, og som er billige og enkle at administrere.

II. At de organisationer, hvis projekter støttes af statsmidler, selv administrerer projekterne.
Dette giver optimal mulighed for flexibilitet og tilpasning til lokale forhold, samt begrænser den træge administration, som ofte præger større, statsdrevne projekter.

III. At udvælgelse og forberedelse af u-landsarbejdere får højeste prioritet. Udover faglige kvalifikationer, mener vi, der bør lægges umådelig stor vægt på personers evne til og vilje til at sætte sig ind i kulturelle forhold på udsendelsesstedet, samt på, gennem grundig forberedelse, at give personen mulighed for at yde sit bedste til et frugtbart samarbejde.

På IMCC's u-landsudvalgs vegne,

Agnethe Bak Jensen

Agnethe Bak Jensen
Formand for u-landsudvalget.

international student centre
Dronningens Tværgade 4 1302 Copenhagen K
Tel. (01) 15 32 16

Sekretariatet for udvalget
vedrørende dansk bistands-
politik
Udenrigsministeriet
DANIDA
Asiatisk Plads 2
1448 Kbh. K.

104 Dan 1/6 h.

København, den 17. juli 1981

Vedrørende udvalgets skrivelse af 27.4.1981, j.nr. 104 Dan. 1/6. h.

Under henvisning til udvalgets anmodning om udtalelse til ovennævnte skrivelse skal det anføres, at International Student Centre har anmodet fire DANIDA-stipendiater om at fremkomme med synspunkter vedrørende DANIDAs stipendieprogram.

Stipendiaternes bemærkninger skal ses på baggrund af de erfaringer, de har indhøstet som stipendiater i Danmark.

Arbejdsgruppen, der har udarbejdet de vedlagte bemærkninger har haft følgende sammensætning:

Irene Odotei, historiker, Ghana
James Badu, kemiker, Ghana
Gurdial Singh Padda, levnedsmiddeltekniker, India
Barker Yousif Mohamed, veterinær, Sudan

Med venlig hilsen,
INTERNATIONAL STUDENT CENTRE
Jytte Kjærgaard
Jytte Kjærgaard, formand for ISC.

General comments on the fellowship programme under the Danish bilateral assistance programme

The working group has decided to write the comments in the light of the new general principles governing the grant of individual fellowships under the bilateral assistance programme of Denmark.

The following also covers what the group have found to be of major importance with regard to the general situation and problems of students from the developing countries studying in Denmark.

In accordance with the new procedures for distribution of fellowships a candidate must from now on be recommended by the competent authorities of his home country but the group finds that consideration should be given to individuals and institutions which should not be entirely precluded so long as the project is worthwhile. If everything is left in the hands of the governments to decide who is to get the fellowships there is a danger that the fellowships will only be given to people who are close to governmental circles.
A way of solving this problem will be through advertisement in the various newspapers in the recipient countries. The Danish embassies should be responsible for the advertisement for DANIDA-fellows well in advance.

It should be made possible for people who have previously held a DANIDA fellowship or have studied in other industrialized countries to obtain a second fellowship if the further training is needed and if the recipient country will gain by such further training.

There seems to be difficulties for allocations of candidates to appropriate institutions where they could effectively carry out the envisaged programme of study. A solution to this problem could be that the candidates should be asked to write briefly 4-5 priority topics in his/her field relevant to his country's needs. These topics or projects should be discussed with a board of experts in the donar country who could decide which institute could offer a sound study programme and good facilities in one of the specific topics based on the candidates' data and experience. A brief note on the activities of the institute as well as data of the study adviser could then be sent to the candidate along with the acceptance letter of the fellowship. A detailed programme and working schedule should be developed after the arrival of the candidate - taking into consideration the facilities available.

It is a general impression that there is a lack of academic guidance and advice for the fellows in Denmark. The group feels strongly that there is a need of intensification of the study programmes. The group suggests that DANIDA organizes meetings with the fellows during their study period to discuss the study programmes. It often appears that the real objectives of the studies are shifted in accordance with the needs of the institutions and not to the original intentions of the study programmes of the fellows.

The group can therefore recommend that DANIDA establishes an academic council committee who can hold regular meetings with the fellows in order to discuss academic problems and to encourage them with their studies along the course. The academic council committee should also be responsible for arranging the study programmes for the fellows.

It appears from the new guidelines for the issuing of fellowships that fellowships are ordinarily not granted for more than 1o months. It is recommended that DANIDA should not be too restrictive in extending the fellowships and draw the attention to the fact that certain studies in agriculture might be seasonal, so that, if the

fellow happens to be in Denmark during the "wrong" season there should be justification for the extension of the fellowship.

The grant for books that DANIDA offers might be extended to cover certain basic equipment which the fellows might need back home in order to be able to carry on with the work they learned here.

The group suggests the importance of evaluation of the fellowship programmes. To obtain feed back DANIDA should consider evaluation seriously also in order for DANIDA to be in a position to justify the aims of the fellowship programmes.
The evaluation could be taken care of by the respective Danish embassies who could invite the previous fellows and ask them to explain how and if the studies in Denmark have been relevant to their future work in their home country.

Generally the group agrees that the study programmes are very beneficial to the fellows and apart from the academic development the socializing with other overseas students is very beneficial for the human and social development of the fellows from the developing countries.

INTERNATIONALT FORUM

Til August 1981

Udvalget vdr. dansk bistandspolitik

I et brev af 27.april d.å. har udvalget vdr. dansk bistandspolitik anmodet Internationalt Forum (herefter IF) om over for udvalget at udtale organisationens synspunkter vdr. bistandssamarbejdet med udviklingslandene. I svaret vil vi på baggrund af vores arbejdsområde pege på en række for os at se væsentlige sider af den samlede ulandspolitiske problematik.

IF's arbejdsområde

IF er en idebestemt ungdomsorganisation, som på et anti-imperialistisk grundlag gennem mere end 10 år har samlet unge om et oplysningsarbejde og en materiel støtte til fordel for undertrykte folks befrielseskamp i den tredje verden. Grunden til dette arbejde blev lagt i en periode med en bred folkelig modstand mod USA's krigsførelse i Vietnam. Siden har IF søgt at videreføre et antiimperialistisk arbejde i forhold til brændpunkter i Afrika, Latinamerika og Mellemøsten. Aktuelt mærker IF en øget tilslutning til løsningen af disse opgaver.

I det daglige arbejde har IF en tæt kontakt med befrielsesbevægelsernes repræsentanter i Skandinavien, vi modtager besøg af disses udsendinge til Danmark, og IF-medlemmer foretager ofte rejser til de pågældende lande. Den hyppige kontakt betyder, at IF til stadighed har et aktuelt og detaljeret kendskab til de politiske forhold og befolkningens livsbetingelser i det pågældende område.

Indsamlingen af viden giver IF mulighed for en hurtig og dokumenteret politisk vurdering til brug i et debatskabende og aktiviserende oplysningsarbejde.

IF's politiske grundlag

En direkte og virkelighedsnær erfaring om de umenneskelige lidelser, som undertrykte folk gennemlver, danner således udgangspunkt for IF's arbejde. Men for IF er den massive fattigdom i de fleste udviklingslande ikke alene en akut og ulyksalig tilstand; årsagerne til elendigheden må forstås i lyset af den historiske udvikling i forholdet mellem de vestlige industrilande og landene i den tredje verden. Udviklingslandenes afhængighed af industrilandenes kapital og teknologi, deres usammenhængende og svage økonomier, og de enorme sociale uligheder mellem en lille herskende klasse og den brede befolkning betyder, at den herskende elite i bestræbelsen på at styrke sit økonomiske grundlag ofte anvender særdeles hårdhændede metoder til at udertrykke den arbejdende befolkning. IF's politiske grundlag er en klar stillingtagen for de undertrykte mod undertrykkerne. Gennem forskellige aktivitetsformer er det opgaven i Danmark at mobilisere en politisk og materiel solidaritet med de undertrykte folk og deres organisationer.

Udviklingsbistand og u-landspolitik

U-landsbistanden er kun en meget lille del af Danmarks samlede relationer med udviklingslandene. Samtidig hænger den konkrete udformning af u-landspolitikken nøje sammen med Danmarks stilling i hele den internationale økonomiske udvikling. I debatten er

det derfor vigtigt ikke kun at behandle problemstillinger, som er knyttet til de mere tekniske sider i det at give bistand; opgaven bør være at forsøge en koordinering af alle de politik-områder, som tilsammen har stor betydning for den adfærd, som Danmark lægger for dagen over for udviklingslandene.

Bistand kan ikke - isoleret set - blive det afgørende redskab til at løse udviklingslandenes problemer, fordi udviklingsbistand (selv under nok så grundigt tilrettelagte former) ikke grundlæggende løser de strukturelle problemer, der har skabt den skæve og ulige udvikling i verden.

Udviklingen i industri- og udviklingslandene er bundet sammen i en gensidig afhængighed - og skal Danmark leve op til bistandspolitikkens erklærede formål om at hjælpe de fattigste befolkningsgrupper, må vi (i samarbejde med den øvrige vestlige verden) være med til at forandre de adfærdsmønstre, der - betinget af vort økonomiske system - har været medvirkende årsag til at udvikle underudviklingen i den tredje verden.

Der må gøres op med den filosofi, som præger mange udviklingsdebatter - nemlig troen på, at Vesten med sit overskud af kapital, teknologi og andre materielle goder skal "redde" verden. Denne tankegang præger f.eks. debatten om en ny økonomisk verdensorden, hvor hovedmålet - sådan som kravene fremstår nu - kan tolkes som økonomisk og industriel vækst på <u>samme</u> basis som udviklingen er foregået i den højtudviklede kapitalistiske del af verden.

IF's kritik af den statslige udviklingsbistand

IF har senest i 1975-76 rejst en mere omfattende kritik af loven om internationalt udviklingssamarbejde, da IF gennemførte en bredt anlagt "bistandskampagne". Det tilgrundliggende materiale for kampagnen foreligger i antologien "Hvem hjælper hvem". I dette oplysningsarbejde rejste IF især på tre punkter en kritik, nemlig vdr. a) valget af modtagerlande for dansk bistand set på baggrund af lovens målsætning, b) bindingen af statslånene til køb i Danmark, og c) støtten til dansk erhvervsliv.

De forløbne fem års udviklingssamarbejde har ikke givet anledning til at frafalde denne kritik.

1. Udviklingsbistandens målsætning og landevalget

Opfyldelse af målsætningen i loven om internationalt udviklingssamarbejde forudsætter efter IF's opfattelse, at modtagerlande for dansk bistand udvælges blandt lande, hvis regeringer fører en politik, som klart sigter og aktivt forsøger på at forbedre levevilkårene for den dårligst stillede del af befolkningen.

En række eksempler fra de forløbne fem års udviklingssamarbejde har dokumenteret vanskelighederne med at opfylde lovens målsætning i lande, hvor den socioøkonomiske struktur i alle u-landssamfundets sektorer og niveauer er en afspejling af et klassedelt samfund. Bestræbelserne i disse lande må stort set betegnes som frugtesløse. IF finder ikke, at det er en løsning, hvis der knyttes udviklingspolitiske betingelser til bistanden. Tanken er urealistisk og genkalder kolonitidens formynderi.

Når IF og andre i diskussionen om landevalg peger på lande med socialistisk orienterede styrer som f.eks. Nicaragua, Mozambique og Angola, fordi disse lande ikke blot erklærer en målsætning om at forbedre den brede befolknings levevilkår - men aktivt bestræber sig på at virkeliggøre målsætningen, peges der på politisk neutrale kriterier som forudsætning for en bred poli-

tisk opbakning bag den nuværende bistands omfang. Men tilskuddet til et vestligt stabiliseringsprogram i Tyrkiet, afbrydelsen af bistanden til Vietnam og Afghanistan samt videreførelsen af et statslån til Bolivia efter militærets magtovertagelse i juli 1980 viser, at udviklingssamarbejdet i konkrete tilfælde har været underkastet en politisk vurdering.

2. Statslån

IF anser helt ubundne gaveydelser til udviklingslandene for den ideelle form for finansiel bistand, men må konstatere, at der fortsat ydes bistand i form af bundne lån. IF finder det ikke acceptabelt, at disse lån stadig er bundne til køb i Danmark, idet det gentagne gange er påvist, at dette har uheldige virkninger med hensyn til lånenes reelle værdi, IF kan ikke se rimeligheden i, at denne binding opretholdes udelukkende med den begrundelse, at en frigørelse vil skade danske erhvervsinteresser. Sigtet med lånene må være, at de i størst muligt omfang kommer udviklingslandene til gode. Som det er nu, indebærer bindingen, at udviklingslandene tvinges til at indkøbe dansk udstyr, som ofte er på et teknisk niveau, der i virkeligheden ikke er formålstjenligt i udviklingslandene, Disse bundne indkøb sker endvidere ofte til priser, der ligger langt over de priser, der ville kunne købes til i andre lande.

IF mener, at man ved i det mindste at afbinde lånene med hensyn til udviklingslandenes indkøb af teknisk udstyr i andre udviklingslande kan bidrage til at udvikle handelen og dermed den industrielle udvikling i og mellem disse lande. Det vil således kunne blive et bidrag til finansiering af disse landes indbyrdes handel, og specielt udviklingen af teknisk ud-

styr, der er indrettet til forholdene i udviklingslandene, kan herved fremmes.

IF mener, at industriens pres for, at en større del af bistandsmidlerne skal gives som bundne lån, skal afvises. Dansk bistand kan ikke indgå som led i virksomhedernes markedsføring i den tredje verden.

3. Støtte til private overførsler

Erfaringer med private investeringer i udviklingslandene har vist, at de bidrager til at forøge de økonomiske og sociale uligheder i udviklingslandene, og at investeringerne forøger udviklingslandenes afhængighed af industrilandene. Erfaringerne har også vist, at private investeringer bidrager til at forvride den økonomiske udvikling i udviklingslandene og i flere tilfælde direkte har modarbejdet mulighederne for udvikling, Der findes adskillige eksempler på, at disse investeringer har haft direkte negative virkninger på beskæftigelsen i disse lande.

Man må altså konkludere, at det ikke er nogen selvfølge, at private investeringer er gavnlige for udviklingslandene. Skal målsætningen i lov om internationalt udviklingssamarbejde tages alvorligt, må disse bestemmelser afskaffes- Garantier for danske virksomheders eksport til udviklingslandene kan kun tjene til at garantere, at danske virksomheder får deres penge hjem på eksporten og er ingen garanti for, at udviklingslandenes interesser varetages.

Ligeledes er garantier for danske virksomheders investeringer i udviklingslandene et klart udtryk for, at danske erhvervsinteresser varetages, og ikke udtryk for, at man vil sikre udviklingslandene økonomisk vækst og social fremgang. Særligt alvorligt bliver det, når der ydes støtte eller garanti til investeringer i lande, hvor den arbejdende befolk-

nings mulighed for en effektiv faglig organisering er stærkt beskåret.

Industrialiseringsfonden bør nedlægges, og de herved fremkomne midler kan med rimelighed overføres som gaver til udviklingslandene.

Den del af bistanden, som gives gennem internationale organisationer, har i de seneste år påkaldt sig en voksende intesse fra erhvervslivets side. Man ønsker, at en betydelig større del af midlerne vender tilbage som ordrer i danske virksomheder. IF mener, at dette krav skal afvises; samtidig bør det sikres, at bistanden gennem internationale organisationer gives efter samme kritierier og ud fra samme målsætning som den bilaterale bistand. IF finder, at dette ikke er sikret for EF's og Verdensbankens vedkommende.

Støtte til befrielsesbevægelser

Danmark yder for tiden et mindre beløb til befrielsesbevægelserne SWAPO og ANC i det sydlige Afrika som støtte til deres uddannelsesmæssige og sociale arbejde. Midlerne ydes fra en særlig bevilling og formidles gennem frivillige organisationer. IF finder for det første, at beløbet bør sættes kraftigt i vejret for at imødekomme de voksende behov som følge af udviklingen i en række brændpunkter i den tredje verden. Der bør således skabes mulighed for at yde humnaitær bistand tilofre for krænkelse af menneskerettighederne overalt, hvor dette er praktisk gennemførligt. For det andet mener IF, at bistanden bør ydes direkte fra den danske stat til de pågældende organisationer.

IF mener, at dansk bistand bør gives alene ud fra en målsætning om solidaritet. Erhvervsinteressen bør fjernes fra bistandspolitikken. Samtidig bør den statslige politik over for hele spektret af økonomiske for-

bindelser mellem Danmark og u-landene vurderes ud fra samme grundlæggende målsætning om solidaritet med de undertrykte og udbyttede folk.

Derfor bør kriterierne for tildeling af midler fra oplysningsbevillingen udvides, således at oplysningsvirksomhed om udviklingsspørgsmål også kan omfatte oplysning om undertrykte folks levevilkår og kamp mod deres undertrykkere.

o - o

Kvindernes
U-landsudvalg

K.U.L.U-Women and Development
Købmagergade 67 1. tv.
DK 1150 K Copenhagen Denmark
Tlf. (01) 15 78 70 (10-14)
Giro 9 00 55 01

UDTALELSE VEDRØRENDE DANSK BISTANDSPOLITIK

1. Indledning

Kvindernes U-landsudvalg blev oprettet i 1976 som et resultat af det oplysningssamarbejde, der i kvindeåret (1975) havde fundet sted mellem kvindeorganisationer og u-landsorganisationer om kvinders situation i u-landene.

Kvindernes U-landsudvalgs formål er:

"at hjælpe bl.a. gennem oplysningsarbejde, dårligt stillede kvinder i u-landene til ligestilling, fred og udvikling i overensstemmelse med aktionsplanen vedtaget på Mexico-konferencen i Det internationale Kvindeår 1975"

og har følgende handlingsprogram:

a. at igangsætte og motivere de danske kvindeorganisationer til at gennemføre oplysningsarbejde om u-landskvindernes forhold og særlige problemer

b. at søge kontakt med kvindeorganisationer og kvinder i u-landene med det formål at støtte dem i påvirkningen af den nationale udviklingspolitik i kvindesaglig retning

c. at påvirke den officielle u-landsbistand og holdning i kvindesaglig retning og følge udviklingen inden for lovgivning og administration på dette område

d. at støtte u-landskvinderne direkte, f.eks. gennem igangsættelse af konkrete projekter, rettet fortrinsvis mod u-landskvinder

e. at søge at fremme den gensidige information om de tilsluttede organisationers aktiviteter på området

Der er nu 27 kvindeorganisationer og kvindegrupper, der er medlemmer af Kvindernes U-landsudvalg. Der er to lokalgrupper: K.U.L.U.-Fyn og K.U.L.U.-Århus og omegn.

I dette høringssvar ønsker Kvindernes U-landsudvalg at fremkomme med nogle synspunkter og forslag vedrørende dansk udviklingsbistand med specielt henblik på udviklingslandenes kvinder.

2. Kvinder og bistand

En gennemgang og vurdering af de fremskridt, der er opnået siden kvindeåret 1975, tyder på, at kvindernes integration i udviklingen i hvert fald formelt er blevet accepteret af de fleste regeringer som et ønskeligt planlægningsmål. Det, der i et vist omfang er opnået i tiårets første halvdel (1975-80) er at gøre planlæggere og beslutningstagere opmærksomme på kvinders behov og problemer, at iværksætte forskning og opbygge en database for kvinder og at fremme en lovgivning, der kan sikre kvinders rettigheder.

Imidlertid er spørgsmålet om kønnenes ansvars- og arbejdsfordeling ikke i tilstrækkelig grad blevet integreret i regeringernes og de internationale organisationers planlægning.

2.1 Den danske bistand

Med hensyn til den danske bistandspolitik, set i relation til u-landskvinderne, blev et første initiativ taget i foråret 1976 med nedsættelse af en intern arbejdsgruppe i Danida. Gruppen fik til opgave at overveje dansk bistand i relation til kvinder i udviklingslandene, specielt med henblik på at fremlægge

> " ... en realistisk handlingsplan for, hvorledes Danida kan sætte ind for at sikre, at den danske bistand også kommer kvinderne i udviklingslandene til gode" (Dansk bistand til kvinderne i udviklingslandene. Rapport fra en arbejdsgruppe. Danida, Khb. 1977, s. 7)

Arbejdsgruppens rapport omfatter en gennemgang af Danidas aktiviteter, struktureret efter de enkelte bistandsformer. Under hver af disse er angivet et antal henstillinger og forslag. Gruppen opstillede også en handlingsplan for gennemførelsen af konkrete initiativer og for det videre arbejde med spørgsmålet "Dansk bistand og kvinder i udviklingslandene".

I arbejdsgruppens rapport (se f.eks. p. 5) blev det bl.a. pointeret, at det var vigtigt at sikre, at dansk bistand <u>ikke</u> kunne være til skade for kvinderne i udviklingslandene. Dette argument, som også er blevet fremhævet ved senere lejligheder, har måske virket hæmmende for en mere aktiv bistandsindsats over for u-landskvinderne, idet man - af angst for at komme til at gøre skade - måske har valgt den mere konservative strategi slet ikke at gøre noget.

Et resumé af bilaterale og multilaterale organisationers indsats blev publiceret i efteråret 1978 som "Bistand til kvinder" (Bistand til kvinder. Bramsen, Hansen og Jørgensen. Danida, Kbh. 1978) Bogen var tænkt som en støtte for bistandsmedarbejdere, når de ved planlægningen og gennemførelsen af projekter skal tage hensyn til udviklingslandenes kvinder. Der redegøres for de regionale handlingsplaner samt verdensaktionsplanen ligesom kvindens stilling i Danidas hovedmodtagerlande beskrives. Endelig diskuteres sektor-bistand til kvinder samt forskellige andre bistandsorganisationers politik. Bogen dannede baggrund for en medarbejderkonference i Danida.

Danidas årsrapport for 1980 indeholdt (for første gang) et specielt afsnit om bistand til kvinder. Heraf fremgår bl.a., at handlingsprogrammet for sidste halvdel af FN's kvindetiår (vedtaget i København 1980)

> " ... svarer til den linje, der allerede i et vist omfang følges med hensyn til dansk bistand til kvinder i udviklingslandene. Der arbejdes med at sikre, at der tages hensyn til kvinders særlige problemer, når bistandsprojekter planlægges og gennemføres. Det erkendes samtidig fra dansk side, at der er et behov for bistandsindsatser specielt for kvinder" (Danmarks deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde 1980, Kbh. 1981)

men

> " Det er imidlertid ikke så enkelt, som det lyder, at leve op til målsætningen om at varetage kvinders interesser og sikre, at de på lige fod med mænd får fordel af bistandsindsatserne. Det er der eksempler på også inden for dansk bistand"

Personalemæssigt er der sket det, at to bistandskonsulenter er ansat med sociale faktorer, herunder kvinder, som arbejdsområder. Til sammenligning hermed er der i Sida ansat en speciel (kvindelig) medarbejder, der har til opgave at sikre, at der i bistandsarbejdet i alle afdelinger tages hensyn til kvindeaspektet.

I relation til det danske bistandsarbejde og set med baggrund i det på FN-konferencen i København i juli 1980 vedtagne handlingsprogram

og dettes rekommendationer mener Kvindernes U-landsudvalg, at der i Danida's årsrapport - hvert år for den resterende del af kvindetiåret - bør redegøres for, "hvor langt man er kommet" med at opfylde handlingsprogrammet. Ligeledes mener Kvindernes U-landsudvalg, at kvindeaspektet i bistandsarbejdet bør styrkes ved ansættelsen af en bistandskonsulent, hvis arbejdsområde bl.a. vil være at sikre, at kvindeaspektet tilgodeses i alle projekter, jvfr. det på s. 3 nævnte vedr. Sida. Yderligere bør kvindeaspektet integreres i medarbejder-uddannelsen, f.eks. ved interne seminarer for landekontorerne. Med hensyn til Danida's forhandlingsdelegationer bør det tilstræbes, at flere kvinder end hidtil er medlemmer. Også procentdelen af kvindelige eksperter samt kvindelige stipendiater fra udviklingslandene bør øges.

3. Manglende data

Foreliggende data vedrørende kvinders arbejde, såvel i produktion som i reproduktion, er i stort omfang ufuldstændige, usystematiske, ofte unøjagtige og med skævheder, der er en følge af, at det er mænd, der har indsamlet dem.

Hvad der er af afgørende betydning at få frem i lyset, er kvindernes indsats i subsistensproduktionen og i husholdet. Udfra en traditionel økonomisk-statistisk synsvinkel er det mest nærliggende at forsøge at sætte en eller anden pris (markedspris) på kvindernes produktion af varer og tjenester. Dette har imidlertid vist sig at indebære alvorlige begrebsmæssige og statistiske problemer.

I arbejdsmarkedsstatistikken er kvinderne ofte stærkt underrepræsenteret i opgørelser af "antal økonomisk aktive". Problemet er særlig udpræget i landdistrikterne, hvor kvinder i mange tilfælde kun registreres som "ulønnet familiearbejdskraft". Begrebsmæssigt karakteriseres kvinderne undertiden som "bondens hustru", idet det er underforstået (men misforstået), at det er manden, der dyrker jorden.

Virkningerne af udviklingsprojekter vurderes ofte ved at se på virkningerne på familien som en helhed; snarere end på de enkelte medlemmer. Dette kan give et forkert billede af projektets virkninger på f.eks. kvinderne; en forøgelse i familiens indtægt vil ikke nødvendigvis komme kvinder (og børn) tilgode. Dette hænger sammen med, at arbejdsdelingen efter køn (i Afrika) er forbundet med en deling af

indkomsterne efter køn.

I forbindelse med familien har man i u-landene overtaget begrebet "husstandsoverhoved" fra de vestlige lande, hvor husstanden er samfundets grundlæggende enhed, og hustandsoverhovedet er manden. I realiteten har imidlertid ca. 1/3 af alle hushold i Afrika (syd for Sahara) kvindeligt husstandsoverhoved.

I forbindelse med bistandsprojekter bør der opbygges et kønsopdelt monitoring-system, således at man i løbet af nogle år får et statistisk grundlag at vurdere på.

4. Kvindeprojekter

Det er almindeligt at skelne mellem udviklingsprojekter, hvis formål er af generel socio-økonomisk karakter, og hvori kvinderne søges inddraget (indirekte kvindeprojekter) og udviklingsprojekter, der alene har kvinderne som målgruppe (direkte kvindeprojekter). (Se f.eks. Bramsen, Hansen og Jørgensen og Usaid). Begrundelsen for at iværksætte specifikke kvindeprojekter må søges deri, at det har været vanskeligt at konstatere nogen positive virkninger for kvinderne af de generelle økonomiske udviklingsprojekter. Tesen var tilsyneladende, at man antog, at en generel økonomisk udvikling i samfundet automatisk ville virke positivt afsmittende på kvindernes situation. Da dette imidlertid ikke var tilfældet, opstod ideen med at betragte kvinderne som en speciel målgruppe og forsøge at nå dem gennem særligt udformede kvindeprojekter. Disse projekter har dog været karakteriseret ved at være relativt kortsigtede og med få ressourcer sammenlignet med de generelle projekter.

Ydermere har formålet med de specielle kvindeprojekter været for marginalt i forhold til de grundlæggende problemer i kvindernes hverdag, f.eks. landbrugsproduktionen. Således har mange specielle kvindeprojekter været inden for områder som husgerning, fremstilling af kunsthåndværk, håndarbejde m.v.

Problemet med kvindeprojekterne er måske, at man på en måde betragter kvinderne som en slags "sektor" i lighed med energisektoren, landbrugssektoren, etc. Men kvinder kan ikke defineres som en speciel sektor; de skal ses som en integreret del af alle sektorer.

Sammenfattende må siges, at størstedelen af de specielle kvindeprojekter, der er blevet iværksat indtil nu, ikke har gjort kvinderne bedre egnede til at tage del i den økonomiske udvikling på lige fod

med mændene. Det, der snarere er brug for er projekter, der, med udgangspunkt i kvindernes egen arbejdssituation kan effektivisere kvindernes landbrugsarbejde ved indførelsen af hensigtsmæssig teknologi, give dem adgang til relevant uddannelse, lette kvindernes arbejdsbyrder, og som sikrer adgang til jord, kredit og konsulentbistand.

Man må (beklageligvis) konstatere, at man - mere eller mindre ukritisk - har forsøgt at overføre problemstillinger og holdninger fra i-landene til u-landenes kvinder. Dette afspejlede sig bl.a. i indholdet af kvindeprojekterne, jvfr. s. 5. En grundlæggende mangel er, at man ikke fra starten erkendte de grundlæggende problemer, u-landenes kvinder har i deres dagligdag. I dag er disse problemer noget bedre belyst, men denne erkendelse har dog endnu ikke afspejlet sig i nævneværdigt omfang i det konkrete bistandsarbejde. Dette skyldes flere faktorer: for det første er bistandsarbejdet domineret af mænd, såvel fra donorlandenes side som i udviklingslandenes ministerier. For det andet har u-landskvinderne (via deres repræsentanter) endnu ikke klart formuleret, i form af en kvindepolitik, hvad de anser for at være de grundlæggende problemer, og hvorledes disse skal prioriteres.

I de kvindeprojekter, der planlægges og iværksættes for øjeblikket, er nøgleordet "indtægtsskabende aktiviteter", f.eks. forarbejdning af kunsthåndværk og tøj, dyrkning af grønsager, opdræt af kyllinger osv. med salg for øje. Hensigten er at give kvinderne en selvstændig indkomst og dermed en forøget økonomisk uafhængighed. Imidlertid er disse projekter oftest i meget lille målestok og indtægterne deraf små. Kvinderne forbliver derfor marginale i forhold til den ekspanderende markedsøkonomi: de tilhører stadig primært subsistenssektoren. Man kan naturligvis diskutere det ønskværdige i, om kvinderne overhovedet skal integreres i markedsøkonomien, men uanset hvad man måtte mene om dette spørgsmål, bør kvinderne under alle omstændigheder støttes i form af projekter, der vil bevidstgøre dem om deres situation, sætte dem i stand til at formulere deres behov og effektivt forbedre deres økonomiske situation.

Skabelsen af selvstændige indkomster for landbokvinderne (som en strategi for at få dem integreret i udviklingsprocessen) betyder imidlertid ikke nogen industrialisering af landdistrikterne, men sna

rere at hjemmeproduktion og industri i meget lille målestok iværksættes i landdistrikterne, ofte med eksport for øje. Udbyttet for kvinderne er undertiden tvivlsomt, idet lønningerne er lave, og kvinderne påtager sig en ekstra arbejdsbyrde, som de ikke kan kompensere for andetsteds. Strategien bygger implicit på bevarelsen af en eksisterende arbejdsdeling og betyder - i værste fald - en yderligere udbytning af kvinderne.

En anden strategi i bistandsarbejdet ville være at udpege - som en særlig målgruppe for kvindeprojekter - de kvinder, der er eneforsørgere (dvs. kvindelige husstandsoverhoveder). En begrundelse herfor er, at disse kvinder må anses for specielt dårligt stillede, altså en analogi til strategien om bistand til de fattigste befolkningsgrupper.

I relation til dansk bistand mener Kvindernes U-landsudvalg, at der på alle projektbudgetter bør afsættes et øremærket beløb, således at man løbende har mulighed for at sætte ind med specielle aktiviteter til støtte for kvinder. Det må også være værdifuldt, at der fra Danida's side (f.eks. i årsrapporten) oplyses om, hvilke initiativer, der er planlagt med hensyn til at opfylde handlingsplanens mål. I denne forbindelse kan man overveje at etablere et samarbejde mellem Danida og Kvindernes U-landsudvalg, f.eks. således at midler kanaliseres via Kvindernes U-landsudvalg.

5. Forskning vedr. kvinder i udviklingslandene

Kvindernes U-landsudvalg har i 1980 afholdt to forskningsseminarer vedr. kvinder og udvikling og mener, at det er vigtigt at styrke kvinde forskningen i relation til bistandsarbejdet. Følgende emner må anses for væsentlige: kvindernes rolle i fødevareproduktionen, kvinder som eneforsørgere, kvinders integration i markedsøkonomien samt kvindeorganisationernes rolle.

6. Oplysningsarbejde

Kvindernes U-landsudvalgs primære målgrupper var kvindeorganisationer og kvindegrupper. Sekundære målgrupper er folkeskolen, gymnasier, højskoler, seminarier m.v.

Efter kvindekonferencen i 1980 synes der imidlertid at være sket det, at Kvindernes U-landsudvalgs oplysningsarbejde når ud til en bredere kreds end hidtil.

Vi mener ikke, man kan tale om een informationsform, der når længst ud (f.eks. blade, pjecer og lign.) Det er nødvendigt at arbejde på forskellige niveauer og med forskellige medier, der supplerer hinanden, alt efter hvilke målgrupper, man arbejder med.

Kvindernes U-landsudvalgs oplysningsarbejde består af følgende:

Der afholdes årligt to week-end samarbejdskonferencer for Kvinderne U-landsudvalgs medlemsorganisationer, med aktuelle u-landsemner belyst udfra et kvindesynspunkt. På konferencen i maj behandlede man emnet "Formidling af u-landskvinders situation" og på konferencen i november vil emnet "Medicinalindustrien og u-landskvinder" blive behandlet. Derudover afholdes der eendagsseminarer forår og efterår rundt om i landet (Odense, Århus og København f.eks.). Det sidste omhandlede emnet "Drikkevandsprojekters betydning for kvinder i u-landene" i anledning af FN's drikkevands- og sanitetstiår.

Kvindernes U-landsudvalg har taget initiativ til, at nordiske kvindeorganisationer, kvindeforskere og bistandsmedarbejdere samles én gang årligt og diskuterer samarbejdet mellem de nordiske kvindeorganisationer på u-landsområdet. Den næste konference afholdes i København i begyndelsen af november 1981, hvor man skal diskutere muligheden for et fællesnordisk projekt for kvinder i Zimbabwe.

Derudover producerer Kvindernes U-landsudvalg materialer, der belyser kvindeaspektet i aktuelle u-landsspørgsmål. Vi har i den anledning udgivet et "Newsletter", der giver baggrundsmateriale til den af Verdenssundhedsorganisationen (WHO) foreslåede kodex om markedsføring af "babyfood". Dette er en oplysningsform, der er ny i Kvindernes U-landsudvalg, som vi vil bruge på andre kommende aktuelle emner. Andet materiale er diasserier, blade, bøger og rapporter. Ligeledes arrangeres udstillinger af kvindekunst/håndværk fra u-landene.

Der har været arrangeret en række offentlige møder om aktuelle emne med kvinder fra u-landene.

Siden oprettelsen af Kvindernes U-landsudvalg har man søgt at få direkte kontakt og samarbejde med kvindeorganisationer/grupper og enkelte kvinder i u-landene. Vi har fået oprettet et kvindekontaktnet med kvinder i Afrika, Asien og Latinamerika. Dette har betydet

at vi nu får direkte henvendelser fra kvinder i u-landene om støtte til kvindeprojekter. Et projekt, vi arbejder på for øjeblikket, er at sende oplysninger om bivirkninger af de p-piller, der uddeles i lande som Peru, Costa Rica, Brasilien, Zimbabwe, Kenya, Indien og Filippinerne; det er ikke muligt for kvinderne i disse lande at få adgang til disse oplysninger.

Kvindernes U-landsudvalgs sekretariat står til rådighed for medlemsorganisationerne med rådgivning med hensyn til arrangementer og andre aktiviteter.

Afslutning

Et af de væsentligste problemer i forbindelse med bistand til kvinder - og mere generelt, kvindernes integration i udviklingsprocessen - er den betydelige inerti i relation til kvindespørgsmålet, der synes at være i administrationen af bistandsmidlerne såvel på donor som på modtagerside. Der foreligger, 6 år efter FN's første kvindekonference i Mexico, en betydelig litteratur om problemerne i forbindelse med bistand til kvinder. Denne viden har dog endnu kun i ringe omfang afspejlet sig i planlægningen og iværksættelsen og eksisterer iøvrigt også i et slags vacuum i forhold til udviklingsforskningen i almindelighed. Dette skyldes, at projektadministrationen og (tildels) forskningen i stort omfang er domineret af mænd, af hvem det måske ikke med rimelighed kan forventes, at de kan se problemerne ud fra kvinders synsvinkel.

Man kunne overveje at kanalisere kvindebistanden efter analoge kriterier som anvendes ved den generelle bistand, hvor man ved landevalg anlægger en socio-økonomisk og en politisk vurdering. Således vælges nogle lande som modtagerlande, fordi man anser deres nationale politik som acceptabel. Overført til problemstillingen vedrørende bistand til kvinder ville dette betyde, at bistanden overvejende blev kanaliseret til lande, der havde en explicit og acceptabel kvindepolitik.

INSTITUT FOR ESKIMOLOGI
KØBENHAVNS UNIVERSITET · Fiolstrade 10, 1171 KØBENHAVN K · DANMARK · TLF. (01) 15 21 66

14. september 1981.
J.nr. 5,9

Københavns Universitet
Det humanistiske fakultet
Njalsgade 80
2300 København S.

Angående udviklingssamarbejde eller kulturelt samarbejde med udviklingslandene.

Som svar på fakultetets skrivelse af 4. f.m. (j.nr. 001-5.0-25) skal vi fra Institut for Eskimologi anføre følgende:

Formelt henregnes Grønland, arktisk Canada og Alaska ikke til de såkaldte udviklingslande. Reelt er situationen imidlertid en anden, idet der er mange lighedstræk mellem samfundsforholdene i eksempelvis Grønland og mange udviklingslande. Dette bekræftes af, at Danida og Mellemfolkeligt Samvirke i de seneste år også har udvist aktiv interesse for Grønland.

Vi skal derfor skematisk omtale følgende:

1. Institut for Eskimologi har altid haft et bredt samarbejde med det grønlandske landsråd (nu landsstyre) om så forskellige emner som ordbogsarbejde, minedrift, hvalfangstspørgsmål m.v. Professor Robert Petersen har repræsenteret nævnte råd i diverse videnskabelige kommissioner.
2. Institut for Eskimologi har i mange år haft et praktisk samarbejde med diverse kulturelle institutioner såsom Det grønlandske Landsbibliotek, Grønlands Landsmuseum m.v.
3. Medarbejdere ved Institut for Eskimologi har aktivt deltaget i organiseringen af og planlægningen for de arktiske minoriteters samarbejde.
4. Institut for Eskimologi har i utallige tilfælde formidlet kontakter m.m. for forskere og organisationer fra Canada/Alaska, som ønskede kontakt med det grønlandske samfund. Instituttet har i denne forbindelse udført et ret stort informationsmæssigt arbejde.
5. Instituttets medarbejdere har udført forskning inden for et meget bredt felt af kulturelle og samfundsmæssige emner, herunder den politiske organisering i alle de arktiske egne.

Den grønlandske debat om udviklingen i Grønland kan uden tvivl bruges som et eksempel på en reaktion, som kan skabes af udviklingshjælp, og som vil være typisk for den debat, der føres både internt i udviklingsområderne, og mellem udviklingsområderne og de hjælpende organisationer.

HUM. FAK. j.nr.: 001-5.0-25

Institut for Eskimologi finder det fornuftigt i højere grad at inddrage de arktiske områder i den debat, der finder sted om udviklingssamarbejde og udviklingsforskning og står gerne til rådighed med mere konkrete oplysninger.

På instituttets vegne

Jens Dahl

KØBENHAVNS UNIVERSITET
ÆGYPTOLOGISK INSTITUT
KEJSERGÅDE 2 · 1155 KØBENHAVN K.
TELF. 01-13 85 57

7. september 1981
K-GP/bn
j. nr. 5,0

MODTAGET
11. SEP. 1981

Til Det humanistiske Fakultet
Njalsgade 80
2300 Kbh. S.

ang. udviklingssamarbejde/kulturelt samarbejde m. u-landene.
Deres j. nr. 001-5.0./81.

Ægyptologisk Institut skal hermed indberette, at Instituttets afrikanske afdeling har visse erfaringer med kulturelt samarbejde med Niger og Mali. Det drejer sig om disse landes projekter for alfabetisering af Tuaregerne, som er berberisktalende nomader, der lever som mindretal i begge lande.

I 1966 blev nuværende lektor, mag. art. Karl-G. Prasse, indbudt til at deltage i en konference i Bamako/Mali, som skulle fastlægge retskrivningen for 6 lokale sprog, som man ønskede at anvende som medier i en storstilet alfabetiseringskampagne, støttet af UNESCO. Det gjaldt: Hausa, Fulani, Songhay, Bambara, Kanuri og Tuaregisk.

Samme år blev mag. Prasse indbudt til at lede den tuaregiske afdeling af et seminar for vordende alfabetiseringslærere i Niamey/Niger af én måneds varighed.

Efter seminaret indgik mag. Prasse kontrakt med UNESCO om udarbejdelse af en mindre tuaregisk-fransk ordbog til brug i alfabetiseringsarbejdet. Projektet blev gennemført i løbet af et halvt års tid og bogen publiceret i Niamey i duplikeret udgave.

Herefter blev mag. Prasse opfordret til at fortsætte arbejdet med at indsamle tekst- og ordbogsmateriale til yderligere publikationer, dog uden at konkret financiel støtte blev stillet i udsigt.

I årenes løb er det fortsatte arbejde resulteret i følgende publikationer:

Vocabulaire Touareg, Tawellemmet de l'Est-Français (København, 1970, duplikeret), 239 ss.

Contes et Récits des Kel-Denneg (København, 1976), 135 ss.

HUM. FAK. j. nr.: 001 - 5.0 - 25

Histoire des Kel-Denneg (København, 1975), 200 ss.
Lexique Touareg-Français (København, 1980), 300 ss.

Disse publikationer er financieret af Statens humanistiske Forskningsråd samt af private midler. De er ifølge sagens natur ikke af rent praktisk tilsnit, men har en videnskabeligt fuldt forsvarlig standard, samtidig med at de er holdt i den i Bamako vedtagne retskrivning og derfor anvendelige i det lokale alfabetiseringsarbejde.

Trods flere forsøg har det ikke været muligt at interessere DANIDA for disse projekter.

Også på anden måde har arbejdet med at fremskaffe anvendeligt alfabetiseringsmateriale på tuaregisk været skuffende.

For det første har UNESCO ikke formået at leve op til de forventninger, som navnlig de involverede afrikanske lande stillede. Problemet består i, at et alfabetiseringsprogram ikke kan stå alene, men nødvendigvis må følges op af sideløbende erhvervsudviklingsprogrammer, for at det kan blive muligt at motivere den lokale befolkning for alfabetiseringsarbejdet. Den lokale befolkning kan nemlig kun motiveres, hvis den kan se alfabetiseringen som et middel til at opnå en bedre levestandard og bedre arbejdsvilkår. Disse sideløbende programmer kunne UNESCO imidlertid som rent kulturel organisation ikke involvere sig i.

For det andet er der det specielle for Tuaregernes vedkommende, at de som sagt udgør et mindretal i de lande, hvor de lever, henholdsvis 10 og 5%. Dertil kommer, at de er hvide og nomader, mens næsten hele resten af befolkningen er negre og fastboende. Og endelig har Tuaregerne fra gammel tid skabt sig fjender blandt negrene ved at føre krig og razziatogter imod dem og røve kvæg og slaver m.v.

Desværre har disse gamle modsætnings- forhold bevirket, at regeringerne i Niger og Mali hele tiden har tilsidesat Tuaregerne, når ressourcer skulle afsættes til alfabetiseringsarbejdet. I Mali er arbejdet nu helt opgivet efter mange års uroligheder i Tuareg-områderne, begyndende med en regulær krig. I Niger fortsættes arbejdet dog langsomt.

./.

Lektor Prasse agter alligevel at fortsætte sit arbejde med indsamling af tekster og udarbejdelse af ordbøger og grammatikker af samme standard som hidtil. Interessen blandt Tuaregerne selv er stor, og arbejdet må derfor betragtes som en hjælp til en undertrykt befolkningsgruppe, en hjælp som bør ydes, selv om det ikke for tiden kan ske med de berørte regeringers billigelse. Det drejer sig om en på sin vis billig, men langsomtvirkende form for hjælp, som dog givetvis en dag vil vise sig at have været til gavn.

Lektor Prasse er den eneste videnskabeligt anerkendte specialist i tuaregisk i verden idag, og Tuaregerne har derfor praktisk taget ikke andre steder at henvende sig for at få denne form for hjælp. Han føler derfor en stærk moralsk forpligtelse til at stille sin viden til rådighed for dette alfabetiseringsarbejde.

Afsluttende kan nævnes en episode, som viser, hvorledes den øjeblikkelige situation er: Lektor Prasse havde i 1980 inviteret en ung Tuareg fra Niger på et 3-måneders ophold i København, financieret af Forskningsrådet for at nedskrive og oversætte en tuaregisk tekstsamling. Efter at der først var givet positivt svar, nægtede de nigeriske myndigheder i sidste øjeblik den unge mand udrejsetilladelse og han blev i selve lufthavnen tilbageholdt af politiet.

Med venlig hilsen

Karl-G. Prasse

Karl-G. Prasse
bestyrer

KØBENHAVNS UNIVERSITET
Institut for økonomisk historie

Njalsgade 102
2300 København S
(01) 54 22 11

Kbh., den 18. september 1981
J.nr. 337-5,9 oj/bk

Til

Det humanistiske fakultet

I anledning af fakultetets skrivelse af august 1981, journ.nr. ool-5.o-25, vedrørende praktiske erfaringer eller teoretisk viden vedrørende udviklingssamarbejde eller kulturelt samarbejde med udviklingslandene, skal instituttet udtale følgende:

I instituttets arbejde med undervisning af historiestuderende indgår udviklingslandene som element i undervisningen i økonomiske teorier, i emnekredse vedrørende moderne økonomisk historie af generel/universel karakter og vedrørende enkelte udviklingslandes eller regioners økonomiske historie, samt i regioners eller enkelte udviklingslandes almindelige historie.

Instituttets formidling af udviklingslandenes historie til senere gymnasielærere og andre i formidlingssektoren har således 2 hovedaspekter: 1. En formidling af de vigtigste teorier og holdninger af såvel europæisk som ikke-europæisk oprindelse, herunder også udviklingsteorier, om den modern økonomiske udvikling i udviklingslandene, og de dermed sammenhængende analysemodeller og årsagsforklaringer vedrørende det historiske forløb i Den 3. Verdens lande. I den forbindelse inddrages også - såvel direkte som indirekte - en formidling af de forskellige teorier vedrørende økonomisk og teknisk udviklingssamarbejde, såvel som de øvrige kontakter mellem i-landet og u-lande. 2. Formidlingen af europæiske og ikke-europæiske teorier og holdninger til kultur, sociale og politiske forhold samt samfundsforhold i udviklingslandenes fortid.

Den forskning eller teoretiske viden, som er forbundet med denne undervisning ved instituttet, omhandler således økonomisk og generel udvikling i udviklingslandene samt udviklingssamarbejde eller kulturelt samarbejde mellem disse og i-landene i et historisk perspektiv. Instituttet beskæftiger sig således ikke med disse emner som en målrettet forskning direkte beregnet for fastlæggelse af handlingsparametre i nutiden eller fremtiden.

HUM. FAK. j. nr.: 001-5.0-25

Praktiske erfaringer:

I forbindelse med denne undervisning og med den dermed sammenhængende forskningsaktivitet vedrørende udviklingslandene blandt enkelte medarbejdere, har instituttet ved flere lejligheder benyttet sig af et samarbejde med forskere og institutioner, som har haft samme interessefelt. Dette er sket dels som besøg af gæstelærere og gæsteforskere, der er blevet inddraget i den løbende undervisning og forskning, dels ved at samarbejde med forskere og institutioner, herunder især universitets- og forskningsinstitutioner ved studieophold i udviklingslande.

Det er instituttets erfaring, at dette samarbejde, der vel må siges oftest at falde ind under kategorien "kulturelt samarbejde", har mødt en række vanskeligheder. Fra dansk side har dette samarbejde mere været afhængig af den enkelte medarbejders personlige initiativer og kontakter i udviklingslande, end et resultat af et formaliseret samarbejde mellem lande og institutioner og forskningsmiljøer.

Medens forsknings- og undervisningsinstitutionerne i udviklingslandene har en tradition og en organisatorisk opbygning, der kan danne ramme for et samarbejde bl.a. under studieophold i disse lande, så er dette i langt ringere grad tilfældet ved forskerbesøg fra udviklingslande ved danske universitetet. Disse besøg er ofte præget af tilfældigheder og af meget korte ophold. Dette forhold skyldes til dels en generel problematik vedrørende udenlandske forskeres ophold ved danske universiteter, betinget af universiteternes vanskeligheder ved at finde finansielle midler til at dække et længere ophold af besøgende forskere og ved at placere dem i en rimelig organisatorisk ramme som gæsteforskere eller -lærere.

Det er instituttets erfaring, at disse generelle problemer forstærkes, når det drejer sig om forskere fra udviklingslande med emneområder, der falder ind under instituttets interessefelt, idet disse helst skal indpasses enten som egentlige udviklingsforskere, der i snæver forstand beskæftiger sig med moderne udviklingsforhold, eller som u-landsstipendiater, der forudsættes placeret i en eg tlig undervisningssituation.

Konkluderende kan det bemærkes, at det er instituttets erfaring, at dets interessefelt og universitetets organisatoriske struktur har gjort det vanskeligt at skabe det samarbejde, kulturelt eller udviklingsmæssigt, med udviklingslande og dets institutioner, som man kunne ønske. Dette er så meget mere beklageligt, når man ta-

ger i betragtning, hvilken spredningseffekt et sådant samarbejde ville have gennem påvirkningen af kommende gymnasielærere.

P. i. v.

Ole Justesen

/ Birgit Kragh

LANDBRUGSMINISTERIET
Slotsholmsgade 10
DK-1216 København K

Telefon: (01) 12 37 17 . Telex: 27 157 (minag dk)

Dato: 21 AUG. 1981

Landbrugsministeriets synspunkter til udvalget vedrørende dansk bistandspolitik.

Generelt

Med undtagelse af nogle enkelte lande med rige olie- og mineralforekomster er landbruget i udviklingslandene ansvarlig for hovedparten af disse landes nationalprodukt. Ca. 7o-9o procent af befolkningen i udviklingslandene lever i landdistrikterne og af landbruget.

Befolkningstilvæksten i udviklingslandene sammenholdt med problemerne i forbindelse med at øge landbrugsproduktionen har medført, at der de seneste år rent faktisk er tale om et fald i fødevareproduktionen pr. indbygger. Således er f.eks fødevareproduktionen pr. indbygger i Afrika faldet med hele 1o procent i en periode omfattende de sidste 1o år.

Med den faldende fødevareproduktion i udviklingslandene har importen af fødevarer pålagt disse lande en stigende økonomisk byrde og samtidig pladseret fødevarebistand i en særdeles vigtig position. Imidlertid har prisstigninger på fødevarer og ikke mindst på transport medført, at fødevarebistand på trods af øgede midler er faldende i mængde. Til illustration heraf kan nævnes, at udviklingslandene i 197o i alt importerede 43 mill. tons korn, heraf 3o procent i form af fødevarehjælp, i 198o nåede importen 88 mill. tons korn, hvoraf kun 11 procent blev dækket af fødevarehjælp.

For de fleste udviklingslande gælder, at en udvikling af landbrugssektoren er en generel forudsætning for gennemførelsen af en tilfredsstillende udviklingsproces, også i andre sektorer. Det er således nødvendigt, at landbruget prioriteres højere i de nationale udviklingsplaner, samt at denne øgede prioritering klart reflekteres i bistandsprogrammerne.

Danmarks multilaterale og multi-bilaterale samarbejde med udviklingslandene.

Som hovedregel har de danske bistandsmidler været fordelt med ca. 5o procent til bi-laterale aktiviteter, og andre 5o procent til multi-laterale programmer. UNDP har traditionelt været hovedmodtager for danske bidrag til FN-systemet.

UNDP's midler bliver normalt fordelt på de enkelte modtagerlande efter "Indicative Planning Figures" (IPF), der indikerer de beløb, det enkelte udviklingsland kan påregne at modtage til hjælp for gennemførelsen af udviklingsprogrammer i en given 5-årig periode.

Landene bliver herefter opfordret til at udarbejde en prioritetsliste over programmer, man ønsker støttet. I teorien er dette et udmærket system, men i praksis giver det ofte anledning til opprioritering af store prestige-projekter; rivalisering mellem de enkelte FN-sårorganisationer med hensyn til prioritering af UNDP støttede aktiviteter og en heraf ofte følgende nedvurdering af landbrugssektoren. Dette skyldes bl.a. det i reglen er lettere på kort sigt, at vise konkrete resultater, hvis man anvender midler til udvikling af mere industri- eller infrastruktur orienterede aktiviteter, end hvis disse midler anvendes til udvikling af landdistrikter og landbrug, hvor man ofte må vente længe på konkrete resultater, men hvor man i mange år må vente, at langt den største del af befolkningen stadig må regne med at skulle hente sit eksistensgrundlag. Man har her ligeledes ofte at gøre med personer på et lavt uddannelsesniveau, der ydermere er hæmmet af fordomme i deres udviklingsproces. Med andre ord må det erkendes, at de landbrugsorienterede instanser i udviklingslandene, især i de mindst udviklede lande (LDC), hører til blandt de svageste lokale autoriteter. Derfor har landbrugssektoren uværgeligt fået en lavere prioritering, både i fordelingen af nationale midler, såvel som i fordelingen af UNDP's midler.

På trods af, at denne skævhed skyldes en intern problematik, har dette forhold en ikke ringe indflydelse på anvendelsen af UNDP's midler. Det er med tilfredshed, det kan konstateres, at DANIDA's bidrag til UNDP gennem de sidste 3 år er fastholdt på 328 mill. kr., helt bortset fra den skæve byrdefordeling mellem donorlandene et sådant højt bidrag kan medvirke til.

Den offentlige debat i Danmark har ydermere i de senere år koncentreret sig mere i retning af, hvor meget dansk erhvervsliv får andel i leverancer til de internationale bistandsorganisationer. På trods af, at man med god ret kan hævde, at udviklingsbistanden ikke bliver givet for at støtte dansk erhvervsliv, kan det med samme ret forekomme urimeligt, at store vestlige lande, som er tilbageholdende med bidrag til det multinationale udviklingsarbejde, i praksis høster erhvervsmæssige fordele,medens de mindre lande giver meget, men kun får begrænsede midler tilbage i form af konkrete ordrer.

Den danske bistandspolitiske holdning søger i vid udstrækning at støtte FN-systemet, især ved at bevilge penge til FN's udviklingsaktiviteter. Derfor betyder bidrag til FN i realiteten en mulighed for en øget indflydelse indenfor FN-systemet, hvis dette bliver fulgt kraftigt op. I konsekvens heraf har Landbrugsministeriet, efter samråd med Udenrigsministeriet og i lighed med andre lande, oprettet en permanent mission ved FN's landbrugs- og fødevareorganisationer i Rom (FAO, WFP, WFC og IFAD), hvortil man i slutningen af 1978 udsendte en statskonsulent.

Det er Landbrugsministeriets opfattelse, at en del af det traditionelle store bidrag til UNDP, hvor indflydelsen på udnyttelsen i realiteten er begrænset, med fordel kan anvendes bedre gennem en udbygning af det såkaldte multi-bilaterale samarbejde gennem FN-systemets sårorganisationer. Endvidere kan der opnås væsentlige sekundære erhvervsmæssige fordele, dersom de enkelte aktiviteter følges op kommercielt, samtidig med at der sker en vis koncentration til enkelte faglige begrænsede områder. Som eksempel kan nævnes det af DANIDA gennem FAO finansierede mejeritræningsprogram.

DANIDA's styrelse tiltrådte i januar 1978, at multi-bisamarbejdet med FAO så vidt muligt koncentreredes om større projekter - hvor kriterierne for dansk bistand var opfyldt - indenfor visse områder, hvor man i Danmark sad inde med ekspertise, eller hvor en indsats skønnedes relevant. Baggrunden for denne beslutning var, at man ønskede at yde en mere langsigtet, målrettet og effektiviseret indsats, der ligeledes kunne lette DANIDA's og FAO's administrative byrde.

Der blev indikeret, at forslag til denne form for programsamarbejde kunne fremsættes indenfor områderne kunstgødningsprogrammet, frøproduktion, landbrugsuddannelse, kooperation, mejeritræning, kødtræning, fiskeri (fra småbåde), skovbrug, ernæring og fødevaresikkerhed.

I en længere årrække har der, med Landbrugsministeriets aktive deltagelse, eksisteret et godt samarbejde med FAO indenfor mejerisektoren. Dette samarbejde har ligeledes på grund af en erhvervsmæssig aktiv opfølgning givet sig udslag i en enestående kommerciel stilling for den danske mejeriindustri på markeder i udviklingslandene. Et mindre udviklet samarbejde kan konstateres inden for frøproduktion og kunstgødningsområdet. Men det har knebet med at få andre større programsamarbejdsområder identificeret og planlagt.

En videreførelse og udvidelse af det multilaterale bistandsarbejde i landbrugssektoren burde fremover hente øget støtte fra den ekspertise, der findes i Landbrugsministeriets institutioner og i landbrugets organisationer. Behovet for faglig koordinering er meget stort, og kan ikke klares uden et snævert samarbejde.

Danmarks bilaterale samarbejde med udviklingslandene.

Der er gennem årene sket en anseelig koncentration indenfor denne form for bistand. Dels geografisk, men også fagligt, og det er med tilfredshed man kan notere, at en relativ stor procentdel af projektbistandsdelen nu bliver anvendt til udvikling af landdistrikter og landbrug. Imidlertid kunne den sam-

lede bilaterale bistand forbedres betydeligt ved en mere sektor-rettet indsats og en bedre faglig sammenhæng mellem de forskellige former for bilateral støtte. Dette gælder både gavebistand og lånebistand. I dette arbejde er der ligeledes store muligheder for med udbytte at inddrage relevante faglige institutioner og organisationer.

Adskillige bestræbelser med hensyn til overførsel af know-how indenfor den brede sektor agroindustri, har i den seneste tid fundet sted. Landbrugsrådet og industrirådet har på dette område udfoldet store bestræbelser. Det er Landbrugsministeriets opfattelse, at der burde være større muligheder for danske rådgivende firmaer, også på dette område, for at udnytte bilaterale midler med henblik på at udarbejde forundersøgelsesstudier, der senere kunne lede til en investering, som ikke nødvendigvis blev finansieret af danske midler. For nærværende er der udelukkende mulighed for at få gennemført forundersøgelser betalt af bistandsmidlerne for undersøgelser i forbindelse med danske udviklingslån.

Danske organisationer og firmaer burde ligeledes i visse tilfælde kunne drages ind i projektudførelser i det bilaterale bistandssamarbejde. Dette forslag har fra tid til anden været bragt frem, uden at der på området er sket væsentlige fremskridt. En række af de organisationer, der har forbindelse med landbruget, har udvist interesse for eventuelt at blive ansvarlige for gennemførelsen af større samlede opgaver, hvor de besidder specielt fagligt know-how.

Fødevarehjælp.

Den danske fødevarehjælp kanaliseres i det væsentlige gennem WFP. Denne er en yderst velarbejdende organisation, der på bedste måde søger at udnytte fødevarer til gennemførelse af udviklingsprojekter i udviklingslandene, samt påtager sig nødhjælpsaktioner. Danmark har gennem årene søgt at præge organisationens arbejde henimod en prioritering af udviklingsprojekter fremfor fødevarebistand til nødhjælpsaktioner. Henimod 8o procent af projekterne er i LDC-landene.

Imidlertid har antallet af nødhjælpsaktioner, som programmet påtager sig i de seneste år været stigende, således at i 1980 blev næsten 30 procent af programmets samlede ressourcer anvendt til nødhjælpsaktioner. Dette forhold sammenholdt med stigende fødevare- og transportpriser, har medført, at der på trods af et kraftigt stigende behov for fødevarebistand i udviklingslandene i realiteten er tale om en faldende fødevaremængde til rådighed for udviklingsprojekter. WFP har derfor alt for få midler til rådighed for disse projekter.

Danmark har bidraget til WFP siden programmets start, men på trods af stigende nominelle bidrag (1980 110 mill. kr. - 1981 120 mill. kr.) har der ikke været tale om nogen væsentlig mængdemæssig stigning i de danske leverancer, der består af kødkonserves og smelteostvarer, der er stærkt efterspurgt af WFP på grund af det store proteinindhold. Det danske bidrag udnyttes i pagt med WFP's statutter for 2/3 vedkommende til indkøb af fødevarer i Danmark. Herudover kan det være interessant at notere, at Danmark i 1980 gennem WFP alene på charterfragter, indtjente over 3 mill. dollars, ligesom betydelige indtægter blev opnået ved programmets installation af et dansk dataanlæg i 1980. WFP-bidraget administreres af Landbrugsministeriet. Administrationsudgifterne er i størrelsesordenen 2-3 o/oo af bidraget.

Landbrugsministeriet har i samarbejde med Slagteri- og Konserveslaboratoriet, ESS-FOOD og kødbranchen udfoldet bestræbelser på at udvikle en særlig type lav-pris kødkonserves, baseret på billige råvarer, og med sigte på i fremtiden at kunne levere større mængder kødkonserves til WFP, samt ligeledes levere en vare, der er tilpasset både tilberedningsvaner og smagen i forskellige dele af verden. Dette nye produkt vil sandsynligvis kunne markedsføres i 1982. Det bør i denne sammenhæng tilføjes, at WFP har samarbejdet meget snævert med de danske myndigheder under udviklingen af dette nye produkt.

I begyndelsen af 1970'erne udgjorde det ordinære bidrag til WFP 8-9 procent af den samlede danske u-landsbistand. Til

sammenligning er dette bidrag faldet til 4-5 procent i begyndelsen af 198o'erne.

Danmarks bistand gennem EF.

Der bør efter Landbrugsministeriets opfattelse lægges pres på EF for at få en større del af EF's fødevarehjælp gjort multilateral. Man kunne yderligere henstille, at overskudsproduktionen af visse fødevarer i større omfang blev anvendt til udviklingsaktiviteter i u-landene, specielt gennem WFP. Derudover bør EF's fødevarehjælp i større omfang gøres flerårig, således at man bidrager til en langsigtet planlægning.

Udnyttelse af dansk ekspertise i udviklingsarbejdet.

På grund af dansk landbrugs meget eksportorienterede aktiviteter, er der gennem årene opbygget respekt i udlandet for den høje kvalitet og effektivitet, der udvises af dansk landbrug. Også i u-landene har man kendskab hertil og ønsker i mange tilfælde at tilegne sig dansk know-how til arbejdet med udviklingen af landenes egne landbrugssektorer.

Helt naturligt har et stort antal danske, både bilateralt og multilateralt, været udsendt til udviklingslandene med henblik på at rådgive disse på landbrugsområdet. Det har imidlertid vist sig vanskeligt at rekruttere tilstrækkelig mange kvalificerede folk- altså at få unge ind i systemet.

Derfor indledtes i 1963 et samarbejde med FAO vedrørende udsendelse af Associate Experts. Disse er unge "professionals", der udsendes som assistenter for FAO eksperter, finansieret af danske bistandsmidler. Op imod 3oo danske har i årenes løb været udsendt som assisterende eksperter, og stort set alle med et fortrinligt resultat. Talrige institutioner, f.eks. Hedeselskabet, DANIDA, Landbrugsministeriet og andre med forbindelse til udviklingslandene har trukket på den erfaring, og det tekniske u-landkendskab, som de tidligere udsendte er i besiddelse af, ligesom nogle s tadig er ansat som eksperter i FAO.

Da formålet med dette program er at øge unge landbrugsspecialisters kendskab til forholdene i u-landene og derefter gøre brug af dette kendskab, dels i Danmark, dels indenfor det mulitlaterale og bilaterale bistandsarbejde, bør flere midler stilles til rådighed for udsendelsen af assisterende eksperter i landbrugssektoren.

Landbrugs-raadet | Danske Land-boforeninger | Danske Husmands-foreninger | Andelsudvalget

Udenrigsministeriet
Udvalget vedr. dansk bistandspolitik
DANIDA
Asiatisk Plads 2
1448 København K.

4. august 1981

Jr.nr.121H/044
SKN/AM

I - 10 ... 1981
104 DAN 1/6 h

Med henvisning til skrivelse af 27. april 1981 fra Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik skal landbrugsorganisationerne fremføre følgende synspunkter til Udvalgets overvejelse:

1. Fødevaresituationen i de fleste u-lande forværres stadig. Det er derfor organisationernes opfattelse, at der de kommende 10-20 år bør gives maksimal prioritet i den officielle danske u-landsbistand til landbrugs- og fødevaresektoren. Der kan herunder henvises til FN´s udviklingsstrategi for 1980´erne, der bl.a. har opstillet en målsætning om en 4% årlig stigning i landbrugsproduktionen i u-landene. Realiseringen af denne målsætning, der vil forudsætte en forøgelse af ressourcerne til landbrugs- og fødevaresektoren, bør støttes konkret fra dansk side ved maksimal overførsel på det danske u-landsbudget af bistandsmidler til dette formål.

2. Der kan som et konkret udgangspunkt peges på den af Verdensfødevarerådet foreslåede fødevareplanlægning (Food Sector Strategy). 32 lande har anmoet om at få udarbejdet sådanne planer, og Danmark har tilbudt at finansiere udarbejdelsen af en plan for Tanzania. Fra dansk side bør man generelt støtte dette initiativ, ligesom den bilaterale danske landbrugsbistand fremover bør organiseres på grundlag af sådanne planer. Gennem disse planer kan opnås et grundlag for udvælgelse af projekter, der indgår i en bredere sammenhæng med sigte på en løsning af fødevareproblemerne. På den anden side må det ikke udelukkes, at mindre projekter uden sammenhæng med en overordnet planlægning kan være af stor værdi for de lokale samfunds udvikling.

3. Selv om direkte fødevarehjælp fra i-landene hverken på kort eller langt sigt kan løse u-landenes ernæringsproblemer, må fødevarebistanden prioriteres højt som en nødvendig del af udviklingsprojekter på talrige områder, fordi den er en forudsætning for, at projekterne kan få den tilsigtede effekt. Begrundelsen er den enkle, at fattige befolkninger må give det daglige brød prioritet, og at de først kan inddrages i tekniske og sociale udviklingsaktiviteter, når fødevarebehovet er rimeligt dækket. Dette har fra starten af Verdens-

fødevareprogrammet, WFP, været denne organisations grundsynspunkt. Og WFP udmærker sig ved en - forholdene taget i betragtning - vel fungerende administration, der har evnet i praksis at skabe en rationel sammenhæng mellem levnedsmiddelleverancer og udviklingsprojekter. Danmark bør derfor i WFP og FN gå stærkt ind for en forøgelse af WFP's aktiviteter og budget, og presse på for at få andre lande til at øge deres bidrag, samtidig med at Danmarks egne bidrag til WFP fortsat holdes på et højt niveau. Forsåvidt angår den fødevarehjælp, vi fra dansk side bidrager til gennem EF, må det være et dansk synspunkt og i u-landenes interesse, at så stor en del som mulig af denne fødevarehjælp udnyttes af Verdensfødevareprogrammet (WFP), hvilket ikke er tilfældet i dag.

4. Danmark yder et forholdsvis stort bidrag til UNDP. Det er organisationernes opfattelse, at en større del af UNDP-midlerne fremover bør kanaliseres ind i landbrugssektoren, herunder gennem øget bidrag via FAO. Det er i denne forbindelse vigtigt at sikre u-landenes fulde engagement i de UNDP-finansierede projekter. Også her bør konkrete sammenhængende fødevarestrategier i stigende grad danne rammen om aktiviteterne.

5. Der bør gøres en øget indsats for at få Danmark placeret i Lomé-konventionens nu stærkt udvidede bestræbelser for landbrugsudvikling. Fra dansk side bør vi medvirke til at udfylde denne traktats muligheder for ydelse af teknisk bistand på landbrugsområdet - bl.a. gennem løbende kontakt med det særlige center for landbrugsudvikling, som iflg. traktaten vil blive oprettet i Bryssel.

6. Det er landbrugsorganisationernes opfattelse, at man via u-landshjælpen også bør medvirke til oprettelse af landboorganisationer og producentgrupper i u-landene. Herigennem har man mulighed for at yde en indsats til oplysning og uddannelse af den almindelige befolkning, der kan stimulere deres engagement i den udvikling, der er livsnødvendig for dem. Landboorganisationer og producentgrupper er også et væsentligt grundlag for effektivt arbejdende og selvstyrende andelsforetagender.

7. Mulighederne for at anvende andels-samarbejdets principper og praksis i forbindelse med udvikling af landdistrikterne bør som hidtil tages i betragtning som et naturligt led i dansk bistandsarbejde. Dansk landbrugs store erfaringer på dette område, såvel når et gælder gode som dårlige resultater, vil ofte kunne være af praktisk værdi. Ikke mindst må fremhæves, at dansk andelsbevægelse bygger på selvhjælp og effektivitet, teknisk og økonomisk, og på medlemmernes selvstyre og aktive medvirken. Selv om man i u-landene ofte må begynde med initiativer fra oven, kan danske erfaringer udnyttes, både aktuelt i de praktiske administrative og ledelsesmæssige funktioner og for at lede udviklingen frem mod et egentligt medlemsstyre.

8. Landbrugsorganisationerne finder, at man ofte kan nå længere for færre penge ved at medvirke til, at de pågældende landbrugs eksisterende metoder forbedres fremfor iværksættelse af nye højtekniske metoder. Forholdet er givetvis det, at landbrug, hvor det end findes i verden, er et resultat af landbefolkningens tilpasning til og samarbejde med den natur, der omgiver dem. Derfor er strategien om først at søge fundamentale behov dækket givetvis rigtig, hvis man vel og mærke tager i betragtning, at dette må gælde både produktions- og levevilkår. Den kortsigtede u-landsbistand skal gennem humanitær fødevarebistand afhjælpe de meget dårlige levevilkår for de fattigste befolkningsgrupper, hvorimod den langsigtede udviklingsstrategi mere skal orienteres i retning af at få etableret et funktionsdygtigt produktionsapparat, der skal hjælpe det enkelte land til på egen hånd at kunne videreføre en positiv udvikling.

9. Landbrugsorganisationerne finder, at de skridt, der fra DANIDA's side er taget i retning af øget samarbejde med organisationer og virksomheder om udsendelse af eksperter er overordentligt værdifulde. Landbrugsorganisationerne vil i videst muligt omfang være DANIDA behjælpelig med at finde egnede eksperter til udsendelse i forbindelse med projekter.

10. I landbrugsorganisationerne finder man det naturligt, at organisationerne og tilknyttede virksomheder selv yder en konkret indsats.

    Der kan herunder peges på følgende muligheder:

    A. De agrotekniske selskaber kan i samarbejde med DANIDA yde en betydelig indsats ved planlægning og opfølgning af bilaterale projekter.

    B. En udbygning af det nordiske samarbejde i forlængelse af de i Nordens Bondeorganisationers Centralråd (NBC) vedtagne retningslinier, der bl.a. går ud på følgende:

    - at en større del af bistandsmidlerne skal gå til landbrugssektoren.

    - at arbejde for etablering af kooperative virksomheder.

    - at medvirke til lettere overførsel af know-how og tekniske hjælpemidler.

    - at lette mulighederne for udsendelse af eksperter fra organisationerne.

    - at udbygge landbrugsorganisationernes information af egne medlemmer om u-landsspørgsmål.

    C. Udvikling af særlige varer egnede til fødevarehjælp.

Da landbrugsorganisationerne desværre ikke er repræsenteret i Udvalget, finder man det rigtigt, at nærværende redegørelse vedlægges Udvalgets betænkning.

Landbrugsrådet e.b.	Danske Landboforeninger e.b.	Danske Husmandsforeninger e.b.	Andelsudvalget e.b.
K. Ejler-	J. Skovbæk	J. Pedersen	H.Hasle Nielsen

Kopi: Departementchef H.J. Kristensen, Landbrugsministeriet.
Direktør Ove Munch, Industrirådet.

LANDSORGANISATIONEN
I DANMARK

Rosenørns Allé 12

Telefon 01 - 353541

Telex 16170-LO DK

Telegramadresse: Fagforbund

Girokonto 6000533

Journal nr. TN/JS/ba
(Bedes anført i al korrespondance med LO vedrørende denne sag)

Deres ref.

1970 København V, 2. sept. 198

Udvalget vedr. dansk
bistandspolitik
DANIDA
Asiatisk Plads 2
1448 K.-

INDLEDNING

Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik har den 27. april rettet en henvendelse (j.nr. 104 Dan. 1/6 h) til Landsorganisationen i Danmark, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Det kooperative Fællesforbund, Arbejderbevægelsens Solidaritetsfond samt Arbejderbevægelsens U-landsudvalg og udbedt sig kommentarer til brug for udvalgets arbejde.

De ovennævnte organisationer, der repræsenterer arbejderbevægelsen, har fundet det betimeligt at fremsende vedlagte fælles besvarelse. Det har været af vigtighed for arbejderbevægelsens organisationer kort og forhåbentligt præcist at fremhæve områder af speciel interesse. Vi har således ikke ønsket at kommentere alle områder under dansk bistandspolitik, men at forbeholde vore kommentarer netop de områder, der har særlig interesse for arbejderbevægelsen.

En positiv holdning til en ny økonomisk verdensorden

Tankerne bag u-landenes krav om en ny økonomisk verdensorden (NØV), som første gang blev formuleret i 1974, er udsprunget af den udvikling og de erfaringer, u-landene havde oplevet og indhøstet i det foregående årti.

Fælles for den meget sammensatte gruppe af u-lande var og er fattigdom, sygdom, underernæring, mangel på beskæftigelse, uddannelse og investeringer og et behov for at komme ud af underudviklingens cirkel.

Samtidig spiller produktionen af råvarer oftest en helt afgørende rolle for deres økonomi og eksport. Da 75-80% af u-landenes eksport består af råvarer, er det klart, at ændringer i råvarepriserne har en markant betydning for u-landene.

Erfaringerne fra FN's første udviklingstiår stod ikke mål med forventningerne. Målene blev ikke nået, og utilfredsheden med den hidtidige udviklingsstrategi blev stadig større.

Hertil kommer, at u-landene i begyndelsen af 70'erne oplevede et kraftigt forringet bytteforhold samt voldsomme udsving i råvarepriserne, en faldende andel af verdenshandelen, som sammen med dollarens faldende internationale værdi medførte meget store økonomiske problemer for u-landene, specielt i de meget fattige lande.

Endelig skal nævnes, at den økonomiske krise, som brød ud i 1973/74, medførte, at de ikke-olieproducerende u-lande blev meget hårdt ramt. Dels på grund af et forringet bytteforhold, dels øgede betalingsbalanceproblemer og heraf øgede problemer med hensyn til en stærkt stigende gæld og øgede rente- og afdragsforpligtelser.

Problemernes omfang, den manglende udvikling, den stigende afhængighed af de rige lande (eksempel: lån/bistand) og de af de rige lande dominerede internationale organer, medførte, at u-landene i stigende grad rettede kritikken mod de internationale økonomiske spilleregler, d.v.s. den "gamle" økonomiske verdensorden, som blev etableret i årene umiddelbart før og efter krigens afslutning. Som bekendt havde u-landene ingen indflydelse på udformningen af den "gamle" økonomiske verdensorden, da de fleste u-lande på daværende tidspunkt endnu var kolonier.

U-landenes krav om en ny økonomisk verdensorden er således et forsøg på at ændre den gamle orden for herigennem at opnå et bedre grundlag for økonomisk udvikling og en mere retfærdig fordeling af ressourcerne.

Hovedindholdet i den ny økonomiske verdensorden - selvom de enkelte delkrav ikke er lige præcist formuleret - er:

- Forbedringer af vilkårene for handel med råvarer med dannelsen af et integreret råvareprogram, d.v.s. et program, der skal fastlægge retningslinjer for, hvordan priserne kan stabiliseres gennem internationale aftaler. Der skal etableres stødpudelagre og en fælles råvarefond. Råvareprogrammet skal medvirke til at forbedre u-landenes bytteforhold overfor i-landene.
- Industrialisering af u-landene ved bl.a. tilpasning i i-landene, men også ved øget samarbejde mellem u-landene. I-landenes handelsrestriktioner overfor u-landenes industrieksport skal fjernes.
- International kontrol med de multinationale selskabers aktiviteter i form af en codeks til bl.a. regulering af hjemtagelse af de multinationales profit.
- En international codeks for overførsel af teknologi, der svarer til u-landenes behov og betingelser og forhindrer misbrug fra industrilandenes side.
- En generel lettelse af u-landenes gældsbyrde, som er steget meget kraftigt. Bedre lånebetingelser og slettelse af gælden for de mindst udviklede lande.
- Forøgelse og forbedring af u-landsbistanden. Bistandsoverførsler fra de rige lande skal betragtes som en ret. Statslån skal afbindes.
- U-landene skal have større indflydelse i de internationale organisationer, især i Den internationale Valutafond, som har været udsat for megen kritik på grund af dens meget konservative holdning i forbindelse med træk på Fonden. F.eks. stillede IMF nogle helt uantagelige krav til den økonomiske politik i forbindelse med ansøgning om træk fra Fonden fra f.eks. Tanzania og Jamaica.

Arbejderbevægelsen må ud fra sin solidariske grundholdning generelt stille sig positiv overfor u-landenes berettigede krav om en mere rimelig fordeling af de samlede ressourcer. Men også set ud fra de rige landes egen interesse vil et forbedret grundlag for økonomisk udvikling i u-landene medvirke til at mindske de økonomiske problemer i den industrialiserede verden.

Men denne udvikling, som vil være til fordel for både u- og i-lande, forudsætter et mere planlagt samarbejde mellem de rige og de fattige lande, hvor f.eks. de multinationale selskaber og de såkaldte "frizoner" reguleres gennem mellemstatslige aftaler. At det internationale kapitalmarked kommer ind under en eller anden form for international regulering, dels for at få kontrol med den internationale långivning og dermed mindske de multinationale bankers magt og indflydelse, og dels for at få bedre kontrol med de spekulative kapitalbevægelser.

Det betyder i realiteten, at spillerummet for markedsmekanismen vil blive mindsket.

Men det er naturligvis ikke ligegyldigt, hvordan udviklingen i u-landene skal foregå eller hvilke befolkningsgrupper, der vil få gavn af den.

Derfor er det et helt grundlæggende krav fra fagbevægelsen, at de fundamentale fagforeningsrettigheder sikres i u-landene. Det betyder "kun", at de forskellige lande skal leve op til de internationale konventioner, som de selv har underskrevet.

I denne forbindelse vil den internationale fagbevægelses krav om indførelse af en socialklausul kunne blive aktuel.

Fra dansk side må der presses på for at få overholdt disse konventioner. I det mindste må det kræves, at danske virksomheder og institutioner, som etablerer sig i u-landene, overholder disse konventioner.

Specielt må det kræves, at IFU-Industrialiseringsfonden For udviklingslandene - og de danske virksomheder, der gør brug af de statslige investeringsgarantiordninger i henhold til Lov om international Udviklingssamarbejde §8 ikke kan deltage i projekter, hvis ikke disse fundamentale forhold er tilgodeset.

Den internationale økonomi er inde i en global omstrukturering af produktion. Denne udvikling stiller i sig selv store krav til dansk erhvervslivs tilpasningsevne til ændrede internationale vilkår. Men det stiller også store krav til en forsknings- og udredningsindsats om, i hvilken retning disse ændringer går i, og hvilken betydning den har for dansk erhvervsliv og for beskæftigelse.

Denne forsknings- og udredningsindsats på et så vitalt område er kun i yderst begrænset omfang tilgodeset i dag.

Hvis der i Danmark skal føres en aktiv erhvervspolitik, og det er fagbevægelsens krav, så er det helt nødvendigt at tilgodese forskningen , som retter sig mod industrialiseringstendenserne i u-landene og disse tendensers indvirkning på dansk erhvervsstruktur.

Fra faglig side er det endvidere et uomgængeligt krav, at det er nødvendigt at forsøge at belyse - ikke bare omstruktureringen internationalt, således som den foregår - den ny økonomiske verdensordens betydning for Danmark, hvis vi ønsker at deltage aktivt i denne udviklingsproces - og ikke blive taget på sengen, således som det er blevet en vane i Danmark.

Derfor må forsknings- og udredningsindsatsen, der retter sig mod u-landenes udviklingsproblemer og dens betydning for Danmark, styrkes.

Bistandspolitikken

I slutningen af 60'erne var Danmark endnu et af de vestlige industrilande, som ydede mindst i udviklingsbistand i forhold til bruttonationalproduktet. Til gengæld øgedes den danske udviklingsbistand i de følgende år så betydeligt, at Danmark i 1978 - som det fjerde vestlige industriland efter Sverige, Norge og Holland - nåede op på den af FN fastsatte målsætning på 0,7% af bruttonationalproduktet for industrilandenes statslige bistand inden udgangen af 1970'erne.

Andre vestlige industrilande, og det gælder desværre navnlig store velstående lande som USA, Forbundsrepublikken Tyskland og Japan, er endnu i 1980 et godt stykke fra at opfylde FN-målsætningen.

Danmark bør fortsat arbejde for, at alle industrilande - også østlandene, der hidtil har vist en næsten fuldstændig mangel på vilje på dette område - snarest opfylder FN-målsætningen.

Danmark bør også tilslutte sig en form for international udviklingsskat for at sikre, at den rige verden lever op til sine internationale solidaritetsforpligtelser. Kun en sådan international bindende forpligtelse vil give udviklingslandene den fornødne sikkerhed for omfanget af de industrialiserede landes udviklingsbistand.

De senere år har størstedelen af de industrialiserede lande imod FN-målsætningen kraftigt nedskåret deres udviklingsbistand. Dette gælder i særdeleshed nogle af de største industrinationer. Dette forhold er kraftigt medvirkende til at forstærke problemerne i udviklingslandene. Danmark, som fortsat er et af verdens rigeste lande, bør trods økonomiske og beskæftigelsesmæssige vanskeligheder, øge udviklingsbistanden til foreløbig 1% af bruttonationalproduktet.

Den multilaterale bistand tillægges stor betydning af udviklingslandene, fordi den ikke gives ud fra magtpolitiske eller erhvervsbetingede interesser. Samtidig har udviklingslandene betydelig indflydelse på den multilaterale bistands udformning og anvendelse gennem deres deltagelse i ikke mindst FN og dets særorganisationer.

Hertil kommer, at det er i Danmark og andre mindre landes klare interesse at styrke FN's rolle som formidler og koordinator af samarbejde mellem nationerne.

I den forbindelse skal det fremhæves, at den multilaterale bistands andel af de vestlige industrilandes samlede udviklingsbistand har været stærkt stigende i løbet af 1970'erne. Vi frygter, at denne gunstige udvikling svækkes gennem stormagternes kamp om den tredie verden, som bl.a. udføres med økonomiske midler for at vinde magt og indflydelse. Dette indebærer en svækkelse af FN.

For at modvirke disse tendenser er det vigtigt, at Danmark støtter FN bl.a. ved at fastholde princippet om en 50-50 fordeling af bistanden på bilateral og multilateral hjælp.

Et af udviklingslandenes store problemer i dag er den kraftigt forøgede gældsbyrde. At de udviklede lande medvirker til at nedskære denne byrde, er et af udviklingslandenes krav under en ny økonomisk verdensorden. Som Danmarks bidrag til i fremtiden at modvirke yderligere gældssættelse bør statslånene afskaffes som bistandsform og erstattes helt af gavebistand. For dette synspunkt taler endvidere de nuværende statslåns høje gaveelement.

Et af udviklingslandenes principielle angrebspunkter mod de industrialiserede landes bistand er dens bundne natur. Danmark bør arbejde for helt at afbinde bistanden, herunder også personalebistanden.

Det langsigtede mål for bistanden til udviklingslandene må derfor være et egentligt budgettilskud. Danmark bør overveje at benytte denne bistandsform overfor sine hoved modtagerlande.

For arbejderbevægelsen er det centrale ikke landevalget, herunder modtagerlandenes BNP, men sikkerhed for at bistanden er til gavn for de fattige befolkningsgrupper.

Det er væsentligt, at den kooperative tanke styrkes i u-landene og at det kooperative projektarbejde - i såvel byerne som i landdistrikterne - prioriteres højt.

Gennem kooperative projekter er der mulighed for effektivt at nå ud til brede dele af u-landenes befolkningsgrupper. Projekter, der er en kombination af uddannelse, såvel faglig/teknisk som kooperativ - og egentlig projektaktivitet, må i denne forbindelse have en særstilling.

Der har gennem en lang årrække været betydelig bistand til andelsprojekter, en bistand som altid har haft arbejderbevægelsens fulde støtte, og som vi gerne ser udvidet i det fremtidige udviklingsarbejde.

Det er her vigtigt at pege på, at u-landenes spirende faglige organisationer i stor udstrækning er interesseret i at bruge den kooperative model til løsning af en lang række af byernes befolkningers elementære behov.

Der bør derfor afsættes betydelige midler f.eks. via ILO til kooperative formål.

Den humanitære og uddannelsesmæssige bistand til undertrykte folk og folkegrupper i det sydlige Afrika bør øges ganske væsentligt. Den meget stramme administrative praksis (kun formidling via internationale organisationer og ikke direkte til befrielsesbevægelserne) bør afløses af direkte politisk anerkendelse af befrielsesbevægelserne

ved direkte statsligt samarbejde. Den politiske, sociale og økonomiske undertrykkelse, som rammer fagbevægelsen hårdt, har gennem de senere år taget et kraftigt opsving. Der bør derfor også findes mulighed for at yde en tilsvarende støtte til ofrene for undertrykkelse i Asien og Latinamerika.

Industrialiseringsfonden for Udviklingslandenes virksomhed

I henhold til § 9 i Lov om internationalt udviklingssamarbejde er der oprettet en selvejende institution benævnt: "Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene - IFU".

Formålet med denne fond er at medvirke til fremme af investeringer i u-landene i et samvirke med dansk erhvervsliv.

Retningslinierne for fondens virksomhed er fastlagt i et sæt vedtægter, som udenrigsministeren har godkendt.

Denne ret selvstændige stilling gør det naturligt at spørge, om den virksomhed, fonden bedriver, også er i overensstemmelse med det erklærede formål for Danmarks samarbejde med udviklingslandene, således som det er udtrykt i lovens formålsparagraf.

Det kan ikke accepteres, at fonden yder støtte til etablering i lande, herunder i såkaldte frizoner - investerings- og eksportfremmende zoner - hvor ILO's normer om organisationsfrihed ikke respekteres eller groft tilsidesættes.

I samme forbindelse kan det spørgsmål rejses, om nettoeffekten af en given investering er størst for u-landet, når man vurderer landets totale økonomiske og beskæftigelsesmæssige situation eller om nettoeffekten er til gavn for snævre erhvervsøkonomiske interesser.

En nøjere analyse af, hvorvidt fondens virksomhed og struktur er i overensstemmelse med de bistandspolitiske målsætninger og hvorfor fondens midler ikke fuldt ud benyttes, må gennemføres.

Det er arbejderbevægelsens opfattelse, at der parallelt med danske erhvervsinvesteringer må åbnes mulighed for at afsætte midler til fagbevægelsen i de pågældende lande til uddannelse af faglige tillidsrepræsentanter.

Bistandspolitik og erhvervsinteresser

Der har gennem de senere år været megen debat om dansk erhvervslivs stilling i forhold til samarbejdet med udviklingslandene. Vi ønsker at understrege, at dansk erhvervsliv principielt bør have samme vilkår som sine konkurrenter. Men dette bør i tilfælde af statssubsidier og statslige præferenceordninger ikke forveksles med udviklingsbistand. Det er af mange grunde uheldigt at sammenblande udviklingsbistand og erhvervsøkonomiske interesser. Vi støtter i stedet erhvervspolitiske ordninger og støtte til erhvervslivet i forhold til nye markeder, specielt i den tredie verden, udenfor den nuværende lov om dansk bistand til udviklingslandene, gerne koordineret og samlet i et nyt organ.

DANIDA's Oplysningsarbejde

I følge paragraf 10 i lov om internationalt udviklingssamarbejde kan der ydes statstilskud til oplysningsarbejde om udviklingssamarbejde.

For 1981 udgør bevillingen kr. 5,7 mio. Til oplysningsudvalgets møde den 3. oktober 1980 forelå der for året 1981 kvalificerede ansøgninger på ialt kr. 8,8 mio., det vil sige, at ansøgninger på tilsammen kr. 3,1 mio. ikke kunne imødekommes.

Det er oplysningsbevillingens formål at yde støtte til oplysningsarbejde, der "kan skabe, fastholde og uddybe befolkningens forståelse for Danmarks deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde".

Det oplysningsarbejde, der op gennem 70-erne er gennemført bl.a. i Arbejderbevægelsens u-landsudvalg, har levet op til dette formål.
Der er ingen tvivl om, at man gennem det systematiske arbejde har fået nye grupper i tale.

Ligeledes har DANIDA-tilskuddet skabt grundlaget for, at f.eks. arbejderbevægelsens egne organisationer selv har påtaget sig at finansiere u-landsaktiviteter.

En øget oplysningsbevilling skal ikke blot være i stand til at imødekomme flere ansøgninger, men også være i stand til at yde støtte til egentlig forsøgsvirksomhed, at fremme en egentlig formidling af den forskning, som bl.a. Center for Udviklingsforsknings medarbejdere gennemfører, samt endelig at kunne tilrettelægge studierejser for særlige målgrupper.

Det udviklingsarbejde, der bør støttes, bør i høj grad være et, det retter sig mod at udvikle materialer og undervisningsformer, og som tager sit udgangspunkt i lokalsamfundets forbindelser til og afhængighed af u-landenes leverancer af råvarer, af afsætningsmuligheder i u-landene, multinationale selskabers dominans i lokalsamfundet m.v.

At underudvikling hænger nøje sammen med undertrykkelse er vist alle enige om. Der skal derfor udtrykkes ønske om, at der i tilknytning til Apartheidbevillingen afsættes penge til et egentlig oplysningsarbejde om former for undertrykkelse og direkte krænkelser af menneskerettigheder - herunder også krænkelse af elementære faglige rettigheder, som umuliggør det for faglige organisationer at spille deres rolle i et udviklingsforløb.

Det erkendes idag, at der er en stigende gensidig afhængighed mellem u-lande og i-lande, som betyder, at u-landenes fremtidige udvikling er tæt knyttet til vores fremtidige udvikling.

Det er derfor ingen tilfældighed, at man internationalt taler om det mere dynamiske "Development Education - Udviklingsundervisning" fremfor blot at tale om u-landsoplysning.

Skal et fremtidigt oplysningsarbejde derfor tilrettelægges i overensstemmelse hermed, forudsætter det dels, at der afsættes flere midler til et oplysnings- og udviklingsarbejde og dels en anden administrationsform. Dette sidste er ikke en kritik af den nuværende administration, som nøje følger retningslinierne, men snarere et ønske om en mere smidig administrationsform, som muliggør aktuelle initiativer.
Med de nuværende regler skal man inden 15. august søge for aktiviteter i det kommende kalenderår.

Der skal i denne forbindelse peges på den bloktilskudsordning, som eksisterer både i Norge og Sverige, hvorefter organisationerne får et årligt tilskud til deres virksomhed, som de derefter planlægger ud fra.

For norsk og svensk arbejderbevægelse betyder det, at man har ret store beløb til rådighed, og derfor er i stand til at gennemføre aktiviteter både fra centralt hold og at yde støtte til lokale initiativer.

Det er erfaringen i begge lande, at denne form i høj grad har fremmet lokale initiativer, og derved muliggjort det at nå endnu længere ud i forhold til målgruppen: Arbejderbevægelsens medlemmer.

Afslutning

Som det så overbevisende er dokumenteret af Brandt-rapporten og utallige andre steder, vil vi også afslutningsvis fremhæve den nære sammenhæng mellem rustningsudgifter og udviklingsbistand.
Svimlende beløb anvendes på oprustning og militarisering (anslået til 500 mia. US $ om året) samtidig med, at de rige lande nedskærer deres udviklingsbistand. Vi støtter fuldt og helt anbefalingerne i Brandt-rapporten også på dette område. "Oprustning gør ikke verden sikrere, blot fattigere", har Brandt udtalt. Det er vor overbevisning, at udviklingsbistand både vil gøre verden rigere og sikrere.

Mellemfolkeligt Samvirke

(Danish Association for International Co-operation)

NOTAT VEDR.

DANSK BISTANDSPOLITIK

I. Indledning

I en skrivelse af 27. april 1981 har udvalget vedr. dansk bistandspolitik anmodet Mellemfolkeligt Samvirke om at fremkomme med sådanne synspunkter om bistandssamarbejdet med udviklingslandene, som organisationen finder bør indgå i udvalgets arbejde. Som følge af, at udvalget først og fremmest er interesseret i, at MS udtaler sig om de emner, hvor organisationen har egne erfaringer indenfor de senere år, har MS lagt særlig vægt på at redegøre for frivilligprogrammet og oplysningsarbejdet. Men i betragtning af, at MS siden 2. verdenskrig såvel i sin oplysningsvirksomhed som ved en praktisk indsats har beskæftiget sig med udviklingsproblemer, forekommer det os rimeligt samtidig at fremkomme med vore synspunkter vedr. bistandsarbejde og dansk u-landspolitik i almindelighed.

Hejrevej 38, 2400 København NV Tlf. (01) *10 60 00 Telegramadr.: MELLEMSAM Telex: 15928 MS DK Giro 8 08 70 08

II. Frivilligprogrammet

A. Målsætning

Frivilligprogrammet har siden dets start haft to mål. Dels det bistandsmæssige, hvorefter den frivillige støtter et udviklingslands bestræbelser på at opnå økonomisk udvikling, social udjævning og politisk uafhængighed. Dels det oplysningsmæssige, hvorefter den frivillige bidrager til det hjemlige oplysningsarbejde om udviklingslandene.

MS udsender frivillige til Kenya, Tanzania, Zambia, Botswana, Lesotho og forbereder udsendelse til Mocambique.

Sammenlignet med andre frivilligprogrammer arbejder MS således i forholdsvis få lande koncentreret i det østlige og sydlige Afrika og med forholdsvis mange frivillige i hvert land. MS har indtil 1979 kunnet udsende så mange kvalificerede frivillige, som man har kunnet rekruttere, hvorimod man i det tilgangsmæssigt gode år 198o ville kunne have sendt en del flere kvalificerede ud, end der var bevillinger til.

I den løbende vurdering af programmerne i de nuværende samarbejdslande og ved valg af nye samarbejdslande lægger MS vægt på, at udviklingen skal medføre større social udjævning, og på at kunne yde bistanden direkte til de fattigste. I jo højere grad regeringens egne bestræbelser ikke i praksis fører til en sådan udjævning desto vigtigere er det for MS at kunne arbejde med den direkte bistand til de underprivilegerede.

Gennem et opsøgende placeringsarbejde er det i stigende grad lykkedes at placere frivillige i landområderne, hvor fattigdommen er stor. Disse bestræbelser på at nå frem med bistanden til de dårligst stillede befolkningsgrupper i samarbejdslandene har vist sig lettest at føre ud i livet i lande som Kenya, Botswana og Lesotho. I deres udviklingsplaner understreger regeringerne i disse lande kraftigt behovet for at udvikle landområderne, uden at disse mål dog i praksis prioriteres højt. I sammenligning hermed er der i et land som Tanzania en stærkere styring af bistanden fra den lokale administrations side i overensstemmelse med regeringens planer. Derfor kan en større del af de frivillige her placeres i mere strukturerede stillinger, hvorigennem de både direkte og indirekte kan yde støtte til landets fattigste.

MS har lagt stor vægt på at frivilligprogrammet har den størst mulige berøringsflade med såvel det danske som det afrikanske samfund. Den brede kontakt til det danske samfund sikres ved at udsende frivillige med stor faglig spredning. Kontakten til det afrikanske samfund sikres gennem størst mulig geografisk spredning af de frivillige i de enkelte lande og størst mulig integration på deres arbejdspladser.

Dette har naturligvis både fordele og ulemper. Ved primært at arbejde i eksisterende afrikanske strukturer tvinges de frivillige til at finde løsninger, som passer til systemerne. Men de tvinges også ofte til at arbejde for institutioner, som ikke er indrettet på at bistå de befolkningsgrupper i Afrika, som har størst behov for bistand. Ved at arbejde på de eksisterende systemers betingelser, bliver de frivillige ofte ofre for de samme problemer, især af økonomisk og administrativ art, som hindrer arbejdspladserne i at fungere, som de skal. Dette har særligt kunnet mærkes i slutningen af 7o'erne, hvor den økonomiske nedtur i de fleste samarbejdslande har standset mange gode udviklingsprojekter, og hvor der ikke har været midler til transport, udstyr og andre forudsætninger for en effektiv indsats.

MS finder fortsat, at den høje grad af integration af de frivillige på deres arbejdspladser er nødvendig. Men det er i højere grad end tidligere nødvendigt, at organisationen selv går ind i arbejdet med at finde placeringer, hvor de frivillige får betingelser for et meningsfyldt arbejde, og at MS også i højere grad end tidligere kan supplere placeringer af de frivillige med støttemidler, der er nødvendige for at hjælpe de svagest stillede.

En sådan udvikling betyder imidlertid <u>større krav til programmet</u>. Administrationen skal have et solidt kendskab til de områder i udviklingslande, som fungerer dårligst. De frivillige skal være modne, velfungerende i uforudsete situationer, kunne instruere og ofte klare sig på såvel det officielle sprog som et lokalt sprog, ligesom der stilles stigende krav til administrative evner.

På baggrund af disse krav er det MS' opfattelse, at forudsætningen for et tidsvarende frivilligprogram er en omhyggelig udvælgelse og uddannelse af såvel de frivillige som af organisationens øvrige personale. MS ser det samtidig som en væsentlig forudsætning, at de frivillige har del i ansvaret for programmets lokale udformning, hvorved de får mulighed for at identificere sig med programmets og de frivilliges udvikling og funktion.

Under disse forudsætninger og med rimelige ressourcer til bearbejdning af de frivilliges erfaringer fra udsendelsen mener MS, at både bistands- og oplysningsmålene kan nås.

B. <u>Rekruttering og udvælgelse</u>

<u>Tilgangen</u> af kvalificerede ansøgere er i det store og hele tilfredsstillende, selv om der har været ret store udsving fra år til år. Inden for enkelte sektorer er situationen dog knapt så god, f.eks. er der stor mangel på faglærere eller håndværkere med instruktionserfaring, medens der er et stort udbud af lærere med geografi eller humanistiske fag, som ikke kan placeres medmindre de udover læreruddannelsen har en praktisk baggrund, f.eks. indenfor landbrug.

Antallet af ansøgere søges udnyttet effektivt gennem MS' <u>placeringsprocedure</u>, hvor en frivillig sjældent vurderes

i forhold til ét bestemt arbejde, men i forhold til de relevante placeringsmuligheder, som kendes på udvælgelsestidspunktet. Tilsvarende er der normalt flere kvalificerede ansøgere at vælge imellem, når et arbejde skal besættes, hvilket giver mulighed for en god sammenkædning af projekternes behov og de frivilliges faglige kvalifikationer og menneskelige egenskaber.

Gennem øget og forbedret annoncering og gennem stigende anvendelse af hjemvendte frivillige i information om programmet, kan tilgangen af kvalificerede ansøgere forbedres en del. Imidlertid er udviklingen på det danske arbejdsmarked et alvorligt problem for de fleste frivillige. Flere og flere vender tilbage til arbejdsløshed. Økonomiske forpligtelser i form af studiegæld og høje fagforeningskontingenter udgør så store problemer, at mange tøver med udsendelse under et program, der ikke kan tilbyde dem en løsning på disse problemer.

I alle samarbejdslande er der et stort behov for frivillige. Denne efterspørgsel må dog efter MS' opfattelse ikke medføre nogen slækkelse med hensyn til udvælgelsen. Den nuværende tendens går snarere i retning af en yderligere skærpelse af de i forvejen stramme udvælgelseskriterier til sikring af, at de udsendte har de faglige og menneskelige kvalifikationer, der er nødvendige i de vanskelige placeringer, hvor bistanden ydes direkte til de svagest stillede befolkningsgrupper.

C. Uddannelsen

En dansk faglig uddannelse er et godt udgangspunkt for at arbejde i u-lande, men uden en forståelse for de politiske, økonomiske, sociale og kulturelle betingelser, der gør sig gældende i værtslandet, vil den frivilliges arbejde miste betydning.

Efter hjemkomsten skal den frivillige bidrage med sin viden og erfaring til at skabe en større forståelse i den danske befolkning for den verden, vi lever i. Det er kendt, at u-landene ikke blot vil kunne udvikles ved personelbistand af tilstrækkelig stor størrelse. I langt højere grad er de globale handelspolitiske forhold afgørende for deres fremtidige muligheder.

Frivillige, der udsendes til swahili-talende områder får ialt 5 ugers kursus i swahili, kombineret med orientering om værtslandet. Frivillige til Botswana og Lesotho får 3 - 4 ugers koncentreret kursus, Frivillige til Zambia får kun landeorientering, fordi det har været vanskeligt at tilrettelægge en forsvarlig undervisning i f.eks. de zambianske lokalsprog. Hertil kommer MS-støtte til lokalsprogundervisning arrangeret af de frivillige selv.

Mange frivillige placeres i sundhedssektoren, landbruget, slumkvartererne og blandt kvinder. Disse frivilliges arbejde får en langt højere kvalitet, når lokalbefolkningens sprog kan bruges. Og her er den undervisning, som MS tilbyder, ikke tilstrækkelig.

Samtidig med lokalsprogundervisningen gives en indføring i generelle u-landsforhold, instruktionsteknik, tilpasset teknologi og i de enkelte landes forhold, herunder også i de kulturelle og sociale aspekter. Specielt skal det nævnes, at kvindens stilling i u-landene behandles. Projektbesøg og besøg i landsbyer gennemføres for at give den frivillige en indføring i og mulighed for at blive bekendt med de forhold og problemer, der vil være hans/hendes fremtidige arbejde. Det er MS'opfattelse, at de frivilliges indsats er meget nært knyttet til forståelsen for samarbejdspartnernes baggrund. Vi mener, at en yderligere forbedring af programmet især skal ske gennem uddannelsen.

D. Arbejdet

1) Projekter og placeringspolitik

Projektformuleringen og -forberedelsen foregår decentralt i samarbejde med lokale grupper, organisationer og myndigheder, ofte som et resultat af et opsøgende arbejde fra MS' landekontorer. Det er en meget arbejdskrævende, men erfaringsmæssigt også en meget vigtig fase i projekterne. Gennem dialogen med samarbejdslandets organisationer og myndigheder afprøves og defineres programmets grænser. Den gensidige respekt og forståelse for motiver og mål, der herved opbygges og udvikles mellem MS og samarbejdspartnerne er et bærende element i denne "pædagogiske" form for udviklingsbistand. De udeværende frivillige med deres særlige kendskab til lokale forhold bidrager også til formuleringen af nye projekter. Den demokratiske opbygning af frivilligprogrammet (med samarbejdsudvalg mellem de frivillige og landekontoret) har her været af stor betydning for de frivilliges mulighed for at medvirke i videreudviklingen af programmet og for deres motivation til at identificere sig med programmet i det hele taget.

Projektbeskrivelserne sammenholdes med udvælgelsens beskrivelse af de egnede ansøgere, Herved udnyttedes den faglige kunnen og engagementet hos alle ansøgerne bedst muligt. Fleksibiliteten i denne proces og også i de frivilliges placeringer efter udsendelsen (muligheden for forflyttelser) er efter MS' opfattelse medvirkende til at forebygge og undgå mange konflikter, der ellers ville være skadelige for alle parter i samarbejdet.

De fleste frivillige er placeret individuelt helt på linie med lokale og udenlandske kolleger. Som nævnt giver det en god kontaktflade og sandsynlighed for tilpassede problemløsninger, men det medfører også en (undertiden for) stor afhængighed af lokale strukturer og vilkår med det resultat, at arbejdet undertiden ikke kommer i gang eller hæmmes på grund af mangel på bolig, materialer, transport eller andre nødvendige forudsætninger.

Her har den beskedne finansielle opbakning (støttemidler), som MS har kunnet formidle vist sig at have betydning som et helt nødvendigt og meget effektivt redskab i bistandsarbejdet. MS har meget gode erfaringer med at lægge sagsbehandlingen af ansøgningerne om støttemidler ud til samarbejdsudvalgene i de enkelte lande. Ansøgninger får her en kompetent og hurtig behandling.

Det er nødvendigt at gå videre ad denne vej, hvis bistanden mere direkte skal komme de dårligst stillede befolkningsgrupper til gode. Støttemidlernes andel af programmets udgifter må øges. De udgør p.t. ca. 8% af nettoudgiften til de frivillige. Og MS må i højere grad end nu forpligte sig i forhold til de frivilliges projekter, f.eks. ved at sikre afløser for den frivillige, hjælpe med etablering af lokaler til projektet og fremskaffelse af nødvendigt udstyr. Programmet må tilrettelægges således at den frivillige får bedre muligheder for at klare de transportproblemer, som normalt er forbundet med arbejdet.

I en række tilfælde har MS formidlet kontakt mellem højt prioriterede projekter og kredse i Danmark, som er interesserede i at støtte disse. Erfaringerne er positive, idet der i forbindelse med en meget relevant bistand til schoolleaver projekter, kvindeprojekter og lign. er skabt direkte kontakt mellem kredse i Danmark og MS' partnere i Afrika. Det er nu besluttet, at ansøgninger om sådanne midler i lighed med ansøgninger om støttemidler skal behandles i samarbejdsudvalget i værtslandet for at opnå den størst mulige garanti for, at projektet er rimeligt forberedt.

2) Specielt om kvindeprojekter

Igennem de senere år er bistand til kvinder blevet opprioriteret i frivilligprogrammet. Gennem det opsøgende arbejde og de mange lokale kontakter, som frivilligprogrammet har skabt, har det været muligt at gøre en særlig indsats for kvinder. Der er tale om to hovedtyper af kvindeprojekter. Den første er de direkte kvindeprojekter, hvor kvinder er modtagergruppen. Man søger at forbedre kvindernes helbred, uddannelse, økonomi og arbejdsforhold. Indenfor denne type er kvindegruppekonsulenter, instruktører i ernæring, bogføring, tilpasset teknologi, hygiejne, tekstiler etc. Den anden er de indirekte kvindeprojekter, som har en socioøkonomisk forbedring af hele befolkningen for øje. Her er det vigtigt, at kvinderne inddrages og erkendes som en væsentlig del af mål- og samarbejdsgruppen. Inden for denne type hører de fleste frivilligprojekter, f.eks. slumforbedring, vandprojekter, sundhedsprojekter og undervisningsprojekter.

Frivilligprogrammets indsats i forbindelse med de indirekte kvindeprojekter ligger hovedsageligt i uddannelsen af de frivillige. Der lægges vægt på at understrege, at afrikanske kvinder oftest er hovedforsørgere, hvilket betyder, at familiernes samlede situation først bliver forbedret, når kvinderne inddrages og deres levevilkår forbedres. MS må dog erkende, at denne del af uddannelsen endnu ikke er tilfredsstillende.

Opprioriteringen af kvinder som målgruppe har medført, at ca. 5o frivillige er placeret i direkte kvindeprojekter. Fokuseringen på kvinders vilkår startede i slutningen af 6o'erne ved, at nogle frivillige i deres fritid deltog i kvindegrupper. Siden har dette arbejde udviklet sig til de placeringer, der findes i dag. Frivilligprogrammet har meget gode erfaringer med dette arbejde. Specielt kan nævnes 8 frivillige, som er placeret som konsulenter for flere kvindegrupper på distriktplan. I et projekt er det den 3'die frivillige i række af kvindegruppekonsulenter. Det er væsentligt at påpege, at det daglige arbejde i de enkelte grupper ledes af de lokale kvinder.

E. Informationsmålene

I målsætningen for frivilligprogrammet lægger MS vægt på, at opholdet og arbejdet i et u-land danner baggrund for et aktivt oplysningsarbejde i Danmark efter hjemkomsten. De frivillige skal i kraft af deres oplevelser og erfaringer være opinionsdannende overfor den danske befolkning og politikerne omkring forholdet mellem Danmark og den 3. verden.

Vi mener, at der er flere faktorer, som er medvirkende til, at de frivillige bedst muligt bliver i stand til at bearbejde deres u-landsophold til brug for et kvalificeret oplysningsarbejde.

Ved udvælgelsen lægges vægt på, at ansøgere har vist samfundsmæssigt engagement og har deltaget i organisatorisk arbejde.

På forberedelseskursus i Danmark og på Danish Volunteer Training Centre i Arusha indarbejdes oplysningsaspektet i undervisningen sammenkædet med holdningsbearbejdelse.

Under udsendelsen har den frivillige, ved at være sikret medindflydelse på placeringspolitikken gennem samarbejdsudvalg og det årlige seminar, store muligheder for at vurdere sit arbejde i en større sammenhæng og derved få et mere nuanceret billede af forholdene i landet.

Under det 2-dages velkommen hjem møde præsenteres den hjemvendte for en række organisationer, der udfører oplysnings- og solidaritetsarbejde i Danmark, ligesom aktive tidligere frivillige fortæller om deres oplysningsvirksomhed.

I en nylig afsluttet undersøgelse af hjemvendte frivilliges deltagelse i oplysningsarbejdet, påpeges der i konklusionen en sammenhæng mellem samfundsengagement før udsendelse og højt aktivitetsniveau efter hjemkomst. Mange frivillige oplever dog ved hjemkomsten en manglende kontakt med det danske samfund og har derfor en lang rodløs periode. I rapporten fremgår det, at der blandt de hjemvendte frivillige er et kraftigt ønske om et længerevarende, afsluttende kursus i Danmark, hvor erfaringer og oplevelser sættes i relation til forholdene i Danmark, og hvor der anvises praktiske metoder til anvendelse i oplysningsarbejdet.

F. Anbefalinger

1. Den overordnede struktur for frivilligprogrammets funktion d.v.s. samarbejdsaftalen mellem Danida og MS og regeringsaftaler med de respektive samarbejdslande, giver mulighed for et program, som fungerer rimeligt fleksibelt. Den private administration af programmet har gjort det relativt enkelt at tilpasse sig nye vilkår først og fremmest i udviklingslandene. Der er efter MS' opfattelse givet gode muligheder for, at MS kan udvikle sit eget program i et konstruktivt samarbejde med Danida, herunder lokalt i de enkelte samarbejdslande. Derfor anbefales der ikke væsentlige ændringer i denne struktur.

2. En række forhold, som hæmmer danskeres muligheder for at søge arbejde i u-landene bør løses. Først og fremmest bør den frivilliges arbejdsmæssige og sociale situation ved hjemkomsten forbedres. Der bør gives mulighed for orlov (indtil 4 år) ligesom arbejde i u-landene i arbejdsløshedslovgivningens forstand helt bør sidestilles med arbejde i Danmark.

Endelig bør det sikres, at frivillige med stor studiegæld og højt fagforeningskontingent ikke af den grund hindres i at lade sig udsende.

3. Øget bevilling til undervisning af de frivillige i lokalsprog er nødvendig for at frivilligprogrammet kan nå længere ud med bistanden.

4. Undersøgelser af u-landsbistandens virkninger har vist, at mange udviklingsprojekter på trods af ønsket om, at de skal hjælpe de underprivilegerede forværrer situationen for de kvinder, som berøres af projekterne. En høj bevidsthed om bistandens virkning for kvinder er derfor et afgørende element i uddannelsen af enhver bistandsarbejder.

5. For at sikre at bistanden forbedres i forhold til de underprivilegerede og herunder kvinderne bør der afsættes flere midler til forundersøgelser.

6. MS bør kunne yde tilskud til frivilliges uddannelse i instruktionsteknik, da de fleste kommer ud for at skulle oplære andre.

7. Udover de mere traditionelle frivillig-placeringer ser MS et behov for at udvikle programmet således, at det i højere grad kan arbejde i de ofte uformelle og ustrukturerede områder, hvor bistanden kan komme de dårligst stillede befolkningsgrupper til gode. Dette kunne f.eks. være:

a. Mulighed for at placere kvalificeret personale (evt. frivillige på deres anden kontraktperiode) i de lokale organisationer, MS arbejder sammen med i Afrika, for at styrke deres administration.

b. Brug af konsulenter til forberedelse af arbejdet inden for nye sektorer.

c. Samarbejde med Danida (evt. andre bistandsorganisationer) om "mikro-projekter", hvor de frivillige kanaliserer midler til f.eks. værksted, bolig eller løn til counterpart til højt prioriterede projekter.

Hvis Danida stillede en pulje af sådanne mikroprojektmidler til rådighed ved ambassaderne i samarbejdslandene ville et hurtigt og smidigt bevillingssystem til stadighed kunne opretholdes.

d. Øgning af støttemidlerne generelt.

8. Informationsmålene bliver ikke tilstrækkeligt tilgodeset i den nuværende administration af frivilligprogrammet. Der er behov for et kursus (2-4 uger) efter hjemkomsten til Danmark, hvor de frivillige får hjælp og tid til at systematisere og bearbejde deres u-landserfaringer og sætte dem i relation til forholdene i i-landene samt evt. får mulighed for at udarbejde informationsmateriale.

III. De private organisationers bistandsarbejde

Den bistandspolitiske målsætning, som har de fattigste i de fattigste lande som målgruppe har bred tilslutning i den danske befolkning. Imidlertid er det en målsætning, der er vanskelig at realisere, ikke mindst når det drejer sig om statslig bistand, der formidles gennem de officielle kanaler. Meget tyder på, at private organisationer har særlige muligheder på dette område. Adskillige danske organisationer har en mangeårig erfaring i arbejdet blandt de svagest stillede befolkningsgrupper i u-landene. Der tænkes her ikke alene på det frivilligprogram, som MS siden 1963 har administreret, men også på den indsats, som er gjort af andre private organisationer som WUS, Svalerne, U-landshjælp fra Folk til Folk, IMCC, Folkekirkens Nødhjælp og andre kirkelige organisationer gennem udsendelse af bistandspersonel.

MS finder, at der på grundlag af de positive erfaringer, der er gjort med danske organisationers indsats i u-landene, er grund til at lade en større del af den danske bistand formidle gennem disse organisationer. MS har tidligere - bl.a. i Rådet for Internationalt Udviklingssamarbejde - argumenteret for, at de private organisationer kommer til at spille en større rolle i dansk u-landsarbejde. Disse argumenter hviler naturligvis i første række på vore erfaringer fra frivilligprogrammet, men er uden tvivl også gældende, når det drejer sig om de nævnte organisationers virksomhed.

For så vidt angår frivilligprogrammet tør vi påstå, at dette program har en rimelig bistandseffekt. Det er i stigende grad lykkedes at komme i kontakt med de ringest stillede befolkningsgrupper i samarbejdslandene, herunder også med de lokale kvindegrupper.

I lyset af den kritik, der har været fremsat overfor den officielle bistand, kan det anføres, at der kun er begrænset risiko for, at den udviklingshjælp, der formidles gennem de private danske organisationer, går i de "forkerte lommer".

Der er betydelig interesse for danske frivillige i modtagerlandene, hvilket bekræftes af de mange anmodninger, der indløber til MS' landekontorer. Der har i de seneste år været god søgning til programmet, så god at flere frivillige kunne være udsendt i 198o, hvis bevillingerne havde været store nok.

Frivilligprogrammet dækker et meget stort antal faggrupper, og de frivillige rekrutteres fra brede befolkningsgrupper. Det drejer sig her om en form for u-landsbistand, der vurderes meget positivt i den danske offentlighed.

De folk, som de private organisationer udsender, vil som regel være velforberedte og særligt motiverede for arbejdet. Deres indsats er respekteret og påskønnet i modtagerlandene, og man bør ikke undervurdere den goodwill, der herved skabes for Danmark i disse lande.

De private organisationers virksomhed er en relativt billig form for personel bistand, der kan medvirke til at strække de danske bistandsmidler.

Efter hjemkomsten medvirker de frivillige såvel i hjemmet som på arbejdspladsen til at udbrede forståelsen for samarbejdet med u-landene. Adskillige yder en aktiv indsats i oplysningsarbejdet om u-landsforhold.

Det er ud fra disse betragtninger, at MS fortsat går ind for en udvidet støtte til de private organisationer, der deltager i bistandsarbejdet. Det bør dog tilføjes, at en evt. øget anvendelse af de private organisationer i bistandsarbejdet ikke bør medføre en slækkelse af kravene til det udsendte personales kvalitet og uddannelse eller til den bistandsmæssige effektivitet.

IV Oplysningsarbejdet om udviklingsspørgsmål

A. Lovens bestemmelser om oplysningsarbejdet

Lov om internationalt udviklingssamarbejde udtrykker sig kort og klart om det oplysningsarbejde, som udenrigsministeren kan iværksætte eller yde statsstøtte til: Opgaven er at udbrede kendskabet til og forståelse for 1) udviklingslandenes problemer og for 2) betydningen af dansk deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde.

Disse to opgaver er ligestillede i lovteksten. Samtidig er de opstillet i den rækkefølge, som giver sig af deres logiske sammenhæng: kun gennem en indsats for punkt 1) vil en indsats for punkt 2) kunne lykkes. Dette viser sig også i selve formuleringen af punkt 2). Der tales her om, at der skal udbredes kendskab til og forståelse for betydningen af dansk deltagelse i det internationale udviklingssam-

arbejde. Derimod gøres det ikke til et formål i sig selv at oplyse om dansk deltagelse i dette arbejde. Også på denne måde peges der således frem imod en oplysning, der koncentrerer sig om selve udviklingsproblematikken og samarbejdet om problemernes løsning.

Endelig bør det understreges, at nøgleordet ikke er bistandsarbejdet, men det internationale udviklingssamarbejde, altså en større helhed.

Efter MS' opfattelse er oplysningsarbejdets hovedindhold hermed fastlagt på en klar og rigtig måde. Der kan være problemer vedrørende afgrænsningen, men herom senere.

Afgørende for oplysningsarbejdet er at sikre dets frie og uafhængige rammer i overensstemmelse med dansk oplysningstradition.

B. Oplysningsarbejdets voksende betydning

Der er i dag en udbredt forståelse for betydningen af et frit, alsidigt og handlingsrettet oplysningsarbejde om udviklingsproblemerne. Men der kan være grund til at understrege, at vigtigheden af dette oplysningsarbejde er voksende.

Dette skyldes flere forhold. Generelt må der peges på u-landenes fortsat meget vanskelige stilling - og for en række u-landes vedkommende endda en stadig forværret stilling. Dette gør i sig selv et omfattende oplysningsarbejde endnu mere betydningsfuldt end tidligere.

Hertil kommer en række specielle forhold i den nuværende udvikling. Her skal peges på de voksende energiproblemer og de øvrige ressource- og miljøproblemer, som i mange henseender og i stigende grad vil være fælles for i-lande og u-lande, men hvor virkningerne i langt højere grad rammer u-landene.

Endvidere skal nævnes den globale oprustning, som efterhånden lægger beslag på så omfattende intellektuelle, materielle og politiske ressourcer, at det samlede ressourceforbrug stærkt dominerer såvel de største i-landes som en lang række u-landes økonomiske og politiske formåen - og dermed stiller sig hindrende i vejen for overførsel af ressourcer i et omfang, som kunne få nogen virkelig betydning for en udvikling af de svageste regioner i verden.

Frem for alt skal der peges på den stigende betydning af et oplysningsarbejde, der belyser de mangeartede og samlede relationer mellem u- og i-lande på såvel de økonomiske og politiske som de kulturelle områder. Forståelsen af vores egen virkelighed er her fundamentalt afhængig af en forståelse af u-landenes stilling i verdenssamfundet.

I denne sammenhæng er der grund til specielt at pege på u-landenes krav og forventninger om opbygningen af nye økonomiske ordninger mellem i- og u-lande inden for produktion, handel, långivning, teknologioverførsel, nyhedsformidling m.v. De problemer, som i-landene i denne forbindelse kan komme til at stå overfor med hensyn til omstilling på en række økonomiske og beskæftigelsesmæssige områder, er så store, at de kun vil kunne løses i sammenhæng med et meget bredt og dybtgående oplysningsarbejde om alle disse spørgsmål.

Af stor betydning for oplysningsarbejdet er gennemførelsen af en grundig og alsidig forskningsindsats på udviklingsområdet.

På grund af det store behov for et mere udbredt og dækkende oplysningsarbejde om udviklingsproblemerne er der grund til at overveje fremgangsmåder til en styrkelse af undervisningen i udviklingsspørgsmål inden for skole- og uddannelsessektorerne.

Som grundlag for en sådan styrkelse er der behov for en nøje undersøgelse af det nuværende omfang af denne undervisning. En sådan undersøgelse skal derfor anbefales gennemført.

C. Oplysningsbevillingens størrelse

Oplysningsbevillingen udgør i dag godt 5 mill. kr. pr. år eller ca. 2 promille af det beløb, Danmark anvender til bistand. Går man lo år tilbage i tiden, udgjorde den næsten det dobbelte, nemlig 3,6 promille. Det vil sige, at ikke alene er oplysningsbevillingen meget lille, målt i forhold til bistandsindsatsen, men den er tilmed stærkt dalende set i netop dette forhold.

Det er endvidere bemærkelsesværdigt, at den danske bevilling ligger på ca. halvdelen af den tilsvarende norske og på ca. 1/5 af den tilsvarende svenske bevilling.

Behovet for oplysning om udviklingsspørgsmålene må da også skønnes at være langt større, end hvad der kan imødekommes gennem den danske bevilling. De oplysende organisationer og foreninger mærker i deres daglige virke meget stærkt, hvilke behov, man står overfor. Det ses også deraf, at Danida i disse år må afslå en række fuldt kvalificerede ansøgninger på området.

Sammenfattende må det siges, at der med den nuværende bevilling ikke er mulighed for at trænge afgørende igennem i den danske befolkning. Børn, unge og voksne oversvømmes med påvirkninger fra film, videoprogrammer, ugeblade, seriehæfter osv., hvor det er mediernes kommercielle succes og ingenlunde spørgsmål som u-landenes alvorlige problemer, som bestemmer indhold og budskaber. Oplysningsbevillingen levner ikke midler til produktion af materialer eller til gennemførelse af andre aktivitetsformer, som på virkningsfuld vis kan danne et oplysningsmæssigt og holdningsmæssigt alternativ til denne malstrøm af massemedier.

På denne baggrund skal MS anbefale, at der gennemførs en meget væsentlig forøgelse af Danidas oplysningsbevilling, således at den kan komme i en bedre overensstemmelse med de opgaver, bevillingen skal bidrage til at løse.

D. Nogle afgrænsningsproblemer

Oplysningsbevillingen yder ikke tilskud til oplysning om underudviklings/udviklingsproblematik, som i særlig grad omhandler undertrykte folk og folkegrupper. Det betyder, at det er usikkert i hvilken grad, der kan gives tilskud til oplysning om f.eks. Sydafrikas store farvede befolkningsflertals situation og problematik - eller om Chiles, Bolivias og Guatemalas undertrykte og underudviklede befolkningers specielle forhold og problemer. Samme usikkerhed gælder de undertrykte og eksistenstruede indianerstammer i Brasilien eller andre tilsvarende 4. verdens-folks situation.

Underudvikling bør, også i de former, hvor den i særlig grad hænger sammen med undertrykkelse, kunne belyses. Ja, i virkeligheden er der her tale om nogle af de vigtigste udviklingsproblemer at oplyse om, al den stund forhold og problemer her ofte er allerhårdest og mest ydmygende - og derfor af størst betydning at gøre noget ved i forsøget på at nå frem til en solidarisk indsats ud over kloden.

MS skal derfor anbefale, at der ved en kommende revision af retningslinierne for anvendelse af oplysningsbevillingen gives en klar accept over for oplysningsvirksomhed på disse vigtige felter.

E. MS' nuværende oplysningsarbejde

Der skal her generelt henvises til organisationens seneste årsberetninger samt til arbejdsprogrammet for 1981-82.

Oplysningsvirksomheden sker gennem oplysningsafdelingens materialeproduktion, konsulenttjeneste og biblioteksvirksomhed samt gennem frivilligafdelingens, arbejdslejrafdelingens og medlemsarbejdets forskellige aktivitetsformer.

F. Målgrupperne er især følgende to:

1.Oplysningsformidlere i bred forstand, dvs. alle grupper af foreningsfolk, studiekredsledere, lærere, journalister, forfattere, radio-tv-folk m.v.

Disse formidlere søges nået såvel gennem en række oplysningsmaterialer, herunder tidsskriftet Kontakt, en række bogudgivelser, debatmaterialer m.v., samt gennem bibliotekets og konsulenttjenestens virksomhed. Biblioteket gennemfører en omfattende betjening af både enkeltbrugere og af folkebiblioteksektoren som sådan. Konsulenttjenesten arrangerer kurser og møder, og står til rådighed som rådgiver for organisationer, foreninger og skoler ved tilrettelægningen af oplysningsarrangementer for formidlere.

2. Børn, unge og voksne i bredeste forstand, altså den

endelig målgruppe. Denne gruppe søges nået først og fremmest gennem produktion af oplysningsmaterialer til brug i børne- og ungdomsskolerne og i mange andre dele af uddannelsessystemet, i studiekredse m.v. Her skal nævnes tidsskriftet Udkig samt en lang række undervisningsmaterialer såsom bøger, diasserier, aktivitetsmapper osv.

Endvidere skal der også med hensyn til disse grupper peges på konsulenttjenestens assistance til foreninger, skoler, organisationer samt peges på bibliotekets betjening af folkebibliotekssektoren.

Når det gælder den endelige målgruppe gennemfører MS-medlemsgrupper samt tidligere frivillige og arbejdslejrdeltagere en række oplysningsaktiviteter, spændende fra studiekredse til foredragsrækker, møder og udstillinger, altsammen arrangeret i de sociale sammenhænge, hvor de pågældende færdes til daglig.

C. Nogle særlige opgaver

MS-oplysningsafdelingen deltager via konsulenttjenesten i forskellige former for samarbejde med en række andre private oplysningsorganisationer om udviklingen af særlige oplysningsaktiviteter. Her skal nævnes det såkaldte NØV-samarbejde, hvis formål er at skabe kendskab til og forståelse for u-landenes krav om forbedrede økonomiske samarbejdsrelationer over for i-landene. Endvidere skal nævnes det særlige oplysningsarbejde om udviklingen i det sydlige Afrika, samt senest opbygningen af et Tredje Verdens Pressebureau i Danmark.

Endelig skal det nævnes, at MS igennem en længere årrække har set det som sin opgave at oplyse om minoritetsgruppers vilkår i Danmark. Der er med støtte fra tipsmidlerne og i tilknytning til MS-biblioteket i de seneste år opbygget en Dokumentationscentral for Indvandrerlitteratur.

H. Nye målgrupper

Spørgsmålet om inddragelse af nye målgrupper vil, sådan som MS' aktiviteter er tilrettelagt, i væsentlig grad være et spørgsmål om intensivering og udbygning af det nuværende arbejde.

Såvel materialeproduktionen som biblioteket og konsulenttjenesten vil gennem en forøgelse af de til rådighed værende økonomiske midler kunne gennemføre et arbejde, som vil kunne nå væsentligt længere ud. Der vil i så fald kunne produceres mere og bedre tilrettelagt oplysnings- og debatmateriale. Der vil gennem en mere omfattende konsulenttjeneste kunne ydes assistance til langt større grupper af faglige og andre organisationer i deres bestræbelser på indenfor egne rammer at gennemføre et oplysningsarbejde. Og biblioteket vil kunne udbygge den service over for såvel enkeltbrugere som folkebibliotekerne, som der er et stadigt stigende behov for.

Som eksempler på de foreliggende muligheder skal nævnes:

Opbygningen af et nærmere samarbejde med de store faglige organisationer - hvoraf flere er kollektive medlemmer af MS - om kurser, møder og udstillinger m.v. og om udgivelse af oplysningsmaterialer tilpasset de pågældende organisationers materialebehov.

Samarbejde med Danmarks Radios undervisningsafdeling om tilrettelæggelse af radio- og tv-programmer og videobånd om undervisningsspørgsmål.

Endvidere kan der med inspiration fra oplysningsarbejdet i vore nabolande nævnes behovet for udgivelse af et let-tilgængeligt, billigt børneblad i stort oplag om u-lande og udviklingsspørgsmål. I Holland udgives et sådant blad, SAMSAM, beregnet for børn på 3.-6. klassetrin. Det udsendes i et oplag på flere hundrede tusinde til alle børneskoler, og det spiller derved en væsentlig rolle i et virkeligt bredt oplysningsarbejde om udviklingsproblemerne.

Sammenfattende skal det siges, at MS i lighed med andre private organisationer med større økonomiske ressourcer til rådighed i langt stærkere grad vil kunne bidrage til - over for såvel hidtidige som nye målgrupper - at yde den oplysningsindsats, hvis betydning er understreget i det foregående.

V. Bistandspolitik i almindelighed

A. Bistandens omfang og fordeling

Mellemfolkeligt Samvirke modtog med glæde meddelelsen om, at den danske udviklingsbistand ville stige fra 1981 til 1982 med det sigte over en årrække at nå op på 1% af BNP. I en tid, hvor de fattigere udviklingslande står overfor større vanskeligheder end nogensinde på grund af tørke og stigende oliepriser, ville det have forekommet uanstændigt, at Danmark - et land med en af de højeste levestandarder i verden - fortsat ville fastfryse sin bistand.

Dansk bistand bør principielt gå til lande, hvis udviklingsplaner sigter mod en større social udjævning og hjælp til de svagest stillede befolkningsgrupper. Et tegn herpå vil være støtte til jordreformer og en fri fagbevægelse. Der bør foretages en nøje undersøgelse af et modtagerlands udviklingsstrategi såvel i teori som praksis, forinden en samarbejdsaftale indgås.

Der synes i adskillige tilfælde at være behov for en længere forberedelsesperiode af et bistandsprojekt for at sikre dets tilfredsstillende gennemførelse, og at bistanden når ud til de ønskede målgrupper. Der bør opstilles en række elementer, som skal medtages i alle forundersøgelser og evalueringer af projekter. Som eksempler kan nævnes hensyntagen til en allerede eksisterende lokal produktion eller kvindernes situation. Bistandsindsatsen

bør følges op af evaluering, men her må det erindres, at udviklingsarbejde er overordentlig tidskrævende. Et u-landsprojekt vil som regel først med rimelighed kunne vurderes efter en længere årrække.

Det er vigtigt, at der løbende føres en debat om fordelingen af den danske bistand på forskellige bistandsformer. For at debatten kan have et solidt grundlag, er det ønskeligt, at der foretages grundig forskning om de forskellige bistandsformers effektivitet og specielt muligheden for at gavne u-landenes fattige. Det gælder ikke blot den bilaterale bistand, men også den multilaterale bistand, herunder den stigende del af bistanden, der kanaliseres gennem EF.

B. Den multilaterale bistand

Den minutiøse kritik og debat om den bilaterale bistand gør sig ikke gældende, når det drejer sig om Danmarks multilaterale bidrag til FN's og EF's programmer. Det er uheldigt, at de lovfæstede bistandsmålsætninger ikke hævdes af Danmark for denne del af bistanden.

Den multilaterale bistand bør følges op med tilsvarende kritisk årvågenhed, som den der bliver den bilaterale bistand til del. Der er behov for større åbenhed omkring denne del af bistanden. Danmarks bistandspolitik sløres af, at vort forhold til udviklingslandene i stigende grad varetages gennem EF. Danmark bør tage initiativ til en generel debat om EF's bistandsprogrammer.

C. Binding af dansk bistandshjælp

Det er rimeligt, at en velfunderet vurdering af forskellige bistandsformers effektivitet kan medføre en ændret fordeling af bistanden på de forskellige former. Det er derimod mindre rimeligt, at en sådan ændring sker på baggrund af et pres fra erhvervslivets side for at få indrettet bistanden til fordel for danske erhvervsinteresser. Hvis der skal ydes støtte til dansk erhvervsliv og herunder dets eksport til u-landene bør det ske ved særlige foranstaltninger, herunder konsulentbistand, og ikke gennem u-landshjælpen.

U-landene er interesserede i, at lån eller gaver ydes ubundne, således at modtagerlandene får mulighed for frit at vælge, om de vil købe udstyr lokalt eller i andre lande, herunder andre u-lande. Herved bliver de i stand til i højere grad at tilpasse deres indkøb til de teknologiske og beskæftigelsesmæssige forudsætninger i landet.

Den økonomiske krise i Danmark bør ikke medføre, at der sker en yderligere binding af bistanden til danske leverancer. Allerede i dag er Danmark et af de lande, der i størst omfang binder sin bistand, og derfor er der brug for en afbinding af bistanden og ikke for en yderligere binding af den.

D. Bistandsmidlerne bør gå til udviklingshjælp

Der kan fra de senere år nævnes eksempler på, at danske bistandsbevillinger har været anvendt til andet end udviklingsformål. Blandt andet til finansiering af modtagelse af flygtninge i Danmark. Det er udmærket, at Danmark er rede til at afhjælpe u-landenes flygtningeproblemer, men midlerne hertil bør ikke tages fra bevillingen til udviklingsbistand, da der herved lukkes op for en udvanding af bevillingens formål. Det samme kan siges om andre nødhjælpsforanstaltninger, der normalt kun opretholder status quo og ikke er udviklingsfremmende.

E. Forberedelse af bistandspersonale

Takket være en god forståelse hos Danida og de bevilgende myndigheder har MS gennem årene haft mulighed for at give de frivillige grundig forberedelse til deres arbejde i u-landene. Erfaringerne viser, at denne forberedelse normalt har været særdeles værdifuld for de frivillige og har lettet disses tilpasning til de nye og fremmedartede forhold. Det forekommer derfor rimeligt at rejse det spørgsmål, om ikke andre grupper af bistandspersonale, herunder eksperter, ville have fordel af en længere uddannelse. Ikke alene ville de pågældendes tilpasning i modtagerlandet blive yderligere lettet, men det er også af væsentlig betydning, at bistandspersonalet har et grundigt kendskab til u-landenes problemer og til formålet med dansk bistandspolitik.

VI. Dansk u-landspolitik

U-landsbistanden er kun en beskeden del af Danmarks forbindelser til u-landene. Disse består bl.a. i vores samhandel med u-landene, i danske virksomheders investeringer i u-landene, i den danske fagbevægelses samarbejde med fagbevægelsen i u-landene og i modtagelsen af flygtninge og fremmedarbejdere fra en række u-lande. Danmarks stillingtagen til u-landenes krav om ændrede strukturer indenfor den internationale handel, produktion og kreditgivning, til oprustningsspørgsmål, samt til racekrigen i det sydlige Afrika og andre internationale konflikter er også en vigtig del af vor u-landspolitik. Indenrigspolitisk gælder det også, at en lang række politiske afgørelser indenfor landbrug, industri, beskæftigelse, energi, miljø m.v. har betydning for vort forhold til u-landene.

Der er derfor meget ønskeligt, at en revision af dansk bistandspolitik sker i forbindelse med en samlet vurdering af dansk u-landspolitik.

Det bør tilstræbes, at Danmarks politik kommer til at hvile på solidaritet med u-landene og specielt med deres fattige befolkninger. Det må erkendes, at fattigdommen i u-landene skyldes lang tids såvel ydre som indre udbytning, og at fattigdommen ikke for alvor kan afskaffes uden at de økonomiske og politiske magtstrukturer ændres radikalt såvel i u-landene som i vore lande og på internationalt plan.

Derfor bør Danmarks u-landspolitik som hovedformål medvirke til at ændre disse magtstrukturer. De internationale magtstrukturer er i høj grad skabt og opretholdes af stormagterne, og det bør være Danmarks opgave i videst muligt omfang at føre en u-landspolitik, der er uafhængig af disse lande. Dette kan bl.a. ske ved, at Danmark samordner sin u-landspolitik med de nordiske lande og andre industrilande, eksempelvis Holland, der har den samme holdning som Danmark (the likeminded countries).

Den nuværende verdensorden er kendetegnet ved en lang række skævheder. Danmark bør støtte u-landenes bestræbelser for at rette op på skævhederne i det internationale system og fremme u-landenes selvstændighed. Dette omfatter bl.a. støtte til u-landenes krav om ændrede strukturer inden for international produktion, handel og kreditgivning og nyhedsformidling samt til bestræbelserne for at fremme u-landenes indbyrdes samarbejde. Det drejer sig bl.a. om støtte til u-landenes krav om bedre handelsbetingelser, f.eks. højere og mere stabile råvarepriser og afskaffelse af industrilandenes protektionisme overfor u-landenes eksport. Endvidere bør Danmark støtte u-landenes krav om større rådighed over deres egne naturressourcer, herunder en bedre kontrol med udenlandsk investering og teknologioverførsler. Endelig bør Danmark være forstående over for u-landenes kritik af institutioner som Den Internationale Valutafond, Verdensbanken og Gatt, der blev oprettet på et tidspunkt, da de vestlige stormagter havde en uanfægtet førerposition i verden, men som stadig domineres af disse stormagter. U-landene må sikres øget indflydelse i de internationale organisationer, der beskæftiger sig med bistands- og handelsmæssige forhold af betydning for deres udvikling.

De strukturændringer, som u-landene kræver, vil i de kommende årtier i stadig højere grad berøre de rige samfund. De vil ændre dem. Tekstil-og beklædningsindustrien har mærket konkurrrencen fra u-landenes spirende industrier. Protektionisme til fordel for vore egne produkter, vor egen industri, vore egne arbejdspladser er ofte det første uhensigtsmæssige svar på denne udfordring. Det er givet, at u-landenes krav om ny strukturer i den internationale økonomi og handel vil kunne betyde enorme ændringer af det danske samfund, Hvis vi ikke gør os udviklingen klar i sammenhæng med ønsket om udvikling i verdens fattige lande, mangler der den ene side af dansk bistandsarbejde.

Svaret er ikke en afvisning af u-landenes krav, men en hjælp til (også økonomisk) de nødvendige strukturændringer i Danmark. Dette arbejde kræver en betydelig og aktiv indsats såvel af politisk som oplysningsmæssig karakter.

Danmark bør spille en mere aktiv rolle for at bekæmpe oprustningen overalt i verden. Den er en alvorlig hindring for u-landenes udvikling, idet den medfører større fare for krige, binder både rige og fattige landes ressourcer til uproduktiv anvendelse og cementerer udviklingshæmmende magtstrukturer i u-landene.

I mange lande finder der så grov en økonomisk udbytning og politisk undertrykkelse sted, at befolkningen har rejst sig imod undertrykkerne i en væbnet kamp. I tilfælde af særlig grel undertrykkelse (f.eks. i det sydlige Afrika og visse latinamerikanske lande), hvor der findes en befrielsesbevægelse med klar folkelig opbakning, bør Danmark indskrænke sine forbindelser til landets officielle regering og i stedet støtte befrielsesbevægelsen.

Som det flere gange er fremhævet, er u-landsarbejdet forbundet med store vanskeligheder og megen usikkerhed. Det er nødvendigt, at der indsamles flest mulige oplysninger om forholdene i de lande, Danmark samarbejder med og om de internationale forhold, hvorunder dette samarbejde skal finde sted. For at sikre, at dansk u-landsindsats bliver så effektiv som muligt er der behov for en forskning med adgang til større bevillinger, end det er tilfældet i dag. En styrkelse af u-landsforskningen vil ikke alene være et vigtigt grundlag for oplysningsarbejdet her i landet, men vil have betydning bl.a. ved valg af nye samarbejdslande og i vurderingen af disse landes udviklingsstrategier.

På nuværende tidspunkt vides der meget lidt om konsekvenserne for Danmark af igangværende tendenser til en ny international arbejdsdeling, ligesom der endnu ikke er foretaget analyser af løsningsmuligheder og politiske veje. Der er derfor brug for en yderligere kulegravning af forholdet mellem Danmark og udviklingslandene og specielt af konsekvenserne for Danmark af u-landenes krav om nye økonomiske strukturer.

I dette notat er tidligere peget på, at såvel vor udenrigspolitik som mange indenrigspolitiske afgørelser har betydning for Danmarks forhold til u-landene. Den sammenhængende u-landspolitik, som det efter MS' mening er ønskeligt, at Danmark fører, vil derfor kræve en koordinering af de forskellige sektorer indenfor dansk politik i forhold til u-landene. Behovet for en sådan koordinering er allerede til stede i dag.

Fra arbejdsgruppen vedrørende MS' kvindepolitik

På baggrund af den holdning vedrørende bistand til kvinder i udviklingslandene, som de deltagende organisationer gav udtryk for på mødet om 'Dansk bistandspolitik' i Landstingssalen på Christiansborg den 2o. november 1981, opfordrer arbejdsgruppen vedrørende kvindepolitik, nedsat af Mellemfolkeligt Samvirkes styrelse, til at slutte op om følgende henstilling til Ole Bang-udvalget.

Nedennævnte organisationer foreslår, at der øremærkes et beløb af Danmarks officielle bistandsmidler til projekter, der især kommer udviklingslandenes kvinder til gode. Beløbet bør i en årrække udgøre en stadig stigende procentdel af de samlede bistandsmidler.

Denne særlige kvota bør modtagerlandene orienteres om, således at det indirekte bliver en opfordring til landenes regeringer om at planlægge udviklingsprojekter for kvinder. Der må samtidig afsættes mere personale i Danida specielt til at beskæftige sig med dette område.

Vi begrunder vores opfordring i en erkendelse af, at det tager lang tid at ændre den eksisterende struktur både i udviklingslandene og i Danmark. En sådan reservation af midler vil understrege, at Danmark prioriterer bistand til kvin der højt.

Dette vil kunne sammenlignes med vores hjemlige forhold, hvor et udvalg under undervisningsministeriet netop har fremsat forslag om en positiv særbehandling af kvinder i uddannelses- og jobsammenhæng i Danmark, fordi man erkender, at kvinder stadig bliver forfordelt. I dag er der i realiteten tale om en positiv særbehandling af mænd, som må opvejes via særlige foranstaltninger.

For u-landskvindernes vedkommende er misforholdet endnu mere iøjnefaldende. Trods stigende velvilje og pæne ord er der stadig meget få bistandsprojekter, der har kvinder som erklæret målgruppe. Endvidere viser undersøgelser samt tal fremlagt på FN's kvindekonference i 198o, at kvindernes vilkår generelt og forholdsmæssigt er blevet yderligere forværret de senere år.

For at modarbejde denne udvikling mener vi, der er behov for endnu mere opmærksomhed overfor denne gruppe, og at positiv særbehandling vil være nødvendig i en periode fremover. I forlængelse heraf skal det understreges, at kvindeprojekter kræver en særlig opsøgende indsats baseret på grundigt kendskab til de lokale kvinders livsbetingelser.

Samtidig benytter vi lejligheden til at gentage, at det er påkrævet, at der for samtlige bistandsprojekter tages hensyn til konsekvenserne af bistanden for hele befolkningen, specielt må man være opmærksom på, at levevilkårene for kvinder og børn ikke forringes.

Miljøministeriet
Departementet - 6. kontor.
Slotsholmsgade 12 · 1216 København K
Telefon (01) 12 76 88

Den 17. august 1981
J.nr. D 81-805-2
EL/ab

Miljøministeriets synspunkter om bistandssamarbejdet med udviklingslandene.

Indledning:

De fleste lande i den tredie verden står overfor tre store udfordringer, der er nøje indbyrdes sammenhængende: De har alle en meget stor befolkningstilvækst (2-4% p.a.), de har alle vanskeligt ved at dyrke tilstrækkeligt med fødevarer og de har alle svært ved at dække deres behov for energi.

Befolkningstilvæksten betyder først og fremmest, at der hvert år må produceres flere fødevarer og skaffes mere brændsel blot for at undgå at levestandarden skal falde.

Produktionen af fødevarer og brændsel har afgørende indflydelse på økosystemernes tilstand. Økosystemernes tilstand har samtidig afgørende indflydelse på mulighederne for forøget produktion af bl.a. fødevarer og brændsel.

Eksempler på disse sammenhænge er talrige:

Et eksempel er fældning af skovklædte arealer for at give brændsel og agerjord. Det forværrer energikrisen, fordi den naturlige vedproduktion mindskes. Hertil kommer virkningen på det omkringliggende landskab:

Skove ligger ofte på skrånende terræn eller bjergsider, hvor de holder på jorden, idet regnvandets afløbshastighed nedsættes af trævæksten. Jorden opsuger herved en større mængde nedbør med en formindskelse af erosionen til følge. Når skovene forsvinder, får regnen næsten frit løb fra skrånende terræner, og resultatet bliver som oftest omfattende jorderosion og oversvømmelser på de lavere liggende arealer.

Et andet eksempel er opdyrkning af marginale, halvtørre områder, der tidligere anvendtes til kvæggræsning. I sådanne områder kræves der særligt skånsomme dyrkningsformer for at undgå omfattende erosion. Opdyrkningen tvinger samtidig kvægbrugerne ud i endnu tørrere områder, hvor det voksende antal dyr vil nedslide og bortæde den sparsomme vegetation, hvilket atter fører til erosion og ørkendannelse.

Hidtidige arbejde med miljøproblemer i u- og i-landene:

I slutningen af 1960-erne og begyndelsen af 1970-erne foregik der først og fremmest i de industrialiserede lande en intensiv debat om miljøproblemer.

Dette resulterede i, at der i disse lande oprettedes organer både centralt og lokalt/regionalt til varetagelse af miljøbeskyttelsesopgaver. Siden er der i de industrialiserede lande gennemført en række nationale miljøbeskyttelsesforanstaltninger, ligesom der gennem samarbejde i bl.a. EF, OECD og ECE er gennemført en række fælles miljøbeskyttelsesforanstaltninger.

I hovedparten af u-landene så man med nogen skepsis på betydningen af at tage miljøproblemerne op. Dette kom bl.a. til udtryk i forbindelse med forberedelserne til FNs miljøkonference i Stockholm i 1972. Hovedsynspunktet var, at miljøbeskyttelseshensyn var en luksus man kunne tillade sig i de rige lande, medens de i udviklingslandene ville hæmme udviklingen.

Kun enkelte u-lande erkendte i deres bidrag til konferencen, at de havde miljøproblemer, og at disse var af en anden og måske alvorligere og mere dybtgående karakter end i-landenes.

Stockholm-konferencen mundede ud i vedtagelsen af en række rekommendationer og i dannelsen af UNEP, som siden har viet en voksende del af sine begrænsede ressourcer til løsning af miljøproblemer i u-lande og til belysning af samspillet mellem miljø og udvikling.

I 1977 afholdtes FNs ørkenkonference, hvor det blev slået fast, at ørkenspredning først og fremmest skyldes menneskelig aktivitet. Konferencen vedtog en omfattende aktionsplan for at vende udviklingen. Det har dog sidenhen kun været muligt at gennemføre en brøkdel af denne plan.

Når den internationale opmærksomhed overfor miljø- og ressourceproblemer voksede op gennem 70-erne må det også ses i lyset af den diskussion om grænser for vækst, der foregik overalt i Vesten i disse år. Der blev herunder bl.a. sat spørgsmåltegn ved, om den størst mulige vækst i bruttonationalproduktet var det bedste mål for udvikling i både i- og u-lande.

Et led i vækstdiskussionen i 1970-erne var økologernes påvisning af en række upåagtede sammenhænge i naturen. Dette førte til påvisning af talrige eksempler på, at tilsyneladende fornuftige udviklingsprojekter havde medført ødelæggende langtidsvirkninger på omgivelserne. Blandt eksemplerne kan nævnes:

- opdyrkning af halvtørre områder uden hensyn til, om dyrkningsmetoderne er egnede til jordens bonitet, hvilket ofte har resulteret i erosion

- overrislingsprojekter uden tilstrækkelig dræning og afløb, hvilket har ført til, at jorden er blevet forsaltet og vandmættet

- sundhedsprojekter for husdyr har ført til en tilvækst i bestanden, der går ud over, hvad vegetationen kan klare, uden at der er taget skridt til at forøge vegetationen

- rydning af oprindelig skov og plantning af højtydende importerede arter indebærer en betydelig fornyelse af produktionen af nødvendige vedressourcer. I enkelte uheldige tilfælde har det samtidig ført til udbredelse af plantesygdomme samt til en reduktion af naturlige genetiske ressourcer i landet, såfremt plantage drift gennemføres i et voldsomt omfang.

- tilbagegang og udryddelse af vilde dyre- og plantearter samt karakteristiske økosystemer i verden, ikke mindst i u-landene,

- mangelfuld afledning af spildevand ved slagterier og mejerier og bortskaffelse af den brugte acaidcid ved kvægbade

Eksempler som disse samt en række alarmerende rapporter om de globale ressourceødelæggelser (f.eks. "Only One Earth", UNEPs årlige miljøtilstandsrapporter, den nedennævnte World Conservation Strategy og senest The Global 2000-Report fra USA) har ført til en voksende erkendelse af, at miljøbeskyttelse ikke kan betragtes som luksus, men derimod i vidt omfang er en forudsætning for udvikling. Som følge heraf har stadig flere bistandsorganisationer lagt øget vægt på miljø- og ressourcebeskyttelse i de senere år.

Inddragelse af miljøhensyn i bistandspolitikken:

Internationale bistandsorganers arbejde med miljøaspekter.

Verdensbanken tog allerede tidligt initiativ til at gennemgå sine investeringsprojekter med henblik på at overveje de miljømæssige konsekvenser af projekternes gennemførelse. I 1972 udarbejdedes en håndbog herom. Håndbogen er senere kommet i revideret udgave.

I februar 1980 offentliggjordes en "Declaration of Environmental Policies and Procedures relating to economic development" på vegne af Verdensbanken, UNDP, UNEP, EF, OAS og fem regionale udviklingsbanker. I denne erklæring gav de deltagende organer tilsagn om at ville oprette procedurer for prøvelse af alle forslag til finansieringsstøtte til udviklingsprojekter for deres konsekvenser for omgivelserne. Forud herfor er udarbejdet en rapport af International Institute for Environment and Development: "Banking on the Biosphere".

I 1980 udsendte den internationale naturfredningsunion IUCN (International Union for Conservation of Nature and Natural Ressources) i samarbejde med FAO, UNEP og UNESCO en global naturbevarelsesplan ("World Conservation Strategy"). Heri påpeges - som en væsentlig forudsætning for at løse naturressourceproblemerne på langt sigt - at en varetagelse af miljøhensynene må integreres i bistandspolitikken på alle niveauer såvel nationalt som internationalt.

Donorlandes bistandsorganers arbejde med miljøaspekter.

I USA blev det ved præsidentiel beslutning (Presidential Executive Order) af 1979 bestemt, at foranstaltninger iværksat af centrale myndigheder også uden for USAs grænser skal gennemgås med henblik på at undersøge deres konsekvenser for miljøet.

De aktiviteter, der berøres af beslutningen, omfatter traktater og andre aftaler, programmer og projekter med væsentlige mulige konsekvenser for miljøet. Som regel tager miljøundersøgelsen form af et dokument, et såkaldt "environmental impact statement", der sammen med dokumenter om andre aspekter udgør grundlaget for den endelige beslutning om et givet projekts gennemførelse. USAID havde iøvrigt allerede inden 1979 procedurer for at vurdere udviklingsbistandsprojekters konsekvenser for omgivelserne.

I Canada skal såvel CIDA (Canadian International Development Agency) som Expert Development Corporation gennemføre undersøgelser af foreslåede aktiviteter med henblik på at sikre mod negative miljøpåvirkninger.

I Sverige iværksattes i 1977 en undersøgelse af miljø og udvikling i u-lande, der i 1979 førte til rapporten "Biståndsinsatser med ansvar", som har ført til, at SIDA sidenhen har udvidet sit engagement i jordbevarings- og lignende projekter.

I Norge og Holland har spørgsmålet om indførelsen af procedurer til sikring af, at udviklingsbistandsorganerne i udfø-

ge miljøpåvirkninger været genstand for udredninger fra embedsmandskomiteer.

I Norge foreligger således rapporten fra november 1980 "U-hjelp og økologi". I denne anbefales det, at alle norske bistandsprojekter, hvor der er potentielle miljøproblemer, undergives en forhåndsvurdering til klarlæggelse af problemerne og deres løsning. Rapporten indeholder tillige et detailleret forslag til proceduren for denne vurdering.

I Finland har en arbejdsgruppe i 1980 afgivet en betænkning om udnyttelse af naturressourcer i udviklingslandene: "Förnybara naturresurser i utvicklingssamarbetet".

I Danmark har spørgsmålet om, hvorledes det sikres, at miljøbeskyttelseshensyn i bredere forstand varetages i forbindelse med DANIDAs arbejde, ikke være gjort til genstand for en nærmere analyse.

Efter det for miljøministeriet oplyste, har miljøhensyn ikke eller kun i ringe omfang indgået i dansk bistandspolitik. Ministeriet har ikke hidtil generelt været inddraget i bistandsarbejdet.

Denne prioritering af miljøbeskyttelseshensyn i videste forstand i dansk bistandspolitik må formentlig ses som udslag af et af hovedprincipperne i dansk bistandspolitik, hvorefter man kun støtter projekter, man får præsenteret fra modtagerlandets myndighed, og som man har sikkerhed for, at disse tillægger høj prioritet.

Når spørgsmålet om inddragelse af miljøbeskyttelseshensyn i bistandsprojekter og gennemførelse af egentlige miljøprojekter ikke er blevet prioriteret tilstrækkeligt højt af ulandene selv, betyder det ikke, at de sidste 10 års miljødebat er gået sporløst henover disse lande, hvor man ofte næsten fra dag til dag kan se, at skovene forsvinder og erosionen ødelægger landbrugsjorden.

Problemet for u-landene er snarere, hvad man kan stille op mod disse ødelæggelser med de få midler, man har til rådighed, når man samtidig er udsat for et massivt pres for at få løst akutte problemer som sult, sygdom og betalingsbalance. Resultatet bliver, at man vælger de hurtige, kortsigtede løsninger, uanset at de ofte fører til yderligere ødelæggelser på lang sigt.

Donorlandene er ikke på samme måde underlagt dette pres.

Overvejelser vedrørende principperne for Danmarks bistandspolitik.

På baggrund af det bistandsarbejde, ministeriet med dets styrelser har været involveret i eller i berøring med såvel bilateralt som indenfor internationale organisationer, som f.eks. UNEP og UNCHS/HABITAT, er ministeriet enig i, at dansk bistandsarbejde fortrinsvis bør koncentreres om - især i landdistrikterne - at imødekomme de såkaldte "basic needs" som social udvikling, fattigdomsbekæmpelse og bedre ernæring.

Endvidere er man enig i, at det må fastholdes, at man ikke tvinger modtagerlandene til at gennemføre projekter, de ikke ønsker. Dette betyder naturligvis ikke, at man ikke skal og kan stille krav til de projekter, der skal kunne opnå støtte. Det sker allerede, idet projekterne skal være i overensstemmelse med visse generelle principper for vor bistand, dvs. navnlig komme de fattige til gode og iøvrigt fremme en økonomisk og social udvikling og politisk uafhængighed.

Ministeriet er enig i, at der må gælde sådanne generelle principper for vort bistandsarbejde.

Miljøministeriet finder, at et af disse grundprincipper i den fremtidige danske bistandspolitik skal være, at vor bistand ikke må medvirke til rovdrift på og ødelæggelse af naturressourcer, ligesom det skal sikres, at ernæringsmæssige
./. hensyn, jfr. vedlagte bilag, iagttages.

Forudsætningen for at gennemføre et sådant princip vil være, at miljøbeskyttelseshensyn i videste forstand inddrages både i planlægningsfasen og beslutningsfasen omkring de enkelte bistandsprojekter.

Miljøministeriet finder det tillige væsentligt, at der i større omfang end hidtil udfoldes bestræbelser på at yde dansk bistand til egentlige miljøbeskyttelsesprojekter.

Man kan i denne forbindelse som et eksempel pege på mulighederne for en mere koordineret dansk indsats i FNs tiår (1981-1990) for vandforsyning og spildevandsafledning. Danske vandfirmaer har stor teknisk erfaring og ekspertise, og en række danske firmaer har specielt i de senere år været involveret i større vandprojekter i udviklingslandene. Derudover må Danmark på "Water Management"-siden betragtes som et af de førende lande, idet vores lovgivning og regler om vandplanlægning og den øvrige fysiske planlægning har en sammenhæng, der fuldt lever op til anbefalingerne fra FNs vandkonference i 1977. Miljøministeriet vil i denne forbindelse kunne bistå ved udarbejdelsen af den samlede "Water Management & Planning" i danske bistandsprojekter. På denne baggrund findes Danmark at kunne medvirke til en kvalificeret løsning af de mål, der af FN er sat for tiåret.
På baggrund af de overvejelser omkring inddragelse af miljøhensyn i bistandsarbejde der er foregået i bla. vore nabolande, har ministeriet overvejet at rette henvendelse til DANIDA med henblik på at få analyseret disse spørgsmål på lignende måde i relation til dansk bistandsarbejde.

Under hensyn til kommisisoret for udvalget vedr. dansk bistandspolitik, skal ministeriet imidlertid foreslå, at sådanne overvejelser finder sted i forbindelse med og indgår i dette udvalgs arbejde. Dette kunne formentlig mest hensigtsmæssigt ske ved nedsættelse af en snæver arbejdsgruppe under udvalget med repræsentanter fra bl.a. udenrigsministeriet, herunder DANIDA, og miljøministeriet. Arbejdsgruppen skulle have til opgave til udvalget at udarbejde en redegørelse om inddragelse af miljøbeskyttelseshensyn i dansk bistandspoli-

Den 17. august 1981
J.nr. D 81-805-2
MPH/up

Bemærkninger fra Statens Levnedsmiddelinstitut vedr. ernæringsmæssige hensyn i bistandsarbejdet.

Blandt de emner, som falder indenfor instituttets område, indtager ernæring en speciel plads. Ernæring er nemlig et fundamentalt menneskeligt behov (basic human need). Inddragelse af ernæringsmæssige betragtninger i udviklingsbistand vil kunne bidrage til at afhjælpe mange af de nuværende problemer. Ernæring må i denne sammenhæng forstås i bred betydning. "Ernæring" er altså mere end bespisningsprogrammer og uddeling af vitaminpiller. "Ernæring" er snarere et redskab, som kan bruges til at vise, hvem der får gavn af udviklingen og styre denne i rigtig retning. Dette kan illustreres ved at give nogle eksempler på almindelige problemer i forbindelse med den traditionelle bistand. Bistanden kritiseres ofte for, at den ikke når de fattigste befolkningsgrupper, som har størst behov for bistand, det hævdes også, at den bekæmper symptomer og ikke grundlæggende årsager. Løsningerne er derfor kun midlertidige, og der er ingen deltagelse af målgruppen. Ofte er bistanden desuden sektoropdelt, og ikke integreret med udviklingen i andre sektorer.

I denne forbindelse kan introduktion af ernæringsmæssige betragtninger i formulering og planlægning af bistandsprojekter have halt afgørende betydning. Kræver man nemlig, at udviklingsprojekter skal have en positiv indflydelse på ernæringstilstanden, vil man automatisk fokusere på de allerfattigste og de mest sårbare (børn, kvinder), som netpp er målgruppen for dansk bistand. Det kan måske lyde overflødigt eller selvfølgeligt, men det er det ikke i praktisk bistandsarbejde. En undersøgelse af 39 tilfældigt udvalgte FAO-projekter i 9 lande viste f.eks., at kun 9 af projekterne havde de allerfattigste som målgruppe. Kun disse 9 projekter ville teoretisk være i stand til at forbedre de fattiges ernæringstilstand, men det var ikke alle 9, der havde berøring med ernæringsområdet. Noget tilsvarende vil sikkert gælde for bilateral bistand.

Ernæringsmæssige betragtninger vil - foruden målgruppeorientering - kunne bidrage til at fokusere på grundlæggende årsager til fattigdom og nød. Filosofien i bistanden bør være, at den for det første skal hjælpe de fattigste grupper til at få øjnene op for de grundlæggende årsager til deres elendighed. Bistanden skal dernæst bistå modtagerne i deresegne bestræbelser på at finde varige løsninger på deres problemer. Ernæring har en speciel rolle i denne forbindelse, idet god ernæring er et fundamentalt behov, som har umiddelbar tilknytning til samfundets fordeling af dets reasourcer. Det er vanskeligt at finde "nemme løsninger" på ernæringsområdet. På sundhedsområdet kunne man f.eks. sige, at en varig løsning på et sygdomsproblem ville være vaccinationskampagner, og på denne måde forbedre et forhold uden at ændre på de grundlæggende årsager, som er dårlig hygiejne, underernæring osv. Benytter man ernæringsmæssige kriterier er sådenne "løsninger" vanskeligere at finde. Man tvinges derved til at angribe årsager og ikke symptomer.

Forbedring af ernæringssituationen er et godt udgangspunkt for at inddrage målgruppen i udviklingsarbejdet. For målgruppen er forbedret ernæring helt sikkett et "felt need". Samtidig er ernæring multidisciplinær af natur. Ernæring må inddrage aspekter fra mange videnskabelige discipliner: agronomi, biokemi, økonomi, sociologi, psykologi etc. Ernæring kan derfor fungere som bindeled mellem de mange områder, der nødvendigvis må inddrages i bistandsarbejdet.

MINISTERIET FOR
KULTURELLE ANLIGGENDER
NYBROGADE 2. 1203 K. TLF. 01 - 13 93 01

5.kt. J. NR. 600-4-1981
(BEDES ANFØRT I SKRIVELSER VEDRØRENDE DENNE SAG)

VJ/sl

København, den 21. oktober 19 81

D.I
K - 4. Bil.
22 OKT 1981
104 DAN 1/6

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K.

Under henvisning til udenrigsministeriets høringsskrivelse af 27. april 1981 i forbindelse med det af udenrigsministeren nedsatte udvalg vedrørende dansk bistandspolitik
./. fremsendes hermed bidrag modtaget fra Bibliotekstilsynet, Det kgl. danske Kunstakademis skoler, De danske Gymnastik og Ungdomsforeninger, Dansk Idrætsforbund og kulturministeriets idrætsområde (bilagt "Forslag til videre arbeid" fra rapporten "Norsk Idrett og Udviklingslandene" udarbejdet i forbindelse med NORAD/NFF's seminar 27. september 1980).

I henhold til loven af 1971 om internationalt samarbejde med udviklingslandene har kulturministeriet sammen med udenrigsministeriet og undervisningsministeriet i Udvalget til samordning af bistandsarbejdet og det kulturelle samarbejde med udviklingslandene varetaget det kulturelle samarbejde med udviklingslande, der ikke er led i bistandsarbejdet.

Selv om loven principielt forudsætter, at samarbejdet sker inden for rammerne af officielle aftaler, har det vist sig at være hensigtsmæssigt, at bevillingerne som hovedregel ikke bindes til kulturaftaler med enkelte udviklingslande, men at bevillingen anvendes efter en samlet afvejning af de foreliggende projekter og samarbejdsforslag. På denne måde har man opnået en bedre udnyttelse af midlerne i overensstemmelse med bevillingernes forudsætninger. Hvor det har været muligt, er bevillingerne blevet ydet på kulturaftalelignende vilkår, men det har ofte været en fordel ikke at være for stærkt bun-

det af sådanne rammer.

/og Israel

Egentlig kulturaftale er kun indgået med Egypten, mens man med Indien har en mindre formel aftale om kulturelt samarbejde.

I udvalget til samordning af bistandsarbejdet og det kulturelle samarbejde med udviklingslandene har man fra kulturministeriets side først og fremmest koncentreret sin støtte om enkeltprojekter, hvor hovedindsatsen har været bevaring og udvikling af udviklingslandets kulturelle arv - opbygning af et etnografisk museum i Zambia, udgravning og museumsopbygning omkring mausoleet i Halikarnassos i Tyrkiet, udgravningskampagnen i Karthago i forbindelse med Unesco-projektet Pour sauver Carthago og restaureringsprojekt af to middelalderbygninger i Cairo.

Udover disse større projekter har man støttet modtagelse af udenlandske eksperter og kunstnere og enkelte udsendelser af danske på studie- og bistandsrejser. Også på musik- og teaterområdet har man ydet støtte til modtagelse af kunstnere og ensembler, ligesom man har støttet visning af enkelte kunstudstillinger fra udviklingslandene her i landet.

Ud fra det brede kulturpolitiske sigte, som er ministeriets mål i almindelighed, lægger man vægt på, at kulturelle samarbejdsprojekter med udviklingslandene dækker det samlede mønster af adfærd, vaner, ideer og holdninger, som er fælles for et samfund eller en gruppe inden for dette samfund.

Ligeledes ønsker man hovedvægten lagt på manifestationer, som indeholder kulturelt informative elementer, eller som på anden måde medvirker til at uddybe viden om og respekt for andre samfunds kulturelle identitet, og som sigter på historisk og generelt at oplyse om de pågældende samfunds udvikling og værdirelationer til samfundets nuværende struktur.

I samarbejdsudvalget har blandt andet kulturministeriet givet udtryk for, at det var vigtigt ikke at koncentrere kultursamarbejdet til hovedmodtagerlandene inden for Danmarks udviklingssamarbejde, men at sigte på en bredere landekreds af hensyn til det forskellige sigte med henholdsvis udviklings-

bistanden og kultursamarbejdet.

Endelig bemærkes, at kulturministeriet gennem sin repræsentation i Den danske Unesco-nationalkommission kan tilslutte sig de bemærkninger, der fra kommissionen er afgivet til udvalget vedrørende dansk bistandspolitik.

P.M.V.
E.B.

Vibeke Jakobsen
fm.

ODENSE UNIVERSITET
Institut for Litteraturvidenskab

ODENSE UNIVERSITY
Department of literature

UDVALGET VEDRØRENDE
DANSK BISTANDSPOLITIK
Møde den —
Dagsordenspkt. —
Bilag nr. 15/123

Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik,

Udenrigsministeriet
Danida
Asiatisk Plads 2
1448 København K.

UNIVERSITAS OTHINIENSIS

Dato 6. november 1981.
Date SEL/kh
Bilag
Enclosure
I -

104. DAN 1/6-h

Vedr.: udviklingssamarbejde eller kulturelt samarbejde med udviklingslandene.

Institut for litteraturvidenskab har ultimo september fået sendt udvalgets forespørgsel af 21. juli 1981 til orientering. Skønt alle datoer for svarfrist således er overskredet, vil institutrådet og studienævnet alligevel gerne komme med et par kommentarer til overvejelse i udvalget.

Det understreges i direktoratets skrivelse at man sigter på at indhente oplysninger fra dem der har praktisk erfaring eller teoretisk viden om samarbejdsforhold, hvilket er blevet udlagt således at det drejer sig om de institutioner, eller dele af sådanne, der besidder disse erfaringer eller denne viden i forhold til de eksisterende samarbejdsformer og -praksisser.

Vi vil imidlertid gerne pege på at netop de humanistiske fag i fremtiden vil kunne komme til at spille en langt større rolle med at udvikle teoretisk viden, en viden som måske endnu ikke besiddes i afklaret form, i forhold til samarbejdsproblemer, fordi kulturelle og bevidsthedsmæssige barrierer med større og større styrke står som faktorer der ikke kan underkendes, heller ikke i samarbejde der ikke umiddelbart vedrører disse forhold. Ligeså vil samarbejde omkring opbygning af kulturformidlingsformer, der er underordnet landenes egne bestræbelser på opbygning af en kulturel og bevidsthedsmæssig identitet, uden tvivl få øget betydning.

Indenfor instituttets eget fagområde er der ikke mange erfaringer at trække frem. Dog har der blandt fagets kandidater været ulandsfrivillige, der netop har peget på at den brede humanistiske universitetsuddannelse, i dette tilfælde i litteraturvi-

denskab, ved at bygge på systematisk arbejde med ikke-umiddelbart tilgængelige kultursammenhænge i interesse og respekt for disse, er en vigtig forudsætning for at indgå i et kulturelt samarbejde med ulandene, med henblik på at bidrage til deres kulturelle identitetsdannelse i en vanskelig historisk omstillingsproces.

Endvidere vil vi pege på at de endnu ikke udviklede områdestudier, hvoraf osse Odense universitet er på vej med ét vedrørende det arabiske kulturområde, måske kan blive vigtige støttepunkter for udvikling af teoretisk viden og praktisk erfaring i samarbejdet, hvis disse nye studietyper finder en tilfredsstillende form.

Med venlig hilsen

Svend Erik Larsen
institutbestyrer.

STU

Sammenslutningen af
Tidligere U-landsfrivillige

Sammenslutningen af TidligereU-landsfrivillige, (S.T.U.),blev stiftet den 23. marts 1980af en gruppe hjemvendte ulandsfrivillige med det formål at engagere tidligere frivillige i et bredt oplysningsarbejde i Danmark om den tredie verden og forholdet mellem i-lande og u-lande, baseret på oplevelserne og erfaringerne fra opholdet i Afrika.
Vi har allerede haft en række positive resultater i oplysningsarbejdet. Her kan nævnes afholdelse af studiekredse, oplysningskampagner bl.a. på biblioteker, tilrettelægge af hjemkomstkurser for frivillige og ikke mindst et frugtbart samarbejde med andre ex-frivillige organisationer i Europa.
Ved siden af arbejdet med de ovennævnte praktiske opgaver har vi i S.T.U. løbende diskuteret de overordnede principper for bistand og vi vil derfor indledningsvis kort kommentere det danske bistandsprogram, som retfærdigvis må regnes blandt de bedste. Vi vil derefter gennemgå vore erfaringer som frivillige og oplysningsformidlere og med udgangspunkt heri tilslut fremsætte en række konkrete forslag til en forbedring og styrkelse af den danske personelbistand og det hjemlige oplysningsarbejde.

DEN DANSKE BISTAND til udviklingslandene har til formål at fremme deres økonomiske vækst, sociale fremgang og politiske uafhængighed. Dette er forsøgt gennem multilateral bistand, bilaterale lån og bilaterale gaver. Gennem de senere år er den multilaterale bistand i stigende grad blevet kanaliseret gennem E.F.. Det er sket på bekostning af bidragene til F.N.. I betragtning af at u-landenes indflydelse på midlernes anvendelse er begrænset til F.N.'s organer må dette anses som en højst uheldig udvikling.
De bilaterale lån er i høj grad bundne lån. Dette hænger sammen med en øget interesse fra industrien for at disse lån benyttes i danske erhvervsvirksomheder. Vi er ikke modstandere af at dansk erhvervsliv støttes, men det forekommer betænkeligt at det sker over bistandsmidlerne.

De bilaterale gaver financierer bl.a. personelbistanden. Det har på det seneste været den mest omdiskuterede del af u-landsbistanden. Vurderes den i forhold til målet med den danske u-landsbistand, kan det undre en del. Vore erfaringer viser klart at netop denne form for bistand giver gode muligheder for at støtte og hjælpe de fattigste og svageste grupper i modtagerlandene.
I loven om den danske bistand nævnes oplysningsarbejdet kort. Der omtales to områder, oplysning om u-landenes problemer og om dansk deltagelse i udviklingssamarbejdet. Vi finder det vigtigt at de kulturelle baggrunde i u-landene, handelsrelationerne mellem i-lande og u-lande og den fortsatte udbytning af den tredje verden, bliver bekendt og forstået af den danske befolkning. Men den må også oplyses i bredeste forstand om nødvendigheden af en omfordeling af ressourcer og energiforbrug, for på denne måde at bane vejen for de ændringer i samfundet, som er nødvendige for Danmarks placering i en ny økonomisk verdensorden. De uden eren bred forståelse i den danske befolkning en forudsætning for en forsatopbakning og opretholdelse af den danske bistand til u-landene.

EGNE ERFARINGER SOM FRIVILLIGE OG OPLYSNINGSFORMIDLERE.

Ved en vurdering af erfaringerne er det vigtigt at se forløbet, før, under og efter udsendelsen som et hele, idet mangler eller forsømmelser undervejs uundgåeligt får indvirkning på resten af forløbet.

Under udvælgelsen lægges der i stigende grad vægt på at ansøgeren har vist engagement i solidaritetsarbejde og interesse for sociale forhold. De te bør efter vores mening være et krav på linie med kravene om relevant faglig baggrund og arbejdserfaring.

Uddannelsen af frivillige i Danmark og i Afrika skal gøre det muligt for den enkelte at kunne fungere i det lokalsamfund, hun/han skal arbejde og leve i og samtidig gøre Hende/ham i stand til at vurdere sit arbejde og virkningerne heraf i en bistandsmæssig sammenhæng. Væsentlige elementer i forberedelsen er derfor forholdet imellem u-lande og i-lande, kendskab til samarbejdslandenes kulturelle og politiske forhold og ikke mindst lokalsprog. Skønt detofte er muligt at klare sig med engelsk i arbejdet, må vi konstatere at manglende lokalsprogs-

kundskaber er en vesentlig hindring for en dybere forståelse og kontakt med de mennesker man skal arbejde for og med. Desuden indeberer det en fare for at omgangskredsen i fritiden bliver andre udlændinge og dermed følgende yderligere isolation fra lokalsamfundet.

Kendskab til tilpasset og alternativ teknologi er nødvendig for at undgå at den frivillige blot bliver repræsentant for en ureflekteret overførsel af vestlig højteknologi, som vil bryde sam en når den frivillige afslutter sin kontrakt.

Forståelse af kvindens rolle i det afrikanske samfund vil gøre det muligt for den frivillige at sikre at hendes/hans arbejde ikke medfører en yderligere forringelse af kvindernes kår, men istedet fremmer deres uafhængighed og ligestilling.

Under udsendelsen har den frivillige et medansvar for placeringspolitiken. Det har medvirket til en række utraditionelle placeringer som i høj grad tilgodeser de fattigste og svageste grupper. Her kan fremhæves kvinderelaterede projekter, arbejde med slumbeboere og "school-leaver"-projecter. De iøvrigt vedlagte frivillig/rapporter. Disse placeringer er afhængig af et aktivt opsøgende placeringsarbejde og der har forsøgsvis været tilknyttet tidligere frivillige til nogle af landekontorene med henblik herpå. De samme placeringer medfører også et pres på de i forvejen beskedne økonomiske ressourcer der er til rådighed.

/. bilag.

I de seneste år er der blandt de udsendte frivillige blevet dannet studiekredse omkring emner som "Det sydlige Afrika" og "Kvinder og børn". Der er blevet taget initiativ til afholdelse af fagseminarer,for eksempel indenfor sundhedssektoren,hvortil også de frivilliges kollegaer og repræsentanter for de relevante ministerier er indbudt. Disse arrangementer har stor betydning for fremtidige placeringer og giver også materiale til detthjemlige oplysningsarbejde.

Efter hjemkomsten arrangerer IS et todages velkommen-hjem møde der har som formål at introducere de hjemvendte til Danmark og til grupper og organisationer der udfører oplysningsarbejde om den 3. verden. STU deltager i planlægningen af disse arrangementer og har haft repræsentanter med til møderne for at fortælle om STU.
Vi føler dog stadigt et udækket behov for en grundigere efter-

bearbejdning af erfaringerne fra u-landsopholdet,samt en indføring i midler og metoder til brug i oplysningsarbejdet. Derfor har STU i samarbejde med RY Højskole planlagt et par uge kurser i løbet af vinteren omkring disse emner.
Det er vores håb at erfaringer herfra kan bruges i forberedelsen af et egentlig efterkursus af 2-4 ugers varighed, for alle frivillige når de vender hjem til Danmark.

STU er medlem af ex-Volunteer International(EVI),og prioterer arbejdet indenfor denne organisation højt. Kontakten med tidligere frivillige fra andre lande har været meget inspirerende og vi kan konstatere at skønt vore udsendelsesvilkår,placeringer og grundlæggende uddannelse varierer stærkt fra land til land,er vi fundamentalt enige om formålet med vores u-landsophold(konkret bistand og oplysning) samt om principperne for uddannelse og udsendelse af frivillige.

Anbefalinger:

Vi anser det for en absolut nødvendighed at alle kategorier af bistandsarbejdere forinden udsendelsen får en grundig uddannelse i u-landsproblemer,politiske og kulturelle forhold samt lokalsprog,som en forudsætning for at kunne fungere i det daglige,ligesom det giver mulighed for at kunne vurdere værdien og konsekvensen af indsatsen.Vi finder det uforsvarligt at der sendes experter ud med kun minimalt kendskab til det land de skal arbejde i og som oftest uden at kunne tale andet end et europæisk sprog.
For de frivillige må der arbejdes hen imod at undervisningen i lokalsprog,lokalkultur og politik lægges ud i modtagerlandene, dels for at stimulere tilegnelsen af stoffet,dels af hensyn til tilstedeværelsen af kvalificerede lærere .

Der må ske en forøgelse af midlerne til opsøgende arbejde og ordningen med field officers må evalueres og gøres permanent.

En øgning af støttemidlerne er nødvendig i forbindelse med placeringer som tager direkte sigte på kvindeprojekter,slumbeboere og andre udsatte grupper.

Frivillige med studiegæld må fritages for renter under udsendelsen.Det har vist sig at de påløbne renter i visse tilfælde endog overstiger det genetableringsbeløb som udbetales ved kontraktafslutningen.

Der skal skabes ensartede regler for orlov fra arbejde i Danmark Og orlov må kunne gives for op til 4 år. Desuden må udsendelsesperioden generelt være anciennitetsgivende.

Efter hjemkomsten skal den frivillige have mulighed for indenfor 3-4 mdr. at deltage i et weekendkursus hvor der orienteres om uddannelses og kursustilbud,hvor solidaritets og oplysningsgrupper bliver præsenteret og hvor tidligere frivillige fortæller om deres erfaringer fra mødet med Danmark.
På et senere tidspunkt,omkring 6-12 måneder efter hjemkomsten, skal der være mulighed for at deltage i et kursus af 2-4 ugers

varighed hvor den egentlige bearbejdning af oplevelser og erfaringer finder sted,samtidig med at man lærer at bruge disse erfaringer i oplysningsarbejdet,desuden vejledning i praktiske ting såsom hvorledes et foredrag forberedes og holdes,om brugen af lysbilleder,hvorledes en kampagne føres m.m.
Dette kursus kunne eventuelt afholdes sammen med forberedelseskurser for nye frivillige.

Vi vil til slut atter fremhæve det dobbelte formål med den danske bistand,og håber at anden del,oplysningsarbejdet i Danmark, bliver anerkendt som lige så vigtigt for den 3. verden som selve arbejdet i u-landene. Vi håber også at betydningen af det arbejde der udføres af små organisationer som STU og andre,bliver påskønnet.

SOCIALMINISTERIETS
INTERNATIONALE KONTOR

Slotsholmsgade 6 - DK-1216 København K
Tlf. National (01) 12 25 17
International +45 1 12 25 17
Telex 27343 socdan dk

Socialministeriets Internationale Kontor
har ønsket at vedlagte artikel af
forsorgschef N.E.Bank-Mikkelsen, "Normaliserings-
principper og handicappede i u-landene"
optages i hæftet som kontorets bidrag.

Red.

Normaliseringsprincipper og handicappede i U-landene.

Handicap er et så relativt problem, at det er umuligt at kvantificere både nationalt og internationalt.

Der har været anvendt mange ressourcer i I-lande - og i visse U-lande - til at kvantificere problemet.

Selv om en eksakt kvantificering ikke er mulig, bl.a. fordi der ikke findes eksakte kriterier, definition af handicaps, har sådanne udtryk for problemernes størrelse naturligvis været af værdi.

Resultatet af disse talmæssige beskrivelser har kunnet vurderes. Men også disse vurderinger har været subjektive, været udtryk for relativitet. Man har kunnet blive overvældet af problemernes størrelse eller, man har trøstende kunnet sige, at problemerne er overskuelige.

Bistandspolitik.

Man kan sige, at det er U-landenes egne problemer, som kun de selv kan løse, og det er korrekt. Spørgsmålet er, om vi, som lever i de rige lande, kan nøjes med at henvise til, at det er U-landenes egen problematik - noget som vi kan skubbe fra os, selv om vi dog ud fra en solidaritetens ånd støtter den 3die Verden.

Det har eksempelvis været dansk U-landspolitik, at modtagerlandet skal bestemme eller være enig i, hvilke opgaver der skal løses og prioriteringen heraf.

Selv om dette princip fastholdes, er det dog en forpligtelse til for os som bidragydere at give modtagerlande sådanne informationer, at de bliver bedre rustet til at prioritere.

Har vi da noget at yde, når det gælder bistand til mennesker, som er handicappede. Det erkendes af mange - senest af en U-landsekspert som Gunnar Myrdal - at megen U-landshjælp har været fejlagtig, at den har hjulpet nogle ganske få af de U-landsborgere, som i forvejen ikke var dårligst stillet, men at skellet mellem fattige og rige blot er blevet større efter modtagelse af bistanden.

Handicappolitik.

Forfatteren af denne artikel er på ingen måde U-landsekspert, men han har enkelte erfaringer fra konsulentvirksomhed i U-lande, og han har især erfaring fra handicappolitik i I-lande.

Vi - bl.a. i de nordiske lande - har erfaringer og viden dels om, hvorledes handicapproblemer ikke skal løses dels om, hvorledes de kan løses.

Vi har naturligvis en mængde konkret viden om problemernes størrelse. Vi har stort set en så tilstrækkelig viden herom, at vi tør sige til U-lande, at de ikke skal bruge ressourcer til at kvantificere problemerne, men at disse ressourcer bør anvendes til i stedet at gå i gang med at løse problemerne.

De lande, som måtte ønske konkrete talmæssige oplysninger, kan få dem fra os og tilpasse dem til deres eget land, hvis det af planlægningsgrunde er nødvendigt.

Det vil det sjældent være, hvis, som der redegøres nærmere for nedenfor, man i sin planlægning undlader at udelukke handicapgrupperne og i stedet går ud fra den enkle kendsgerning, at et folk består af samtlige borgere, at alle er lige, og at alle skal sikres lige rettigheder.

Normaliseringsprincippet.

Lighed er grundsynspunktet i den ideologi, som især i de nordiske lande er blevet udviklet i de sidste decennier, og som vi kalder Normaliserings-princippet.

I sin enkelthed er Normaliserings-proncippet udtryk for, at det skal tilstræbes at sikre alle borgere en så normal tilværelse som muligt.

Det er tilværelsen, leveforholdene, som skal gøres normale. Det er ikke menneskene, som skal gøres normale. Det har således intet med Normalisering at gøre, at man forsøger at gøre en blind person seende eller at forebygge, at en person bliver blind. Det kræver ikke megen filosofisk begrundelse at iværksætte foranstaltninger, som gør en person med handicap til en ikke-handicappet person - og det er en naturlig forpligtelse at forsøge at forebygge alle former for handicap.

Normaliserings-princippet har at gøre med at acceptere på lige fod mennesker, der har et handicap og at tilstræbe at gøre deres levevilkår normale.

Normale levevilkår betyder sådanne levevilkår, som eksisterer eller som tilstræbes i vedkommende land på vedkommende tidspunkt med den kulturelle, religiøse, humane baggrund for landets borgere i almindelighed.

Ordet "Normalisering" har givet anledning til kritik, er blevet bandlyst af visse organisationer, som arbejder med handicapproblemer.

En semantisk diskussion skal ikke føres her. Realiteterne i Normaliserings-princippet er der stor enighed om. Begrebet er identisk med de slagord, som f.eks. er opstillet for det

internationale handicapår 1981: "fuld deltagelse og lighed", som er den direkte oversættelse af de af FN på engelsk valgte ord. I Danmark har man ment, at ordene "lige adgang - lige muligheder" var lettere at forstå.

"Et liv så nær det normale som muligt".

I de deklarationer, som FN har vedtaget om handicappedes rettigheder, findes ordene "et så normalt liv som muligt" - og dette er Normaliserings-princippet i en nøddeskal.

Med dette princip i hånden har vi noget at tilbyde U-lande og i øvrigt også os selv, idet vi i relation til handicappede har mange "U-landsproblemer" i vore såkaldte udviklede lande.

Vi har også en moralsk ret, når vi forsøger at eksportere vort Normaliserings-synspunkt. Vi går ud fra enighed om menneskets værdighed, dets ret til ligestilling - og det er dette, vi tør advokere for.

Vi har intet patentstystem, som kan eksporteres. Vi har sikkert ikke en eneste institutionsform, som vil kunne anvendes i samme form i alle U-lande, måske ikke i noget.

Men vi har et princip, som vi tør gå ind for, og som kan føre til forskellige resultater i de forskellige lande - og det er Normaliserings-princippet.

Derudover har vi en masse viden, som kan stilles til rådighed, specielt har vi viden om - erfaringer for - hvorledes tingene ikke bør gribes an.

Alle samfund har borgere, der er handicappede.

Det er normalt at et folk består af individer, som er indbyrdes forskellige, og at der blandt disse mennesker er personer, som er handicappede - og lad os i denne forbindelse kalde et handicap noget meget afvigende fra det gennemsnitlige.

Alle samfund har borgere med handicap, men antallet og karakteren afhænger af vedkommende samfund på pågældende tidspunkt.

Der har været gjort forsøg på - som f.eks. i Hitlers 3die Rige at skære det af, som var "unormalt". Man forsøgte at udrydde folk, som var sindssyge og udviklingshæmmede.

Bortset fra det helt umenneskelige i et sådant "Vernichtungs-program", som byggede på racehygiejne og raceforbedring, kan vi føje til med vor viden, at det overhovedet ikke er muligt teknisk at udrydde handicaps.

Vi har også i vore lande forsøgt at løse visse problemer ved hjælp af sterilisationsprogrammer. Antallet af udviklingshæmmede personer forblev stort set det samme i vore lande uanset vore forsøg på at sterilisere os ud af det.

Derimod har vi erfaring for, at sterilisation er et middel, der kan hjælpe den enkelte familie til ikke at få flere børn, og derved vil risikoen for at få børn med handicap blive reduceret.

I Norden fødes færrest handicappede børn.

I de nordiske lande har vi formentlig Verdens laveste incidens af personer med handicap.

Det skyldes bl.a., at antallet af fødte børn er mindre end i de fleste andre lande. Det hænger sammen med et højt informationsniveau i almindelighed og speciel information om, hvordan svangerskab undgås.

Svangerskabsforebyggelse og adgang til legal abort er meget vigtige midler til at begrænse antallet af børn og dermed antallet af børn med handicap.

Vi kan imidlertid ikke eksportere disse forebyggende metoder - ikke en gang til katolske lande, som ikke er U-lande.

Derimod har vi ret til at eksportere vor viden om værdien af tidlig faglig orientering om forholdene i svangerskabsperioden, værdien af svangerskabshygiejne og af anvendelse af rigtig fødselsteknik (her kunne vi måske lære af folk i mere primitive samfund) og af vigtigheden af tidlig stimulation af barnet,en teknik, som er kendt i primitive samfund, nedarvet som erfaring fra slægtled til slægtled. Problemet er at moderen får tid til denne stimulation af barnet før hun igen bliver gravid.

Sammenfattende må vi konstatere, at handicaps ikke kan udryddes, at alle samfund har et antal borgere med handicap som en normal del af befolkningen, og at dette skal være en forudsætning for al planlægning af service.

Normalisering er ligestilling.

Normalisering går ud på, at den del af en befolkning, som har handicap, skal ligestilles med øvrige borgere i pågældende land,have samme tilbud og muligheder som resten af befolkningen.

Det er denne ligestilling med borgerne i vedkommende land, som gør Normaliseringsprincippet globalt anvendeligt.

Man møder ofte det synspunkt i U-lande, at landet ikke har råd til - ikke har ressourcer til - at yde service til personer med handicap. Man prioriterer de bedst begavede, de mest egnede for via dem at få en hurtig og effektiv udvikling.

Det kan være svært at argumentere mod den slags synspunkter. Vi kan som regel blot henvise til vore egne erfaringer, som viser, at det i det lange løb også er økonomisk rigtigt at

planlægge og løse problemerne samtidig for alle borgere og ikke at vente med handicapproblemerne, til "vi har råd til det".

Før de risikable konsekvenser af at udskyde handicapproblemer til senere skal beskrives, skal der her gives en kort skematisk gennemgang af, hvad der er såkaldt "normalt".

3 livsaspekter.

Det er normalt for mennesker at have et sted at bo, at udføre aktiviteter f.eks. arbejde og at have tid til fritid og hvile.

Disse 3 livsaspekter gælder også for personer med handicap.

Dette lyder meget enkelt og er i princippet meget enkelt, men selv i de mest udviklede lande har man intetsteds realiseret denne simple ideologi - bl.a. fordi man først fik disse synspunkter, efter at man havde behandlet de handicappede på helt andre måder end den ordinære del af befolkningen.

1. Boligsituationen.

Et menneske bør have et sted at bo (det er der millioner af mennesker, som ikke har i dag, men trods det, bør det være normalt at alle borgere har en bolig).

Det er normalt, at børn bor sammen med deres forældre eller i hvert fald sammen med moderen.

Det er normalt, at man ophører med at bo sammen med sine forældre, når man bliver voksen.

Disse enkle grundsætninger har man intetsteds i de såkaldte udviklede lande realiseret.

Man har bl.a. af protektionistiske grunde fjernet børn med handicap fra deres forældre, anbragt dem i mindre og mest i større institutioner af forskellig kvalitet - som regel af ringe kvalitet.

Voksne personer, der er handicappede, bor - også i vore lande - ofte hos forældrene, selv om vi ved, at det ville være rigtigere og bedre for dem som for deres ikke-handicappede søskende at flytte hjemmefra.

Vi ved, at der er personer, hvis handicap er så stort eller så mangfoldigt, at en placering på en institution eller i en bolig uden for forældrehjemmet kan være en nødvendighed. Vi ved også, at antallet af personer med et sådant "institutionsbehov" er meget mindre end det antal institutionspladser, som vi eksempelvis har bygget i de nordiske lande.

Hvad betyder dette i U-landssammenhæng?

Det betyder, at mønstret med, at børn bor hos deres forældre - og som naturligvis er det normale og det almindelige i U-lande - bør bibeholdes, også for så vidt angår børn med handicap.

Dette familiemønster er ikke en nødudvej, indtil man får råd til at bygge institutioner. Det er den eneste rigtige løsning.

Derfor skal de ressourcer, man har, sættes ind på at støtte familierne til at kunne have børnene hjemme. Vejledning, rådgivning og anden faglig og eventuel økonomisk støtte rettes mod familien.

Det er billigere og bedre end at bygge institutioner.

At voksne personer med handicap bør leve så selvstændigt som muligt er måske en for ambitiøs målsætning.

At realiseringen af denne del af målet måske skal udsættes betyder mindre, så længe man undlader at bygge institutioner, som der kun er lidt behov for.

Institutioner løser ikke problemerne.

I mange lande - f.eks. de arabiske - er det i øvrigt normalt med storfamilier, hvor flere familier bor i et kollektiv, og hvor voksne personer med eller uden handicap naturligt hører til i familien.

Nogle U-lande har startet deres handicapservice med at etablere institutioner, som de har set og oplevet i vore lande. "So ein Ding müssen wir auch haben"!

Det er et eksempel på helt forkert ressourceanvendelse. Dels er det stridende mod at skabe "en tilværelse så nær det normale som muligt", dels er det meget ressourcekrævende. Institutioner til opbevaring af mennesker løser intet handicap-problem. Når den ene institution er fyldt op, er kravet en ny institution! og så fremdeles.

De steder, hvor institutionsbyggeri måtte blive aktuelt, kan vi bidrage med den erfaring, at store institutioner er dyrere både i anlæg og drift end små enheder. Det er næsten umuligt at overbevise politikere og professionelle embedsmænd om dette. Man tror på de store tals lov. Dertil kommer, at det for politikere er værdifuldt at kunne pege på, hvad man har udrettet. "Se denne store og pragtfulde institution - bygget i overensstemmelse med det bedste i I-landene".

Dette tæller politisk, medens en indsats ude i landsbyen, eller hvor folk bor, i retning af at hjælpe den enkelte familie med små ressourcer - måske udført af lægmænd - ikke er et monument, som huskes.

Vore fejl gentages i U-lande.

Vi har gennem decennier bygget disse "monumenter", disse menneskesiloer, som vi så af nødvendighed har overbelagt. Studiegrupper fra lande, som har besøgt os, er rejst hjem og har bygget tilsvarende - ja, vi har også støttet den slags projekter via vore U-landsbidrag.

Jeg besøgte for nogle år siden i et U-land en institution for sindslidende (og udviklingshæmmede, som ikke skulle have været der, men som var blevet anbragt i de ekstra lokaler, som man efterhånden tog i brug). Institutionen var bygget efter vesteuropæisk mønster, men kvantitativt var den blevet blokket ud til det umenneskelige.

Der var bl.a. 3 sovesale med henholdsvis 292, 270 og 255 mennesker i hver, den dag jeg besøgte stedet. Der var ingen dagopholdsrum bortset fra nogle forholdsvis små spisesale. Lederen henviste til, at institutionen var bygget efter vort mønster, men da det var den eneste i landet af den slags, var forholdene blevet, som de var.

At beskrive elendigheden og fornedrelsen i en tilværelse med op til 300 sindslidende personer i samme lokale døgnet rundt, er unødvendigt.

Når institutionen nævnes her, er det, fordi den var skabt i tro på, at hvad der var gjort i Vesteuropa på dette felt måtte være det rette.

Handicappolitik må have som målsætning at forebygge nødvendigheden af at bygge institutioner.

2. Undervisning og arbejde (beskæftigelse).

Det er en naturlig ting, at børn undervises, og i FN's internationale deklaration er da også anført retten til undervisning for alle børn.

Intet sted i Verden er dette fuldt realiseret. I vore nordiske lande er vi tættere på målet end nogensinde, men vi har ikke nået det helt endnu.

Hvorfor ikke? Vi har nok ikke troet på, at det var muligt. Vi har ikke haft den viden og den teknik, som er nødvendig - og vi har bekræftet hinanden i, at det nok var utopi. Den bedste måde at dokumentere, at et handicappet barn, f.eks. en psykisk udviklingshæmmet, ikke kan lære noget ved undervisning, er at undlade at undervise det. Så er det bevist!

Vi begyndte at undervise de bedst egnede af børnene med handicap. Vort almindelige skolesystem var ikke indrettet på at modtage børn med handicap. Derfor etablerede vi specialskoler uden for det almindelige skolesystem. Da dette segregerede system var udbygget mere eller mindre, fik vi et andet syn på undervisningen, og vi startede en integrationsproces. Nu står vi med et antal specialskoler, som vi må tømme for børn, fordi vi har lært, at segregering ikke er en nødvendighed.

Hele diskussionen om integration er et kunstprodukt, som har til forudsætning, at vi startede forkert med segregering.

Hvad betyder dette i U-landssammenhæng?

Planlægning for alle borgere.

Det betyder, at vi kan dokumentere på grundlag af erfaring, at alle børn er underviselige. Hertil kommer det almindelige synspunkt, som man ikke behøver at være ekspert for at vide, at de børn, der har et handicap, har et ekstra behov for at blive undervist og få lært noget. De kan i hvert fald ikke selv.

Det betyder endvidere, at de lande, er starter en planlægning af et skolesystem, skal planlægge ud fra den forudsætning, at alle børn skal have mulighed for at gå i skole.

Vi har planlagt ordinære skoler til 98-99% af befolkningen, idet vi har undtaget børnene med handicap. Det er meget enklere at tælle alle børn i området som havende behov for - og ret til - at komme i skole.

Og vi kan tilføje, at specialskoler ikke er nødvendige. Der kan være behov for, hvad vi kalder specialundervisning (hvad det så end er!), men sådan specialundervisning kan indrettes i ordinære skoler, hvor alle børn kan lære at kende hinanden, at omgås hinanden og derved lære, at det er normalt, at der i et elevklientel er børn, som er handicappede.

Vi ved, at disse erfaringer - denne information om hinanden - vil påvirke børnenes holdning til handicap og vil være en nødvendig forudsætning for, at et fremtidigt samfund ændrer holdning til personer med handicap.

Vi har ikke råd til det, siger man i U-landene - vi har ingen ekspertise i at undervise børn med handicap.

Hertil er at sige, at det er billigere at undgå specialskolerne. I det korte løb kan det se ud, som om det er billigere ikke at undervise handicappede. I det lange løb er dette ikke rigtigt. De ressourcer, som mennesker med handicap har, kan også blive nyttige ressourcer for U-lande. Endelig er det mere ressourcekrævende, hvis man på et senere tidspunkt skal søge at rette det op, som man forsømmer ved at undlade at undervise og træne elever med handicap.

Ekspertisen? Ja, det er da rigtigt, at et veludviklet skolesystem forudsætter en række eksperters tilstedeværelse. Men det er farligt at vente med at starte, indtil man har ekspertisen.

En stor indsats på et enkelt plan kan gøres, uden at der findes eksperter. Megen hjælp kan ydes på lægmandsplan. Afventer man, at der er ekspertise, kommer man aldrig i gang.

Vi har i alle lande startet uden at være eksperter. Vi er begyndt "to learn by doing".

Aktivitet er i sig selv rehabilitering.

Det er normalt, at voksne mennesker har arbejde eller beskæftigelse - det samme gælder voksne, som har et handicap.

Også på dette område har vi erfaringer, som fortæller, hvorledes man ikke skal løse problemet.

Vi anbragte vore medborgere med handicap på institutioner og lod dem opholde sig dér i passivitet.

Siden lærte vi, at de kunne optrænes, at de kunne beskæftiges, og at de kunne arbejde i produktionen.

For U-lande, som ikke har institutioner, er opgaven - rehabilitering eller habilitering - at betragte personer med handicap som en normal del af den befolkningsgruppe, som kan arbejde.

At være aktiv er i sig selv en habilitering. Endnu lever de fleste mennesker i U-lande under ikke-urbaniserede forhold, hvor der er enkle, dagligdags og primitive arbejdsopgaver, som helt eller delvis kan udføres af personer, dér har et handicap. At hente vand er en betydningsfuld opgave i mange små-samfund. Mange kan udføre dette arbejde med eller på trods af deres handicap.

Optræningsværksteder er nyttige for visse samfund, men risikoen er, at arbejderne optrænes i færdigheder, som de ikke kan anvende, når deres oplæring er slut.

Både sådanne værksteder og beskyttede virksomheder hører til de mere ambitiøse mål, som ofte er til større tilfredsstillelse for politikere end for klientelet, som kommer der.

Det vigtigste er at fastholde hovedsynspunktet, at alle borgere hører til i samfundet og at tilbyde arbejde og beskæftigelse, hvor de bor.

Problemerne er ikke så store, så længe man undlader at segregere og så længe urbaniseringen er moderat. Det ved vi også af erfaring.

Men urbaniseringen kommer, og det vil blive kommenteret nedenfor.

3. Fritid og hviletid.

Problemerne på dette område er i I-landene først opstået i forbindelse med institutionaliseringen af personer med handicap.

Vi segregerede, lod mennesker leve i institutioner, hvor de levede deres liv på samme sted - måske i samme hus - dag ud, dag ind, året rundt.

Der blev ingen rytme mellem arbejde (undervisning) og fritid. Det blev somme tider kun fritid.

I et landsbysamfund, hvor også personer med handicap tog del i forekommende arbejdsopgaver, var fritiden intet problem.

At løse fritidsproblemerne blev et kunstprodukt for os. Det kan undgås, hvis det lykkes at skabe den rette holdning til handicappede - og hvis det lykkes for U-lande i videst muligt omfang at undgå institutionaliseringsperioden, som vi er i færd med at arbejde os ud af.

Også her bliver urbaniseringen det store problem.

Urbaniseringen og dens konsekvenser.

Vi ved, at urbaniseringen allerede er langt fremme i nogle U-lande. Calcutta vil eksempelvis omkring år 2000 have et indbyggerantal på 20 mill. mennesker. Mange andre steder strømmer folk til de store byer. Selv om vi ved fra undersøgelser i I-lande, at familier med børn med handicap er mindre bevægelige end andre familier, opstår problemerne alligevel.

Her vi erfaringer, som er anvendelige i U-landssammenhæng?

Ja, vi har også her erfaring for, hvad man ikke skal gøre, og det kan være en hjælp i planlægningen.

I vore udviklede lande er det lykkedes for os at skabe byer og byområder, som er helt uegnede opholdssteder for personer med handicap. Det er lettest at forstå dette, når man tænker på personer med fysiske handicap.

Vi har stort set formået at glemme handicapproblemerne, når vi har planlagt byer - eller når disse er vokset op uden egentlig planlægning.

Huse - private som offentlige - er bygget, så personer med fysiske handicap ikke kan benytte dem. Gader, veje og fortove udgør daglige hindringer for folk med fysiske handicap, selv om de er så heldige at have fået en kørestol.

Mange af disse barrierer havde kunnet undgås, hvis man havde tænkt på det i tide. Og det er meget ressourcekrævende at ombygge eksisterende huse.

Ved byplanlægning i U-lande kan det undgås at skabe disse kunstige barrierer.

Huse kan bygges, så personer med fysiske handicap kan bo i dem, offentlige bygninger kan på tilsvarende måde indrettes, så der bliver "access" for disse mennesker og for deres kørestole, hvis de er heldige at have fået en sådan indretning.

Etagebyggeri volder særlige vanskeligheder og kan i denne relation kræve elevatorer installeret, men etagebyggeri kan også undlades på visse steder, og skal der være elevatorer, er de billigere at indrette i nye huse end i bestående ejendomme.

Fortovskanter kan også undgås. Det kan blive til hjælp ikke blot for borgere med handicap, men for alle som skal færdes med f.eks. barnevogne og indkøbsvogne.

Handicapforanstaltninger gavner alle borgere.

Det er en almindelig og kendt sag, at de hensyn, man i den fysiske planlægning tager til folk med særlige behov, altid bliver til gavn og glæde for såkaldte normale borgere.

Det er vigtigt, at de folk, som arbejder med U-landsbistand i forbindelse med bygning af huse, er nøje orienteret om at tage højde for handicapegnede indretninger i planlægningen af byggeriet.

Det gælder specielt ved skolebyggeri, at planlægningen dels - som nævnt - skal omfatte alle børn dels skal forudsætte, at alle disse børn skal gå i de almindelige skoler, som altså skal kunne modtage børn med fysiske handicap, skal kunne differentiere også lokalemæssigt i specialgrupper og skal have sådanne fællesområder, at børn med handicap og børn uden handicap kan mødes, lege sammen etc.

Selve den fysiske planlægning af et skolebyggeri kan blive en forebyggelse af segregering og diskriminering af børn, som er anderledes.

Alle medarbejdere i U-landsprojekter og alle, som i øvrigt arbejder i U-lande, bør have en checkliste, en huskeseddel, der fortæller om, hvad der, af hensyn til at alle borgere skal kunne leve i landet, ikke bør planlægges og bygges, og hvad man må erindre sig i de konkrete situationer - tænk på dem, som ikke kan se, tænk på dem, som kun kan bevæge sig med besvær, tænk på dem, som ikke kan læse o.s.v. o.s.v.

Mange fejlindretninger, mange forkerte planlægninger er begået af uvidenhed, eller fordi man ikke har tænkt på, at der er og altid vil være folk, som har handicap.

Mennesker med handicap er ligeværdige borgere i vore samfund.

En sådan ligestilling skabes ved, at der ydes ekstra service til mennesker i forhold til deres individuelle behov.

Endvidere ved, at samfundet indrettes således, at samfundet ikke er handicapskabende.

Det vigtigste er måske, at der skabes de rette holdninger til mennesker med handicap - dette gælder ikke mindst for de personer fra såkaldte udviklede lande, som skal arbejde i U-landene.

Handicap-politik er ikke noget specielt, som skal udføres, når et samfund i øvrigt er udbygget og udviklet. Handicappolitik bør være en integreret del af samfundsudbygningen, servicesystemet. Handicappolitik er samfundspolitik. Jo før man tænker i handicap-baner, jo mindre bliver problemerne. der skal løses.

Det bistandspolitiske udvalg
DANIDA
Asiatisk Plads 2
1402 K

I -
104 DAN 1,6 h

Kbh, d. 7.1o.8o

Bestyrelsen for 'Solidaritetsforeningen Danmark-Mocambique' har vedtaget følgende udtalelse om dansk bistand til folkerepubliken Mocambique:

Med udgangspunkt i Folkerepubliken Mocambiques placering i det sydlige Afrika som en af de frontliniestater, der lider hårdt under pres og angreb fra Sydafrika - og tilsvarende tidligere fra Rhodesia under Ian Smith - og med udgangspunkt i bistandslovens formulering om, at det internationale udviklingssamarbejde skal bidrage til u-landenes politiske uafhængighed, er det vigtigt:

-at støtte Mocambique i sig selv.

-at støtte de bestræbelser, der finder sted blandt 9 lande i det sydlige Afrika for at øge deres økonomiske samarbejde og dermed mindske deres afhængighed af Sydafrika.

En bistand til 9-landssamarbejdet vil konkret og aktuelt i stor udstrækning være en støtte til udbygningen af transportnettet i Mocambique, hvilket vil lette transithandlen fra og til dets baglande.

Set i dette perspektiv er en støtte til Mocambique så meget desto vigtigere, da sammenbruddet i den mocambikanske økonomi umiddelbart efter selvstændigheden har gjort landet endnu mere afhængigt af Sydafrika, hvad angår import af råvarer, reservedele, maskiner m.m.

I de senere år har DANIDA lagt vægt på strategien om basic needs Denne strategi er blevet forsøgt i en række lande på en sådan måde, at DANIDA positivt har tilstræbt, at bistanden skulle komme de fattigeste befolkningsgrupper i u-landene til gode. Men efterfølgende evalueringer har vist, at dette ikke er lykkedes særligt godt, først og fremmest pga disse landes klassestruktur. Nyeste eksempel er Noakhali-projektet, men også nutidige eksempler fra lande som Sri Lanka, Indien og Kenya kan nævnes.

Mocambique har i sin økonomiske praksis - både hvad angår sundhed, uddannelse og økonomisk politik - vist, at dets hovedbestræbelser er rettet mod de fattigste befolkningsmassers behov. Eksempelvis kan nævnes, at WHO har fremhævet den mocambikanske sundhedspolitik (bl.a. massemobilisering af befolkningen under vaccinationskampagner) som eksempel til efterfølgelse i andre u-lande.

Det er altså muligt at opfylde DANIDAs formulerede strategi om at afhjælpe basic needs ved at yde mere bistand til Folkerepubliken Mocambique. Samtidig vil det give DANIDA muligheden for at

anvende 'basic needs strategien' på et socialistisk u-land og herved få en anden type af erfaringer end de hidtige fra lande under kapitalistisk udvikling.

En mere selvstændig bistandsmæssig indsats fra Danmark til Mocambique er påkrævet. Det må bl.a. betyde, at den danske bistand bør række ud over den nuværende koncentration omkring MONAP-projektet - et projekt, der næsten udelukkende administreres af SIDA - samt at Danmark får sit eget program og egen dansk repræsentation i Mocambique.

Et af hovedprincipperne bag dansk statslig bistandspolitik er:

-at vælge modtagerlande og bistandsaktiviteter alene ud fra synspunkter om bistandens nyttevirkning.

-at lade modtagerlandene selv prioritere udnyttelsen af den danske bistand i overensstemmelse med internationale udviklingsmålsætninger, således at den bedst muligt kan indpasses i landets egne udviklingsplaner.

Dansk programbistand til Mocambique vil yderligere støtte landet, der allerede er kommet over de første års vanskeligheder i kraft af en samfundsmæssig planlægning.

Den næsten katastrofale mangel på fremmed valuta tilsiger i sig selv behovet for dansk valutastøtte. Den kunne tage form af en rammebevilling, der kan knyttes til programbistanden, i lighed med svensk valutastøtte som blandt andet financierer cooperanterne.

Vedrørende dansk personalebistand til Mocambique har der i DANIDA-regi vist sig visse vanskeligheder med at rekruttere folk (DANIDAs søsterorganisationer i Sverige og Norge har haft tilsvarende problemer), mens private organisationer som WUS og siden 1981 også MS har langt mere positive erfaringer.

Vi vil derfor slå til lyd for, at de private organisationer med en anden udvælgelsesprocedure bør få en central rolle i personel-bistanden, og at DANIDAs udvælgelsesprocedure må ændres, således at der lægges større vægt på personernes bistandspolitiske engagement, end det hidtil har været tilfældet.

Dansk handel med og investeringer i Mocambique bør ses i sammenhæng med bistandslovens målsætninger. Kriteriet for, at vi kan acceptere privar handel og investeringer, er, at disse aktiviteter underlægges lovens og DANIDAs hovedstrategis målsætninger. Danmark har konkret en mulighed for at yde en indsats inden for udvinding af og handel med kul samt i forbindelse med udbygningen af den mocambikanske infrastruktur. Denne indsats kan passende kombineres med dansk bistand og statslige investeringer.

Solidaritetsforeningen Danmark-Mocambique håber, at der i udvalgets arbejde vil blive taget hensyn til ovenstående synspunkter.

Venlig hilsen

Elna Bering
p.b.v.
SOLIDAMO
postbox 855
2100 Ø

U - L A N D S F O N D E N A F 1 9 6 2
ÅRHUS STATSGYMNASIUM . FENRISVEJ 33 . 8210 ÅRHUS V
POSTADRESSE: POSTBOX 1290 . 8210 ÅRHUS V
TLF. (06) 15 99 62 . GIRO 90 19626

17 - 1 BIL.
1981
104 DAN 16

Sekretariatet for udvalget
vedrørende dansk bistandspolitik
Udenrigsministeriet
Danida
Asiatisk Plads 2
1448 København K.

den 14. august 1981

U-landsfonden har med tak modtaget henvendelsen af 27. april 1981 fra udvalget vedrørende dansk bistandspolitik og har valgt at besvare nogle af de punkter, som efter vor opfattelse er mest påtrængende i de private organisationers arbejdsområde, nemlig

overførsel af midler

forskningssamarbejde

private organisationers arbejde

kulturelt samarbejde.

Indledende anfører vi dog nogle af de betragtninger, der danner baggrund for U-landsfondens arbejde.

Betegnelsen bistandspolitik erstattes med udtrykket udviklingssamarbejde, sådan som det allerede er sket i en lang række tilfælde. Begrundelsen er, at de ændringer, som er nødvendige i u-landene af hensyn til både deres og den danske befolkning, forudsætter, at der sker ændringer i i-landenes struktur. F. eks. vil en specialiseret økonomi med fremstilling af færdigvarer i et u-land i mange tilfælde kræve afsætning uden for landets grænser og en større åbenhed i de markeder, i-landene kan give. Svækkelsen af visse økonomiske sektorer i i-landene må ved planlægning kunne erstattes med vækst i andre sektorer, hvis produktion også u-landene får brug for og kan betale med deres eksport.

En overvejelse af disse principper og af mulighederne for at gennemføre dem må være fundamental for alt u-landsarbejde.

Overførsel af midler

I et udviklingssamarbejde bør midler, som overføres til et u-land, ikke være behæftet med tilbagebetalingsklausuler. I de tilfælde, hvor der ikke er tale om et rent gaveelement, men hvor projektet bør kunne afskrive investeringerne, skal midlerne forblive i pågældende land, hvor de kan anvendes til et fortsat arbejde.

Administrationen af disse midler bør i så stort omfang som muligt ligge i landet selv. En garanti mod misbrug kan opnås

gennem en statut, som giver donorlandet vetoret.

Som bilag vedlægges en fundats, som i nogen tid har været i kraft. At der er vanskeligheder forbundet med realiseringen af en sådan ordning, skal ikke skjules; men det kan ikke begrunde, at renter eller kapital føres tilbage til donorland.

Forskningssamarbejde

Den hidtige forskning har for størstepartens vedkommende beskæftiget sig med undersøgelse af forhold i et område som baggrund for et udviklingssamarbejde eller med konsekvenserne af et sådant samarbejde. Disse opgaver er særdeles væsentlige. Midler kan endvidere anvendes til udvikling af tilpasset teknologi, og tilskyndelse til et sådant arbejde bør gives i størst muligt omfang.

I en række tilfælde vil mere omfattende undersøgelser end dem, der kan foretages af private organisationer, være ønskelige. Et initiativ burde også kunne udgå fra Danida. Ministeriet bør kunne etablere et samarbejde mellem danske forskere til undersøgelse af planer og ideer, der forelægges for det, og eventuelle positive resultater heraf gennemføres i et samarbejde med et eller flere af de vigtigste samarbejdslande, hvor de kan afprøves i praksis. Arbejdsområder kunne f.eks. være dyrkning af egnede planter i halvørkenområder, udvikling af opbevaringsmuligheder for mælkeprodukter blandt nomader (i regntiden), udnyttelse af søer til avl af andefugle, vandrensningsprojekter og vedvarende energi på nye områder.

Private organisationers arbejde.

De private organisationers arbejdsområde er oplysende og kontaktformidlende virksomhed og udviklingssamarbejde med små projekter. Disse aktiviteter vil normalt være knyttet nært sammen. Samarbejdet med de små projekter rummer både ulemper og fordele.

Ulemperne er først og fremmest af omkostningsmæssig art, idet administration af mindre beløb kan blive en forholdsvis høj procentdel. I de private organisationer spiller dette forhold en mindre rolle, fordi arbejdet i mange tilfælde udføres ulønnet.

Fordelene er betydelige. I de små projekter er det lettere at undgå spild, også fordi et mislykket projekt vil medføre et begrænset tab. For det andet vil en større del af lokalbefolkningen deltage aktivt i arbejdet, og der vil normalt blive stillet krav om en forberedende lokal indsats.

Sekretariatet for udvalget vedrørende dansk bistandspolitik

I Danmark er fordelene, at projekterne let kan overskues og følges af de danske samarbejdsgrupper. Gruppernes indsats er formålsrettet, og de kan se betydningen af deres indsats. Gennem kontakten med de enkelte projekter opnås dybere forståelse af u-landsproblemer, og herved skabes forudsætninger for arbejde på et mere generelt plan. En udbygning af de private organisationers arbejdsmuligheder er derfor af afgørende betydning.

For at opnå dette formål vil visse ændringer i tildelingen af midler være af betydning. For oplysningsarbejdets vedkommende bør det være muligt at opnå midler til nødvendige investeringer i f.eks. filmapparat, montrer m.v.

I projektsamarbejdet bør den hidtidige mulighed for overførsel af midler til enkeltprojekter efter ansøgning bibeholdes; men der bør også være mulighed for, at der stilles en rammebevilling til rådighed for de private organisationer. I begge tilfælde bør de private organisationer være fuldt ansvarlige for midlernes anvendelse, og misbrug eller gentagne fejlvurderinger skal medføre, at bevillingerne standses. I nogle tilfælde vil forundersøgelsesarbejdet næppe kunne blive så effektivt, som det, der udføres nu, når en Danidamission kan bistå. Til gengæld vil man opnå den meget store reduktion af administrationsomkostningerne, som er de private organisationers styrke; den kortere tid, som vil forløbe mellem indsendelse af ansøgning og bevilling, kan være af væsentlig betydning for projekters heldige gennemførelse.

Kulturelt samarbejde

For udviklingssamarbejde er en gensidig, bred, kulturel forståelse en nødvendighed for at opnå positive resultater. I u-landene er der adskillige kulturelle værdier, som den danske befolkning kan få en umiddelbar forbindelse med. Det gælder f.eks. megen brugskunst, skulptur og musik. Sociale og politiske strukturer vil ikke kunne overtages; men de kan inspirere til overvejelse af egne forhold.

Det kulturelle samarbejde skal ikke blot finde sted mellem de fåtallige eliter, som i mange tilfælde vil have et fælles europæisk grundlag. Det er væsentligt, at der knyttes forbindelse mellem repræsentanter for folkelig kultur. I u-landene vil traditionelle værdier ofte være godt repræsenteret i disse kredse, og kontakt med dem vil således give store dele af den danske befolkning bedre mulighed for dybere forståelse af værdier og sammenhænge i andre kulturer. Vanskelighederne ved at gennemføre gensidige besøg af denne art kan overvindes.

Udbygning af det kulturelle samarbejde og støtte til institutioner, som kan påtage sig dette arbejde både i Danmark og u-landene, bør have en meget høj prioritering.

Sekretariatet for udvalget vedrørende dansk bistandspolitik

I ovenstående bemærkninger er der kun bygget på erfaringer fra U-landsfondens praktiske arbejde. Vi har ikke ment det nødvendigt at belægge vor opfattelse med eksempler, men gør det naturligvis gerne, hvis det ønskes.

for U-landsfonden af 1962

K.H. Skott

U-landsforeningen SVALERNE
Medlem af EMMAUS - International grundlagt af Abbe Pierre
The SWALLOWS in Denmark
Association for Social Voluntary Service

Østerbrogade 49
DK-2100 Kbhvn Ø

tlf (01) 26 17 47
giro 8 00 17 74

Til:
Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik

Som svar på jeres henvendelse af 27. april 1981 vil U-landsforeningen Svalerne bede om, at følgende synspunkter tages i betragtning:

I udvalgets komissorium hedder det indledningsvis: "Udvalgets opgave er at gennemgå principperne for den danske bistand til udviklingslandene med henblik på indenfor rammerne af den ny økonomiske verdensorden at klarlægge, hvorledes Danmark mest hensigtsmæssigt kan bidrage til 3. verdens udvikling"

Videre hedder det: "Udvalget bør tage udgangspunkt i udviklingslandenes økonomiske og sociale situation og relationerne mellem de industrialiserede lande og udviklingslandene".

U-landsforeningen Svalerne opfordrer udvalget til i sit arbejde at fastholde den bredde, som komissoriet lægger op til og ikke ensidigt behandle bistandsspørgsmål.

U-LANDSPOLITIK ER ANDET OG MERE END U-LANDSBISTAND

En øget og kvantitativt forbedret dansk u-landsbistand er kun en lille del af den opgave, der skal løses. I forbindelse med diskussionen om 80ernes udviklingsstrategi er der behov for at overveje, hvorledes Danmark kan bidrage mere effektivt til en retfærdig fordeling af verdens goder. Der må tilrettelægges en national udviklingsstrategi, som radikalt bryder med vore hjemlige fejludvikling og lægger op til de nødvendige ændringer i det danske forbrugs- og produktionsmønster. En dansk udviklingsstrategi må omfatte aspekter af vor hjemlige samfundsudvikling, der er af særlig betydning for forholdet til udviklingslandene f.eks.:

- en forbrugerpolitik, som standser overforbruget og dermed rovdriften på verdens ressourcer.

- en ernærings- og fødevarepolitik, som mindsker behovet for import af proteiner og landbrugsprodukter fra u-landene og lægger større vægt på vegetabilsk produktion og forbrug.

- en industripolitik, som overlader fremstillingen af produkter, der kræver stor arbejdsindsats til (industrier i) udviklingslandene.

- en handelspolitik, som gør det lettere for u-landene at eksportere forarbejdede produkter til Danmark.

- en energipolitik, som lægger hovedvægten på udvikling af vedvarende energikilder.

- en forsvarspolitik, som gør det muligt at øge de disponible ressourcer til fremme af udviklingen i den 3.verden og dermed på længere sigt skaber en mere sikker og fredelig verden.

Med en sådan udviklingsstrategi vil Danmark bidrage til en mere ansvarlig global politik. Der er behov for at nedsætte en kommission, som får til opgave at stille forslag til en dansk udviklingsstrategi og foreslå lovgivning, der kan fremme en dansk tilpasning til en Ny Økonomisk Verdensorden.

BISTANDSPOLITISKE SPØRGSMÅL

U-landsforeningen Svalerne anbefaler generelt følgende:

- at Danmark fortsat kanaliserer 50% af sin bistand gennem FN.

- at Danmark afbinder statslånene uden at afvente, at andre lande gør dette.

- at Danmark opfylder målsætningen om 1% af BNP til udviklingsbistand.

Målsætning/Målgrupper

Tilfredsstillelsen af de mest grundlæggende behov hos de grupper, der trænger mest,bør være hovedmålsætningen for den danske udviklingsbistand.

Valg af modtagerlande/Valg af bistandsformer

Dansk u-landsbistand bør tilrettelægges alene ud fra behovene i modtagerlandene og ikke ud fra, hvad dansk erhvervsliv kan tilbyde.

Svalerne går ind for øget bistand til lande, som i deres udviklingsstrategi arbejder for en lighedspræget udvikling med folkelig deltagelse.
Vi mener dog ikke at bistanden til lande som Bangladesh og Indien skal ophøre. Den herskende magtstruktur i disse lande stiller et særligt krav til kontrol med at bistanden faktisk når målgrupperne, og udvalget bør overveje, hvilke former for bistand, som bedre kan sikre, at bistanden virkelig når den fattigste del af befolkningen.

Vi anbefaler en bistandsform, som støtter organiseringen af underpriviligerede grupper som kvinder og jordløse, idet disse som organiserede grupper har en større mulighed for at kunne påvirke udviklingsprocessen i landet.
Svalerne mener også, at man i højere grad skal kanalisere bistanden gennem frivillige organisationer, idet disse vil have en bedre mulighed for at gennemføre projekter med direkte kontakt til underpriviligerede befolkningsgrupper.

I u-lande, som fører en mere fattigdomsorienteret politik, kan der derimod i højere grad satses på ikke-øremærket bistand.

Mere viden om bistandens virkninger

For at kunne tilrettelægge en mere målrettet bistand er det nødvendigt, at der indsamles flere oplysninger om, hvilke virkninger bistanden faktisk har i modtagerlandene. Dette gælder såvel den bilaterale bistand som den multilaterale, herunder ikke mindst den bistand, der kanaliseres gennem EF. DANIDA må fremlægge oplysninger om resultater og problemer i bistandsarbejdet og indhente oplysninger fra andre organisationers bistandsarbejde.

Kvaliteten i højsædet

Vi går ind for den kvantitative målsætning om 1% af BNP til udviklingsbistand, men lægger mere vægt på kvalitative målsætninger.

Eksempelvis mener vi, at man indenfor ekspert/frivillig udsendelsen bør forbedre forberedelsen af især eksperter til arbejdet i et u-land og føre en mere bevidst placeringspolitik.
Man bør også styrke de udsendtes muligheder for herhjemme at formidle erfaringer om u-landenes kulturer, deres sociale og økonomiske situation og bistandens vilkår.

Oplysningsarbejde

Hvis ikke den danske befolkning skal opfatte samarbejdet med u-landene som en trussel , må interessen og forståelsen for globale spørgsmål stimuleres. Større kendskab til andre samfundsformer og livsmønstre fremmer en sådan forståelse.

DANIDA bør derfor i langt højere grad lægge vægt på oplysningsarbejdet og ikke kun satse på den traditionelle oplysning, som har tendens til kun at nå grupper, man allerede har i tale.

Konkret foreslår vi at 1% af bistandsmidlerne anvendes til oplysningsarbejde, og at der skabes rammer for nytænkning og anvendelse af utraditionelle medier, så man får befolkningsgrupper i tale, man ikke hidtil har kunnet nå.

Med venlig hilsen
f. U-landsforeningen Svalerne

Lis Rasmussen

Lis Rasmussen
U-landskoordinator

U-LANDSGRUPPEN
PÅ LANDBOHØJSKOLEN

U-landsgruppen på Landbohøjskolen er en åben oplysnings- og studiegruppe, hovedsageligt bestående af studerende fra Landbohøjskolens forskellige retninger (landbrugs-, veterinærhav brugs-, fødevareområdet m.m.) Målgruppen for oplysningsarbejdet har altovervejende været studerende fra disse fagområder. Blandt vores aktiviteter kan nævnes studiekredse om Indien, Ceylon og Bangladesh samt om Mozambique, Tanzania og Kenya og hermed forbundne studierejse. For 81/82 planlægges ca. 11 foredrag om landbrugs- og fødevareproblematik.

Holdning til principperne for dansk U-landsbistand.

Mål. Vi lægger særlig vægt på målsætningen om at gavne de fattigste lande og befolkningsgrupper og ønsker en højere prioritet af disse mål såvel som målet om styrkelsen af landenes uafhængighed.

Målgrupper vi finder bør prioriteres højere: De helt og delvist jordløse landarbejdere, små bønder (d nne gruppe må defineres via nærmere undersøgelser på stedet), kvinder, andre dele af landproletariatet og øvrige underpriviligerede grupper.

Modtagerlande: Bistandsprojekter må ses i forhold til de økonomiske, politiske og kulturelle forhold i landene. Er regeringen f.eks. ikke samarbejdsvillig med hensyn til de ovenstående generelle mål, må man søge at samarbejde nærmere med folkelige bevægelser i landet, der aktivt støtter disse mål. En anden mulighed er at prioritere lande med gode forudsætninger for at opfylde målene. Vi finder i øvrigt, at bruttonationalprodukt er et utilstrækkeligt mål for om et land hører til blandt de aller fattigste.

Specielle mål af særlig betydning: -beskæftigelse (-navnlig i den "døde" sæson i landbruget; -ernæringsforbedring (-tilpasset de lokale prob mer og muligheder og integreret gerne i landbrugsbistanden; -aktivering af den fattige befolkning gennem bl.a. oplysning og organisering i kooperativer, kollektiver o.a.; -lighed bl.a. med hensyn til rig-fattig, mand-kvinde, land-by og u-/i-land; -økologisk stabilitet således at jordens frugtbarhed bevares, vilkårlige forureninger undgås og afhængighed af udspredning af kemikalier begrænses (under hensyntagen til de særlige forhold i troper-/u-lande).

Midler, som vi særlig finder grund til at fremhæve for at efterkomme de ovennævnte mål.

Tilpasset teknologi i bredeste betydning, herunder også udvikling af de traditionelle dyrkningsmetoder og afgrøder. Basale behovs strategi, gerne sat i forbindelse med andre metoder, som mere direkte fremmer en folkelig udviklingsproces, eller ydet i situationer, som kan bane vej for en sådan. Fødevarehjælp til tørken i Mozambique, er et positivt eksempel på det sidste, i den nuværende situation, lige såvel som humanitær hjælp til SWAPO's flygtningelejre i Angola.

Undersøgelser, u-landskendskab m.v., som også omfatter de samfundsmæssige og kulturelle forhold, er særdeles væsentligt, lige såvel som en bred eveluering af projekterne.

DEN DANSKE UNESCO-NATIONALKOMMISSION
FREDERIKSHOLMS KANAL 25 F . 1220 KØBENHAVN K
TELEFON (01) 13 52 82 . TELEGRAMADRESSE: DANUNESCO

Journal nr. 1981-005

København, den 19. juni 1981.
KV/ah

Udvalget vedrørende
dansk bistands-politik
c/o udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K.

Unesco-nationalkommissionens besvarelse af henvendelsen fra Udvalget vedrørende dansk bistands-politik (Ole Bang-udvalget). Jfr. brev af 27. april 1981.

I den internationale bistandsdebat i Unesco-regi spiller begrebet kulturel identitet en stigende rolle. Der er en voksende erkendelse af, at udviklingsprocessen må bygge på et folks egen kultur, idet begrebet her forstås i ordets brede betydning, dvs. et folks traditioner, selvstændige viden, erfaringer, religiøse og sociale holdninger m.v.

Strider udviklingsprocessen mod den kulturelle identitet, vil man ofte blive bragt i én af to situationer: enten nås de opstillede udviklingsmål ikke, fordi forudsætningerne viser sig at være forkerte, eller udviklingen skaber et delt samfund, fordi den ikke bliver de berørte menneskers egen udvikling.

Udviklingen må bygge på et folks kultur, ellers vil den true denne kultur og støde på befolkningens modstand.

At inddrage respekten for den kulturelle identitet som en integreret del af udviklingsprocessen betyder ikke fastholdelse af et statisk kulturbegreb. Naturligvis ændres og udvikles menneskets kultur i takt med udviklingsprocessen. Afgørende for succes eller fiasko er det imidlertid, om ændringerne sker i overensstemmelse med et folks egen erkendelse og holdninger.

Den danske bistandsindsats målsætning om at nå de fattigste i de fattigste lande gør spørgsmålet om respekt for kulturel identitet til et særligt centralt problem. Skal denne målsætning opfyldes, må modtagergruppernes kultur i sig selv betragtes som en dynamisk ressource, der indgår i planlægningen.

Allerede tidligt i den danske og nordiske bistandsindsats historie måtte man erkende, at bistand ikke altid gavnede de befolkningsgrupper, bistanden var tilsigtet, mest. Forskellige befolkningsgruppers evne til at absorbere og udnytte bistand var anderledes, end man havde forudset ved bistandens tilrettelæggelse. Ofte lå ansvaret for fejlvurderingerne såvel i donor- som i modtagerlandene.

Unesco-nationalkommissionen finder det rigtigt, at Danmark på et tidspunkt, hvor fattigdommen i verden uddybes, og hvor skellet vokser såvel mellem rige og fattige lande som mellem rige og fattige i mange lande, prioriterer bistand til de fattigste befolkningsgrupper i de fattigste lande.

Men det er samtidig erkendt både omkring Noakhali-projektet i Bangladesh og omkring det store sundhedsprojekt i Indien, at sådanne projekter kun har en mulighed for at lykkes, hvis de bygger på indgående kendskab til netop de sociale og kulturelle forhold i det givne område.

I betænkningen om Danmarks samarbejde med udviklingslandene fra 197o (betænkning nr. 565) understregede man i kapitel XIII om det kulturelle samarbejde især mulighederne for, at dansk julturel tradition gav mulighed for at øve en indsats i udviklingslandene, samt at Danmark og vesten selv kunne få kulturel inspiration fra udviklingslandene.

Nationalkommissionen mener stadig, det er vigtigt at understrege vores samfunds behov for kendskab til andre kontinenters kulturer. Manglende viden og erkendelse af andres kulturelle identitet har været med til at skabe forståelseskløfter og racistiske tendenser også i vort eget samfund. Men samtidig mener nationalkommissionen som ovenfor fremhævet, at man i dag i langt højere grad end det skete i 197o må fremhæve behovet for, at u-landenenes egen udviklingsproces må være baseret på deres egen kulturelle erfaring og selvopfattelse.

Vi vil gerne fra FN's ny udviklingsstrategi fremhæve afsnittet O om Social development, og her specielt par. 162, hvori det bl.a. hedder:

> "Each country will freely determine and implement appropriate policies for social development within the framework of its development plans and priorities, and in accordance with its cultural identity, socio-economic structures and stage of development".

Den danske Unesco-nationalkommission har i juni måned 1981 indsendt sit bidrag til planlægningen af Unescos næste mediumtermplan for 1984-89 (vedlægges som bilag). I det danske arbejde omkring denne plan er nogle af disse synspunkter blevet understreget.

Ved Unesco-nationalkommissionernes europæiske regionalkonference i Madrid i maj 1981 hed det i et dansk indlæg om disse spørgsmål bl.a.

> "Development ..... implies releasing human resources, development of man, confidence in man's abilities, that means self-reliance, and consciousness of ones own culture, in Unesco-language: cultural identity. Endogenous development is development based on the knowledge, the experience, the wisdom, and the culture in the regions you want to develop."

Nationalkommissionen er bekendt med, at Danida med ansættelsen af en udviklingsorienteret socialantropolog som bistands-

konsulent har vist en vis forståelse for disse problemer. Alligevel viser såvel Danidas årlige beretninger som den generelle danske bistandsdebat, at disse spørgsmål underprioriteres, og det er kommissionens opfattelse, at tendensen til at koncentrere debatten om den konkrete bistandsplanlægning om teknisk-økonomiske spørgsmål er en medvirkende årsag til, at resultatet af en given bistand i en række tilfælde ikke har stået mål med forventningerne.

Det skal ligeledes fremhæves, at behovet for større forståelse af u-landenes kulturer i vort eget samfund såvel som behovet for at udbrede udviklingsdebatten til spørgsmål som de her nævnte, understreger værdien af en stærk oplysningsindsats og for omfattende udveksling mellem vor egen kultur og fremmede kulturer.

Som fremhævet i Unesco-nationalkommissionens forslag til Unescos næste mediumtermplan, spiller de overordnede synspunkter om kulturens betydning i udviklingsprocessen ind på næsten alle bistandsområder.

Nationalkommissionen vil gerne her understrege nogle forhold inden for de Unesco-fagområder, kommissionen har særlige muligheder for at vurdere:

Uddannelsesområdet

Kravene om en moderne teknokratisk eller teknologisk udvikling kolliderer ofte med det kulturelle mønster i et land og medvirker til en stadig større kløft mellem forskellige grupper i befolkningen. Synspunktet, at uddannelse (uanset indhold og ofte uden relevans for konkrete levevilkår og arbejdsmuligheder) i sig selv er en værdi, fører ligeledes ofte til voldsomme arbejdsløshedsproblemer blandt uddannede, samtidig med at det givne samfund kan have mangel på arbejdskraft i nogle sektorer. Nationalkommissionen har i sit svar understreget behovet for såvel uddannelses- som forskningssystemets relevans i det givne samfund og for de befolkningsgrupper, der berøres.

Kulturområdet

Som allerede fremhævet opfatter vi kulturbegrebet meget bredt, og vi finder det afgørende, at udviklingsprocessen på alle områder bygger på dette kulturbegreb med respekt ikke blot for national kultur, men også for individet og for minoritetsgrupper inden for en nation.

Samtidig ønsker nationalkommissionen dog at fremhæve, at det snævrere kulturbegreb, der omtales i betænkning 565 i 1970, og som førte til bestemmelser om kulturelt samarbejde i bistandsloven, tilsyneladende har spillet en alt for ringe rolle i det konkrete bistandsarbejde siden.

Netop fordi kultur er blevet betragtet som en (luksus?) overbygning, har der ikke været tale om en integration af kulturel forståelse i bistandsprocessen, og dermed har end ikke den mere traditionelle form for kulturudveksling fået prioritet.

Nationalkommissionen vil gerne understrege, at der i vort eget samfund er et stigende behov for viden om andre samfunds kulturer og herunder specielt for viden om samfund uden for den vestlige kulturkreds.

Vor egen kultur er under voldsom påvirkning fra stærke centre i den vestlige kulturkreds, og påvirkninger vil stige i takt med udbygningen af kommunikationssatelitter, internationale forretningskæder m.v. Men samtidig har det været svært her (og i de andre lande i vor kulturkreds) at forstå politiske og økonomiske omvæltninger og beslutninger uden for "vor egen verden", bl.a. på grund af forståelseskløften mellem vor og den tredie verdens kulturer.

Kommunikationsområdet

U-landenes krav om en ny informationsorden er stødt på en række berettigede ideologiske vestlige (herunder danske) indvendinger. Samtidig må det imidlertid erkendes, at skævhederne i den eksisterende informationsorden er et konkret problem for u-landene og for os selv jfr. ovenstående om vor manglende viden om fremmede kulturer.

Danske undervisningsministre har på Unescos generalkonferencer afvist forsøg på at benytte denne debat til at indskrænke pressens frihed, men samtidig på regeringens vegne erkendt i-landenes (og Danmarks) medansvar for en konkret indsats på området.

I Danida har der imidlertid været en tendens til at definere kravet om, at bistand skal gå til de fattigste i de fattigste lande, således at kun ganske enkelte kommunikationsprojekter falder ind under denne formålsparagraf.

Unesco-nationalkommissionen mener også her, at der er tale om en undervurdering af den kulturelle dimensionsbetydning. U-landene har i høj grad behov for deres egne kommunikationssystemer. Kommunikationen er en del af den infrastruktur,der gør udvikling mulig, og kommunikation på egne vilkår en del af grundlaget for, at udviklingen kan ske på basis af egen kulturel identitet.

Vi vil i denne sammenhæng gerne konkret understrege, at der med oprettelsen af International Programme for Development of Communication (IPDC) er skabt et organ for konkret bistand og formulering af bistandsbehov på dette område. Danmark og de øvrige nordiske lande har et både praktisk og ideologisk ansvar for udviklingen af denne bistand under en form, der kan accepteres ud fra nordiske principper.

Netop fordi de nordiske lande er lande, der selv kender til problemet med udefra kommende dominans,og fordi de samtidig tildels har været i stand til at sikre en selvstændig kulturel udvikling og en uafhængig medieudvikling til trods for dette, kan og bør landene spille en særlig rolle.

./. Vi tillader os desuden at henvise til vore generelle Unesco-relaterede synspunkter i det vedlagte bilag.

Med venlig hilsen

Knud Vilby

Niels E. Søe

14. august 1981

Foreningen
u-landshjælp fra folk til folk, Tvind, 6990 Ulfborg - 07 49 14 90

Sekretariatet
Udvalget vedr. dansk bistandspolitik
Udenrigsministeriet, Danida 104.Dan.1/6.
Asiatisk Plads 2
1448 København K

Vedr. udtalelse vedr. bistandssamarbejdet med udviklingslandene:

Foreningen har med tak modtaget Deres skrivelse af 27. april d.å. med anmodning om at fremkomme med nogle synspunkter om bistandssamarbejdet med udviklingslandene, som man finder bør indgå i udvalgets overvejelser.

Det er foreningens opfattelse, at det bl. a. ved foreningens indsats er demonstreret, at ikke-statslige organisationer kan opnå ganske betydelige resultater ved at gennemføre udviklingsprojekter i samarbejde med lokale myndigheder og/eller institutioner i modtagerlandet.

Udsendte frivilliges deltagelse i sådanne udviklingsprojekter har vist sig at kunne fremme den lokale befolknings indsats i projekternes gennemførelse.

På denne baggrund er det uhensigtsmæssigt, at Danida kun i særdeles begrænset omfang (Landsindsamlingens fond) har mulighed for at støtte udviklingsprojekter, der etableres af danske ikke-statslige organisationer og foreninger i samarbejde med lokale myndigheder eller institutioner.

Foreningen henstiller derfor til udvalget, at udvalget arbejder til støtte for, at Danida fremtidigt i stort omfang støtter sådanne udviklingsprojekter, som etableres af en dansk ikke-statslig organisation i samarbejde med lokale myndigheder og/eller institutioner. I forbindelse hermed bør udvalget arbejde for, at Danida fremtidigt støtter udsendelsen af danske frivillige til gennemførelsen af sådanne projekter i stort omfang.

Med venlig hilsen
U-landshjælp fra folk til folk

Poul Jørgensen, formand

Venstres Ungdom
Østerbrogade 132,
2100 København Ø,
Telf. 01 *38 51 51
Giro: 5 00 04 40

1. MÅLSÆTNINGEN

Den gensidige afhængighed mellem industrilandene og udviklingslandene - mellem Nord og Syd - og de deraf følgende fælles interesser, bør være grundlaget for fastlæggelsen af den danske og internationale u-lands- og bistandspolitik i 80'erne.

Det politiske udgangspunkt for en liberal u-lands- og bistandspolitik må være, at vi alle har et fælles ansvar for vor klodes overlevelse på menneskeværdige betingelser.

Målet med den danske og internationale u-lands- og bistandspolitik skal være, at hjælpe udviklingslandene frem til en situation, hvor der er social, politisk og økonomisk frihed.

Frihed betyder ethvert folks lige betingelser og muligheder på globalt plan.
Frihed betyder ethvert folks ret til selv at bestemme.
Liberale i nord(øst) har ikke kæmpet mod totalitære regimer for at etablere en moderne, parlamentarisk og demokratisk stat med det formål at fremme kolonistyre og apartheid.

For liberale er målet den internationale solidaritet og samarbejde i spørgsmålet om den globale økonomi og andre internationale spørgsmål.

En liberal bistandsstrategi betyder, at der må stilles krav. Ligesom udviklingslandene kan og skal stille krav og betingelser til industrilandene, bør industrilandene også stille visse krav til dem.

2. EN LIBERAL U-LANDSPOLITIK.

2.1 Handels- og erhvervspolitik.

De gældende told og handelsregler, herunder de senere års tendenser til øget protektionisme i industrilandene overfor industrivarer fra udviklingslandene, er medvirkende til at fastholde udviklingslandene som råstofproducenter i den internationale arbejdsdeling.

Det er grundigt dokumenteret, at protektionisme er til skade for den samlede verdensøkonomi.
Det vil have betydelige beskæftigelses- og vækstfremmende konsekvenser, både i udviklingslandene og på lidt længere sigt også i industrilandene, såfremt verdenshandelen bliver liberaliseret således, at der i videst muligt omfang bliver frihandel på verdensmarkedet.

Udviklingslandene skal have lettere adgang til industrilandenes markeder med forarbejdede varer samtidig med, at udviklingslandenes samhandel indbyrdes skal udbygges væsentligt.
Derfor må alle foranstaltninger, der beskytter erhvervslivet i industrilandene mod konkurrence fra udviklingslandene, afskaffes.

Der må arbejdes for mere retfærdige og stabile priser på verdensmarkedet for råvarer fra udviklingslandene, og udviklingslandene bør endvidere have en større andel i forarbejdning, transport og salg af råvarerne.

Et skridt i den rigtige retning er aftalen mellem De Europæiske Fællesskaber og ca. 60 udviklingslande, den såkaldte LOME-aftale, der bl.a. garanterer stabile priser på råvareleverancer til EF-landene. Aftalen bør dog udbygges, så den kommer til også at omfatte de landbrugsvarer og industrivarer, hvor udviklingslandene konkurrerer med EF-landene.

Det er vigtigt, at LOME-aftalen ikke bevirker, at deltagerne fører en protektionistisk politik overfor tredie lande, altså de lande der ikke er omfattet af aftalen, men at principperne i aftalen udstrækkes til at omfatte hele verdenshandelen.

Det er vigtigt, at de u-landspolitiske målsætninger ses i sammenhæng med de indenrigspolitiske målsætninger og at det derfor vurderes, hvilke strukturtilpasninger der er nødvendige i industri landene som følge af en mere retfærdig verdenshandel.

Der er ikke nogen klart dokumenteret viden herom idag. Derfor bør der snarest nedsættes en kommission til kulegravning af konsekvenserne for Danmark af en mere retfærdig verdenshandel og hermed en vurdering af udviklingslandenes krav om en ny økonomisk verdensorden.

Der bør samtidig i internationale fora og forhandlinger lægges et stærkt pres på Sovjetunionen og de øvrige østeuropæiske lande for at få disse til at bidrage til det internationale udviklingsarbejde.

2.2 Den monetære verdensorden.

Der må ske en ændring af det internationale finansielle og monetære system, og udviklingslandenes indflydelse i Valutafonden (IMF) og Verdensbanken (IBRD) bør øges således, at udviklingslandene ligestilles med industrilandene.

Reformeringen af det internationale monetære system bør omfatte forbedringer i vekselkurssystemet, reservevalutasystemet og betalingsbalance-tilpasnings-mekanismerne.

2.3 De multinationale selskaber.

Mange ændringer i udviklingslandene finder sted via de multinationale selskaber.
Der er således fra udviklingslandene rejst krav om et kodeks for disse selskabers arbejde og aktiviteter. Danmark må støtte dette standpunkt i internationale forsamlinger og har iøvrigt som et lille land fælles interesser med udviklingslanden i at få etableret et sådant kodeks.

Kodekset skal have national- såvel som international gyldighed og retsvirkning og skal derfor følges op af lovgivning i de enkelte lande, så visse selskabers grove udnyttelse af udviklings lande bringes til ophør. Kodekset bør tage udgangspunkt i OECD's forslag hertil.

2.4 Teknologioverførsel.

Der er brug for en væsentlig overførsel af teknologi og know-how fra industrilandene til udviklingslandene.
Teknologien skal være tilpasset det enkelte lands behov og tage hensyn til en passende udviklingstakt.
Teknologien bør i første omgang være arbejdskraftintensiv, så der er mulighed for at opsuge den ledige arbejdskraft.

For at undgå at udviklingslandene via teknologioverførsler bliver afhængige af et enkelt eller flere industrilande, bør der ske et samarbejde udviklingslandene imellem om udviklingen af deres egen teknologi.

Ved overførsel af teknologi til udviklingslandene må der foretages en "teknologivurdering" således, at udviklingslandene i størst muligt omfang kan undgå f.eks. miljøproblemer og arbejdsløshed.

2.5 De politiske betingelser.

De sidste to årtiers erfaring med den statslige udviklingsbistand betyder, at vi må stille politiske krav til modtagerne af vor bistand.
Vi kan ikke fortsat tolerere, at bistanden ikke når ud til målgrupperne i det omfang det er tilsigtet.

Det må også stilles som betingelse til modtagerlandene, at det overholder de elementære menneskerettigheder.
Det er imidlertid klart, at sådanne politiske betingelser ikke kan stilles udfra vort samfunds præmisser om demokrati og menneske rettigheder, men må stilles udfra det enkelte lands forhold.

Det er ligeledes klart, at vi som liberale aldrig kan stille betingelser til udviklingslandenes politiske "ideologi", ligesom en ændring af et lands politiske system ikke i sig selv kan være begrundelse for at ophøre med at give bistand.

Politiske betingelser til udviklingsbistanden må og skal være en "balanceakt", da vi ikke er interesserede i en kultureksport til udviklingslandene, men som liberale kan vi aldrig gå på kompromis med totalitære regimer - hvad enten de er højre- eller venstreorienterede.

2.6 Oprustning ctr. udvikling.

Der findes ikke nogen klar dokumentation af en sammenhæng mellem oprustning og udvikling.
Imidlertid må det være klart, at nedrustning set i et udviklingsmæssigt perspektiv, vil kunne frigøre ressourcer til udviklingsformål.

3. EN LIBERAL BISTANDSPOLITIK.

3.1 Målsætning.

Den danske bistand skal fortsat ydes til de fattigste lande og til de fattigste befolkningsgrupper i disse lande.
For at opnå den bedst mulige effekt af den danske bistand bør denne koncentreres om nogle få hovedmodtagerlande.

Hovedmodtagerlandene bør i vid udstrækning vælges udfra om de i deres udviklingsstrategi lægger vægt på den brede befolknings deltagelse.

3.2 Bistandens størrelse.

Bistandens størrelse alene er ikke af afgørende betydning, men skal ses i sammenhæng med Danmarks u-landspolitik som helhed.

Danmark bør dog nå målsætningen om at yde 1% af bruttonationalproduktet inden udgangen af 80´erne.

Det kan ikke accepteres, at op- eller nedgange i den danske økonomi påvirker bistandens størrelse.
I denne sammenhæng skal man dog bemærke sammenhængen mellem Danmarks internationale låneoptagelse og udviklingslandenes muligheder for optagelse af internationale lån.

3.3 Bistandens sammensætning.

Den danske bistands fordeling med 50% til multilateral og 50% til bilateral bistand bør opretholdes.

Danmark bør i international sammenhæng arbejde for, at den multilaterale bistand ydes efter samme principper som den danske bistand.
Den multilaterale bistand bør i højere grad kanaliseres gennem internationale organisationer, hvor udviklingslandene har en væsentlig indflydelse.

Specielt er det vigtigt, at Danmark arbejder for, at EF´s bistands projekter i højere grad end nu, kommer til at følge den danske

bistandsmålsætning, idet en større og større del af den multilaterale bistand ydes gennem EF.

De danske statslån til udviklingslandene bør bibeholdes i samme størrelsesorden som nu, men skal principielt være ubundne og bør i første række ydes til de såkaldte NIC-lande (mellemindkomstlande).

Det er endelig vigtigt, at en stor del af den danske udviklingsbistand ydes gennem danske og internationale private og frivillige organisationer, idet disse ofte er i stand til langt hurtigere og mere effektivt at opfylde målsætningen om at gavne de dårligst stillede befolkningsgrupper.

3.4 Bistandsstrategier.

Den statslige bistand bør fortsat bygge på de elementære bohovs princip.

En markant forbedring af udviklingslandenes sociale, politiske og økonomiske situation vil kræve en kraftig forøgelse af fødevareproduktionen. En sådan forøgelse må ske på basis af de elementære behovs strategi og må derfor satse på en udvikling af landbruget på grundlag af følgende elementer:

- gennem overførsel af landbrugsteknologi, der er tilpasset det enkelte lands niveau, og gennem udsendelse af landmænd, skal en uddannelse af bønderne føre til en øget produktion. Det er vigtigt, at kvinderne inddrages aktivt i denne udviklingsproces.

- gennem bedre muligheder for overrisling og kunstvanding hos den enkelte bonde at sikre og forøge produktionen.

- gennem en landbrugsforskning på udviklingslandenes præmisser og i det enkelte udviklingsland, evt. ved brug af gæsteforskere, at udnytte landets potentielle muligheder.

- undersøge mulighederne for at udbrede andelstanken i udviklingslandene, specielt i afsætningsleddet.

- opbygge lokale virksomheder, der med tilpasset teknologi, kan fremstille nødvendige redskaber og reservedele og fore tage fornødne reparationer.

- ved at påvirke udviklingslandet til at gennemføre jordreformer i et omfang der sætter de fattige bønder i stand til at leve af udbyttet fra deres egen jord.

Denne landbrugsstrategi skal følges op af en industrialiseringsstrategi med følgende hovedelementer:

- skaffe muligheder for lokalt håndværk og industri som bl.a. vil kunne opsuge den ledige arbejdskraft, der opstår ved f.eks. gennemførelsen af jordreformer.

- på lidt længere sigt opbygge en selvstændig og konkurrencedygtig industri således, at udviklingslandene i år 2000, i overensstemmelse med kravene i den ny økonomiske verdensorden, producerer 25% af verdens industriprodukter.

For at sikre, at industrialiseringsstrategien lykkes, skal der udformes en global energistrategi, hvis formål skal være:

- at sikre større besparelser på de opbrugelige ressourcer i industrilandene,

- at sikre lavere og stabile energipriser for de energiimporterende udviklingslande,

- at fremme en hurtigere udvikling af alternative energikilder,

- og at medvirke til at bekæmpe forureningen.

3.5 Inudstrialiseringsfonden for Udviklingslandene. (IFU).

Private investeringer og dermed overførsel af teknologi og know-how til udviklingslandene er et vigtigt bidrag til og bestanddel af dansk u-lands- og bistandspolitik.
VU anser derfor IFU for at være et fornuftigt organ til at fremme private investeringer i udviklingslandene.

Der må løbende være en effektiv kontrol med, at IFU's projekter opfylder følgende krav:

- projekterne skal være udviklingsfremmende,

- projekterne skal ikke alene vurderes privatøkonomisk men også samfundsøkonomisk,

- der skal sikres lokal deltagelse i projekterne og dermed også en lokal indflydelse på, hvordan overskud og udbytte skal fordeles,

- det må sikres, at udviklingslandet har mulighed for at overtage ejendomsretten og dermed styringen af virksomhederne, nå den investerede kapital er tilbagebetalt.

Den Danske Nationalkomite for WORLD UNIVERSITY SERVICE
Danish National Committee for WORLD UNIVERSITY SERVICE

WUS

Skindergade 36
DK 1159 København K

Den Danske Nationalkomité for World University Service (herefter WUS) har gennem det sidste tiår gennemført teknisk og uddannelsesmæssig bistand - herunder udsendelse af danske eksperter - i samarbejde med regeringer og frihedsbevægelser hovedsageligt i Afrika. WUS samarbejder med afrikanske, asiatiske og latinamerikanske WUS nationalkomiteer, som gennemfører sociale og uddannelsesmæssige programmer, programmer til forsvar for menneskerettighederne m.v. Det er WUS' formål at yde støtte til undertrykte folk, folkegrupper eller enkeltpersoner i den 3. verden.

Indledning

Som indledning til en besvarelse af spørgsmålet om, hvorledes Danmark bedst kan bidrage til den 3. verdens udvikling, er der principielt grund til at understrege, at udviklingen i den 3. verden er påvirket af en lang række af politiske og økonomiske beslutninger i de industrialiserede lande, og at det egentlige bistandssamarbejde kun udgør en mindre del heraf. Af nok så betydningsfulde faktorer kan f.eks. nævnes de industrialiserede landes handels- og erhvervsmæssige relationer til udviklingslandene, som det - også i en dansk sammenhæng - selvsagt vil være vanskeligt at samordne med det egentlige bistandssamarbejde, ikke mindst set i forhold til den målsætning der gælder for Danmarks u-landsbistand, nemlig fortrinsvis at støtte de fattige befolkningsgrupper i den 3. verden.

Idet WUS' virke i særdeleshed ligger inden for det konkrete bistandssamarbejde, har vi dog valgt kun at udtale os om spørgsmål i direkte forlængelse heraf, nemlig målsætningen for bistandssamarbejdet, modtagervalg, personale- og teknisk bistand m.v.

Målsætning

I erkendelse af at bistanden ikke bør gives ud fra kortsigtede eller ensidige danske interesser, bør det fortsat være et mål for Danmarks bistandssamarbejde, at bistanden først og fremmest skal komme den fattige befolkning til gode. Denne målsætning bør som hovedregel være gældende for alle kategorier af dansk udviklingsbistand, herunder statslånene og lån fra Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene. Det er vigtigt, at målsætningen ses

i et dynamisk perspektiv, hvor der lægges vægt på, at Danmarks bistand skal medvirke til at mindske de strukturelle, sociale og økonomiske hindringer der er, for at de fattige eller undertrykte befolkninger kan få bedre vilkår, samt indsigt i, og kontrol med, egne levevilkår.

Valg af modtagere

I en række lande vil der på grund af interne politiske og sociale forhold være store vanskeligheder med at yde en bistand, som kan tilfredsstille en dansk målsætning om fortrinsvis at støtte den fattige befolkning. Da det samtidig fortsat bør være et bærende princip, at man ikke fra dansk side stiller krav, som anfægter modtagerens suveræne bestemmelsesret over egne forhold, burde det overvejes at styrke samarbejdet med lande, som ikke alene udtrykker en målsætning om at fremme den brede befolknings vilkår, men som også udvider en reel vilje, og ikke mindst har en reel evne, til at gennemføre denne politik. WUS har selv erfaringer fra sådanne lande som Mozambique og Nicaragua, hvis udviklingspolitik er baseret på den brede befolknings aktive medbestemmelse og deltagelse, og som - trods vanskelige vilkår og visse tilbageslag - allerede har udvist eksemp ler herpå.

Det kan således fremhæves, at det i Mozambique i løbet af få år er lykkedes på frivillig basis at få 10 - 20% af de fattigste bønder til at slå sig sammen i organiserede landsbyer med kollektiv produktion, hvorved der i mange tilfælde allerede er skabt økonomisk grundlag for fortsat udvikling. Afgørende herfor er, at man selektivt dirigerer en væsentlig del af landets begrænsede ressourcer - inclusive udenlandsk bistand - i form af landbrugsrådgivning, traktorer, vejbygning, sundhedsposter og skoler m.m. ud til de perifere landområder.

I Nicaragua deltog næsten halvdelen af befolkningen efter befrielsen i en alfabetiseringskampagne, hvor det lykkedes at reducere analfabetismen med over 30%. Der er siden fulgt en række økonomiske og sociale reformer, ikke mindst en landbrugsreform, hvor småbønder og landarbejdere har indtaget en aktiv rolle.

Uanset de sociale fremskridt der har været i Mozambique og Nicaragua - og man kunne i denne forbindelse også nævne lande som Angola og Zimbabwe,hvor der ligeledes er en omfattende opbygningsproces i gang efter en frigørelse fra undertrykkende kolonimagter eller regimer - kan man dog forudse, at processen vil være langvarig, og at der i mange år fremover vil være god grund til at fortsætte den danske bistand.

En gruppe af lande, som i den øjeblikkelige situation fortjener særlig støtte fra dansk side, er de såkaldte

frontliniestater i det sydlige Afrika. Disse landes situation er specielt vanskelig på grund af konflikten i Sydafrika og Namibia, og samtidig vil det være af betydning for opnåelse af en hurtig og politisk løsning på konflikten, at Sydafrika isoleres, herunder ikke mindst at frontlinistaterne hjælpes til at opnå reel uafhængighed af Sydafrika. Et eksempel på en sådan perspektivrig støtte er det - omend endnu beskedne - danske bidrag til etableringen af en transportkommission med henblik på at styrke frontlinestaternes bestræbelser for at udvikle et af Sydafrika uafhængigt transportnet.

Frivillig involvering i faglige bistandsprojekter

WUS har en række gange erfaret, at det er muligt at engagere danske fagfolk med erfaring fra arbejde i u-lande, i vurdering og forberedelse af faglige bistandsprojekter. En del af eksperterne og de frivillige har efter hjemkomsten til Danmark fortsat lyst til at deltage i udviklingsarbejde, og når en privat bistandsorganisation som WUS søger teknisk assistance inden for deres fagområde, stiller de sig ofte til rådighed i deres fritid.

På denne måde er det lykkedes os at sammensætte velkvalificerede arbejdsgrupper, som har forestået den faglige side af arbejdet med forundersøgelser,vurdering og planlægning af projekter inden for byggeri,håndværkeruddannelse, sundhed, vandforsyning, regionalplanlægning m.m. Arbejdet har givet resultater, der fagligt når fuldt på højde med de hel- og halvstatslige institutioners og kommercielle firmaers projekter,ikke mindst når det gælder tilpasning af teknologien til de lokale forhold i u-landene. Samme fagfolk har spillet en afgørende rolle i udvælgelse og forberedelse af de danske eksperter, WUS udsender på åremålskontrakter i Afrika.

Vi fremhæver især denne erfaring, fordi den gør det muligt at forberede veltilpasset teknisk bistand, med lave omkostninger og under medvirken af mange forskellige faggrupper. Brugen og videreudviklingen af de hjemvendte u-landsarbejderes engagement er en sidevirkning, som kan få betydning for den danske bistands kvalitet og omfang på længere sigt.

WUS har allerede modtaget tilskud fra DANIDA til en række projekter, hvor statsmidler og frivillig indsats er blevet kombineret på en frugtbar måde. Vi finder det vigtigt, at der fortsat kan stilles midler til rådighed af den statslige gavebistand, så at dette arbejde kan videreudvikles.

Undertiden når projekterne en størrelse,der vanskeligt kan finansieres inden før DANIDAs løbende gavebistand. Når modtagerlandenes regeringer ytrer ønske herom, må det være muligt at finansiere sådanne projekter gennem danske statslån ligesom de kommercielle firmaers

tjenesteydelser. Dette vil efter vor vurdering kunne medvirke til at øge lånebistandens udviklingseffekt, og praktiske proceduremæssige vanskeligheder bør ikke kunne hindre en sådan forbedret anvendelse af statslånene.

Erfaringer vedrørende personelbistand

Siden 1976 har WUS formidlet personelbistand til Mozambique og Angola, som i årene efter uafhængigheden i usædvanlig grad har lidt under mangel på uddannede fagfolk. De fleste af WUS' udsendte har været ansat på lokale kontrakter af de afrikanske regeringer; i visse tilfælde er der ydet et mindre dansk løntilskud.

WUS har god erfaring med denne form for personelrekruttering. Vi vil her fremhæve denne særlige erfaring, fordi den fortsat er relevant i de tidligere portugisiske kolonier, og også kan komme på tale i andre lande:

a. På trods af den beskedne løn, de vanskelige vilkår og kravet om at lære et nyt arbejdssprog (portugisisk) er det lykkedes at motivere mange kvalificerede yngre danskere til at tage ud. Undertiden har WUS og andre vesteuropæiske solidaritetsorganisationer endog haft større held med rekrutteringen end de statslige bistandsorganisationer. Dette skyldes blandt andet at vi som en specialiseret og fleksibelt arbejdende privat organisation kan foretage en målrettet annoncering og oplysningsvirksomhed - og på den måde motivere kredse af potentielle ansøgere, der ellers ikke altid opfanges af f.eks. DANIDAs eller Mellemfolkeligt Samvirkes rekruttering.

b. Rekrutteringen har ofte en ad hoc-karakter, som er blevet tilpasset modtagerregeringens særlige kvalifikationskrav og ansættelsesvilkår. Således har vi i nogle tilfælde hjulpet med at besætte stillinger på højt niveau i centraladministrationen, hvor modtagerlandet ikke ønskede at placere regeringsudsendte eksperter eller u-landsfrivillige.

c. Det er lykkedes os at udvælge og forberede disse eksperter til arbejds- og levevilkårene i det fremmede på en sådan måde, at langt de fleste er blevet effektive og tilfredse i deres u-landsjob. Endnu er der ikke forekommet tilfælde af for tidlig hjemsendelse, og de fleste hjemvendte eksperter deltager fortsat i personelrekruttering, teknisk bistand eller oplysningsarbejde.

Vor erfaring viser således, at det undertiden er muligt for en fleksibelt arbejdende privat organisation at yde en værdifuld og billig personelbistand i situationer, hvor DANIDA-ekspertprogrammet langtfra kan tilfredsstille alle relevante behov. (Et yderligere eksempel er WUS'

rekruttering af eksperter til Nicaragua, indledt i 1980). Selv hvor et frivilligprogram er etableret, må der forventes at forekomme behov for fagfolk med erfaring fra tidligere u-landsarbejde eller andre særlige kvalifikationer, udsendte til hastende opgaver, korttidsudsendte osv., som bedst kan rekrutteres ad hoc og udsendes uden for de almindelige ekspert- og frivilligprogrammer. Ofte er beskedne danske statstilskud afgørende for, at en sådan supplerende personelbistand i mindre målestok kan gennemføres. Udviklingseffekten af disse tilskud er anselig, og vi finder det vigtigt, at de fortsat kan ydes på en sådan måde, at de små organisationers fleksibilitet ikke samtidig mistes.

Bistand til småprojekter

I en række lande vil det være vanskeligt at nå frem til den brede befolkning med dansk bistand gennem et lokalt regeringsapparat. Vanskelighederne kan skyldes formelle eller uformelle magtforhold, begrundet i f.eks. økonomiske, politiske eller etniske privilegier. Ikke desto mindre kan sådanne lande udvise eksempler på lokale samfund, bevægelser eller lignende, til hvem selv en mindre udenlandsk bistand vil være af stor betydning for den brede befolkning. Det vil således gælde støtte til f.eks. fagforeninger, socialt arbejde i slum- og bondebevægelser, oprettelse af mindre kooperativer e.lign. Især i udlandet,men også i nogen udstrækning i Danmark, er der betydelige erfaringer med at yde denne støtte gennem private organisationer, som på grund af større fleksibilitet vil have lettere ved at nå frem til målgruppen med en adækvat bistand. Idet det selvsagt bør være en betingelse, at bistanden skal medvirke til, at modtagergruppen på længere sigt bliver bedre i stand til selv at opnå forbedrede levevilkår, burde det overvejes at kanalisere en større del af den danske bistandsindsats gennem private organisationers arbejde på dette felt.

Bistand gennem nationale frihedsbevægelser

Fra udenrigsministeriets særlige bevilling ydes i øjeblikket et ganske lille beløb til varer og tjenesteydelser til det uddannelsesmæssige og sociale arbejde, der udføres af Sydafrikas og Namibias nationale frihedsbevægelser. Bistanden er ikke omfattet af loven om internationalt udviklingssamarbejde, men gives fordi FNs Sikkerhedsråd har opfordret medlemsstaterne til at yde en sådan bistand eller fastslået, at der foreligger en undertrykkelse, som bør bringes til ophør.

WUS' samarbejdspartnere - både regeringer og frihedsbevægelser - har ofte udtrykt forundring over, dels at denne bistand er så utilstrækkelig og beskeden (ikke mindst i sammenligning med de andre skandinaviske landes),

dels at den ydes gennem internationale organisationer og ikke i direkte samarbejde med de pågældende frihedsbevægelser ANC og SWAPO. En øget dansk bistand gennem frihedsbevægelserne vil ikke alene afhjælpe umiddelbare humanitære behov og udgøre en moralsk støtte til de undertrykte befolkninger. Den vil tillige være en hjælp til frontliniestaterne, som lider under konflikterne indtil undertrykkelsen ophører - og til frihedsbevægelsernes gennemførelse af undervisningsprogrammer, som vil få langtrækkende betydning for Sydafrika og Namibia efter befrielsen.

Oplysningsarbejde i Danmark

Med henblik på at fremme den folkelige forståelse for udviklingslandenes problemer og for Danmarks relationer til udviklingslandene, er det væsentligt, at der er afsat midler til at sikre debatten og informationerne om disse spørgsmål. Vi skal i denne forbindelse fremhæve betydningen af, at der ydes tilstrækkelig støtte til at sikre de private organisationers oplysningsarbejde, ikke mindst med henblik på at formidle og debattere erfaringerne fra deres deltagelse i bistandssamarbejdet.

Det økumeniske Fællesråd i Danmark

Ecumenical Council of Denmark

Kirkernes U-landsoplysning

Associated Council
with the
World Council of
Churches

København d. 3. september, 1981
J.nr. 301/81/181

Svar fra Kirkernes U-landsoplysning på henvendelser fra Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik

Det hermed fremsendte svar til Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik indeholder efter en kort præsentation af Kirkernes U-landsoplysning, afsnit 1; nogle standpunkter vedrørende Danmarks forhold til U-landene i bred forstand, afsnit 2; bistandspolitiske synspunkter, afsnit 3; og synspunkter vedrørende oplysningsarbejdet, afsnit 4. Afsnittene 2 og 3 er svar på Udvalgets henvendelse af 27. april og afsnit 4 er svar på Udvalgets henvendelse af 25. juni.

1. Kirkernes U-landsoplysning

Kirkernes U-landsoplysning er et samarbejdsorgan mellem kirker, kirkelige organisationer og missionsselskaber i Danmark til varetagelse af u-landsoplysningsopgaver i det kirkelige arbejde. Kirkernes U-landsoplysning er hjemmehørende i Det økumeniske Fællesråd. Organisationerne bag Kirkernes U-landsoplysning er en række folkekirkelige børne- og ungdomsorganisationer, KFUM-spejderne, KFUK-spejderne, FDF/FPF, den katolske Kirke, Frikirkerne, missionsselskaberne og Folkekirkens Nødhjælp.

Kirkernes U-landsoplysning har iflg. vedtægterne til opgave at: udarbejde U-landsoplysningsmaterialer og iværksætte oplysningsinitiativer, - at bistå de kirkelige organisationer og lokale menigheder med konsulentbistand og at følge den u-landspolitiske debat og tage u-landspolitiske initiativer.

Aktiviteterne i Kirkernes U-landsoplysning planlægges og koordineres af Det økumeniske Fællesråds U-landsudvalg, sammensat af medlemmer valgt af Det økumeniske Fællesråd. Det daglige arbejde varetages af en konsulent ansat af Det økumeniske Fællesråd, lønnet dels via midler fra DANIDAs oplysningsbevilling og dels ved tilskud fra Det økumeniske Fællesråds medlemsorganisationer og -selskaber.

2. Danmark og u-landenes krav om en ny international verdensorden

Kirkernes U-landsoplysning ønsker under henvisning til Udvalgets kommissorium om "at gennemgå principperne for den danske bistand til udviklingslandene inden for rammerne af en ny økonomisk verdensorden" og ".. tage udgangspunkt i udviklingslandenes økonomiske og sociale situation og relationerne mellem de industrialiserede lande og udviklingslandene" at fremkomme med synspunkter om Danmark og

Nørregade 11 Telefon Giro
DK-1165 København K 01-15 59 27 6 05 57 10

U-landenes krav om en ny økonomisk verdensorden:

U-landenes krav om en ny international økonomisk verdensorden bør fremmes, og Danmark kan yde sit bidrag ved at:

1. spille en aktiv og konstruktiv rolle i de internationale udviklingspolitiske forhandlinger
2. foretage et grundigt udredningsarbejde vedrørende de danske økonomiske relationer med U-landene med henblik på:
   a) handelsmæssige initiativer til fordel for U-landene
   b) en aktiv erhvervspolitisk strukturtilpasning, som tillader U-landene at komme ind på det danske marked, hvor de er konkurrencedyktige.

Ad 1: Kirkernes U-landsoplysning ser med bekymring på tendenserne i den danske udviklingsdebat til at nedprioritere betydningen af de internationale økonomiske strukturer til fordel for en snæver bistandspolitisk synsvinkel. Uanset selvmodsigelser og uklarheder i U-landenes krav om en ny international økonomisk verdensorden, så er det klart, at U-landenes kompråb fra 1964 "Trade not aid" (handel ikke almisser) stadig har gyldighed. Handel, investeringer, skibsfart, valutaforhold etc. har såvel kvantitativt som kvalitativt større indflydelse på U-landenes udvikling end u-landsbistanden.

Som et lille land, er ikke mistænkes for at drive storpolitik, og som har et relativt positivt image hos U-landene, står Danmark i en gunstig position for at spille en aktiv "brobygningsrolle" i de internationale udviklingsforhandlinger, og Danmark har ikke mindst i samarbejde med grupper af "like-minded" lande muligheden for at spille en betydningsfuld rolle.

Ad 2: En forudsætning for en positiv dansk u-landspolitik er en større viden om de faktiske forhold. I modsætning til f.eks. Norge, Sverige og Holland, findes der ikke i Danmark nogen samlet redegørelse for landets økonomiske relationer med U-landene. Iværksættelse af et sådant udredningsarbejde er derfor et nødvendigt første skridt og bør straks sætter i gang.

Danmarks økonomiske relationer med udviklingslandene udenfor det bistandsmæssige område bestemmes i hovedtræk i Bruxelles via vort medlemsskab af EF, men dette bør ikke bruges som nogen undskyldning for helt at undlade danske initiativer til fordel for udviklingslandene, og der kan nævnes en række konkrete beslutninger, som kan foretages uafhængigt af Bruxelles:

1. Afskaffelse af forbrugsafgiften på kaffe

Kaffe er et 100% u-landsprodukt, og forbrugsafgiften virker derfor reelt som en toldsats. En sådan toldsats på et rent u-landsprodukt er helt urimeligt og i strid med de traditionelle danske frihandelsstandpunkter.

2. Nedskæring af den danske sukkerproduktion

Danmark er nettoeksportør af sukker og bidrager således til den EF "sukkerpukkel", som "dumpes" på det internationale marked til stor skade for U-landene. Sukker kan produceres bedre og billigere i U-landene, og det er derfor urimeligt, at en urentabel sukkerproduktion kunstigt holdes oppe ved hjælp af store EF-subsidier.

3. Støtte til strukturtilpasningsforanstaltninger

I lighed med Holland bør Danmark yde aktiv støtte til en omstruk-

turering af det danske erhvervv, således, at der åbnes en for de u-landsprodukter, som er konkurrencedygtige (tekstil og beklædning, læder m.v.)

4. Oprettelse af et importvejledningskontor for u-landsprodukter

I Sverige og Norge er oprettet importvejledningskontorer for U-landene, hvor U-landenes forretningsfolk kan få råd og vejledning om markedsføring af deres produkter.

3. Danmarks udviklingsbistand

3.1. Omfanget af Danmarks udviklingsbistand

Den hidtidige stigningstakt i den statslige udviklingsbistand bør fastholdes og om muligt øges, således at Danmark omgrest når op på FN's vedtagne målsætning om 1% af bruttonationalproduktet.

Som hørende til kredsen af verdens rigeste nationer har Danmark en naturlig forpligtelse til at leve op til FN's finansielle bistandsmålsætning.

At den folkelige opbakning er til stede fremgår klart af Gallup-undersøgelser, der igennem flere år har vist et markant og stabilt flertal i den danske befolkning for en udviklingsbistand på 1% af bruttonationalproduktet.

3.2. Bistandens målgruppe

Den fattigdomsorienterede linie, som i de seneste år har udgjort fundamentet i Danmarks officielle bistandspolitik, bør fastholdes. For at sikre sammenhæng mellem målsætning og det praktiske resultat af bistanden, må Danmark i det bilaterale bistandssamarbejde satse på udviklingslande, der har den fornødne vilje til at anvende bistanden efter hensigten. Kredsen af modtagere bør afgrænses efter mere fleksible kriterier end hidtil, således at også de såkaldte "fattigdomslommer" i mellemindkomstlandene kan komme i betragtning.

Umiddelbart kan der intet indvendes imod, at kredsen af modtagere af dansk udviklingsbistand begrænses på grundlag af indkomstniveau. Men en afgrænsning, der alene baseres på et landsbruttonationalprodukt pr. indbygger, fører i praksis til åbenbare urimeligheder, idet gennemsnitstal af denne art for et helt land som regel dækker over meget store indkomstforskelle.

De såkaldte "fattigdomslommer", dvs. særligt fattige befolkningsgrupper eller særligt forsømte egne inden for mellemindkomstlandenes rækker, har stort set samme karakteristika som de dårligst stillede udviklingslande og bør derfor også kunne tilgodeses af dansk bistand. Konkret kan der åbnes mulighed herfor, såfremt det anvendte afgrænsningskriterium ikke kun anvendes på nationer som helhed, men også på bestemte befolkningsgrupper eller afgrænsede områder i et land. Kirkernes U-landsoplysning finder, at bruttonationalprodukt kriteriet med fordel kan erstattes - eller i hvert fald suppleres - af det såkaldte Physical Quality of Life Index, som er en sammenvejning af en række kvalitative faktorer som forventet levetid, analfabetisme, børnedødelighed og sundhed.

For at sikre efterlevelsen af målsætningen om, at bistanden skal gavne de fattigste befolkningsgrupper, er Kirkernes U-landsoplysning af den opfattelse, at Danmark i det bilaterale bistandssamarbejde bør koncentrere sig om de udviklingslande, hvor regeringerne selv fører en socialt betonet udviklingspolitik, der kommer hele befolkningen til gode.

Dette betyder ikke, at Danmark uden videre kan se bort fra ek-

latante bistandsbehov i lande, hvis regeringer ikke fører en socialt orienteret udviklingspolitik, men Kirkernes U-landsoplysning finder, at bistanden i sådanne tilfælde med fordel kan kanaliseres via private hjælpeorganisationer, der kan koncentrere bistanden om folkelige initiativer på lokalt plan i udviklingslandene og er i stand til at operere i en vis distance til modtagerlandenes centrale myndigheder. Vi finder endvidere, at bistanden til fattigdomslommerne i mellemindkomstlandene med fordel kan ydes via private hjælpeorganisationer.

3.3. Bistandens sammensætning

Som udgangspunkt bør den hidtidig gældende 5o-5o % fordeling mellem bilateral og multilateral udviklingsbistand fastholdes. Men denne fordeling bør løbende overvejes ud fra følgende forhold: 1) U-landene ønsker principielt bistanden ydet multilaterial, 2) den danske bistands målsætning bør foruden den bilaterale del også håndhæves i forhold til den multilaterale andel af bistandsbevillingen.

Den multilaterale bistand er ikke i samme grad som den bilateriale, i særdeleshed fra store I-lande, forbundet med økonomiske og politiske bindinger. Dette er en naturlig årsag til, at udviklingslandene principielt ønsker multilateral bistand. Som følge af landets størrelse og magtpotentiale er Danmark i en bedre udgangsposition med henblik på at yde bilateral bistand end de fleste andre I-lande. På trods af dette forhold bør Danmark fortsat prioritere den multilaterale bistand, ikke mindst på grund af eksemplets værdi.

Kirkernes U-landsoplysning finder, at Danmark alt andet lige bør kanalisere de multilaterale bistandsmidler gennem FN-systemet, hvor U-landene selv har en væsentlig indflydelse, fremfor at anvende organisationer der domineres af de store vestlige lande.

En stadig voksende andel af den danske bistand kanaliseres gennem EF. Dette anser Kirkernes U-landsoplysning for meget betænkeligt i betragtning af, at undersøgelser viser, at der i EF's bistand til den store gruppe af ACP-lande ikke er nogen sammenhæng mellem ydet bistand pr. indbygger og landenes behov målt ved BNP pr. indbygger, samt at bistandens sektorfordeling med overvægt på infrastruktur- og agroindustriprojekter ikke er udtryk for, at bistanden til de rigere ACP-lande tilgodeser "Fattigdomslommer", men tværtimod favoriserer de mere velbjergede befolkningslag.

Fremfor at presse på for at EF skal øge bistanden til de U-lande, der ikke er omfattet af Lomé-konventionen, bør Danmark som konsekvens af den manglende overensstemmelse mellem EF's bistandspolitik og den danske bistandsmålsætning modsætte sig dette.

3.4. Målet med den danske bistand

Af §1 i Lov om internationalt Udviklingssamarbejde fremgår det, at målet med den statslige bistand til udviklingslandene er at sikre disse lande økonomisk vækst, social fremgang og politisk uafhængighed - kort sagt fremme udviklingen i U-landene. Dette formål med bistanden må fastholdes som det eneste gældende. Forringelse af bistanden ved forsøg på via denne at opfylde sekundære eller tertiære formål, eksempelvis fremme af den danske beskæftigelse, bør afvises.

At der i den praktiske gennemførelse af den danske bistand ikke kun ses på modtagerlandets tarv, men at der også tages uvedkommende hensyn, er bindingen af hovedparten af de danske statslån til køb her i landet et eklatant eksempel på. Denne binding er fastsat

ud fra et ønske om at styrke det danske erhvervsliv og fremme beskæftigelsen her i landet.

Konsekvenserne for udviklingslandene af bindingen er en forringelse af lånenes værdi i form af højere priser på de indkøbte effekter, påtvingelse af en overudviklet og uensartet teknologi samt påførelse af ulige konkurrence over for udviklingslandets egne virksomheder.

Kirkernes U-landsoplysning finder, at en total afbinding af statslånene bør finde sted. Et øjeblikkeligt første skridt kan være en delvis afbinding, således at lånene frit kan anvendes til indkøb i modtagerlandet og andre udviklingslande, men ikke i andre industrilande. Med et sådant skridt yder Danmark et beskedent bidrag til at styrke syd-syd samarbejdet og mindske udviklingslandenes afhængighed af industrilandene.

3.5. Bistand til ofrene for undertrykkelse

Den særlige bevilling til humanitær og uddannelsesmæssig bistand til undertrykte folk og folkegrupper i Det sydlige Afrika (den såkaldte "apartheidbevilling") har i årenes løb gjort det muligt for Danmark at yde en hårdt tiltrængt og effektiv hjælp til et område af verden, hvor nøden og fattigdommen har en ganske særlig politisk-strukturel karakter. Denne ordning bør bibeholdes og udvides i trit med de øvrige bistandsbevillinger. Samtidig bør der også åbnes mulighed for dansk statslig støtte til ofre for menneskerettighedskrænkelser andre steder i verden.

Det forekommer urimeligt, at man via de almindelige bistandsbevillinger kan hjælpe mennesker i materiel nød, men at man ikke umiddelbart kan hjælpe mennesker, der lider nød og overlast på grund af deres race, religion eller politiske overbevisning.

Denne urimelighed kan der rådes bod på gennem oprettelsen af en særlig menneskerettighedsbevilling, som hvert år får plads i finansloven, og hvorfra der kan ydes finansiel bistand til konkrete humanitære aktiviteter iværksat både internationalt og nationalt af velrenommerede organisationer som f.eks. Amnesty International, International Commission of Jurists, Den internationale Røde Kors Komité samt faglige og kirkelige menneskerettighedsorganisationer. Ved i lighed med den norske regering at kanalisere denne bistand gennem frivillige humanitære organisationer med et alsidigt virkefelt undgår man de udenrigspolitiske og diplomatiske vanskeligheder, der ellers kunne udløses i tilfælde af en direkte statslig bistand fra Danmark til ofrene for et konkret lands menneskerettighedskrænkelser. En sådan praksis ville i øvrigt svare til den hidtidig gældende ved uddeling af midler fra "apartheidbevillingen".

4. Oplysningsarbejde

Kirkernes U-landsoplysning har til dato varetaget oplysningsarbejdet på to måder:

1. Produktion af et oplysnings- og aktivitetsmateriale under navnet "Giv os idag.. materialet" samlet i en mappe med hefter, plakater, faktaoplysninger m.m. Denne mappe blev produceret første gang i 1976 og henvender sig primært til ledere i kirkernes og de kirkelige organisationers frivillige børne-, ungdoms- og voksenarbejde. Denne mappe er blevet grundmaterialet med enkelte supplerende materialer siden da i det kirkelige arbejde. I dag findes mappen ikke blot hos de mange ledere i det kirkelige arbejde, men også i stort omfang hos

medarbejdere i andre organisationer og i børne-institutioner og skoler.

2. Ved at forestå en årlig Kirkernes U-landsuge med oplæg og idéer til lokale oplysningsinitiativer samlet i første uge af november måned. Den første Kirkernes U-landsuge blev afviklet i 1980, under temaet "Håb om en ny verden". På grundlag af en større rapport og evaluering baseret på indberetninger fra 120 lokalområder vides det at: - der blev afholdt ét eller flere lokale arrangementer ca. 500 steder ud over hele landet, - at de lokale arrangementer var offentlige arrangementer, møder i kirker, skoler, biblioteker og butikscentre, - at mange lærere og børn i folkeskolen og i de idébetonede høj- og efterskoler benytter ugen til at lave emnedage om u-landsproblematikken, og at det lokalt var vidt forskellige personer og grupper der tog initiativ til at afholde u-landsuge-aktiviteter - menighedsråd, præster, ungdomsorganisationer, skoler.

Kirkernes U-landsoplysning agter at fortsætte sit arbejde efter de hidtidige linier med særlig vægt på at udbygge de lokale aktiviteter i Kirkernes U-landsuge, og ikke mindst inddrage nye målgrupper. Under forudsætning af øgede økonomiske tilskud til informations- og oplysningsaktiviteter, vil det sandsynligvis være muligt at inddrage mange af de grupper både i det kirkelige arbejde og forskellige skolesammenhænge som endnu ikke har u-landsoplysning som en integreret del af sine aktiviteter.

I tilknytning til Kirkernes U-landsoplysnings centrale oplysningsaktiviteter forestår de kirkelige organisationer selv en række større og mindre oplysningsaktiviteter. En af de aktiviteter der har vist sig at give meget stort udbytte har været organisationernes u-landsstudieturs projekter. Det gælder eksempelvis ungdomsorganisationernes og Det danske Missionsselskabs studieturs projekt til Tanzania i 1979, Baptisternes projekt til Burmundi/Rwandi i 1981, FDF/FPFs studietur til Zambia i 1982. Til trods for projekternes forskelligheder gælder det at disse projekter har givet en række fælles erfaringer, og Kirkernes U-landsoplysning finder det værdifuldt om oplysningsbevillingens midler højere kunne anvendes til støtte for den slags projekter.

Forudsætningen for at kunne inddrage nye målgrupper i oplysningsarbejdet og for at kunne udvide med nye aktiviteter er at der gennemføres en væsentlig forøgelse af oplysningsbevillingen.

I Danmark må behovet for oplysning om udviklings- og bistandsspørgsmål skønnes at være langt større end det er muligt at imødekomme med den danske bevilling.

Det er vigtigt at understrege, at der netop i de kommende år vil blive brug for en omfattende oplysningsindsats, ikke mindst omkring U-landenes krav og forventninger om en ny økonomisk verdensorden. De problemer, som i-landene her vil komme til at stå overfor med hensyn til omstilling på en række økonomiske og beskæftigelsesmæssige områder, er så store at de næppe vil kunne løses uden gennem et meget bredt og dybtgående oplysningsarbejde om alle disse spørgsmål.

Oplysningsbevillingens andel af de samlede bistandsmidler er i det sidste årti faldet fra o.36% til o.20%.

Kirkernes U-landsoplysning skal derfor anbefale at 1% af den samlede bistandsbevilling reserveres til oplysningsaktiviteter.

AARHUS UNIVERSITET

8000 ÅRHUS C, den 5. okt. 1981.
Tlf. (06) 13 43 11

Journ. nr. 1981-059-19

(Bedes anført i skrivelser denne sag vedrørende) HL/bsc

Undervisningsministeriet
Direktoratet for de videregående uddannelser
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Undervisningsministeriet, Direktoratet for de videregående uddannelser, har ved skrivelse af 21. juli 1981, j.nr. 1979-59-1, anmodet Aarhus Universitet om en udtalelse angående udviklingssamarbejde eller kulturelt samarbejde med udviklingslandene i anledning af en samtidig fremsendt høringsskrivelse fra udvalget vedrørende dansk bistandspolitik.

Det er universitetets opfattelse, at det er af afgørende betydning for den fremtidige udvikling, at udviklingssamarbejdet og det kulturelle samarbejde med udviklingslandene omfatter de videregående uddannelsesinstitutioner. Inden for en lang række af universitetsfag indgår forskning og undervisning i u-landsrelaterede problemer. Dette gælder både de generelle problemer og arbejdet med enkelte regioner og lande. Det er efter universitetets opfattelse af værdi at arbejde med en udbygning af disse elementer, herunder kan nævnes planerne om oprettelse af områdestudier og tillige det direkte samarbejde med universiteter og uddannelsesinstitutioner i den tredie verden.

Universitetet finder, at forskningen vedrørende udviklingslandene og det forskningsmæssige samarbejde med disse lande bør opprioriteres. Der findes gode eksempler på forskningssamarbejde, men det er universitetets opfattelse, at dette med fordel kunne udbygges. Universitetet har samarbejdsprojekter med institutioner i udviklingslandene og medvirker gerne til en videre udvikling af disse og etablering af andre. Forudsætninger for, at et sådant samarbejde kan fortsættes, og udviklingslandene herigennem i stigende omfang selv kan få mulighed for at udnytte den internationale forsknings resultater og anlægge egen forskningspolitik, vil være uddannelse og videreuddannelse af landenes egne forskere.

Personelbistanden i form af udsendelse af enkelteksperter har med fordel været benyttet inden for universitetsområdet. Universitetet er indstillet på at medvirke til en forøgelse af antallet af udsendte eksperter for kortere eller længere perioder med henblik på at bidrage til opbygningen af videnskabelige miljøer ved universiteterne i udviklingslandene og til løsningen af konkrete opgaver.

Efter universitetets erfaring er der ofte betydelige vanskeligheder forbundet med etableringen af forskningsamarbejde med institutioner i den tredie verden. Det må derfor anbefales, at man arbejder på at etablere formelle rammer omkring et sådant samarbejde, enten multilateralt eller bilateralt, for eksempel gennem kulturaftaler.

Personelbistanden i form af stipendier til forskere fra udviklingslandene har været benyttet inden for en lang række fag. Universitetet ser gerne, at antallet af stipendier til studier i Danmark forøges. Endvidere finder universitetet, at det bør overvejes, om den gældende stipendieordning kunne suppleres med en tilsvarende ordning til støtte for danske forskere og studerende til ophold i et u-land i forbindelse med forskningsprojekter.

Spredningen af forskningsresultater er en del af universitetets opgave. Universitetet råder over viden og indsigt inden for u-landsområdet, der under de rette betingelser kan danne grundlag for oplysningsarbejde. Dette gælder både oplysningen i Danmark og spredningen af forskningen i den tredie verden.

Universitetet er interesseret i en fortsættelse og udbygning af forskningen og det kulturelle samarbejde med udviklingslandene og står gerne til rådighed med yderligere oplysninger, hvis udvalget vedrørende dansk bistandspolitik skulle ønske det. En række af universitetets områder har udarbejdet egne
./. svar på udvalgets høringsskrivelse, og disse svar vedlægges som bilag.

Carl F. Wandel
Carl F. Wandel,
rektor.

Henning Laursen
Henning Laursen,
fuldmægtig.

Bilagsoversigt:

Udtalelse af 8. september 1981 fra Det teologiske fakultet, Aarhus Universitet,
Udtalelse af 10. august 1981 med bilag fra Fagrådet for Statskundskab, Aarhus Universitet,
Udtalelse af 23. september 1981 fra Det naturvidenskabelige fakultet, Aarhus Universitet,
Udtalelse af 2. september 1981 med bilag fra Afdelingen for Etnografi og Socialantropologi, Aarhus Universitet,
Udtalelse af 11. september 1981 fra Institut for Lingvistik, Aarhus Universitet,
Udtalelse af 29. september 1981 fra professor Jørgen Schmitt Jensen, Institut for Romansk Filologi, Aarhus Universitet.

FAGRÅDET FOR STATSKUNDSKAB
AARHUS UNIVERSITET
UNIVERSITETSPARKEN
8000 ÅRHUS C
TLF. (06) 13 01 11

Den 10. august 1981

Det samfundsvidenskabelige Fakultet
Aarhus Universitet

Ifølge brev fra Undervisningsministeriet af 21. juli 1981 er institutioner m.v. under ministeriets ressort, som måtte besidde praktiske erfaringer eller teoretisk viden vedr. udviklingssamarbejde eller det kulturelle samarbejde med udviklingslandene, blevet anmodet om en udtalelse. Denne henvendelse baserer sig på en høringsskrivelse fra Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik nedsat af udenrigsministeren. I denne skrivelse anmodes om synspunkter om bistandssamarbejde med udviklingslandene, "som man finder bør indgå i udvalgets overvejelser". Endvidere er der ved henvendelsen vedlagt en kopi af dette udvalgs kommissorium og en notits indeholdende en foreløbig oversigt over emner, som behandles i udvalget vedr. dansk bistandspolitik. I lyset af henvendelsens meget generelle karakter er det vanskeligt for Fagrådet for Statskundskab at komme med mere præcise udtalelser, så længe spørgsmålene ikke er yderligere præciseret. I lyset af Undervisninisteriets ønske om udtalelser fra institutioner med praktiske erfaringer eller teoretisk viden vedr. udviklingssamarbejde skal fagrådet dog bemærke følgende:

Ved Institut for Statskundskab på Aarhus Universitet foregår der både forskning og undervisning inden for udviklingsområdet. Udviklingsforskning er ikke noget fast og præcist defineret område, men udviklingsforskning kan opfattes som forskning, der indebærer en generel samfundsanalyse, hvor økonomiske og politiske fordelingsmekanismer ses i sammenhæng med sociale og kulturelle årsager og effekter. Inden for udviklingsforskning forstået på denne skitserede måde driver instituttet en omfattende virksomhed. Det er ikke her muligt nøjere at specificere alle de konkrete områder og projekter, instituttets medarbejdere har været involveret i
../. gennem det seneste par år, men vi henviser til vedlagte årsberetninger fra Institut for Statskundskab, hvor publiceret forskning, undervisningsudbud og forskningsprojekter nøjere er specificeret. Gennem varetagelsen af konkrete forskningsprojekter har flere af instituttets medarbejdere også knyttet kontakter til forskningsinstitutioner i udviklingslandene, ligesom der i instituttets lærerstab indgår folk fra Den tredje Verden. Instituttet har også tidligere modtaget DANIDA

stipendiater, der har haft deres stipendiat-ophold i Danmark på instituttet. I lyset af den betydning, man fra instituttets og enkeltmedarbejdernes side tillægger dette samarbejde, må man udtale det ønske, at der i det lovforberedende arbejde vil blive taget hensyn til de økonomiske krav, en fortsættelse af et sådant internationalt forskningssamarbejde stiller.

I forbindelse med det lovforberedende arbejde til udarbejdelsen af den første lov om Danmarks bistand til udviklingslandene rettede en række repræsentanter for dansk videnskabelig forskning henvendelse til det af regeringen nedsatte udvalg af den 13. januar 1961. I denne henvendelse, der er underskrevet af flere af instituttets nuværende medarbejdere, gøres der opmærksom på: "at dansk hjælp bør baseres på et indgående studium af de områder, hvori hjælpen skal komme til udfoldelse, samt en nøjere analyse af de former, hvorunder hjælpen bør ydes, og at derfor skabelsen af et organ, der i videst muligt omfang repræsenterer forskning og anden sagkundskab, er en absolut nødvendig forudsætning for en realistisk og betydningsfuld dansk indsats". Dette synspunkt forekommer stadig relevant 20 år efter.

Fagrådet for Statskundskab skal ikke yderligere specificere instituttets forsknings- og undervisningsprofil, men vil stille sig yderst velvillig over for yderligere henvendelser fra Udvalget vedrørende dansk bistandspolitik. Instituttet og dets medarbejdere giver gerne mere præcise oplysninger om den forskningsmæssige situation på de her berørte områder og de erfaringer, der er blevet indhøstet i forbindelse med allerede afsluttet forskning, ligesom instituttets forskning naturligvis er til udvalgets disposition.

P.f.v.

Jørgen Elklit
fagrådsformand

INSTITUT FOR LINGVISTIK
AARHUS UNIVERSITET
OTTO RUDSGADE 67–69
DK-8200 ÅRHUS N
DANMARK
TLF. (06) 13 67 11

ÅRHUS, DEN 11. september 1981

Det humanistiske Fakultet
Aarhus Universitet

Man skal herved henstille, at nedenstående betragtninger kommer til at indgå i fakultetets udtalelse til universitetet med henblik på universitetets svar på Undervisningsministeriets skrivelse af 21. juli 1981 (A.U. j.nr. 1981-059-19) vedr. udviklingssamarbejde eller kulturelt samarbejde med udviklingslandene.

Generelt må det gælde, at fakultetet vil kunne uddanne kandidater, der kan videregive deres viden i sammenhæng med uddannelse, udvikling og forskning til gavn for den tredje verden både her i landet og i de pågældende lande. For de humanistisk uddannede kan der blive tale om uddannelsesplanlægning og udvikling af uddannelsessystemer og informations- og kulturformidling både på skoleniveau og efter-skoleniveau (gymnasier, seminarier, højskoler, biblioteker, radiofonier) både ved hjælp af de traditionelle trykte medier, billedmedierne og elektronisk informationsformidling - kort sagt alle aspekter ved opbygning af en ikke-materiel infrastruktur.

Specielt hvad faget lingvistik angår, vil det kunne være leveringsdygtigt i viden inden for "language planning" og sprogpædagogik enten til kandidater, der skal virke i udlandet eller eventuelt til efteruddannelse af stipendiater fra den tredje verden.

Institut for Lingvistik vil gerne tilkendegive sin villighed til i højere grad at lade tredjeverdensproblematikken indgå i fremtidige overvejelser ved udarbejdelse af rammerne for studierne og anbefaler, at fakultetet som helhed tilkendegiver en tilsvarende holdning.

Med venlig hilsen
p.i.v.

Henrik Holmboe

AARHUS UNIVERSITET
DET NATURVIDENSKABELIGE FAKULTET
c/o Det fysiske Institut
Ny Munkegade, Bygning 520

8000 ÅRHUS C, den 23. september 1981
Tlf. (06) 13 43 11

Journ. nr. 1981-059-19
(Bedes anført i skrivelser denne sag vedrørende)

/lkh

Aarhus Universitet

Ad: Udviklingssamarbejde eller kulturelt samarbejde med udviklingslandene.

I besvarelse af Universitetets anmodning af 22. juli 1981 om en udtalelse vedrørende Undervisningsministeriets skrivelse af 21. juli 1981 om Udviklingssamarbejde eller kulturelt samarbejde med udviklingslandene skal Det naturvidenskabelige fakultet udtale:

Det er fakultetets opfattelse, at det er af afgørende betydning for den fremtidige udvikling, at udviklingssamarbejdet og det kulturelle samarbejde med udviklingslandene omfatter det naturvidenskabelige område. En lang række af udviklingslandenes største udfordringer som naturressourceprospektering og -udnyttelse, energiudvikling, økologisk udvikling m.v. forudsætter, at landene kan trække på naturvidenskabelig ekspertise og selv udvikle sådan.

Fakultetet har gennem en række konkrete projekter haft positive erfaringer med bistandsarbejde til udviklingslandene og har på den baggrund som opfattelse, at ressourcer anvendt dels til direkte ekspertbistand og dels til uddannelse og styrkelse af samt samarbejde med landenes egne forsknings- og undervisningsmiljøer har stor effekt.

Fakultetet finder, at udviklingssamarbejdet specielt på tre områder bør udbygges.

Personelbistanden i form af udsendelse af enkelteksperter har med fordel været benyttet inden for det naturvidenskabelige område. Fakultetet er indstillet på at medvirke til en forøgelse af antallet af udsendte eksperter for kortere eller længere perioder med henblik på at bidrage til opbygningen af naturvidenskabelige miljøer ved universiteterne i udviklingslandene og til løsninger af konkrete opgaver.

Fakultetet skal i den forbindelse henlede opmærksomheden på, at der indenfor biologi i disse år forventes et stort udbud af kandidater i forhold til erhvervsmulighederne inden for de traditionelle ansættelsesområder i Danmark. Dette skulle give gode muligheder for at rekruttere udsendinge indenfor et område, hvor der netop i henseende til kortlægning, udnyttelse og beskyttelse af naturressourcerne, er et betydeligt behov i udviklingslandene. (Alene økologiske cost-benefit-analyser i forbindelse med Verdensbankens projekter er en stor, påtrængende og hidtil uløst opgave.)

Personelbistanden i form af stipendier til forskere fra udviklingslandene har været benyttet inden for en lang række naturvidenskabelige fag. Fakultetet ser gerne, at antallet af stipendier til studier indenfor naturvidenskab i Danmark forøges. Stipendierne bør gives for fleksible perioder afhængigt af de individuelle behov. Fakultetet er indstillet på at modtage sådanne stipendiater. Studierne vil fortsat blive tilrettelagt under hensyntagen til den enkeltes faglige situation.

Det tredie område, som bør opprioriteres, er udviklingsforskningen og det forskningsmæssige samarbejde med udviklingslandene. Der findes gode eksempler på naturvidenskabeligt forskningssamarbejde, men det er fakultetets opfattelse, at udviklingsforskningen med fordel kunne forøges.

Fakultetet har samarbejsprojekter med institutioner i udviklingslandene og medvirker gerne til en udbygning af disse og etablering af andre. Forudsætninger for, at et sådant samarbejde kan udvikles, og udviklingslandene herigennem i stigende omfang selv kan få mulighed for at udnytte den internationale forsknings resultater og anlægge egen forskningspolitik, vil være uddannelse og videreuddannelse af landenes egne forskere, jvf. de to forannævnte punkter.

Fakultetet skal anbefale, at den naturvidenskabelige udvikling i udviklingslandene styrkes gennem en opprioritering af udviklingssamarbejdet på de tre ovennævnte områder og står gerne til rådighed for nærmere drøftelse heraf. Specielt bør det overvejes at udnytte disse års udbud af biologiske kandidater i Danmark i en aktiv indsats i bistandspolitikken.

P.F.V.

Karl Pedersen
dekan

Jørgen Andersen
fak.sekr.

Kopi: Julio Celis
Lauritz B. Holm-Nielsen
Staffan Magnusson
Ebbe Thue Poulsen

STIKORDSREGISTER.

Afbinding af bistand: 40, 72, 96, 141, 179, 198, 243, 270-71.

Andelsbevægelse, se: Kooperation.

Apartheidbevillingen: 84, 143-44, 179, 265-66, 271, se også: Undertrykte folk.

Befrielsesbevægelser: 143, 179, 201, 265-66.

Betalingsbalancetilskud: 40.

Biblioteker, bistand til: 4.

Bistand til: se under området for bistanden.

Bistandens fordeling multilateralt/bilateralt: 16, 22-23, 39, 46, 56, 75, 98-99, 111-112, 178-79, 243, 257, 270.

Bistandens målsætning: 38, 72, 98, 140, 197-98, 253, 257, 261-62, 270-71.

Bistandens omfang: 15-16, 31, 38-39, 56, 73, 79, 96, 100, 110-111, 178, 197, 243, 257, 269.

Boligbyggeri: 6.

Budgettilskud: 40, 179.

Byggesektoren: 6.

Danida, administrationen: 77, 148.

EF-bistanden: 39, 46, 76, 168, 171, 257-58, 270.

EF-samfinansiering: 20-21.

Eksperter, se også Personale og Personelbistand.

Eksperter, dækningsbidrag til virksomheder: 57-59, 122.

Eksperter, u-landsophold meriterende: 2.

Energi: 37, 60-67, 75.

Erhvervsvirksomheder, inddragelse i bistanden: 50, 98, 118-22, 164, 180, 198, 218.

Ernæring: 211.

Evaluering: 198.

Fagforeninger: 177.

Familieplanlægning: 88-90.

FAO: 165.

Fattigdomsorientering af bistanden: 46, 48, 72, 80, 114-18, 209, 236-37, 244, 246, 249, 261-62, 269-70.

Flygtninge: 26-27, 199.

Forskning: 7-14, 122-23, 151, 154-55, 159-61, 177, 201, 239, 273-74, 275-76, 279.

Frivillige: 40, 184-91, 217-222, 252, 263.

Fødevarer: 16, 112-14, 162, 166-68, 170-73, 243.

Handicappede, bistand til: 224-35.

Handelspolitik: 35-36, 70, 92, 99, 243, 253-55, 268-69.

Håndværk: 101.

Idræt, bistand til: 29-30.

Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene, IFU: 73, 123, 143, 177, 180, 259-60.

ILO: 22.

Industribistand: 101, 118-22, 243, 259.

(ny) Informationsorden: 78, 251.

IPPF: 89.

Katastrofebistand: se Nødhjælp.

Kooperation: 91-92, 171, 179.

Kulturelt samarbejde: 86-87, 156-58, 212-14, 215-16, 240, 248-51.

Kvinder, bistand til: 41, 55, 145-53, 188-89, 202.

Kvinder, inddragelse i gennemførelsen af bistanden: 49, 54.

Landbrug, bistand til: 162-69, 170-73, 258-59.

Landevalg: 38, 46, 73-74, 80, 95-96, 99, 114-117, 140-41, 179, 197, 236-37, 244, 246-47, 262-63, 269.

Like-minded countries: 37, 72.

Lånebistand: se Statslån.

Menneskerettigheder: se Undertrykte folk.

Miljø: 203-210.

Multi-lateral bistand: 76, 99, 143, 163-65, 198, 217.

Målsætningen for bistanden: se Bistand, målsætning.

Nedrustning: se Sikkerhedspolitik.

Ny økonomisk Verdensorden: 31, 36, 68-72, 108 - 110, 175, 200, 243, 267-69.

Nødhjælp: 82, 96, 199.

Oplysning: 24-25, 27-28, 42-43, 52-53, 56, 77, 85, 123, 151-53, 181-82, 189, 192-97, 218, 245, 266, 271-72.

Oplysning, formålet: 25, 192-93.

Oplysning, bevillingens størrelse: 25, 28, 32, 43, 46, 77-78, 85, 181, 194-95, 245, 272.

Personale, forberedelse: 131, 186-87, 199, 218-19, 221, 245.

Personelbistand generelt: 50, 122, 184-91, 217-22, 237, 264-65, 273-74, 279.

Private organisationer: 27, 40, 74, 81, 93, 96-97, 98, 127, 132-33, 191-92, 237, 239, 244, 252, 258, 263,65, 270.

Private overførsler: 73, 119-22, 123, 142-43, 237.

Projektbistand: 115-18, 125-27, 149-51, 165-66, 187-89, 265.

Projektbistand, forundersøgelser: 49, 166.

Samarbejdslande: se Landevalg.

Sikkerhedspolitik: 36, 71, 200, 243, 256.

Skibsfart: 18-19.

Sociale indikatorer: 46, 80, 269.

Statslån: 17, 39-40, 96, 98, 114-16, 118-22, 141-42, 179, 271.

Stipendiater: 20, 29-30, 134-36, 274, 279.

Sundhedsbistand: 1-3, 128-33.

Teknologioverførsel: 103.

U-landspolitik: 34-37, 68-72, 138-39, 199, 242, 253-57, 261, 267-69.

Undertrykte folk: 28, 84, 143-44, 180, 195, 265-66, 271.

UNDP: 76, 112, 163-64, 171.

Venskabsbyer: 40.